Муқәддәс Китап

Тәврат 19-қисим

«Зәбур»

© Муқәддәс Китап 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Уйғурчә Муқәддәс тәрҗимиси»

Тәврат 19-қисим

«Зәбур»

(Тәврат қисимлири бойичә һесаплиғанда 19-қисим)

Кириш сөз

Һөрмәтлик оқурмәнләр қолуңлардики ушбу китап «Зәбур»ниң ибраний тилидики нами «Мизмор», йәни «мәдһийиләр»дур. Биз китапни шундақ атисақму болиду. Зәбурни пәйғәмбәр Давут падиша язған, дәп қаралмақта. Әмәлийәттә, тоғрисини ейтсақ, «Зәбур»ниң башлиниш қисми Давут пәйғәмбәр тәрипидин (миладийәдин илгәрки 1000 жил әтрапида) йезилған. «Зәбур»ниң 150 күйи ичидики мавзулардин қариғанда, 73 күй Давут тәрипидин йезилғанлиғи көрситилиду. «Тәврат»ниң тарихий қисимлирида көрситилиши бойичә, Давут пәйғәмбәр Исраилниң һакимлири арисида биринчи болуп хәлиқниң «муқәддәс чедир»дики ибадитигә ярдәмчи һәм тәңкәшчи болсун дәп, бир нәччә хор һәм саз өмәклирини тәшкиллигән. Униң өлүмидин кейин мошу хор өмәклири Сулайман падиша қурған муқәддәс ибадәтханидиму хизмитини давамлаштурди. Биз һәзрити Давутни өзи һәм башқилар язған ибадәт шеир-нахшилиридин «ибадәтханидики ибадәт қилғучилар, хорчилар, сазчилар һәм айрим ибадәт қилидиғанларни мошулардин пайдилансун» дегән мәхсәттә болуп, топлашқа башлиған десәк, еһтималға йеқин болса керәк.

Шуңа «Зәбур»дики сөзләрниң көпинчиси инсанниң Худаға ейтқан сөзлири, әлвәттә. Ишинимизки, Худа мошу сөзләргә қулақ селип, бу дуаларни ижабәт қилған, уларни қобул қилған; шуниңдәк У Өз Муқәддәс Роһиниң тәсирләндүрүши билән ипадиләнгән бу дуа-мәдһийиләрни бизниң мәңгүлүк мәнпәәтимиз үчүн хатириләткүзгән. Шуңа уларниң сөзлири һәр бир мөмин бәндә үчүн толиму нопузлуқ, толиму қимматликтур. Бу нуқтини Тәвраттики кейинки пәйғәмбәрләрдин көргили болиду; Йәшая, Йәрәмия, Даниял, Зәкәрия қатарлиқ пәйғәмбәрләр «Зәбур»дики сөзләрни тилға елип, өз бешарәтлири ичигә киргүзиду. Инжилға кәлсәк, Әйса Мәсиһ һәм униң расуллири Зәбурдики сөзләрни көп қетим нәқил кәлтүриду.

Зәбур пәқәт инсан Худаға ейтқан сөзләрни өз ичигә елипла қалмайду; оқурмәнләр көридуки, Давут қатарлиқ бу ихласмәнләрниң дуалири оттурисида Худа Өзи уларниң гепини бөлүветип вәһий бериду яки улар арқилиқ башқиларға бешарәт қилиду. Зәбурда пүткүл инсанийәткә қаритилип мәлум һәқиқәтләрни елан қилған баянлар бар (алайлуқ, 1-күй, 11-күй); Худаниң инсанға бәргән әмир-йол- йоруқлири бар (мәсилән, 37-күй). Худаниң меһриванлиғи, кәчүрүм қилғанлиғи, қутқузғанлиғи һәм муһәббәтлик тәбиити тоғрилиқ көп гувалар бар (мәсилән, 23-, 32-, 33-, 34-күй); беваситә берилгән вәһий (мәсилән, 2-, 18-, 22-, 69-күй); падишаниң тойи үчүн бир дуа (45-күй); кәчүрүм-мәғпирәт тиләйдиған (мәсилән, 38-, 51-күй), мәдәт тиләйдиған (мәсилән, 3-, 4-, 5-күй), тутуқ һалда ейтилған (77-күй), ғериблиқ-ялғузлуқта ейтилған (88-күй), баш қаймуқтурулған һалда

ейтилған (60-күй), хошаллиқтин ичигә патмиған һалда ейтилған (20-, 33-, 96-күй) дуаларму бар. Оқурмәнләрдин Худадин әйминип Уни издигәнләрниң қәлбидә немигә һаҗәтмән болса, улардики дәрд-әләмләр яки хошаллиқниң Зәбурдики сөзләрдә әкс әткәнлигини яки ипадиләнгәнлигини байқалайду.

Жуқирида Зәбурдики вәһийлик мәзмунни тилға елип өттуқ. Униңдики көп бешарәтләр Худаниң һәзрити Ибраһимға: «**Сән арқилиқ йәр йүзидики барлиқ әл-жутлар бәхит тапиду**» («Яр.» 12-бап) дегән вәдиси бойичә, Өз шапқитиниң Исраил хәлқи арқилиқ барлиқ инсанға йәткүзүлидиғанлиғини алдин-ала көрситиду. Шуниңдәк, бу «барлиқ әл-жутлар»ға болған бәхитниң «бүйүк Давутниң техиму бүйүк оғли» болған Қутқазғучи Мәсиһ арқилиқ, йәни Униң өмри, өлүми, тирилип Худаниң оң қол тәрипидә олтиришқа көтирилидиғанлиғи, шуниңдәк Униң бу дунияға қайта келидиғанлиғи көп қетим бешарәт қилиниду; болупму 16-, 18-, 22-, 24-, 40-, 45-, 69-, 72-, 80-, 89-, 95-, 96-, 98-, 100-, 110-, 112- («мукәммәл адәм» тоғрилиқ), 118-, 132-, 146-, 148-, һәм 150-күй арқилиқ көрситилиду; йәнә башқа күйләр арқилиқму васитилик көрситилиду.

Һәзрити Давуттин башқа, Зәбурдики язғучилар өз исмилирини бизгә ейтиду; Мусаниң бир күйи бар (90-күй); һәзрити Сулайманниң иккиси бар (72-, 127-күй). Һәзрити Асафниң он иккиси, Әзралиқ һәзрити Һеманниң бири, Әзралиқ һәзрити Етанниң бири, һәм исми намәлум «Кораһниң оғуллири үчүн йезилған» он иккиси бар. Ахирқидикиләр, шүбһисизки, ибадәтханидики Кораһниң оғуллиридин тәшкил тапқан бир хор өмекиниң ейтиши үчүн йезилған (Тәврат, «2Тар.» 9-бапни көрүң). Қалған күйләрниң бешида қоюлған исимлар йоқ; шүбһисизки, бәзилири Давутниң әсәрлири, бәзилири әмәс; ениқ туруптуки, бәзилири Исраил хәлқи Бабилда Худаниң җазаси болған әсирликтин (сүргүн болуштин) азат болғандин кейин йезилған. Демәк, һәзрити Давуттин 400 нәччә жил кейин йезилған.

«Зәбур» һәр қандақ вақит, пәйт, әһвал һәм һәр хил адәмгә уйғун келидиған 150 ибадәт, тәшәккүр ейтиш, мәдһийә һәм дуалар топлимисидур. Булар йәнә бәш «бөләк»кә, йәни 1-41, 42-72, 73-89, 90-106, 107-150-күйләргә бөлүнгән. Алимларниң пикричә, бу бәш бөлүм хилму-хил вақит һәм йәрләрдә топланған, ахирда Худаниң ирадиси бойичә намәлум бир қол астида (Аманнисахан 12 муқамни топлиғандәк) бир томға жиғилған.

«Зәбур» әслидә ибраний тилидики «Замар» дегән сөз болуп, әрәб тили арқилиқ уйғур тилға киргән. «Замар» — «нәғмә-нава ейтиш», йәни «саз челип нахша ейтиш» дегән мәнада. Шуңа «Зәбур»дики һәр бир күй өзигә хас музика билән йезилған. Һәммигә Қадир Худаниң тегигә йетип болмайдиған ирадиси бойичә бу әслий музика йоқап кәтти; лекин шуниңға миң шүкрики, шеирларниң бизгә зөрүр болған, адәмни илһамландуридиған сөзлири бизгә қалди. «Зәбур» мәйли қайси тилға тәрҗимә қилинсун, вақитниң өтүши билән шу тилда сөзлишидиған милләт арисидики Худаниң мөмин бәндилири бу тәрҗимә сөзлирини өзигә хас болған шеирий шәкилгә кәлтүрүп, өзигә хас болған музикиға тәңшийәләйду, шуңлашқа һәр қайси милләтләр «Зәбур»ни «өзиниң» қилип кәлгән. Мәсилән, инглизчидә болса һәр бир күйниң «аһаңлиқ нусха»си бар, бәзиләрниң ондин артуқ нусхиси бар.

«Зәбур» ибраний тилиниң «шеир шәкли» яки «чачма шеир шәкли»дә йезилған. Бу тәрҗимимиздә биз «мәнаниң тоғрилиғи»ни биринчи орунға қойдуқ, «шеирий шәкилдә

елиш»ни нишан қилмидуқ, шундақ ипадиләшкә қәлимимиз аҗизлиқ қилиду. Худа буйруса кәлгүсидә шеирий җәһәттин биздин талантлиқ адәм мошундақ ишқа өзини атисун. Шундақ дегинимиз билән, лекин биз ибраний тилидики «шеирийәт шәкли»ни асасий җәһәттин сақлашқа тириштуқ. Башқа китапта дегинимиздәк, ибраний шеирийитидә мисралар бәзидә «параллел», бәзидә үч мисралиқ йезилиду. Бир куплеттики һәр бир мисраниң охшап кетидиған яки селиштурма болидиған темиси бар. Мәсилән: —

«**У бизгә гуналиримизға қарита муамилидә болған әмәс,**
Бизгә қәбиһликлиримизгә қарита тегишлигини яндурған әмәс» (103:10)

Бәзи вақитларда иккинчи мисра биринчи мисраниң мәнасини кеңәйтиду яки тәкитләйду: —

«**Пәрвәрдигар Өзигә нида қилғанларниң һәммисигә йеқиндур,**
Өзигә һәқиқәттә нида қилғанларниң һәммисигә йеқиндур» (145:18).

Йәнә бәзидә иккинчи мисра биринчи мисраниң мәнасини толуқлаш ролини ойнайду: —

«**Мениң җеним Саңа чиң чаплишип маңиду,**
Сениң оң қолуң мени йөлимәктә» (63:8)

Бәзи вақитта айәт үч мисралиқ болиду: —

«**Чүнки мана дүшмәнлириң, и Пәрвәрдигар,**
Мана дүшмәнлириң йоқилиду;
Барлиқ қәбиһлик қилғучилар тирипирән қиливетилиду!» (92:9)

Дунияниң бәхитигә яриша, нурғун тилларға тәрҗимә қилиш мүмкин болмайдиған вәзинлик яки қапийәлик шеирдәк болмиған бу хил шеирийәтни тәрҗимә қилғили болиду.

Биз имканийәтниң баричә тәрҗимизимиздә ибраний тилидики «параллел» (икки мисралиқ) шеирий шәкилни вә текстниң әслий мәнасини сақлашқа тириштуқ. Ибраний тилидики «Худа»ни ипадиләйдиған сөзләрни мундақ алдуқ: —

«Әлоһим» — «Худа»
«Әл» — «Тәңри» яки «илаһ»
«Яһвәһ» («Йәһовах») — «Пәрвәрдигар»
«Яһ» (Яһвәһ»ниң қисқа ипадиси) — «Яһ»
«Адонай» — «Рәб»

Тәрҗимә хизмитимиздә, алимларниң «Зәбур»ниң текстиниң мәнаси тоғрилиқ пикирлириниң бизниңки билән гәвдилик пәриқләнгән йәрлири болса, биз әшу башқа хил тәрҗимисини изаһлашқа тириштуқ. Әгәр башқа хил муһим тәрҗимисини етиваримизниң сиртида қалдурған болсақ, оқурмәнләрдин әпу сораймиз.

Тәрҗимә хизмәтлиримиздә биз ибраний тилидики алимларниң тәтқиқлиридин, болупму «Доктор Дерик Киднер» һәм «Доктор Миқаел Вилкок»ларниң әсәрлиридин пайдиландуқ. Биз йәнә 1920-жиллири Қәшқәрдә ишләнгән уйғурчә нусхисидин һәм хәнзучә (1911-жилидики «Хехебән») «Муқәддәс Китап» нусхисидин көп пайдиландуқ.

Һәр бир оқурмәнниң алдамчилиққа толған мошу дунияда Худаниң йоли бойичә түз-тоғра меңиши үчүн, һәм униңдики шатлиқ вә ниҗатлиқ-қутқузушларни тепип егә болуш үчүн, Худа уларға Өз Зәбури арқилиқ бәхит, илһам һәм барлиқ керәк болған мәдәтләрни бәргәй!

Амин!

Изаһат: — Зәбурда төвәндики алаһидә сөз-ибариләр көп учрайду: —
«Селаһ» — бәлким күйни чалған вақтида музикидики бир «пауза»ни көрситиши мүмкин; шуниң билән униң: — «Тохта, ойлан!» дегән мәнани билдүрүши мүмкин.
«Масқил» — мәнаси бизгә намәлум, бәлким «тәрбийилик» яки «маһирлиқ билән ейтилсун» дегән мәнада болуши мүмкин.
«Миқтам» — бәзи алимларниң пәризичә «үнсиз дуа», яки «йошурун гөһәр» дегән мәнада.
«Тәһтисара» — өлгүчиләрниң роһлири қиямәт күнини күтидиған җай (ибраний тилида «шеол» дегән сөз).

Изаһат: — тексттә кул рәң билән елинған сөзләр әйни ибраний текстта учримайду, пәқәтла уйғурчә текстимиз раванрақ оқулсун үчүн, тәрҗиманлар тәрипидин қошулған сөзләрдин ибарәт. Мәсилән, 2-күй, 7-айәттики «... Әрштики ...» дегән сөз әйни текстта йоқ.

Изаһат: — йәнә тәкрарлаймизки, кириш сөз, мавзу, изаһатлар вә ахирқи қошумчә сөзләрни, оқурмәнләргә ярдими болсун үчүн дәп қошумчә қилдуқ. Улар Муқәддәс Китапниң әслий текст-айәтлириниң бир қисми әмәс.

Зәбур

Биринчи Бөлүм
1-күй
Итаәтмән адәмниң бәхити

1 [1] Рәзилләрниң гепи бойичә маңмайдиған,
Гунакарларниң йолида турмайдиған,
Мәсқирә қилғучиниң орнида олтармайдиған адәм бәхит тапур!
[2] Униң хурсәнлиги пәқәт Пәрвәрдигарниң тәврат-қанунидилидур;
У Пәрвәрдигарниң қанунини кечә-күндүз сеғинип ойлайду.
[3] У худди ериқ бойиға тикилгән,
Өз пәслидә мевисини беридиған,
Йопурмақлири солашмайдиған дәрәқтәктур;
У немила қилса ронақ тапиду.
[4] Рәзил адәмләр болса ундақ болмас;
Улар худди шамал учурувәткән тозандәктур.
[5] Шуниң үчүн рәзилләр сорақ күнидә тик туралмайду,
Гунакарлар һәққанийларниң җамаитидә һеч бешини көтирип туралмайду.
[6] Чүнки Пәрвәрдигар һәққанийларниң йолини көңлигә пүккән;
Рәзилләрниң йоли болса йоқилиду.

2-күй
Худаниң Мәсиһи барлиқ әлләрни идарә қилиду

2 [1] Әлләр немишкә чуқан салиду?
Немә үчүн хәлиқләр бекардин-бекар сүйқәст ойлайду?
[2] Дунниядики падишалар сәпкә тизилип,
Әмәлдарлар қара нийәт әйлишип,
Пәрвәрдигар вә Униң Мәсиһи билән қаршилишип: —
[3] «Уларниң чәклимилирини чөрүветәйли,
Уларниң асарәтлирини бузуп ташлайли!» — дейишиду.
[4] Асманда олтарғучи күлиду,

1:1 Зәб. 25:4-5; Пәнд. 1:10, 15; 4:14, 15; 1Кор. 15:33; Әф. 5:11
1:2 Қан. 6:6-9; 17:19; Йә. 1:8; Зәб. 111:1; 118:1
1:3 **«У немила қилса ронақ тапиду»** — бу йәрдики «у», Худаниң йолида маңидиған адәмләрни көрситиду.
1:3 Йәр. 17:8
1:4 Аюп 21:18; Зәб. 34:5; Йәш. 17:13; 29:5; Һош. 13:3
2:1 **«Әлләр немишкә чуқан салиду?»** — Зәбурдики күйләрдә, «әлләр» яки «ят әлләр» болса, Исраил хәлқидин башқа һәр бир хәлиқ-милләтни көрситиду.
2:1 Рос. 4:25
2:2 **«Пәрвәрдигар вә Униң Мәсиһи»** — «Мәсиһ» мошу йәрдә, кона бир өрп-адәткә қаритилған. Тәвраттики бөлгүлимидә, йәни падиша тиклиниш мурасимида бешиға пурақлиқ зәйтун мейи қуюлатти. Бу «мәсиһ қилиш» («мәсиһләш») дәп аталған. «Йәшая» китап, 61-бапта «мәсиһ қилиш» дегән сөз болса, келидиған Қутқазғучиниң вуҗудиға май әмәс, бәлки Муқәддәс Роһ қуюлидиғанлиғини көрситиду. Мошу айәттиму охшашла, «Мәсиһ» Муқәддәс Роһ билән «мәсиһ қилинған адәм»ни көрситиду.
2:3 **«Уларниң чәклимилирини чөрүветәйли, Уларниң асарәтлирини бузуп ташлайли!»** — «Улар» «Худа вә Униң Мәсиһи»ни көрситиду.

Рәб уларни мазақ қилиду;
5 Һәм аччиғида уларға сөзләп,
Қәһри билән уларни вәһимигә селип: —
6 «Өзәм болсам Зионда, йәни муқәддәс теғимда,
Өзәм мәсиһ қилған падишани тиклидим».

Худа тайинлиған Мәсиһ-Падиша сөз қилиду

7 «Мән әрштики пәрманни жакалаймәнки,
Пәрвәрдигар маңа: —
«Сән Мениң оғлум;
Өзәм сени бүгүнки күндә туғулдурдум;
8 Мәндин сора, Мән саңа мирас болушқа әлләрни,
Тәәллуғуң болушқа йәр йүзини чәт-чәтлиригичә беримән;
9 Сән төмүр таяқ билән уларни битчит қиливетисән;
Сапал чинини кукум-талқан қилғандәк, сән уларни парә-парә қиливетисән» — деди».
10 Әнди, һәй падишалар, әқилдар болуңлар!
Жаһандики сорақчилар савақ елиңлар;
11 Пәрвәрдигардин қорқуш билән униң хизмитидә болуңлар;
Титрәк ичидә хошаллиниңлар!
12 Оғулниң ғәзивиниң қозғалмаслиғи үчүн,
Уни сөйүңлар;
Чүнки униң ғәзиви сәлла қайниса,
Йолуңлардила һалак болисиләр;
Униңға таянғанлар нәқәдәр бәхитликтур!

3-күй
Сәһәрдики дуа

3 1-2 Давут өз оғли Абшаломдин қечип жүргән күнләрдә язған күй: —

И Пәрвәрдигар, мени қиставатқанлар нәқәдәр көпийип кәткән,
Мән билән қаршилишиватқанлар немидегән көп!
3 Нурғунлар мән тоғрилиқ: —
«Худадин униңға һеч нижат йоқтур!» дейишиватиду.
Селаһ!

2:6 **«Зион.., йәни муқәддәс теғим..»** — «Зион теғи» Йерусалим вә муқәддәс ибадәтхана бу тағ үстигә қурулған. «Зион» (яки «Сион») әслидә «көрүнәрлик» дегән мәнада. У Худаниң Өз хәлқигә һимайә болғанлиғиға символ қилиниду. **«Өзәм мәсиһ қилған падишани тиклидим»** — жуқуридики 2-айәттики, «Мәсиһ» тоғрисидики изаһатни көрүң.
2:7 Рос. 13:33; Ибр. 1:5; 5:5
2:8 Зәб. 21:28; 71:8
2:9 **«Сән төмүр таяқ билән уларни битчит қиливетисән»** — яки: «Сән төмүр таяқ билән уларни башқурисән».
2:9 Вәһ. 2:27; 19:15
2:11 **«Титрәк ичидә хошаллиниңлар!»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «титрәк ичидә яшаңлар!».
2:12 **«Уни Оғулни сөйүңлар»** — буниң мәнаси бәлким «Худаниң оғли билән әплишивелиңлар». **«Чүнки униң ғәзиви сәлла қайниса...»** — йәнә бирхил тәрҗимиси «Чүнки униң ғәзиви тезла қозғилиду...».
2:12 Зәб. 33:9; Пәнд. 16:20; Йәш. 30:18; Йәр. 17:7; Рим. 9:33; 10:11; 1Пет. 2:6
3:1-2 **«Давут өз оғли Абшаломдин қечип жүргән күнләрдә...»** — мошу вақиә, «2Сам.» 15-18-бапта хатириләнгән.
3:1-2 2Сам. 15,16,17,18
3:3 **«Худадин униңға һеч нижат йоқтур!»** — демисәкму, «нижат» «(Худадин кәлгән) қутқузуш» дегәнни билдүриду. **«Селаһ»** — мошу сөз бәлким күй чалған вақтида музикидики бир «пауза»ни көрситиши мүмкин;

[4] Бирақ Сән, и Пәрвәрдигар, әтрапимдики қалқандурсән;
Шан-шәривим һәм бешимни йөлигүчидурсән!
[5] Авазим билән мән Пәрвәрдигарға нида қилимән,
У муқәддәс теғидин ижабәт бериду.
Селаһ.
[6] Мән болсам яттим, ухлидим;
Ойғандим, чүнки Пәрвәрдигар маңа яр-йөләк болиду.
[7] Мени қоршап сәп түзгән түмәнлигән адәмләр болсиму,
Мән улардин қорқмаймән!
[8] И Пәрвәрдигар, орнуңдин тур!
Мени қутқуз, и Худайим!
Мениң барлиқ дүшмәнлиримниң тәстикигә салғайсән;
Рәзилләрниң чишлирини чеқиватқайсән!
[9] Нижатлиқ болса Пәрвәрдигардиндур;
Бәрикитиң Өз хәлқиңдә болсун!
Селаһ!

4-күй
Кечидики дуа

4 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, тарлиқ сазлар билән оқулсун дәп, Давут язған күй. —

Мән нида қилғинимда, маңа жавап бәргәйсән,
И маңа һәққанийлиғим ата қилғучи Худа!
Бесим астида қалғанда Сән мени кәңричиликкә чиқардиң;
Маңа меһри-шәпқәт көрситип, дуайимни аңла!
[3] И инсан балилири, силәр мениң шан-шәривимни қачанғичә аһанәткә қалдурисиләр?
Қачанғичә беһудиликни сөйүп,
Ялғанни издәп җүрисиләр?
Селаһ.
[4] Бирақ шуни билип қоюңларки,
Пәрвәрдигар ихласмәнләрни Өзигә хас қилған;
Мән Униңға нида қилғинимда, Пәрвәрдигар аңлайду.
[5] Аччиғиңларға берилип, гуна қилмаңлар;

шуниң билән униң: — «Тохта, ойлан!» дегән имаси болуши мүмкин.
3:4 «Шан-шәривим һәм бешимни йөлигүчидурсән!» — «мениң шан-шәривим» дегән ибарә икки бислиқ сөз болуп, бәлким: (1) Давутниң мәдһийисиниң темиси Худа Өзидур; (2) Худаниң Давутниң өз Худаси болғанлиғи, бу наһайити пәхирлик, шәрәплик иштур, дегән икки мәнани билдүрүши мүмкин.
3:6 Зәб. 4:9
3:7 Зәб. 26:3
3:9 Пәнд. 21:31; Йәш. 43:11; Йәр. 3:23; Һош. 13:4; Вәһ. 7:10; 19:1
4:1-2 «Нәғмичиләрниң беши» — яки «Баш сазчи». Давут ибадәтханида өзиниң һәм башқиларниң күйлирини оқуш үчүн мәхсус хорчилар һәм сазчиларни орунлаштурған. Мошу йәрдики «баш сазчи» шүбһисизки шуларни башқуридиған адәмни көрситиду. Давут баш сазчиниң мошу күйни өз музикиси билән ибадәтханида оқушини орунлаштуран болса керәк. **«И маңа һәққанийлиқ ата қилғучи Худа!»** — ибраний тилида: «И һәққанийлиғимниң Худаси!». Башқа бирхил тәрҗимиси: «И мән үчүн адаләтни сориғучи Худа!»
4:3 «Қачанғичә беһудиликни сөйүп, ялғанни издәп җүрисиләр?» — бу айәт бәлким «ялған илаһ»лар, йәни бутлар тоғрилиқ ейтилған. Сөзлигүчиниң «мениң шан-шәривим» дегини болса, Худадур. Мошу адәмләр уни сөйүп, уни издәшниң орнидаБутларни издәйду.

Өз орнуңларда йетип, қәлбиңларда чоңқур ойлинип,
Сүкүт қилиңлар.
Селаһ.
6 Һәққанийлиқ билән қурбанлиқларни қилиңлар,
Вә Пәрвәрдигарға тайиниңлар.
7 Көп хәлиқ: — «Ким бизгә яхшилиқ көрситәлисун?» — дәп соримақта;
Җамалиңниң нури үстимизгә чүшсун, и Пәрвәрдигар!
8 Ашлиқ вә йеңи шараплири молчилиқ болғанларниң хошаллиғидинму,
Мениң қәлбимни бәкрәк хошаллиққа толдурдуң.
9 Мән ятай, һәм хатирҗәмликтә ухливалай;
Чүнки мени бехәтәрликтә яшатқучи пәқәтла Сән, и Пәрвәрдигар!

5-күй
Сәһәрдики үмүт

5 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, нәйләр билән оқулсун дәп, Давут язған күй:
—

Мениң сөзлиримгә қулақ салғайсән, и Пәрвәрдигар,
Мениң аһлиримға көңүл бөлгәйсән.
3 Көтәргән пәрядлиримни аңла, мениң Падишаһим, мениң Худайим,
Чүнки саңила дуа қилимән.
4 И Пәрвәрдигар, сәһәрдә Сән авазимни аңлайсән;
Мән сәһәрдә өзәмни Саңа каритимән,
Жуқириға көз тикимән.
5 Чүнки Сән рәзилликтин һозур алғучи илаһ әмәсдурсән;
Яманлиқ һәргиз Сән билән биллә турмайду.
6 Почи-тәкәббурлар көзүң алдида туралмайду;
Қәбиһлик қилғучиларниң һәммиси Саңа жиркиничликтур.
7 Ялған сөзлигүчиләрниң һәммисини һалак қилисән;
Пәрвәрдигар қанхор, алдамчи кишиләргә нәпрәт қилур.
8 Бирақ мән болсам, меһри-шәпқитиңниң кәңричилигидин өйүңгә киримән;
Саңа болған әймиништин муқәддәс ибадәтханаңға қарап сәҗдә қилимән;
9 Мени өч көргәнләр түпәйлидин Өз һәққанийлиғиң билән мени йетәклигәйсән,
и Пәрвәрдигар;
Йолуңни алдимда түз қилғин.
10 Чүнки уларниң ағзида һеч қандақ сәмимийлик йоқтур;
Уларниң ички дунияси болса пасиқлиқтур,
Уларниң галлири ечилған қәбирдәк сесиқтур,
Улар тили билән хушамәт қиливатиду.
11 Уларниң гунайини бекиткәйсән, и Худа;

4:5 Әф. 4:26
4:6 Қан. 33:19; Зәб. 50:18-21
4:9 Лав. 26:5; Қан. 12:10; 33:28; Зәб. 3:7
5:4 **«И Пәрвәрдигар, сәһәрдә Сән авазимни аңлайсән;...»** — «сәһәрдә» дегән сөзгә қарап бәзи алимлар 3-, 4- һәм 5-күйләр, Давутниң Абшаломдин қечиш җәриянидики үч күн ичидики дуалири, дәп қарайду (3-күйдә «кәч» һәм «сәһәр» бар, 4-дә болса «кәч», 5-дә «сәһәр» бар).
5:10 Зәб. 11:1-3; 35:1-4; 51:4; 61:5; Рим. 3:13

Улар өз планлири билән өзлири моллақ атсун;
Уларни өзлириниң нурғунлиған итаәтсизликлири билән һайдап чиқарғайсән;
Чүнки улар Саңа асийлиқ қилди.
12 Шундақ қилғанда Саңа таянғанларниң һәммиси шатлиниду;
Улар мәңгү шатлиқ билән тәнтәнә қилиду;
Сән уларни қоғдайсән;
Сениң намиңни сөйгәнләр сениңдин яйрайду.
13 Чүнки Сән, и Пәрвәрдигар, һәққаний адәмгә бәхит ата қилисән;
Уни шапаитиң билән қалқан кәби орайсән.

6-күй
Қайғу ичидики дуа

6 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, тарлиқ сазлар һәм сәккиз тарлиқ арфа билән
оқулсун дәп, Давут язған күй: —
Пәрвәрдигар, ғәзивиң тутқанда мени әйиплимә;
Қәһриң кәлгәндә мени әдәплимә.
3 Маңа шапаәт қилғин, и Пәрвәрдигар, чүнки мән зәиплишип кәттим;
И Пәрвәрдигар, мени сақайтқин, чүнки мениң устиханлирим вәһимигә чүшти.
4 Мениң женим дәһшәтлик дәккә-дуккигә чүшти;
И Пәрвәрдигар, қачанғичә шундақ болиду?
5 Йенимға қайт, и Пәрвәрдигар, җенимни азат қилғайсән,
Өзгәрмәс муһәббитиң үчүн мени қутқузғин.
6 Чүнки өлүмдә болса Саңа сеғинишлар йоқ;
Тәһтисарада ким Саңа тәшәккүрләрни ейтсун?
7 Мениң уһ тартишлиримдин мағдурум қалмиди;
Түн бойи орун-көрпәмни көлчәк қилимән;
Яшлирим билән каривитимни чөктүримән.
8 Дәрдләрдин көзүм хирәлишип кәтти;
Барлиқ күшәндилирим түпәйлидин көзүм кардин чиқиватиду.
9 И қәбиһлик қилғучилар, һәммиңлар мәндин нери болуңлар;
Чүнки Пәрвәрдигар жиға авазимни аңлиди.
10 Пәрвәрдигар тилавитимни аңлиди;
Пәрвәрдигар дуайимни иҗабәт қилиду;
11 Дүшмәнлиримниң һәммиси йәргә қарап қалиду, улар зор паракәндичиликкә дучар
болиду;
Туюқсиз кәйнигә йенип хиҗаләттә қалиду.

5:11 Зәб. 7:15-16; 9:16-17; 34:7-8; 58:13
6:1-2 **«сәккиз тарлиқ арфа»** — башқа бир тәрҗимиси «сәккиз әнлик күй».
6:3 Зәб. 37:4
6:6 **«Тәһтисарада ким саңа тәшәккүрләрни ейтсун?»** — «тәһтисара» өлгүчиләрниң роһлири қиямәт күнини күтидиған җай (ибраний тилида «шеол» дейилиду).
6:9 Мат. 7:23; 25:41; Луқа 13:27

7-күй
Худа Өз һәққанийлиғини көрсәткәй!

7 [1-3] Давутниң «Шиггаон»и: — Куш исимлиқ бир Биняминлиқниң сөзлири тоғрилиқ ейтқан күйи: —

И Пәрвәрдигар, мениң Худайим, мән Саңа таяндим;
Улардин бири ширдәк мени титма-титма қиливәтмисун,
Қутқазғучи йоқлуғидин пайдилинип мени езивәтмисун,
Мени барлиқ қоғлиғучилардин қутқузғин,
Улардин халас қилғин;
[4] И Пәрвәрдигар Худайим, әгәр қолумда қәбиһлик қилған болсам,
Әгәр шундақ қилған болсам: —
[5] Әгәр мән билән енақ өткүчигә яманлиқ қайтурған болсам,
— (Әксичә мән билән бекардин-бекар дүшмәнләшкәнниму қутқуздум) —
[6] — Ундақта, дүшмән мени қоғлап тутувалсун,
У җенимни чәйләп йәр билән йәксан қилсун,
Шөһритимни тупраққа көмсун!
[7] И Пәрвәрдигар, ғәзивиң билән орнуңдин турғин,
Мени әзгәнләрниң қәһригә тақабил турушқа қәддиңни руслиғин,
Вә мениң үчүн ойғанғин;
Сән сот вә һөкүмни бекиткән едиңғу!
[8] Хәлиқләрдин болған җамаәт әтрапиңға олишиду;
Сән улар үчүн пәләктики орнуңға қайтип барғайсән.
[9] Пәрвәрдигар хәлиқләрниң үстидин һөкүм чиқириду;
И Пәрвәрдигар, өз һәққанийлиғим бойичә,
Вә өзәмдә болған дуруслиғим бойичә,
Маңа һөкүм чиқарғайсән.
[10] Аһ, рәзилләрниң яманлиғи ахирлашсун!
Һәққаний адәмни чиң турғузғайсән;
И, адәм қәлблирини һәм ичлирини синиғучи һәққаний Худа!
[11] Мениң қалқиним болса,
Дурус нийәтликләрни қутқазғучи Худадидур;
[12] Худа адил сотчидур,
У күн бойи гунадин рәнҗийдиған Илаһтур;
[13] Бириси яман йолидин янмиса,
У қиличини биләйду,
Я оқини тартип бәтләп қойиду.
[14] Шундақ адәмләр үчүн У өлүм қураллирини тәйярлиди;
У оқлирини көйдүргүчи оқ қилди.
[15] Мана, мошундақ кишиләр толғақта қәбиһлик туғмақчи,

7:1-3 «Давутниң «Шиггаон»и» — «Шиггаон» бәлким «долқунлуқ», «отлуқ», «ашиқлиқ билән» дегән мәнада болуп, бу сөз күйниң ейтилидиған аһаңини билдүриду. **«Куш исимлиқ бир Биняминлиқниң сөзлири»** — «Куш» дегән киши тоғрилиқ башқа хәвиримиз йоқ. Һеч болмиғанда у Давутқа зиянкәшлик қилмақчи болған.
7:5 «... Әксичә мән билән бекардин-бекар дүшмәнләшкәнниму қутқуздум —...» — «башқа бирхил тәрҗимиси: «... Яки маңа азар қилғучини бекардин-бекар булиған болсам, ...».
7:8 «Сән улар үчүн пәләктики орнуңға қайтип барғайсән» — башқа бирхил тәрҗимиси: «Уларниң үстидин һөкүм сүргин».
7:10 «адәм қәлблирини һәм ичлирини синиғучи» — «ичлири» дегән сөз ибраний тилида «бөрәклири» дейилиду.
7:10 1Тар. 28:9; Йәр. 11:20; 17:10; 20:12; Вәһ. 2:23

Униң бойида қалғини яманлиқтур;
Униң туққини болса сахтилиқтур.
16 У бир орини колап, уни чоңқур қилди;
У өзи колиған орига жиқилип чүшти.
17 Өзиниң яманлиғи бешиға қайтип келиду,
Өз зораванлиғи болса өз үстигә қайтип чүшиду.
18 Мән Пәрвәрдигарни һәққанийлиғи билән мәдһийәләймән,
Һәммидин жуқури турғучи Пәрвәрдигарниң намини яңритип, күй қилип ейтимән.

8-күй
Худаниң инсан балисиға болған улуқ плани

8 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Гиттиф»та орунлансун дәп, Давут язған күй:
—

И, Өз һәйвәңни асманлардинму жуқури тиклигән Пәрвәрдигар Рәббимиз,
Пүткүл йәр йүзидә намиң шунчә шәрәпликтур!
3 Өз рәқиплириң түпәйлидин,
Дүшмән вә қисасчиларниң ағзини етишкә,
Бовақлар вә әмгүчиләрниң ағзидин күч тиклидиңсән.
4 Мән бармақлириңниң ясиғини болған асманлириңға,
Сән мәзмут бекиткән ай-юлтузларға қариғинимда,
5 Сән инсанни сеғинидикәнсән,
Әнди адәм дегән немә еди?
Сән униң йениға келип йоқлайдикәнсән,
Инсан балиси қанчилик немә еди?
6 Чүнки Сән униң орнини пәриштиләрниңкидин азғинә төвән бекиттиңсән,
Сән униңға шан-шәрәп вә шөһрәтләрни таж қилип бәрдиң.
7 Уни қолуңниң ясиғанлирини идарә қилишқа тиклидиң;
Сән барлиқ нәрсиләрни униң пути астиға қойғансән,
8 Җүмлидин барлиқ қой-калилар,
Даладики барлиқ җаниварлар,
9 Асмандики учар-қанатлар,
Деңиздики белиқлар,
Деңизларниң йоллиридин өткүчиләрниң барлиғини пути астиға қойдуң.
10 И Пәрвәрдигар Рәббимиз, пүткүл йәр йүзидә намиң немидегән шәрәплик-һә!

7:15 Аюп 15:35; Йәш. 59:4
7:16 Аюп 4:8; Зәб. 9:16; 9:23; 34:7-8; 93:13; 118:85; Пәнд. 5:22; 26:27; Топ. 10:8
8:1-2 **««Гиттиф»та орунлансун дәп...»** — «Гиттиф» алимларниң пәрзичә «Гат» шәһиридин чиққан бирхил саз.
8:3 Мат. 21:16
8:5 Аюп 7:17; Зәб. 143:3; Ибр. 2:6
8:6 **«Сән униң орнини пәриштиләрниңкидин азғинә төвән бекиттиңсән...»** — башқа икки хил тәрҗимиси бар: (1) «Сән униң орнини Худаниңкидин азғинә төвән бекиткәнсән»; (2) «Сән униң орнини пәриштиләрниңкидин бир мәзгилликлә төвән қилғансән».
8:7 1Кор. 15:27

9-күй
Худа Өз шәриви һәм адалитини көрсәткәй!

9 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Мут-Лаббән» дегән аһаңда оқулсун дәп,
Давут язған күй: —

Мән Сән Пәрвәрдигарни пүтүн қәлбим билән мәдһийәләймән;
Мән Сениң қилған барлиқ карамәтлириңни баян қилай;
[3] Мән Сәндин хошал болуп шатлинимән;
Сениң намиңни нахша қилип ейтимән, и Һәммидин Алий!
[4] Мениң дүшмәнлиримниң кәйнигә йенишлири болса,
Дәл уларниң сениң дидариң алдида жиқилип, йоқилишидин ибарәт болиду.
[5] Чүнки Сән мениң һәққим һәм дәвайимни соридиң;
Сән тәхткә олтирип, һәққанийларчә сотлидиң.
[6] Сән әлләргә тәнбиһ берип, рәзилләрни һалак қилдиң;
Сән уларниң намини мәңгүгә өчүрүвәткәнсән.
[7] И дүшминим! Һалакәтлириң мәңгүлүк болди!
Сән шәһәрлирини жулуп ташливәттиң,
Һәтта уларниң намлириму йоқап кәтти;
[8] Бирақ Пәрвәрдигар мәңгүгә олтирип һөкүм сүриду;
У Өз тәхтини сот қилишқа тәйярлап бекиткән;
[9] Аләмни һәққанийлиқ билән сот қилғучи Удур;
Хәлиқләрниң үстидин У адиллиқ билән һөкүм чиқириду;
[10] Һәм У Пәрвәрдигар езилгүчиләргә егиз панаһ,
Шундақла азаплиқ күнләрдә егиз панаһдур.
[11] Намиңни билгәнләр болса Саңа тайиниду;
Чүнки Сән, и Пәрвәрдигар, Өзәңни издигәнләрни һәргиз ташлиған әмәссән.
[12] Зионда турғучи Пәрвәрдигарға күйләрни яңритиңлар!
Униң қилғанлирини хәлиқләр арисида баян қилиңлар;
[13] Чүнки төкүлгән қанниң сориғини қилғучи удур,
У дәл шундақ кишиләрни әслäйду,
Хар қилинғанларниң налә-пәрядлирини У унтуған әмәс.
[14] Маңа шәпқәт көрсәткин, и Пәрвәрдигар,
Мениң өчмәнләрдин көргән хорлуқлиримға нәзәр салғинки,
Мени өлүм дәрвазилири алдидин көтәргәйсән;
[15] Шундақ қилғанда мән Зион қизиниң дәрвазилирида туруп,
Саңа тәәллуқ барлиқ мәдһийиләрни жақалаймән;
Мән ниҗатлиқ-қутқузушуңда шатлинимән.
[16] Әлләр болса өзлири колиған ориға өзлири чүшүп кәтти,
Өзлири йошуруп қойған торға пути қапсилип қалди.
[17] Пәрвәрдигар чиқарған һөкүми билән тонулар;
Рәзил адәмләр өз қолида ясиғини билән илинип қалди.
Хиггаон — Селаһ.

9:1-2 **««Мут-Лаббән» дегән аһаңда оқулсун дәп»** — «Мут-Лаббән» бәлким «оғулниң өлүми» дегән мәнада.
9:9 Зәб. 95:13; 97:9
9:10 Зәб. 36:39; 45:1-3; 90:1-2
9:15 **«...мән Зион қизиниң дәрвазилирида туруп,... »** — «Зион қизи» Йерусалимни көрситиду.
9:16 Зәб. 7:17; Пәнд. 5:22
9:17 **«Хиггаон — Селаһ»** — «Хиггаон» бәлким «сеғинип ойлиниш» дегәнни билдүриду; шундақла йәнә бәлким: —

18 Рәзилләр,
Йәни Худани унтуған барлиқ әлләр,
Яндурулуп, тәһтисараға ташлиниду.
19 Чүнки намратлар мәңгүгә әстин чиқирилмайду;
Мөминләрниң үмүти мәңгү өчмәй, туриверидиу.
20 И Пәрвәрдигар, орнуңдин турғин;
Адәм балилириниң ғәлибә қилишиға йол қоймиғин;
Һозуруң алдида барлиқ әлләр сотлансун.
21 Уларни дәккә-дүккигә чүшәр, и Пәрвәрдигар;
Әлләр өзлирини биз пәқәт адәм балилири халас, дәп билсун!
Селаһ!

9-күй давами --- ибраний тилида 10-күй һесаплиғанда 22-айәттики изаһатни көрүң

22 Немишкә, и Пәрвәрдигар, жирақта турисән?
Немишкә азаплиқ күнләрдә өзәңни йошурисән?
23 Рәзил адәмләр тәкәббурлуғи билән ажиз мөминләрни тап бастуруп қоғлап жүриду;
Улар өзлири тапқан һейлиләр билән илинип, баблиниду.
24 Чүнки рәзилләр өз арзу-һәвәслири билән махтиниду;
Ач көзләр үчүн бәхит тиләйду;
Пәрвәрдигарни болса көзигә илмайду.
25 Улар чирайидин һакавурлуқ яғдуруп,
Худани издимәйду;
Улар барлиқ хияллирида: «Һеч бир Худа йоқтур!» дәйду.
26 Уларниң йоллири һемишә раван болиду;
Сениң һөкүмлириң уларниң нәзиридин жирақ вә үстүн туриду;
Уларниң рәқиплири болса, уларға қарап «түфи!» дәп мазақ қилиду.
27 Рәзил адәм көңлидә: «Мән һеч тәврәнмәй туриверимән!
Дәвирдин-дәвиргә һеч мушәққәткә учримаймән» — дәйду.
28 Униң ағзи қарғаш, алдамчилиқ һәм зулумға толған;
Тили астида әскилик вә қәбиһлик ятиду.
29 У мәһәллиләрдә йошурунчә марап олтириду;
У пинһан жайларда гунасизларни өлтүрүветиду;
Көзлири йоқсулларни көзләйду;

«музика пәс авазлиқ болуши керәк» дегәнни билдүрүши мүмкин.
9:18 **«...яндурулуп, тәһтисараға ташлиниду»** — «тәһтисара» тоғрилиқ 6-күй, 5-айәттики изаһатни, шундақла «Тәбирләр»ни көрүң.
9:22 **«Немишкә, и Пәрвәрдигар, жирақта турисән? Немишкә азаплиқ күнләрдә өзәңни йошурисән?»** — мошу йәрдә ибраний тил бойичә 10-күй башлиниду; лекин 9-күй 1-21 билән 9:22-38 сирлиқ алақиси бар; 9-күй һәм 10-күйдики айәтләр ибраний тилида алаһидә шәкилгә егә. Ибраний йезиғида 22 һәрип бар. Бу икки күйдики тақ айәтләрниң һәр бири ибраний елипбә тәртивигә асасән йеңи һәрип билән башлиниду (мәсилән, уйғур тили болса, а-, ә-, б- қатарлиқ һәрипләр билән башланғанға охшаш). 9-күй һәм 10-күйни бир-биригә бағлиғанда, толуқ «елипбәлик нусха» пәйда болиду. Кейин мошундақ күйни «елипбә тәртивилик» күй дәп атаймиз.
9:23 **«Улар өзлири тапқан һейлиләр билән илинип, баблиниду»** — яки «Ажизлар уларниң һейлилири билән илинип қалиду».
9:23 Зәб. 7:17; 9:16-17; Пәнд. 5:22
9:24 **«Ач көзләр үчүн бәхит тиләйду; Пәрвәрдигарни болса көзигә илмайду»** — яки «Ач көзләр адәмни тиллап, Пәрвәрдигарни чәткә қақиду».
9:25 Зәб. 13:1-3; 52:1-4
9:28 Рим. 3:14

30 У чатқаллиғида ятқан ширдәк йошурунчә пайлап ятиду;
У мөминләрни тутувелиш үчүн йошурунчә марап ятиду;
Мөминләрни тутувелип, уларни өз ториға чүшириду.
31 Йоқсуллар езилиду, пүкүлиду;
Дәрдмәнләр униң явузлуқлири билән жиқилиду.
32 У көңлидә: «Тәңри буни унтуп қалди,
У йүзини йепивелип, қаримайду;
Буни һәргиз көрмәйду» — дәйду.
33 Орнуңдин турғин, и Пәрвәрдигар;
И Тәңрим, қолуңни көтәргин;
Езилгән мөминләрни унтума!
34 Рәзил адәм немишкә Сән Худани көзигә илмайду?
У көңлидә: «Худа буни сүрүштүрмәйду!» — дәйду.
35 Сән буни көргәнсән;
Сән Өз қолуң билән яманлиқ һәм зулумни өзлиригә қайтуруш үчүн,
Өзәң буларни көзләп жүрисән;
Дәрдмәнләр өзлирини Саңа аманәт қилиду;
Чүнки Сән житим-йесирләргә яр-йөләк болуп кәлгәнсән;
36 Рәзил, яман адәмниң билигини сундурувәткәйсән;
Униң рәзиллигини бирмубир сүрүштүрүп, үзүл-кесил йоқатқайсән.
37 Пәрвәрдигар әбәдил-әбәткичә падишадур;
Имансиз әлләр болса Пәрвәрдигарниң зиминидин йоқилар.
38 Пәрвәрдигар, Сән ажиз мөминләрниң арманлирини аңлайсән;
Уларниң дилини тоқ қилисән;
Житим-йесирлар вә езилгүчиләр үчүн адаләтни яқлап,
Йәр йүзидики инсанларниң ажиз-мөминләргә қайтидин вәһимә салғучи болмаслиғи үчүн,
Қулиқиңни диң тутисән.

10-күй
«Қени, қачмамсән?»

10 1 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
Пәрвәрдигарни башпанаһим қилдим;
Әнди силәр қандақму маңа: «Куштәк өз теғиңға учуп қач!
2 Чүнки мана, рәзилләр каманни тартип,
Қараңғулуқтин көңли дурусларға қаритип атмақчи болуп,
Улар оқни киричқа селип қойди;
3 «Һуллар һалак қилинса,

9:31 **«Дәрдмәнләр униң явузлуқлири билән жиқилиду»** — «явузлуқлири» бәлким көчмә мәнада болуп, ширниң күчлүк путлирини яки чишлирини вә яки овчиларниң торлирини (9-айәт) көрситиши мүмкин.
9:32 **«У йүзини йепивелип, қаримайду»** —яки «У йүзини йепип қаримайду» яки «У йүзини йошуруп қаримайду»
9:32 Зәб. 63:6; 72:11; 93:7
9:37 **«Имансиз әлләр болса Пәрвәрдигарниң зиминидин йоқилар»** — ибраний тилида «әлләр» мошу йәрдә Худаниң йолини рәт қилидиған ят әлләрни көрситиду. **«Пәрвәрдигарниң зимини»** — ибраний тилида «униң зимини». Худаниң бу зимини болса, Исраилға мирас қилған Қанаан зимини (Пәләстин)дур.
9:37 Зәб. 28:10; 92:1; 144:13; 145:10; Йәр. 10:10; Жиғ. 5:19; Дан. 3:33; 6:27; 1Тим. 1:17

Әнди һәққанийлар немиму қилар?»» — дәватисиләр?
4 Пәрвәрдигар Өзиниң муқәддәс ибадәтханисидидур,
Пәрвәрдигарниң тәхти асманлардидур;
У нәзәр салиду,
Униң сәзгүр көзлири инсан балилирини күзитип, синайду.
5 Пәрвәрдигар һәққаний адәмни синайду;
Рәзилләргә вә зораванлиққа хуштарларға у ич-ичидин нәпрәтлиниду.
6 У рәзилләргә қапқанлар, от вә гуңгутни яғдуриду;
Пижғирим қизиқ шамал уларниң қәдәһидики несивиси болиду.
7 Чүнки Пәрвәрдигар һәққанийдур;
Һәққанийлиқ Униң амриғидур;
Көңли дуруслар Униң дидарини көриду.

11-күй
Рәзил дунияддин сақлаш

11 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, шеминит билән оқулсун дәп, Давут язған күй: —

Қутқузғайсән, Пәрвәрдигар, чүнки ихласмән адәм түгәп кәтти;
Адәмләр арисидин садиқ мөминләр ғайип болди.
3 Һәр бириси өз йеқинлириға ялған ейтиду;
Хушамәтчи ләвләрдә, аликөңүллүк билән сөзлишиду.
4 Пәрвәрдигар барлиқ хушамәтчи ләвләрни,
Һакавурларчә сөзләйдиған тилни кесивәткәй!
5 Улар: «Тилимиз билән ғәлибә қилимиз;
Ләвлиримиз болса өзимизниңкидур;
Ким бизгә Рәб болалисун?» — дәйду.
6 «Езилгүчи аҗизларни басқан зулум вәҗидин,
Мискинләрниң аһузарлири вәҗидин,
Һазирла орнумдин турай» — дәйду Пәрвәрдигар,
«Мән уларға, улар зариқип күткән азатлиқни йәткүзимән».
7 Пәрвәрдигарниң сөзлири болса сап сөзләрдур;
Улар йәттә қетим саплаштурулған,
Сапал қазанда тавланған күмүчтәктур.
8 Сән Пәрвәрдигар, уларни сақлайсән;
Сән мөминләрни мошу дәвирдин мәңгүгә қоғдайсән;

10:3 **«һуллар һалак қилинса,..»** — «һуллар» җамаәтниң яки җәмийәтниң һуллирини көрситиду.
10:4 **«Униң сәзгүр көзлири инсан балилирини күзитип, синайду»** — «Униң сәзгүр көзлири» ибраний тилида «униң көз қапақлири».
10:6 **«Пижғирим қизиқ Шамал уларниң қәдәһидики несивиси болиду»** — «уларниң қәдәһидики несивиси» кинайилик, һәҗвий гәп.
11:1-2 **«шеминит билән оқулсун дәп...»** — «шеминитш» бәлким, «сәккиз тарлиқ саз» яки «сәккиз нотилиқ күй» дегән мәнада.
11:1-2 Йәш. 57:1
11:6 **«Мән уларға, улар зариқип күткән азатлиқни йәткүзимән»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Уларни «түфи!» дәп мазақ қилғучилардин азат қилимән»
11:7 2Сам. 22:31; Зәб. 17:31; 18:9; 118:140; Пәнд. 30:5
11:8 **«Сән Пәрвәрдигар, уларни сақлайсән»** — «улар» 5-айәттә тилға елинған «езилгәнләр» вә «мискинләр»ни көрситиду.

9 Чүнки рәзил адәмләр һәрянда ғадийип жүрүшиду,
Пәскәшлик инсан балилири арисида алийжанаблиқ дәп махталмақта!

12-күй
Қачанғичә, и Пәрвәрдигар?

12 1 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
И Пәрвәрдигар, қачанғичә?
Сән мени мәңгүгә унтумсән?
Қачанғичә дидариңни мәндин йошурисән?
2 Қачанғичә һәркүни қайғуруп, қәлбимдә?
Қачанғичә дүшминим мәндин шатлинип ғалип жүриду?
3 Маңа қара, маңа жавап бәргин, и Пәрвәрдигар Худайим!
Өлүм уйқиси мени бесип кәлгичә,
Көзүмни йоруткайсән,
4 Дүшминимниң: «Мән күчийип униң үстидин ғәлибә қилдим» демәслиги үчүн,
Рәқиплирим сәнтүрүлгәнлигимни көрүп шатланмаслиғи үчүн,
көзүмни йоруткайсән!
5 Дүшминимниң: «Мән күчийип униң үстидин ғәлибә қилдим» демәслиги үчүн,
Рәқиплирим сәнтүрүлгәнлигимни көрүп шатланмаслиғи үчүн,
көзүмни йоруткайсән!
6 Мән Пәрвәрдигарға нахша ейтимән;
Чүнки У маңа зор меһриванлиқни көрсәтти

13-күй
Қараңғу дуния

13 1 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
Ахмақ киши көңлидә: «Һеч бир Худа йоқ» — дәйду.
Улар чириклишип,
жиркиничлик қәбиһликни қилишти;
Уларниң ичидә меһриванлиқ қилғучи йоқтур;
2 Пәрвәрдигар әрштә туруп, адәм балилирини күзитип:
«Бу инсанларниң арисида инсапни чүшинидиған бирәрси бармиду?
Худани издәйдиғанлар бармиду?
3 Һәммә адәм йолдин чиқти,
Һәммә адәм чириклишип кәтти,
Меһриванлиқ қилғучи йоқ, һәтта бириму йоқтур.
4 Нанни йегәндәк Мениң хәлқимни жутувалған бу қәбиһлик қилғучилар һеч немини билмәмду?» — дәйду.
Улар Пәрвәрдигарға һеч бир илтижа қилмайду.
5 Мана уларни ғайәт зор қорқунуч басти;
Чүнки Худа һәққанийларниң дәвридидур.
6 «Силәр езилгәнләрниң көңлигә пүккән үмүтини йоқ қилмақчи болисиләр;

13:1 Зәб. 9:25; 52:1-4; Рим. 3:10

Бирақ Пәрвәрдигар униң башпанаһидур!»
7 Аһ, Исраилниң ниҗатлиғи Зиондин чиқип кәлгән болса еди!
Пәрвәрдигар Өз хәлқини асарәттин чиқирип,
Азатлиққа ериштүргән чағда,
Яқуп шатлиниду,
Исраил хошаллиниду!

14-күй
Ким Худа алдида туралайду?

14 1 Давут язған күй: —
Пәрвәрдигар, ким чедириңда туралайду?
Ким пак-муқәддәс теғиңда маканлишиду?
2 Кимки тамамән дуруслуқта маңса,
Һәққанийлиқни жүргүзсә,
Көңлидә һәқиқәтни сөзлисә;
3 Тили билән гәп тошумиса,
Өз йеқиниға яманлиқ қилмиса,
Хошнисиниң әйивини колап ачмиса,
4 Пәс адәмни көзгә илмиса,
Пәрвәрдигардин әйминидиғанларни һөрмәтлисә,
Өзигә зиянлиқ болған тәғдирдиму ичкән қәсимини өзгәртмисә,
5 Пулни хәқләргә өсүмгә бәрмисә,
Бигуналарниң зийиниға пара алмиса;
Кимки мошуларни қилса,
Мәңгүгә тәврәнмәс.

15-күй
Ахирәткичә Худаға бағлиған чәксиз үмүт

15 1 Давут язған «Миқтам» күйи:
Мени сақлиғин, и Тәңри,
Чүнки мән Саңа тайинимән.
2 Мениң җеним Пәрвәрдигарға: «Сән мениң Рәббимдурсән;
Сәндин башқа мениң бәхит-саадитим йоқтур» — деди.

13:6 **«Бирақ Пәрвәрдигар униң башпанаһидур!»** — яки «Чүнки Пәрвәрдигар униң башпанаһидур!». Бизниңчә «бирақ» тоғра келиду — демәк, Худа Өз хәлқиниң бозәк қилинғиниға қарап, уларни қоғлашқа һәрикәт қилиду. Башқа бирхил тәрҗимиси: «Гәрчә Пәрвәрдигар униң башпанаһи болса!»
13:7 **«Исраил хошаллиниду!»** — «Исраил» тоғрилиқ — оқурмәнләр Тәвраттики «Яритилиш» дегән қисимни оқуған болса, есидә болидуки, Худа һәзрити Яқупниң исмини «Исраил»ға өзгәрткән. Йәһудий хәлқи (Исраиллар) Яқупниң әвлатлиридин ибарәт. Шуңа Тәвраттики башқа йәрләрдә яки Зәбурда «Яқуп» яки «Исраил» адәттә Йәһудийлар, йәни Исраил хәлқини көрситиду. Әгәр текст һәзрити Яқуп (Исраил)ниң өзини көрсәткән болса, изаһат беримиз.
14:2 Зәб. 23:4; Йәш. 33:15
15:1 **«Давут язған «Миқтам» күйи»** — «Миқтам» бәзи алимларниң пәрзичә «үнсиз дуа» яки «йошурун гөһәр» дегән мәнада.
15:2 **«Сәндин башқа мениң бәхит-саадитим йоқтур»** — башқа бирхил тәрҗимиси — «Мениң яхшилиғим (һәргиз) сениңкигә йәтмәйду».
15:2 Аюп 22:2; 35:7; Рим. 11:35

3 Йәр йүзидики муқәддәс бәндилириң болса,
Улар алийжанаблардур,
Улар мениң һәммә хошаллиғимдур.
4 Ким башқа илаһни издәшкә алдириса,
Уларниң дәрдлири көпийип кетиду.
Ғәйрий илаһларға атап һәдийә қанлирини төкмәймән,
Уларниң намлирини тилимғиму алмаймән.
5 Пәрвәрдигар болса мениң мирасим һәм қәдәһимдики несивәмдур;
Чәк ташлинип еришкән несивәмни өзәң сақлайсән;
6 Несивәмни бәлгүлигән сизиқлар маңа гөзәл йәрләрни бекиткәндур;
Бәрһәқ, мениң гөзәл мирасим бардур!
7 Маңа несиһәт бәргән Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуримән;
Һәтта кечиләрдиму виждәним маңа үгитиду.
8 Мән Пәрвәрдигарни һәрдайим көз алдимдин кәткүзмәймән;
У оң йенимда болғачқа,
Мән һәргиз тәврәнмәймән.
9 Шуңа мениң қәлбим шатланди,
Мениң роһум техиму көтирилиду,
Мениң теним аман-есәнликтә туриду;
10 Чүнки җенимни тәһтисарада қалдурмайсән,
Шундақла Сениң Муқәддәс Болғучиңни чириштин сақлайсән.
11 Сән маңа һаят йолини көрситисән;
Һозуруңда толуп ташқан шат-хорамлиқ бардур;
Оң қолуңда мәңгүлүк бәһрә-ләззәтләрму бардур.

15:5 **«Пәрвәрдигар болса мениң мирасим һәм қәдәһимдики несивәмдур»** — Худаниң «Өз хәлқиниң мираси» болғанлиғи тоғрилиқ «Яр.» 15:1, «Чөл.» 18:20, «Зәб.» 72:26ни вә изаһатлирини көрүң. **«Чәк ташлинип еришкән несивәмни өзәң сақлайсән»** — Исраиллар Йәшуа пәйғәмбәрниң йетәкчилиги билән Қанаан (Пәләстин) зиминини егилигән вақтида, һәр қәбилиниң, һәр аилиниң тәәллуғи чәк ташлаш билән бекитилгән («Йә.» 18-19-бап). Муса пәйғәмбәргә тапшурулған қанун бойичә, бу тәәллуқат болса мәңгүгә мошу аилә әвлатлириға мирас қалдурулиду.

15:5 Жиғ. 3:24

15:6 **«Несивәмни бәлгүлигән сизиқлар маңа гөзәл йәрләрни бекиткәндур»** — жуқуриқи 5-айәттики чәк бәлгүлигән җай сизиқлар билән бекитилгән. Давут бәлким мошу сөзләрни көчмә мәнада ишлитип: «Һаятим вә турмушумни һәр җәһәттин Худа яхши бекиткән» — демәкчи болса керәк.

15:7 **«Һәтта кечиләрдиму виждәним маңа үгитиду»** — «виждәним» ибраний тилида «бөрәклирим» дегән сөз билән билдүрүлиду.

15:8 Рос. 2:25

15:9 **«Мениң роһум техиму көтирилиду»** — «роһум» ибраний тилида «шан-шәривим» дегән сөз билән ипадилиниду.

15:10 **«Чүнки җенимни тәһтисарада қалдурмайсән»** — Тәврат вә Инҗил бойичә, «дозақ» яки «җәһәннәм» пәқәтла ахирәт күнидин кейин башлиниду. Униңдин илгири, өлүп кәткән адәмләрниң роһи бир орунға, йәни «тәһтисара»ға бариду. Мәсиһ Әйса чапрас яғачқа миқланғандин кейин, «тәһтисара»да чоң бир өзгириш йүз бәрди. Бу йәрдә биз у тоғрилиқ тохталмаймиз. Бирақ мошу айәттә, Давут пәйғәмбәр «Мәсиһ» (Қутқазғучи)ниң гөрдә турмай тирилдүрүлидиғанлиғини алдин-ала ейтқан. «Тәбирләр»ниму көрүң. **«Сениң Муқәддәс Болғучиң»** — Муқәддәс Китапта, «муқәддәс» «улуқ» әмәс, бәлки «мутләқ пак», «Худаға хас», «пүтүнләй Худаға аталған» дегән мәнани билдүриду. «Муқәддәс Болғучиң» чоқум Мәсиһни көрситиду. **«Сениң Муқәддәс Болғучиңни чириштин сақлайсән»** — ибраний тилида «Сениң Муқәддәс Болғучиңни чиришни көргүзмәйсән». Демәк, гөргә қоюлған болсиму, тени чиримайду (тез тирилдүрүлиду).

15:10 Рос. 2:31; 13:35

16-күй
Тәкәббурларниң бесимидин қутқузғайсән!

16 1 Давутниң дуаси: —
Һәққаний тәләпни аңла, и Пәрвәрдигар, мениң нидайимға көңүл қойғин;
Мениң дуайимға қулақ салғин,
У ялғанчи ләвләрдин чиққан әмәс.
2 Һозуруңдин һөкүмүм чиқирилғай!
Көзүң немә дурус екәнлигини пәриқ әткәй!
3 Сән мениң қәлбимни синиғансән,
Сән кечидиму маңа йеқинлишип күзәттиң;
Сән мени тавлап көзүңдин кәчүрдиңсән,
Мениңдин һеч бир сәһвәнлик тапалмидиң;
Көңлүмдә: Ағзим итаәтсизлик қилмисун! — дәп нийәт қилдим.
4 Адәм балилириниң һаяттики ишлирида,
Ләвлириңдин чиққан сөзләр билән зораванларниң йоллиридин өзәмни нери қилдим.
5 Мениң қәдәмлирим йоллириңдин чиқмиған,
Путлирим тейилип кәтмигән.
6 Мән Саңа илтиҗа қилдим,
Чүнки тиләклиримни иҗабәт қилисән, и Тәңрим;
Маңа қулақ салғин,
Сөзлиримни аңлиғин.
7 И, Өзәңгә таянғанларни қарши чиққучилардин оң қолуң билән Қутқазғучи,
Карамәтлириңни көрситип, өзгәрмәс муһәббитиңни аян қилғайсән!
8 Мени көз қаричуқуңдәк сақлиғайсән;
Қанатлириң сайисидә мени йошурғайсән;
9 Мени булимақчи болған рәзил адәмләрдин,
Мени қоршивалған әшәддий күшәндилиримдин йошурғин;
10 Уларниң бағрини май қаплап, қетип кәткән;
Уларниң еғизлири тәкәббурларчә сөзләйду;
11 Улар йолимизни торивелип,
Бизни йәргә урушқа көзини алайтип,
12 Олҗиға ач көзлүк билән тикилгән ширдәк,
Йошурун җайларда марап җүридиған яш ширдәктур.
13 Орнуңдин турғайсән, и Пәрвәрдигар,
Униң йолини тосуп, йәр билән йәксан қилғайсән,
Җенимни рәзил адәмдин қутқузғин, қиличиң билән;
14 Мени Өз қолуң билән кишиләрдин,
Йәни мошу дәвирдики кишиләрдин қутқузғин;
Уларниң несивиси болса мошу дунияддиладур;
Сән уларниң қарнини немәтлириң билән толдурисән;
Уларниң көңли пәрзәнтлири билән қанди,
Балилириға байлиқлирини қалдуриду.

16:7 **«өзгәрмәс муһәббитиңни аян қилғайсән!»** — «өзгәрмәс муһәббитиң» әслидә көплүк шәклидә «өзгәрмәс муһәббитиңлар».
16:10 **«Уларниң бағрини май қаплап, қетип кәткән...»** — бу ибарә уларниң интайин тәкәббурлуғи, башқиларға һеч көңүл бөлмәйдиғанлиғи, уларни көзгә илмайдиғанлиғини көрситиду.
16:11 **«Бизни йәргә урушқа көзини алайтип,...»** — яки «Мени йәргә урушқа көзини алайтип,...».

15 Мән болсам, һәққанийлиқта йүзүңгә қариғучи болимән;
Ойғанғинимда, Сениң дидариңдин сөйүнимән!

17-күй
Аләмчә қутқузуш

17 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Пәрвәрдигарниң қули Давут
язған күй; Пәрвәрдигар уни барлиқ дүшмәнлиридин һәм Саул падишаниң қолидин
қутқузған күни, у Пәрвәрдигарға муну күйниң сөзлирини ейтти: —

Аһ, Пәрвәрдигарим, мениң күч-кудритим,
Мән сени сөйимән!
3 Пәрвәрдигар мениң хада теғим, мениң қорғиним, мениң нижаткаримдур!
Мениң Тәңрим, мениң қорам тешим, мән Униңдин һимайә тапимән;
У мениң қалқиним, мениң қутқазғучи мүңгүзүм, мениң егиз мунаримдур!
4 Мәдһийиләргә лайиқ Пәрвәрдигарға нида қилимән,
Шунда дүшмәнлиримдин қутқузулимән;
5 Өлүмниң асарәтлири мени қоршивалди,
Ихлассизларниң ямрап кетиши мени қорқитиватти;
6 Тәһтисараниң танилири мени чирмивалди,
Өлүм сиртмақлири алдимға кәлди.
7 Қийналғинимда мән Пәрвәрдигарға нида қилдим,
Худайимға пәряд көтәрдим;
У ибадәтханисидин авазимни аңлиди,
Мениң пәрядим Униң һозуриға кәлди,
Униң қулиқиға кирди.
8 Шу чағ йәр-зимин тәврәп, силкинип кәтти,
Тағларниң һуллири дәһшәтлик тәврәнди, силкинип кәтти;
Чүнки У ғәзәпләнди.
9 Униң димиғидин ис өрләп туратти,
Ағзидин чиққан от һәммисини жутуватти;
Униңдин көмүр чоғлири чиқти;
10 У асманларни тазим қилдуруп чүшти,
Пути асти тум қараңғулуқ еди.
11 Бир керубни минип пәрваз қилди,
Шамалниң қанатлирида ғуюлдап учуп кәлди.
12 У қараңғулуқни өзиниң йошурунидиған жайи қилди,
Суларниң қараңғусини,
Асманларниң қоюқ булутлирини,

16:15 **«...Ойғанғинимда, Сениң дидариңдин сөйүнимән!»** — «ойғанғинимда» өлүмдин ойғинип, тирилгәндә, демәк.
17:3 **«мениң қутқазғучи мүңгүзүм»** — ибраний тилида «нижатлиғимниң мүңгүзи».
17:5 **«Ихлассизларниң ямрап кетиши мени қорқитиватти»** — ибраний тилида «Ихлассизларниң қиян-ташқинлири мени қорқитиватти».
17:8 **«...Тағларниң һуллири дәһшәтлик тәврәнди, силкинип кәтти; чүнки У ғәзәпләнди...»** — бу күйдики сөзләр тәдрижий һалда Давутниң өзиниң әһвалидин айрилип, Давутниң болғуси әвлади Мәсиһниң һаятиға өтиду. Күйдә Мәсиһниң һаяти, жапа-мушәққәт тартидиғанлиғи, ахирида униң шан-шәрәпкә еришидиғанлиғи вә пүткүл аләмгә падиша болидиғанлиғи көрситилиду. Демәк, бу күйниң өзи улуқ бир бешарәттур.
17:9 **«Униңдин көмүр чоғлири чиқти»** — яки «Униңдин көмүр чоғлири туташтурулди».
17:11 **«Бир керубни минип пәрваз қилди»** — «керуб» интайин күчлүк бирхил қанатлиқ пәриштә. «Тәбирләр»ни көрүң.

Өз әтрапида чедири қилди.
13 Униң алдидики йоруқлуқтин,
Қоюқ булутлар, мөлдүр, отлуқ чоғлар чиқип өтти;
14 Пәрвәрдигар асманда гүлдүрлиди;
Һәммидин Алий Болғучи авазини яңратти,
Мөлдүр вә отлуқ чоғлар билән.
15 Бәрһәқ, У оқлирини етип, дүшмәнлиримни тарқитивәтти;
Чақмақларни чақтуруп, уларни қийқас-чуқанға салди;
16 Шуниң билән деңизларниң тәкти көрүнүп қалди,
Аләмниң һуллири ашкариланди,
Тәнбиһиң билән,
Димиғиңдин чиққан нәпәсниң зәрбиси билән, и Пәрвәрдигар.

17 У жуқуридин қолини узитип, мени тутти;
Мени улуқ сулардин тартип алди.
18 У мени күчлүк дүшминимдин,
Һәм маңа өчмәнлик қилғучилардин қутқузди;
Чүнки улар мәндин күчлүк еди.
19 Күлпәткә учриған күнүмдә, улар маңа қарши һужумға өтти;
Бирақ Пәрвәрдигар мениң таянчим еди.
20 У мени кәңри-азатә бир җайға елип чиқарди;
У мени қутқузди, чүнки У мәндин хурсән болди.
21 Пәрвәрдигар һәққанийлиғимға қарап маңа илтипат көрсәтти;
Қолумниң һалаллиғини У маңа қайтурди;
22 Чүнки Пәрвәрдигарниң йоллирини тутуп кәлдим;
Рәзиллик қилип Худайимдин айрилип кәтмидим;
23 Чүнки Униң барлиқ һөкүмлири алдимдидур;
Мән Униң бәлгүлимилирини өзәмдин нери қилмидим;
24 Мән Униң билән ғубарсиз жүрдум,
Өзәмни гунадин нери қилдим;
25 Шуниң үчүн Пәрвәрдигар һәққанийлиғимға қарап,
Көз алдидики қолумниң һалаллиғиға қарап, қилғанлиримни қайтурди.
26 Вападар-меһриванларға Өзәңни вападар-меһриван көрситисән;
Ғубарсизларға Өзәңни ғубарсиз көрситисән;
27 Сап диллиқларға Өзәңни сап диллиқ көрситисән;
Тәтүрләргә Өзәңни тәтүр көрситисән;
28 Чүнки аҗиз мөмин хәлиқни қутқазғучи Өзәңдурсән;
Бирақ тәкәббур көзләрни шәрмәндә қилисән;
29 Чириғимни җулалиқ қилған Сәндурсән;
Пәрвәрдигар Худайим мени басқан қараңғулуқни нурландуриду;
30 Чүнки Сән арқилиқ дүшмән қошуни арисидин жүгүрүп өттүм;
Сән Худайим арқилиқ мән сепилдин атлап өттүм.

17:15 **«У оқлирини етип, дүшмәнлиримни тарқитивәтти»** — ибраний тилида «У оқлирини етип, уларни тарқитивәтти». 17-айәтни көрүң.
17:25 **«Пәрвәрдигар һәққанийлиғимға қарап, көз алдидики қолумниң һалаллиғиға қарап, қилғанлиримни қайтурди»** — шүбһисизки, мошу 19-24-айәтләрдә Мәсиһниң пак-ғубарсизлиғи, гунасизлиғи бешарәт қилиниду. Давут өзи тоғрилиқ бу сөзләрни һәргиз дейәлмәйтти. Мәсилән, 25-күй, 7-айәт вә 51-күйни көрүң.
17:30 **«Сән арқилиқ дүшмән қошуни арисидин жүгүрүп өттүм»** — «жүгүрүп өттүм» дегән сөзләр «бөсүп өттүм»

31 Тәңрим — Униң йоли мукәммәлдур;
Пәрвәрдигарниң сөзи синап испатланғандур;
У Өзигә таянғанларниң һәммисигә қалқандур.
32 Чүнки Пәрвәрдигардин башқа йәнә ким илаһтур?
Бизниң Худайимиздин башқа кимму қорам таштур?
33 Йәни белимни күч-қуввәт билән ориғучи Тәңри,
Йолумни түптүз, мукәммәл қилғучи Тәңридур;
34 У мениң путлиримни кейикниңкидәк учқур қилиду,
Шуниң билән мени егиз жайлиримда турғузиду;
35 Қоллиримни уруш қилишқа үгитиду,
Шуңлашқа биләклирим мис каманни керәләйду;
36 Сән маңа нижатлиғиң болған қалқанни ата қилдиң,
Нениң оң қолуң мени йөлиди;
Сениң мулайим кәмтәрлигиң мени улуқ қилди.
37 Сән қәдәмлирим астидики жайни кәң қилдиң,
Мениң путлирим тейилип кәтмиди.
38 Мән дүшмәнлиримни қоғлап йәттим;
Улар һалак болмиғичә һеч янмидим.
39 Қайтидин орнидин туралмас қилип уларни янживаттим,
Улар путлирим астида жиқилди.
40 Сән жәң қилишқа күч билән белимни бағлидиң;
Сән маңа һужум қилғанларни путум астида егилдүрдүң;
41 Дүшмәнлиримни көз алдимда арқисиға яндуруп қачқуздуң,
Шуниң билән маңа өчмәнләрни йоқаттим.
42 Улар пәряд көтәрди, бирақ қутқузидиған һеч ким йоқ еди;
Һәтта Пәрвәрдигарға нида қилди, Уму уларға җавап бәрмиди.
43 Мән уларға соққа берип, шамал учурған топидәк қиливәттим;
Кочидики патқақтәк, уларни төкүвәттим.
44 Сән мени хәлиқниң низалиридин қутқузғансән;
Сән мени әлләрниң беши қилғансән;
Маңа ят болған бир хәлиқ хизмитимдә болмақта.
45 Сөзүмни аңлапла улар маңа итаәт қилиду;
Ят әлдикиләр маңа бичариләрчә тәслим болиду;
46 Ят әлдикиләр чүшкүнлишип кетиду;
Улар өз истиһкамлиридин титригән һалда чиқип келиду;
47 Пәрвәрдигар һаяттур!
Мениң Қорам Тешим мубарәкләнсун!
Нижатлиғим болған Худа һәммидин алийдур, дәп мәдһийиләнсун!
48 У, мән үчүн толуқ қисас алғучи Тәңри,
Хәлиқләрни маңа бойсундурған Худадур;
49 У мени дүшмәнлиримдин қутқузған;
Бәрһәқ, Сән мени маңа һужум қилғанлардин жуқури көтәрдиң;
Зораван адәмдин Сән мени қутулдурдуң.
50 Шуниң үчүн мән әлләр арисида Саңа рәхмәт ейтимән, и Пәрвәрдигар;

дегән мәнани өз ичигә алиду.
17:44 «Сән мени хәлиқниң низалиридин қутқузғансән» — шүбһисизки, мошу бешарәттә ейтилған «хәлиқ» Давут падишаниң өз қовми болған Йәһудий хәлқини көрситиду.

Намиңни улуқлап күйләрни ейтимән;
[51] Пәрвәрдигар Өзи тиклигән падишаға зор нусрәтләрни беғишлайду;
Өзи мәсиһ қилғиниға,
Йәни Давутқа һәм униң нәслигә мәңгүгә өзгәрмәс муһәббитини көрситиду.

18-күй
Аләм һәм Тәврат Худаниң шәривидур!

18 [1-2] Давут язған күй: —
Әршләр Тәңриниң улуқлуғини җакалайду,
Асман гүмбизи Униң қоли ясиғанлирини намайән қилиду;
[3] Уларниң сөзлири күн-күнләр дәриядәк еқиватиду;
Кечә-кечиләп улар билимни аян қиливатиду.
[4] Тилсиз һәм авазсиз болсиму, уларниң садаси аләмгә аңланмақта.
[5] Уларниң өлчәм таниси пүткүл йәр йүзидә тартилмақта;
Уларниң сөзлири аләмниң четигичә йәтмәктә.
Уларниң ичидә Худа қуяш үчүн чедир тиккән,
[6] Қуяш һуҗрисидин тойға чиққан жигиттәк чиқиду,
Бәйгигә чүшидиған палвандәк шатлиниду;
[7] Асманларниң бир четидин өрләйду,
Җаһанниң у четигичә чөргиләйду,
Униң һараритидин һеч қандақ мәхлуқат йошуруналмайду.
[8] Пәрвәрдигарниң тәврат-қануни мукәммәлдур,
У инсан вуҗудини йеңилайду;
Пәрвәрдигар бәргән һөкүм-гувалар муқим-ишәшлик ,
У наданларни дана қилиду.
[9] Пәрвәрдигарниң көрсәтмилири дурус,
У қәлбни шатландуриду;
Пәрвәрдигарниң пәрманлири йоруқлуқтур,
У көзләрни нурландуриду.
[10] Пәрвәрдигардин әйминиш пак иштур, у мәңгү давамлишиду;
Пәрвәрдигарниң һөкүмлири һәқтур,
Һәр бири тамамән һәққанийәттур.

17:51 **«Өзи мәсиһ қилғиниға, йәни Давутқа һәм униң нәслигә...»** — «Мәсиһ қилғини» йәни «Мәсиһ» тоғрилиқ 2-күйдики изаһатларни көрүң.
18:3 **«Уларниң сөзлири күн-күнләр дәриядәк еқиватиду»** — «улар» әршләр вә асман гүмбизини көрситиду. **«Уларниң сөзлири күн-күнләр дәриядәк еқиватиду; кечә-кечиләп улар билимни аян қиливатиду»** — айәтниң башқа бирхил тәрҗимиси «Күн башқа бир күнгә гәплирини төкиду, кечә башқа бир кечигә сөз қилмақта».
18:4 **«Тилсиз һәм авазсиз болсиму, уларниң садаси аләмгә аңланмақта»** — башқа бирхил тәрҗимиси «Аләмдә һәр қандақ бир тил уларниң садасини аңлап чүшинәләйду».
18:5 **«Уларниң өлчәм таниси йәр йүзидә тартилмақта»** — бу «өлчәм таниси» бәлким инсанниң тәсәввур-ойлирини өлчигүчи болуши мумкин.
18:5 Рим. 10:18
18:6 Топ. 1:5
18:8 **«Пәрвәрдигарниң тәврат-қануни мукәммәлдур»** — «Тәврат-қанун» тооғрулуқ: «Тәврат» (торah) ибраний тили болуп, мошу йәрдә «қанун, тәлим, йол- йоруқ» дегән мәнада ишлитилиду. «Тәврат қануни» дегән ибарә адәттә Муса пәйғәмбәр арқилиқ кәлтүрүлгән Тәвраттики «Яритилиш», «Мисирдин чиқиш», «Лавийлар» «Чөл-Баяндики сәпәр» һәм «Қанун шәрһи» дегән алдинқи бәш қисимниң қанун-пәрманлиқ мәзмунини көрситиду.
18:8 2Сам. 22:31; Зәб. 17:31
18:9 **«Пәрвәрдигарниң пәрманлири йоруқлуқтур»** — яки «Пәрвәрдигарниң пәрманлири рошәндур» яки «Пәрвәрдигарниң пәрманлири пактур».

11 Улар алтундин, бәрһәқ көп сап алтундин қиммәтликтур;
һәсәлдин, һәсәл җәвһиридин шериндур;
12 Улар билән қулуң ойғитилиду;
Инсан уларға риайә қилишта чиң турса чоң мукапат бардур.
13 Ким өз хаталиқлирини билип йетәлисун?
Мени билип-билмәй қилған гуналиримдин сақит қилғайсән;
14 Өз қул-чакариңни башбаштақ гуналардин тартқайсән;
Бу гуналарни маңа ғоҗайин қилдурмиғайсән;
Шуниң билән мән қусурсиз болимән,
Еғир гунадин халий болғаймән.
15 И Пәрвәрдигар, мениң Қорам Тешим вә һәмҗәмәт-Нижаткарим,
Ағзимдики сөзләр, қәлбимдики ойлинишлар нәзириңдә мәқбул болғай!

19-күй
Исраил хәлқи Худа Мәсиһ қилған падишаниң ғәлибиси үчүн дуа қилиду

19 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
Күлпәтлик күндә Пәрвәрдигар саңа иҗабәт қилғай!
Яқупниң Худасиниң нами сени егиздә аман сақлиғай!
3 У Өз муқәддәс җайидин саңа мәдәт әвәткәй,
Зиондин саңа күч-қувәт бәргәй;
4 Барлиқ «ашлиқ һәдийә»лириңни яд қилғай,
Көйдүрмә қурбанлиғиңни қобул қилғай!
Селаһ!
5 Көңлүңдики тәшналиқларни саңа ата қилғай,
Көңлүңгә пүккән барлиқ арзулириңни әмәлгә ашурғай.
6 Бизләр ғәлибәңни тәбрикләп тәнтәнә қилимиз,
Худайимизниң намида туғлиримизни тикләймиз;
Пәрвәрдигар барлиқ тәләплириңни әмәлгә ашурғай!
7 Һазир билдимки, Пәрвәрдигар Өзи мәсиһ қилғинини қутқузиду;
Муқәддәс әршлиридин униңға қудрәтлик қутқазғучи қолини узартип җавап бериду.
8 Бәзиләр җәң һарвулириға,
Бәзиләр атларға тайиниду;
Бирақ биз болсақ Пәрвәрдигар Худайимизниң намини яд етимиз;

18:11 Зәб. 118:72,103,127; Пәнд. 8:11
18:15 **«И Пәрвәрдигар, мениң Қорам Тешим вә һәмҗәмәт-Нижаткарим»** — «һәмҗәмәт-Нижаткар» яки «һәмҗәмәт-қутқазғучи» тоғрилиқ: — Ибраний тилида «гоел» дегән бу сөзниң алаһидә мәнаси бар. Бириси кәмбәғәл болуп, өзини қуллуққа сетивәткән болса яки башқа қийин әһвалға учрап мал-мүлүгини сатқан болса, Муса пәйғәмбәр тапшурувалған қанунға асасән, мошу кишиниң өзиниң йеқин уруқ-туққанлири, һәмҗәмәтлири бу кишини һөрлүккә чиқирип қутқузуш һоқуқи бар еди. Демәк, «һәмҗәмәт-қутқазғучи» өз қериндишини һөр қилмақчи болса, уни қутқузалайтти. Һоқуқни ишлитиш «һәмҗәмәт-қутқазғучи»ниң өз ихтиярлиғи билән болатти, әлвәттә. Бириси өз уруқ-туққиниға «һәмҗәмәт-қутқазғучи» болуп уни қутқузмақчи болса, һеч ким уни тосалмайтти.
– Шуңа пәйғәмбәрләр Худаниң қутқазғучи екәнлигини баян қилиш үчүн пат-пат дәл мошу сөзни ишлитиду. Демәк, Худа Өз бәндисигә яки хәлқигә «һәмҗәмәт»лик қилип, уларниң «гоел»и, йәни «һәмҗәмәт-қутқазғучи»си болиду. Униң Өз хәлқини қутқузуши Өз ихтиярилиғи билән, әлвәттә!
19:1-2 **«Яқупниң Худасиниң нами сени егиздә аман сақлиғай!»** — «Яқупниң Худаси» дегән мошу ибаридә «Яқуп» һәм һәзрити Яқупниң өзини һәмдә униңдин чиққан Исраил хәлқиниму көрситиду.
19:7 **«Пәрвәрдигар Өзи мәсиһ қилғини»** — йәни Исраилниң падишаси; мошу йәрдә Давутни көрситиду. Бирақ шүбһисизки, бу күй бир бешарәт болуп, кәлгүсидики Қутқазғучи-Мәсиһниму көрситиду. 2-күйдики изаһатларни вә «Тәбирләр»ниму көрүң.

9 Улар тизи пүклинип жиқилди;
Бирақ биз болсақ, қәддимизни руслап тик туримиз.
10 И Пәрвәрдигар, падишаға ғәлибә бәргәйсән;
Нида қилғинимизда бизгә ижабәт қилғайсән!

20-күй
Худа тиклигән падиша тоғрилиқ бир күй

20 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
Падиша қудритиңдин шатлиниду, и Пәрвәрдигар;
Ғәлибә-нижатлиғиңдин у нәқәдәр хурсән болиду!
3 Сән униң көңүл тилигини униңға ата қилдиң,
Ләвлириниң тәливини рәт қилған әмәссән.
Селаһ!
4 Чүнки Сән есил бәрикәтләр билән уни қарши алдиң;
Униң бешиға сап алтун таж кийдүрдүң.
5 У Сәндин өмүр тилисә, Сән униңға бәрдиң,
Йәни узун күнләрни, таки әбәдил-әбәткичә бәрдиң.
6 У Сениң бәргән ғәлибә-нижатлиғиңдин зор шәрәп қучти;
Сән униңға иззәт-һәйвәт һәм шану-шәвкәт қондурдуң.
7 Сән униң өзини мәңгүлүк бәрикәтләр қилдиң;
Дидариңниң шатлиғи билән уни зор хурсән қилдиң;
8 Чүнки падиша Пәрвәрдигарға тайиниду;
Һәммидин Алий Болғучиниң өзгәрмәс муһәббити билән у һеч тәврәнмәйду.
9 Сениң қолуң барлиқ дүшмәнлириңни тепип, ашкарә қилиду;
Оң қолуң Саңа өчмәнлик қилғанларни тепип ашкарә қилиду;
10 Сениң дидариң көрүнгән күндә, уларни ялқунлуқ хумданға салғандәк көйдүрисән;
Пәрвәрдигар дәрғәзәп билән уларни жутуветиду;
От уларни көйдүрүп түгитиду.
11 Уларниң тухумини жаһандин,
Нәсиллирини кишилик дуниядин қурутисән;
12 Чүнки улар Саңа яманлиқ қилишқа урунди;
Улар рәзил бир нәйрәңни ойлап чиққини билән,
Амма ғәлибә қилалмиди.
13 Чүнки Сән уларни кәйнигә бурулушқа мәҗбур қилдиң;
Сән уларниң йүзигә қарап оқяйиңни чәнләйсән.
14 И Пәрвәрдигар, Өз күчүң билән улуқлуғуңни намайән қилғайсән;
Шуниң билән биз нахша ейтип қудритиңни мәдһийиләймиз.

19:10 «И Пәрвәрдигар, падишаға ғәлибә бәргәйсән; нида қилғинимизда бизгә ижабәт қилғайсән!» — башқа бирхил тәрҗимиси: —
–«И Пәрвәрдигар, ғәлбигә ериштүргәйсән!
–Биз нида қилған күндә Падиша бизгә җавап бәргәй!»
20:7 «Сән униң өзини мәңгүлүк бәрикәтләр қилдиң» — бу сөз бәлким Давутниң әвлади болған, кәлгүсидики Қутқазғучи-Мәсиһниң Худаниң Ибраһимға бәргән әң улуқ вәдисини әмәлгә ашуридиғанлиғини көрситиши мүмкин. Шу вәдә: «Сән өзәң башқиларға бәхит-бәрикәт болисән ... Сән арқилиқ йәр йүзидики барлиқ аилә вә қәбилиләргә бәхит-бәрикәт ата қилиниду» дейилиду («Яр.» 12:1-3дә хатириләнгән).
–Башқа бирхил тәрҗимиси: «Сән униңға мәңгүлүк бәрикәтләрни бекиттиң».
20:9 «Сениң қолуң барлиқ дүшмәнлириңни тепип, ... Оң қолуң Саңа өчмәнлик қилғанларни тепип ашкарә қилиду...» — 8-айәттин башлап, бешарәтлик сөзләр беваситә падишаға ейтилған болса керәк. Рошәнки, бу айәтләр падиша Давутниң әвлади болған, кәлгүсидики Қутқазғучи-Мәсиһни көрситиду.

21-күй
Әң еғир азап-оқубәттә қилған дуа
Бешарәтлик күй
1-айәттики изаһатни көрүң

21 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Айжәләт-хашшаһар» (таң сәһәрдә кәлгән
мәдәт) дегән аһаңда оқулсун дәп, Давут язған күй: —

«Аһ Илаһим, Илаһим, немишкә мәндин ваз кәчтиң?
Сән немишкә мени қутқузуштин шунчә жирақсән?
Немишкә қаттиқ пәрядлиримдин шунчә жирақ турисән,
3 Худайим, күндүздә нида қилдим, лекин Сән һеч жавап қилмайсән;
Кечидиму мән шундақ пәряд қилиштин арам алалмаймән.
4 Бирақ и Исраилниң мәдһийилирини өз маканиң қилғучи,
Сән дегән пак-муқәддәстурсән!
5 Ата-бовилиримиз сени таянчи қилған,
Улар саңа таянған, сән уларни қутқузған.
6 Улар Саңа нида қилишлири билән қутулған;
Саңа тайиниш билән уларниң үмүти һеч йәрдә қалған әмәс.
7 Бирақ мән болсам адәм әмәс, бир қурутмән,
Инсан тәрипидин төһмәт билән рәсвайиаләм қилинғанмән,
Халайиқ тәрипидин кәмситилгәнмән.
8 Мени көргәнләрниң һәммиси мазақ қилип күлиду,
Башлирини силкишип ағзилирини пүрүштүрүп:
9 «У Пәрвәрдигарға өзини тапшурған әмәсму?!
Әнди Пәрвәрдигар уни қутқузсун!
Пәрвәрдигар униңдин хурсән болса әгәр,
Уни қутулдурсун!» — дейишиду.
10 Бирақ мени апамниң қосиғидин чиқарғучи Өзүңдурсән;
Һәтта әмчәктики вақтимдиму мени Өзүңгә таяндурғансән;
11 Туғулғинимдин тартипла, мән өзәмни қойнуңға ташлиғанмән;
Анамниң балиятқусидики вақтимдила, Сән мениң Тәңрим болуп кәлгәнсән.
12 Мәндин жирақлашма;
Чүнки риязәт мени қистап кәлди;

21:1-2 **«Изаһат»** — Давут пәйғәмбәр һаятида нурғун азап-оқубәтләрни тартқан болсиму, лекин у бу күйдә ейтилған шунчивала еғир азап-оқубәтләрни тартқан әмәс. Шуңа шүбһисизки, Давут өзидин кейинки бирисиниң тартидиған азаплирини көрсәткән болса керәк. Оқурманләр бу азапларниң кимгә қаритилғанлиғи тоғрилиқ өзлири хуласигә кәлсун. **««айжәләт-хашшаһар» таң сәһәрдә кәлгән мәдәт»** — бәзи алимлар: «Таң сәһәрдики чиши жәрән» дәп тәржимә қилиду. Бу бәлким күйниң темисиниң һәм униң аһаңиниң нами болса керәк.
21:1-2 Мат. 27:46; Мар. 15:34
21:3 **«Кечидиму мән шундақ пәряд қилиштин арам алалмаймән»** — яки «кечидиму мән пәряд қилсам, бирақ арам тапмаймән»
21:3 Мат. 27:45
21:6 Зәб. 24:2-3; 30:1-3; Йәш. 49:23; Рим. 9:33
21:7 **«мән болсам адәм әмәс, бир қурутмән»** — ибраний тилида «қурут» «коккус иликус» (қизил қурут) дегән қурутни көрситиду. Бу хил қурутниң чишиси тухумлиғанда өзини дәрәққә чаплаштуруп, салған тухумлирини өз бәдини билән қоғдайду. Шундақ қилип у өлгичә чаплашқан йәрдин мидирлимай туриду. Өлүши билән униңдин қип-қизил бир суюқлуқ чиқип, һәммә әтрапини қизил қилиду. Адәмләр бу қизил суюқлуқни бояқ үчүн ишлитиду. Бу ишлар Мәсиһ Әйсаниң чапрас яғачқа миқлинишиға бешарәт болмамду?
21:7 Йәш. 41:14
21:8 Мат. 27:39
21:9 Мат. 27:43

Маңа ярдәмдә болғучи йоқтур.
13 Нурғун буқилар мени қоршивалди;
Башанниң күчлүк буқилири мени оривалди;
14 Улар адәмни титма қилғучи һөкирәватқан ширдәк,
Ағзилирни чоң ечип маңа тикилип туриду.
15 Мән төкүлгән судәк болдум,
Һәммә сүйәклирим изидин чиқип кәтти;
Жүригим момдәк ерип кәтти,
Ич-бағримда зәиплишип ерип кәтти.
16 Қағжирап кәткән сапал парчисидәк мағдурум қалмиди,
Тилим таңлийимға чаплишип кәтти,
Сән Пәрвәрдигар мени өлүмниң топа-чаңлириға қойғансән.
17 Ғалҗир иштлар маңа олашти,
Бир топ рәзилләр мени қистап келип,
Мениң қолум вә путумни санҗип тәшти.
18 Сүйәклиримниң һәммисини саналаймән,
Устиханлирим маңа тикилип қарап турғандәк қилиду.
19 Улар кийимлиримни өз арисида үләштүрүватиду,
Көңлигимгә еришиш үчүн чәк ташлишиватиду.
20 Бирақ, и Пәрвәрдигар, мәндин жирақлашма!
И Күч-Қудритим болғучим, ярдәмгә тез кәлгәйсән!
21 Җенимни қиличтин қутқузғин,
Мениң ялғуз җенимни иштниң чаңгилидин қутулдурғин.
22 Мени ширниң ағзидин қутқузғин;
Шундақ, Сән илтиҗалиримни иҗабәт қилип явайи калиларниң мүңгүзлиридин
қутқузғансән!
23 Мән Сениң намиңни қериндашлиримға елан қилимән;
Чоң җамаәт ичидә туруп Саңа болған мәдһийилиримни җакалаймән;
24 Пәрвәрдигардин әймәнгүчиләр, Уни мәдһийиләңлар!
Яқупниң барлиқ нәсиллири, Униңға шан-шәрәп кәлтүрүңлар!
Исраилниң пүтүн әвлатлири, Униңдин әйминиңлар.
25 Чүнки У езилгүчиниң әшу харлинишлирини нәзиридин сақит қилған әмәс,
Яки Униңдин һеч йиргәнгән әмәс;
Униңдин Өз висалини һеч йошурған әмәс;
Бәлки У илтиҗа қилип авазини көтәргинидә,
Униңға қулақ селип аңлиған.

21:13 **«Башанниң күчлүк буқилири мени оривалди»** — Пәләстинниң Башан районидики буқилар йоған, күчлүк еди. Бу йәрдә яман адәмләр һәм уларниң кәйнидә турған яман җин-роһларни көрсәтсә керәк.
21:16 Юһ. 19:28
21:17 Мат. 27:35; Мар. 15:24; Луқа 23:33; Юһ. 19:23,37; 20:25
21:19 **«Көңлигимгә еришиш үчүн чәк ташлишиватиду»** — яки «Чапинимға еришиш үчүн чәк ташлишиватиду».
21:19 Луқа 23:34; Юһ. 19:24
21:21 **«Мениң ялғуз җеним»** — яки «Мениң кичик җеним» яки «Мениң қиммәтлик җеним». Сөзлигүчи еғир ялғузлуқ һес қиливатқан болса керәк.
21:22 **«...илтиҗалиримни иҗабәт қилип явайи калиларниң мүңгүзлиридин қутқузғансән!»** — «явайи кала» һазир нәсли қуруған. Улар әсли интайин күчлүк, адәттики калидин икки һәссә чоң еди. Мошу йәрдә «явайи калилар» әшәддий рәзил адәмләргә яки җин-шайтанларға символ болиду.
21:23 Ибр. 2:12
21:24 **«Яқупниң барлиқ нәсиллири»** — Исраил хәлқи, әлвәттә. **«Исраилниң әвлатлири»** — Худа Яқупниң исмини «Исраил»ға өзгәрткән, шуниң билән у «Исраил қовминиң әҗдади» болған.

26 Чоң жамаәт ичидә маңа оқулған мәдһийиләр Өзәңдиндур,
Худадин әймәнгүчиләрниң алдида ичкән қәсәмлиримни ишқа ашуримән;
27 Аҗиз мөминләр қосиғи тойғичә тамақлиниду;
Пәрвәрдигарни издигәнләр Уни мәдһийәләйду;
Силәрниң қәлбиңлар мәңгү яшнайду!
28 Зиминниң әң четидикиләрму бу ишни қәлбидә тутуп , товва қилип Пәрвәрдигарниң алдиға келиду;
Әл-милләтләрниң барлиқ җәмәтлири алдиңда ибадәт қилиду;
29 Чүнки падишалиқ Пәрвәрдигарғила тәвәдур;
У әл-милләтләр арисида һөкүм сүргүчидур.
30 Җаһандики байларму Униң алдидин йәп-ичип, ибадәт қилиду;
Тупраққа кирәй дәп қалғанларму, һәтта өз җенини сақлалмайдиғанларму Униңға сәҗдә қилиду;
31 Кәлгүсидики бир әвлат Униң хизмитидә болиду;
Бу әвлат Рәб үчүн Өз пәрзәнтлири һесаплиниду.
32 Кейин улар келип, шу чағда туғулидиған бир қовмға Униң һәққанийлиғини җакалап шуни елан қилидуки,
«У буни әмәлгә ашурди!».

22-күй
Пәрвәрдигар мени баққучи падичимдур!
1-айәттики изаһатни көрүң

22 1 Давут язған күй: —
Пәрвәрдигар мени баққучи Падичимдур,
Муһтаж әмәсмән һеч нәрсигә;
2 У мени юмран чөпләрдә ятқузуп дәм алдурар;
Тинич ақидиған суларни бойлитип бақиду;
3 У вуҗудумни йеңилайду;
У һәққанийлиқ йолида Өз нами үчүн йетәкләйду;

21:26 **«Чоң жамаәт ичидә маңа оқулған мәдһийиләр Өзәңдиндур»** — башқа икки хил тәрҗимиси «Чоң җамаәттә мениң мәдһийилиримниң темиси Сәндин чиққандур...» яки «Чоң җамаәттә мениң Саңа мәдһийиләрни оқушқа муйәссәр болғанлиғим Сәндин чиққандур...».
21:26 Зәб. 17:50; 34:18; 51:11; 110:1
21:27 **«Аҗиз мөминләр қосиғи тойғичә тамақлиниду»** — «тамақлиниду» дегән бу сөз мошу йәрдә һейт қурбанлиқлиридин яки «тәшәккүр қурбанлиқлири» («рәхмәт қурбалиқлири»)дин тамақлинишни көрситиши мүмкин.
21:27 Қан. 4:29; Зәб. 68:33; 149:4; Йәш. 25:6; Зәф. 2:2; Юһ. 11:26
21:28 Зәб. 2:8; 71:10-11; 85:9
21:30 **«Җаһандики байларму ...»** — ибраний тилида «Җаһандики семизләрму...» — көчмә мәнаси «байлар» болуши мүмкин. **«тупраққа кирәй дәп қалғанларму, һәтта өз җенини сақлалмайдиғанларму Униңға сәҗдә қилиду»** — демәк, һәм байлар һәм мискинләр (күйдә бешарәт берилгән ишлар түпәйлидин) Худаға ибадәт қилиду.
21:31 Йәш. 53:8,10; Йәш. 8:18; Зәб. 88:30; Мат. 1:1; Юһ 12:24; Рим. 5:18, 19; 1Пет. 2:9
21:32 Зәб. 51:11; 101:19; Лука 24:46, 47; Рим. 3:22-25
22:1 **«Бу улуқ күй тоғрилиқ изаһат»** — Пәләстиндики қойлар билән падичиниң мунасивити наһайити йеқин. У улар билән кечә-күндүз биллә болиду, уларға исим қойиду. Йеңи яйлаққа көчкәндә, падичи қойларниң бешида меңип, уларни чақирип йетәкләйду; уларниң беши тикәнликтә ярилинип қалса, падичи май билән сүрүп «мәсиһ қилиду»; бәзи падичилар һәтта амрақ қойлириға алаһидә қәдәһтин шарап ичүриду.
22:1 Йәш. 40:11; Йәр. 23:4; Әз. 34:23; Юһ. 10:11; 1Пет. 2:25; Вәһ. 7:17
22:3 **«У вуҗудумни йеңилайду»** — «йеңилайду» ибраний тилида бу сөз «товиға қайтуриду» яки «товва қилдуриду» дегән мәнани өз ичигә алиду.

[4] һәтта мән өлүм сайиси болған жилғидин өтсәмму,
һеч яманлиқтин қорқмаймән;
Чүнки Сән мән билән биллидурсән;
Сениң һасаң һәм тайиғиң маңа тәсәллидур.
[5] Мени хар қилғучиларниң көз алдида маңа кәң дәстихан салисән;
Мениң бешимни май билән мәсиһ қилисән;
Қәдәһим ташиду;
[6] Бәрһәқ, барлиқ күнлиримдә яхшилиқ вә өзгәрмәс шәпқәт маңа әгишип һәмраһ болиду;
Мәңгүдин-мәңгүгә Пәрвәрдигарниң дәргаһида яшаймән!

23-күй
Пәрвәрдигарниң ғәлибиси

23 [1] Давут язған күй: —
Пәрвәрдигарға мәнсуптур, җаһан вә униңға толған һәммә мәвҗудатлар;
Униңға тәәллуқтур йәр йүзи вә униңда туруватқанларму;
[2] Чүнки җаһанниң улини чоңқур деңизлар үстигә орунлаштуруп,
Йәрни сулар үстигә орнатқан Удур.
[3] Пәрвәрдигарниң теғиға ким чиқалайду?
Униң муқәддәс җайиға ким кирип туралайду?
[4] — Қоллири гунадин пакиз, дили сап,
Қуруқ нәрсиләргә тәлмүрүп қаримиған,
Ялған қәсәм қилмиған киши кирәләйду.
[5] Бундақ киши болса Пәрвәрдигардин бәхитни,
Өз нижатлиғи болғучи Худадин һәққанийлиқни тапшурувалиду вә уни көтирип жүриду;
[6] Бу дәвир Уни издигүчи дәвирдур,
Йәни Сениң дидариңни издигүчиләр, и Яқупниң Худаси!
Селаһ!
[7] И қовуқлар, бешиңларни көтириңлар!
Кәң ечилиңлар!
И мәңгүлүк ишикләр, көтирилиңлар!
Шуниң билән шан-шәрәп егиси Падиша кириду!
[8] Шан-шәрәп егиси Падиша дегән ким?
У Пәрвәрдигардур, у күчлүк вә қудрәтликтур!
Пәрвәрдигар, җәң мәйданида қудрәтликтур!
[9] И қовуқлар, бешиңларни көтириңлар!
Кәң ечилиңлар!

22:4 Зәб. 3:7; 117:6
22:6 **«барлиқ күнлиримдә яхшилиқ вә өзгәрмәс шәпқәт маңа әгишип һәмраһ болиду»** —яки «барлиқ күнлиримдә маңа әгишип һәмраһ болған өзгәрмәс шәпқәт немидигән яхши!». **«мәңгүдин-мәңгүгә Пәрвәрдигарниң дәргаһида яшаймән!»** — «Пәрвәрдигарниң дәргаһи» ибраний тилида «Пәрвәрдигарниң өйидә». Давут бу күйни язғанда Йерусалимдики муқәддәс ибадәтхана техи мәвҗут әмәс еди.
23:1 Мис. 19:5; Қан. 10:14; Аюп 41:3; Зәб. 49:12; 1Кор. 10:26,28
23:3 Зәб. 14:1; Йәш. 33:14,15
23:4 **«Қуруқ нәрсиләргә тәлмүрүп қаримиған»** — «қуруқ нәрсиләр» бутларни көрситиду.
23:5 **«... тапшурувалиду вә уни көтириду»** — бу икки пеил ибранили тилида бирла пеил билән ипадилиниду.
23:6 **«...Йәни Сениң дидариңни издигүчиләр, и Яқупниң Худаси!»** — йәнә бирхил тәрҗимиси «Йәни Сениң дидариңни издигүчиләр болған Яқуптин ибарәттур».
23:7 **«И қовуқлар, бешиңларни көтириңлар! Кәң ечилиңлар! И мәңгүлүк ишикләр, көтирилиңлар!»** — қедимки заманларда қовуқлар ечилғанда жуқуридин көтирiләтти.

И мәңгүлүк ишикләр, бешиңларни көтириңлар!
Шуниң билән шан-шәрәп егиси Падиша кириду!
10 Шан-шәрәп егиси Падиша дегән ким?
Самавий қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигар болса, шан-шәрәп егиси Падиша-дур!
Селаһ!

24-күй
Йетәкләш вә башпанаһ болуш һәққидә дуа
1-айәттики изаһатни көрүң

24 1 Давут язған күй.
Пәрвәрдигар, җеним Саңа тәлмүрүп қарайду;
2 Саңа тайинимән, и Худайим;
Мени йәргә каритип хиҗаләттә қалдурмиғайсән;
Вә яки дүшмәнлиримни үстүмдин ғалип қилип шатландурмиғайсән;
3 Бәрһәқ, Сени күткүчиләрдин һеч қайсиси шәрмәндә болмас;
Бирақ һеч бир сәвәпсиз хаинлиқ қилғучилар шәрмәндә болиду.
4 Мени Сениң излириңни билидиған қилғайсән, и Пәрвәрдигар;
Йоллириңни маңа үгитип қойғайсән.
5 Мени һәқиқитиңдә маңдуруп, маңа үгәткәйсән;
Чүнки өзәң мениң ниҗатлиғим болған Худайимдурсән;
Мән күн бойи Саңа қарап тәлмүримән;
6 Өз рәһимдиллиқлириңни, өзгәрмәс меһирлириңни ядиңға кәлтүргәйсән,
и Пәрвәрдигар!
Чүнки улар әзәлдин тартип бар болуп кәлгәндур;
7 Мениң яшлиғимдики гуналиримни,
Шундақла итаәтсизликлиримни есиңгә кәлтүрмигәйсән;
Өзгәрмәс муһәббитиң, меһриванлиғиң билән, мени есиңгә кәлтүргәйсән,
и Пәрвәрдигар;
8 Пәрвәрдигар меһриван вә дурустур;
Шуңа У гунакарларни дурус йолға салиду.
9 Мөминләрни яхши-яманни пәриқ етишкә У йетәкләйду;
Мөминләргә Өз йолини үгитиду.
10 Униң әһдиси вә һөкүм-гувалирини тутқанларниң һәммисигә нисбәтән,
Пәрвәрдигарниң барлиқ йоллири өзгәрмәс муһәббәт вә һәқиқәттур.
11 Өз намиң үчүн, и Пәрвәрдигар,
Қәбиһлигим интайин еғир болсиму,
Сән уни кәчүриветкәнсән.
12 Кимки Пәрвәрдигардин әймәнсә,

24:1 **«25-күй тоғрилиқ изаһат»** — 25-күй «елипбә тәртивилик» бир күй. Күйдә 22 айәт болуп, ибраний тилида алаһидә шәкилгә егә. Ибраний йезиғида 22 һәрип бар. Күйдики 22 айәтниң һәр бири ибраний елипбә тәртивигә асасән йеңи һәрип билән башлиниду (мәсилән, уйғур тилида һәрипләр а-, ә-, б- тәртивидә башланғанға охшаш). Биз бундақ күйләрни «елипбә тәртивилик күй» дәп атаймиз.
24:2 Зәб. 21:5-6; 30:1-3; 33:6
24:3 Йәш. 28:16; Рим. 10:11
24:4 Зәб. 26:11; 85:11; 118:33
24:6 Зәб. 102:17; 105:1; 106:1; 116:2; 135; Йәр. 33:11

Худа Өзи таллиған йолда униңға һәқиқәтни үгитиду;
13 Униң жени азатә-яхшилиқта яшайду,
Униң нәсли йәр йүзигә мирас болиду.
14 Пәрвәрдигар Өзидин әйминидиғанлар билән сирдаштур;
У уларға Өз әһдисини көрситип бериду.
15 Мениң көзлирим һемишә Пәрвәрдигарға тикилип қарайду;
Чүнки У путлиримни тордин чиқиривитиду.
16 Маңа қарап меһри-шәпқәт көрсәткәйсән;
Чүнки мән ғерибанә, дәрдмәндурмән.
17 Көңлүмниң азарлири көпийип кәтти;
Мени басқан қисмақлардин чиқарғайсән.
18 Дәрдлиримни, азаплиримни нәзириңгә алғин,
Барлиқ гуналиримни кәчүргәйсән!
19 Мениң дүшмәнлиримни нәзириңгә алғин,
Чүнки улар көптур;
Улар маңа чоңқур өчмәнлик билән нәпрәтлиниду.
20 Женимни сақлиғайсән, мени қутқузғайсән;
Мени шәрмәндиликтә қалдурмиғайсән;
Чүнки мән Сени башпанаһим қилдим.
21 Көңүл саплиғи вә дуруслуқ мени қоғдиғай;
Чүнки мән Саңа үмүт бағлап күтүватимән.
22 И Худа, Исраилни барлиқ күлпәтлиридин қутқузуп һөрлүккә чиқарғайсән!

25-күй
Барлиқ рәзилликтин жирақлишишқа интилиш

25 1 Давут язған күй: —
Мән үчүн һөкүм чиқарғайсән, и Пәрвәрдигар;
Чүнки мән өз дуруслуғумда туруп маңдим;
Мән Пәрвәрдигарға тайинип кәлгәнмән;
Мән тейилип кәтмәймән.
2 Мени синап баққайсән, и Пәрвәрдигар, мени тәкшүрүп баққин;
Виждинимни, қәлбимни тавлиғайсән;
3 Чүнки өзгәрмәс муһәббитиңни көз алдимда тутқанмән;
Мән һәқиқитиңни өзәмгә йетәкчи қилип маңдиммән.
4 Мән ялғанчилар билән һәмдәстихан олтармидим;
Сахтипәзләргә һәмраһ болушқа кирмәймән.
5 Яманлиқ қилғучилар жамаитидин жиркинимән;
Рәзилләр билән му олтармаймән.
6 Қоллиримни гунасизлиқта жуйимән;
Шунда, қурбангаһиңни айлинип жүрәләймән.

24:21 **«Чүнки мән Саңа үмүт бағлап күтүватимән»** — яки «Чүнки саңа тәлмүрүп қараймән».
25:1 **«Мән Пәрвәрдигарға тайинип кәлгәнмән; мән тейилип кәтмәймән»** — йәнә бирхил тәрҗимиси «Мән һеч тәврәнмәс Пәрвәрдигарға тайинип кәлдим».
25:1 Зәб. 7:9
25:2 **«виждиним»** — яки «нийәтлирим». Бу сөз ибраний тилида «бөрәкләр» дегән билән ипадилиниду.
25:4 Аюп 31:5; Зәб. 1:1

7 Вә һәм тәшәккүрләрни аңлитимән;
Барлиқ кармәтлириңни җакалаймән.
8 И Пәрвәрдигар, маканиң болған өйни,
Шан-шәривиң турған җайни сөйүп кәлдим;
9 Җенимни гунакарлар билән,
Һаятимни қанхорлар билән биллә елип кәтмигәйсән;
10 Уларниң қолида сүйқәстләр бардур,
Оң қоли париләргә толди.
11 Мән болсам, дуруслуғумда меңип җүриверимән;
Мени һөрлүккә чиқирип қутқузғайсән,
Маңа меһри-шәпқәт көрсәткәйсән.
12 Путум болса түптүз җайда туриду;
Җамаәтләр арисида туруп Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийиләр қайтуримән.

26-күй
Худани күткин!

26 1 Давут язған күй: —
Пәрвәрдигар мениң нурум вәниҗатлиғимдур;
Мән йәнә кимдин қорқай?
Пәрвәрдигар һаятимниң қорғинидур;
Мән кимниң алдида титрәй?
2 Яманлиқ қилғучилар «Униң әтлирини йәйли» дәп маңа һуҗум қилғанда,
Рәқиплирим, дүшмәнлирим маңа йеқинлашқанда,
Путлишип, жиқилди улар.
3 Зор қошун баргаһ қуруп мени қоршавға алсиму,
Қәлбимдә һеч қорқунуч йоқ;
Маңа уруш қозғисиму, йәнила хатирҗәм туриверимән.
4 Пәрвәрдигардин бирла нәрсини тиләп кәлдим;
Мән шуниңға интилимәктимәнки: —
Өмүр бойи Пәрвәрдигарниң өйидә болсам,
Пәрвәрдигарниң гөзәллигигә қарап җүрсәм,
Униң ибадәтханисида туруп, йетәклишигә муйәссәр болсам, дәймән.
5 Бешимға күн чүшкәндә, У мени сайивини астиға алиду;
Мени чедириниң ичидә аман сақлап йошурувалиду.
У мени уюлташ үстигә муқим турғузиду.
6 Шуңа һазир әтрапимдики дүшмәнлирим алдида бешим жуқури көтирилиду.
Униң муқәддәс чедирида тәнтәнә қилип қурбанлиқлар сунимән;
Нахша-күйләр ейтимән, мунаҗатларни ейтимән Пәрвәрдигарға!
7 Нида қилғинимда авазимни аңлиғайсән, и Пәрвәрдигар;

25:11 **«Мени һөрлүккә чиқирип қутқузғайсән»** — мошу «һөрлүккә чиқириш» гунаниң асаритидин қутқузушни көрситиду.
26:1 Йәш. 10:17; 60:19,20; Мик. 7:8; Луқа 1:79; Юһ. 1:4; 8:12; Вәһ. 21:23
26:4 **«... Өмүр бойи Пәрвәрдигарниң өйидә болсам, ... Униң ибадәтханисида туруп, йетәклишигә муйәссәр болсам»** — Давут пәйғәмбәрниң заманида «Худаниң өйи», йәни «муқәддәс ибадәтхана» техи селинмиған еди (оғли Сулайман кейин ясиди). Ибадәтхана Муса пәйғәмбәр арқилиқ ясалған «муқәддәс чедир» еди. Шуниң билән Давутниң «муқәддәс ибадәтхана» дегини бәлким роһий җәһәттин, йәни Худаниң Өз һозур-дәргаһини көрситиду, дәп чүшинишимиз керәк.

Маңа меһри-шәпқәт көрситип, ижабәт қилғайсән.
8 Өз көңлүм: «Униң дидарини издәңлар!» дәйду;
Дидариңни, и Пәрвәрдигар, өзәм издәймән.
9 Мәндин Өзәңни қачурмиғайсән!
Ғәзәпләнгәндә қулуңни нери қоғлимиғайсән;
Сән мениңдин ярдимиңни айимай кәлдиң;
Сән мәндин айрилмиғайсән, мени ташливәтмигәйсән, и Нижаткарим Худа!
10 Ата-анам мени ташливәтсиму,
Пәрвәрдигар мени қучиғиға алиду.
11 Маңа Өз йолуңни үгәткәйсән, и Пәрвәрдигар;
Күшәндилирим пайлап жүрмәктә,
Мени түз йолға башлиғайсән.
12 Мени рәқиплиримниң мәйлигә тапшурмиғайсән,
Чүнки маңа қара чаплашмақчи болған ялғанчилар хелә көптур,
Уларниң нәпәслириму зораванлиқтур.
13 Аһ, Пәрвәрдигарниң меһриванлиғини тирикләрниң зиминидә көрүшкә көзүм йәтмигән болса...!
14 Пәрвәрдигарни тәлмүрүп күткин!
Жигәрлик бол, қәлбиң мәртанә болсун!
Шундақ қил, Пәрвәрдигарни тәлмүрүп күткин!

27-күй
Пәрвәрдигарға тайиниш

27 1 Давут язған күй: —
И Пәрвәрдигар, Саңа нида қилимән;
И мениң Қорам Тешим, маңа сүкүт қилмиғайсән;
Чүнки Сән жим-жит турувалисаң,
Мән чоңқур һаңға чүшидиғанларға охшашла болимән.
2 Саңа пәряд көтәргинимдә,
Сениң муқәддәс каламханаңға қолумни көтәргинимдә,
Мениң илтижалиримниң садасини аңлиғайсән!
3 Мени рәзилләр вә қәбиһлик қилғучилар билән биллә ташливәтмигәйсән;
Улар ағзида йеқинлири билән достанә сөзләшсиму,
Көңлидә өчмәнлик бардур.
4 Уларниң қилмишлириға қарап,
Ишлириниң яманлиғиға қарап иш тутқайсән;

26:9 «Мәндин Өзәңни қачурмиғайсән!» — ибраний тилида «Йүзүңни мәндин йошурмиғайсән!».
26:10 «Ата-анам мени ташливәтсиму,...» — Давут Саул падиша тәрипидин қоғланған. Саул уни «җинайәтчи» дәп һесаплиған чағлирида, Давут ата-аниси тәрипидин бир мәзгил чәткә қеқилған болуши мүмкин еди. Кейин улар униң билән биллә болди. Тәврат «1Сам.» 21-, -22-бапни көрүң.
26:11 Зәб. 24:4-5□ 9□ 12; 85:11; Зәб. 118.
26:14 Йәш. 25:9; 33:2; Һаб. 2:3
27:1 Зәб. 29:4; 34:22; 142:7
27:2 «Сениң муқәддәс каламханаңға қолумни көтәргинимдә» — «каламхана» муқәддәс чедирдики «әң муқәддәс жай»ни көрситиду. Немишкә мошу йәрдә «әң муқәддәс жай» «каламхана» дейилиду? Сәвәви, «әң муқәддәс жай» ичидә «әһдә сандуғи» ятиду, «әһдә сандуғи» ичидә Худа Исраил билән түзгән әһдинамә (Худаниң сөз-калами) сақлақлиқ еди.
27:3 Зәб. 11:1-3; Йәр. 9:7

Қолиниң қилғанлири бойичә өзлиригә яндурғайсән;
Тегишлик жазани өзлиригә қайтурғайсән.
5 Чүнки улар нә Пәрвәрдигарниң қилғанлирини,
Нә қоллириниң ишлигәнлирини һеч нәзиригә алмайду,
Пәрвәрдигар уларни ғулитип, қайтидин баш көтәргүзмәйду.
6 Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтурулсун;
Чүнки У мениң илтиҗалиримниң садасини аңлиған.
7 Пәрвәрдигар мениң күчүм, мениң қалқинимдур;
Мениң көңлүм униңға ишәнди,
Шуниң билән ярдәм таптим;
Шуңа көңлүм зор шатлиниду,
Өз күйүм билән мән Уни мәдһийиләймән.
8 Пәрвәрдигар Өз хәлқиниң күчидур,
Шундақла мәсиһ қилғиниға қутқазғучи қорғандур.
9 Өз хәлқиңни қутқузғайсән,
Мирасиңни бәрикәтлик қилғайсән;
Уларни падичидәк беқип озуқландурғайсән,
Мәңгүгә уларни көтирип жүргәйсән.

28-күй
Пәрвәрдигарниң һәйвиси

28 1 Давут язған күй: —
Пәрвәрдигарға бәргәйсиләр, и Қудрәтлик Болғучиниң пәрзәнтлири,
Пәрвәрдигарға шану-шәвкәт, күч бәргәйсиләр!
2 Пәрвәрдигарға Өз намиға лайиқ шану-шәвкәт бәргәйсиләр;
Пәрвәрдигарға пак-муқәддәсликниң гөзәллигидә сәждә қилиңлар!
3 Пәрвәрдигарниң садаси чоңқур сулар үстидә һөкүм сүриду;
Шан-шәрәп егиси болған Тәңри гүлдүрмамиларни яңритиду;
Пәрвәрдигар бүйүк деңизлар үстидә һөкүм сүриду.
4 Пәрвәрдигарниң садаси күчлүктур;
Пәрвәрдигарниң садаси һәйвәткә толғандур;
5 Пәрвәрдигарниң садаси кедир дәрәқлирини сундуруветиду;
Бәрһәқ, Пәрвәрдигар Ливандики кедирларни сундуруветиду.
6 У уларни мозай ойнақлаватқандәк ойнақлитиду;
Явайи калиниң балиси ойнақлаватқандәк, У Ливан вә Сирион теғини ойнақлитиду.
7 Пәрвәрдигарниң садаси чақмақларниң ялқунлирини шахлитиветиду;

27:8 **«Пәрвәрдигар ... мәсиһ қилғиниға қутқазғучи қорғандур»** — Худаниң «мәсиһ қилғини»: — (1) Худа Исраиллар үстигә тиклигән падиша; (2) ахирда у дунияға әвәтидиған Қутқазғучи-Мәсиһни көрстиду. «Мәсиһ» тоғрилиқ 2-күйдики изаһатларни һәм «Тәбирләрни» көрүң.
27:9 **«Өз хәлқиңни қутқузғайсән, мирасиңни бәрикәтлик қилғайсән;...»** — Худаниң Өз хәлқи дәл Өзиниң мираси екәнлиги Муқәддәс Китапта көп йәрләрдә тилға елиниду.
28:1 **«Пәрвәрдигарға бәргәйсиләр,... Пәрвәрдигарға шану-шәвкәт, күч бәргәйсиләр!»** — бу сирлиқ сөзниң мәнаси немә? Мәнаси чоқум шуки, Худаниң хәлқи униңға ишинип таянғачқа, шундақла мәдһийә оқуғачқа, Худа уларниң һаятида Өз күч-қудритини (шундақла Өз шан-шәривини) көрситишигә шараит бериду.
28:1 Зәб. 95:7, 8
28:3 Мис. 9:23
28:6 **«Сирион теғи»** — Ливанниң әң егиз тағ чоққиси, йәнә бир нами «һәрмон».
28:7 **«Пәрвәрдигарниң садаси чақмақларниң ялқунлирини шахлитиветиду»** — башқа бирхил тәрҗимиси

8 Пәрвәрдигарниң садаси чөл-җәзирини зил-зилигә салиду;
Пәрвәрдигар Қәдәштики чөл-җәзирини зил-зилигә салиду;
9 Пәрвәрдигарниң садаси дуб дәрәқлирини һәрян толғитиду,
Орманлиқларни яланачлайду;
Униң муқәддәс ибадәтханисида болған һәммиси «шану-шәвкәт!» дәп тәнтәнә қилиду.
10 Пәрвәрдигар топан үстигә һөкүмранлиқ қилип олтириду;
Бәрһәқ, Пәрвәрдигар мәңгүгә падиша болуп һөкүм сүрүп олтириду.
11 Пәрвәрдигар Өз хәлқигә қудрәтни бәхш етиду;
Өз хәлқини аман-хатирҗәмлик билән бәрикәтләйду.

29-күй
Пәрвәрдигарниң Давутниң керилип кәткәнлигини җазалап, андин сақайтиши

29 1-2 Муқәддәс ибадәтханини Худаға аташни тәбрикләп, Давут язған күй: —
Мән Сени алий дәп улуқлаймән, и Пәрвәрдигар,
Чүнки Сән мени пәстин жуқури көтәрдиң,
Дүшмәнлиримни үстүмдин хошалландурмидиң.
3 И Пәрвәрдигар Худайим, мән Саңа налә көтәрдим,
Сән мени сақайттиң.
4 И Пәрвәрдигар, Сән тәһтисарадин җенимни елип чиқтиң,
һаңға чүшидиғанлар арисидин маңа һаят берип сақлидиң.
5 Пәрвәрдигарға күй ейтиңлар, и Униң ихласмән бәндилири,
Униң пак-муқәддәслигини яд етип тәшәккүр ейтиңлар.
6 Чүнки Униң ғәзиви дәқиқидә өтүп кетиду,
Шапаити болса өмүрвайәт болиду;
Жиға-зерә кечичә қонуп қалсиму,
Хошаллиқ таң сәһәр билән тәң келиду.
7 Мән болсам өз раһәт-парағитимдә: «Мәңгүгә тәврәнмәй муқим туримән» — дедим.
8 Пәрвәрдигар, шапаитиң билән, мениң теғимни мустәһкәм турғузған едиң;
Амма Сән дидариңни қачуруп йошурдуң;
Мән алақзадә болуп кәттим;
9 Мән Саңа налә-пәряд көтәрдим, и Пәрвәрдигар;
Мән Сән Рәбкә илтиҗа қилдим: —
10 — Мениң қеним төкүлүп, һаңға кирсәм немә пайдиси бардур?
Топа-чаң Сени мәдһийиләмду? У һәқиқитиңни җакалаламду?
11 Аңлиғайсән, и Пәрвәрдигар, маңа шәпқәт көрсәткәйсән;
И Пәрвәрдигар, маңа ярдәмдә болғайсән!

«Пәрвәрдигарниң садаси от ялқунлирини житиветиду». Бирақ алди-кәйнидики сөзләргә қариғанда, чақмақларни көрситиши мүмкин.
28:8 **«Пәрвәрдигар Қәдәштики чөл-җәзирини зил-зилигә салиду»** — «Ливан тағлири» (6-айәт) — Қанаан (Пәләстин)ниң шимал тәрипи, «Қәдәштики чөл-җәзирә» униң җәнубий тәрипи.
28:9 **«Пәрвәрдигарниң садаси дуб дәрәқлирини һәрян толғитиду»** — башқа бирхил тәрҗимиси «Пәрвәрдигарниң садаси мараллирға оғлақларни туғдурғузиду».
28:10 **«Пәрвәрдигар топан үстигә һөкүмранлиқ қилип олтириду»** — «топан» бәлким Нуһ пәйғәмбәр дәвридики топанни көрситиду, бу йәрдә көчмә мәнада болуп, дунийдики қалаймиқанчилиқниму көрситиду.
29:5 Зәб. 96:12
29:10 **«Мениң қеним төкүлүп, һаңға кирсәм немә пайдиси бардур?»** — Давутниң кесили (2- һәм 3-айәтни көрүң) бәлким бир яридин болғанму, яки өзиниң қанаш кесили бармиди?

[12] Сән матәм қайғусини уссул ойнашларға айландурдуң;
Һазилиқ бөз кийимимни салдуруветип,
Маңа хошаллиқни бәлвағ қилип бағлидиң;
[13] Шуңа мениң роһум сүкүт қилмай,
Саңа күйләр оқусун!
И Пәрвәрдигар, мениң Худайим, Саңа әбәдил-әбәткичә тәшәккүрләрни ейтимән!

30-күй
Бесим астида

30 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
Сән Пәрвәрдигарни, мән башпанаһ қилдим;
Мени һеч қачан йәргә қаритип қоймиғайсән;
Өз һәққанийлиғиң билән мени азат қилип қутқузғайсән;
[3] Маңа қулақ салғайсән, мени тезрәк қутқузувалғайсән;
Маңа қорам таш,
Өзәмни қоғдайдиған қорғанлиқ қәлъә болғайсән.
[4] Чүнки Сән мениң уюлтешим, мениң қорғинимдурсән;
Шуңа Өз намиң үчүн мени йетәклигәйсән, мени башлиғайсән.
[5] Маңа йошурун селинған қапқантин қәдәмлиримни тартқайсән;
Чүнки Сән мениң башпанаһимдурсән.
[6] Мән роһумни қолуңға тапшурдум;
Сән маңа нижатлиқ қилип һөрлүккә чиқарғансән, и Пәрвәрдигар, һәқ Тәңри.
[7] Ялған илаһларға чоқунидиғанлардин жиркинип кәлдим;
Мән болсам Пәрвәрдигарға етиқат қилимән.
[8] Өзгәрмәс муһәббитиң билән хошал болуп шатлинимән;
Чүнки мениң харлиғимни көрдүңсән;
Җенимниң азап-оқубәтлиридин хәвәр таптиң.
[9] Мени дүшмәнлиримниң қолиға чүшәрмидиң,
Бәлки путлиримни кәңри җайға турғуздуң.
[10] И Пәрвәрдигар, маңа рәһим-шәпқәт көрсәткәйсән,
Чүнки бешимға күлпәт чүшти;
Дәрд-әләмдин көзүм түгүшәй дәп қалди,
Җеним, вуҗудумму шундақ.
[11] Һаятим қайғу-һәсрәт билән,
Жиллирим ғәм-ғуссә билән уқраватиду.
Гунайим түпәйлидин мағдурум кетәй дәп қалди,
Устиханлирим сизип кәтти.
[12] Мән рәқиплиримниң иза-аһанитигә қалдим,
Йеқинлирим алдида техиму шундақ;
Тонушлиримғиму бир вәһимә болдум;

29:13 **«шуңа мениң роһум сүкүт қилмай,...»** — «роһум» бу йәрдә ибраний тилида «шан-шәривим» дегән сөз билән ипадилиниду.
30:1-2 Зәб. 21:5-6; 24:2, 3; 70:1, 2; Йәш. 49:23
30:6 Луқа 23:46
30:10 **«...Җеним, вуҗудумму шундақ»** — яки «Җеним, ичимму шундақ».

Кочида мени көргәнләрму мәндин дажип қачиду.
13 Һәммәйлән мени өлгән адәмдәк, көңлидин чиқирип ташлашти;
Пучуқ чинидәк болуп қалдим.
14 Чүнки нурғунларниң төһмәтлирини аңлидим,
Вәһимә тәрәп-тәрәпләрдә туриду;
Улар маңа һуҗум қилишқа мәслиһәтлишиватиду,
Җенимни елишқа қәст қилишиватиду.
15 Бирақ мән Саңа тайинимән, и Пәрвәрдигар;
«Сән мениң Худайим!» — дедим.
16 Мениң күнлирим Сениң қолуңдидур;
Мени дүшмәнлиримниң қолидин һәм маңа зиянкәшлик қилғучилардин қутқузғайсән.
17 Қулуңға дидариңниң җилвисини чүшәргәйсән;
Өзгәрмәс муһәббитиң билән маңа ниҗатлиқ ата қилғайсән.
18 И Пәрвәрдигар, мени йәргә қаритип қоймиғайсән;
Чүнки мән Саңа илтиҗа қилдим;
Рәзилләр йәргә қарап қалсун;
Уларниң тәһтисарада зувани тутулсун;
19 Ялған ләвләр зувандин қалсун!
Улар һәққанийларни халиғанчә мазақ қилип тәкәббурлуқ билән сөзлимәктә!
20 Өзәңни башпанаһ қилғанлар үчүн инсан балилириниң көз алдида көрсәткән илтипатлириң,
Йәни Өзәңдин қорқидиғанлар үчүн, сақлиған илтипат-немәтлириң нәқәдәр молдур!
21 Сән уларни инсанларниң сүйқәстлиридин Өз һозуруңдики йошурун далда җайға алисән;
Сән уларни тил-аһанәтләрдин сайивиниңдә йошуруп қойисән.
22 Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийиләр йоллансун!
Чүнки У өзгәрмәс муһәббитини зулмәтлик бир шәһәрдә әҗайип нимайән қилди!
23 Чүнки мән дәккә-дүккидә һодуқуп: —
Сени, мени көзидин чиқирип қойдимекин, дәп қорққан едим;
Һалбуки, мән налә көтирип йелинғинимда, пәрядимға қулақ салдиң.
24 Пәрвәрдигарни сөйүңлар, и Униң барлиқ мөмин бәндилири!
Пәрвәрдигар Өзигә садиқларни қоғдайду,
Һәм тәкәббурлуқ билән иш қилғучиларниң қилмишлирини өз бешиға һәссиләп қайтуриду!
25 И Пәрвәрдигарни тәлмүрүп күткәнләр,
Җигәрлик бол, қәлбиң мәртанә қилинсун!

30:12 Аюп 19:13; Зәб. 37:12
30:20 Йәш. 64:3; 1Кор. 2:9
30:22 **«Чүнки У өзгәрмәс муһәббитини зулмәтлик бир шәһәрдә әҗайип нимайән қилди! »** — айәтниң башқа бир нәччә хил тәрҗимилири бар, мәсилән «зулмәтлик бир шәһәрдә» дегәнниң бир нәччә тәрҗимилири бар. Бизниңчә Давут Саул падишаниң зиянкәшлигидин қачқанда, ят жутларда мусапир болған вақитлирини әсләватиду. Мәсилән, «1Сам.» 21-, 27-бапни көрүң.
30:25 Зәб. 26:14

31-күй
Гунани етирап қилип, Худадин кәчүрүм сораш; Худа жававән бешарәт бериду

31 1 Давут язған «Масқил»: —
Итаәтсизликлири кәчүрүм қилинған,
Гуналири йепилған киши бәхитликтур!
2 Пәрвәрдигар рәзилликлири билән һесаплашмайдиған,
Роһида һеч қандақ һейлилик йоқ киши бәхитликтур!
3 Мән гунайимни иқрар қилмай, сүкүттә турувалған едим,
Күн бойи аһу-пиған ичидә,
Сүйәклирим чирип кәтти;
4 Чүнки мени басқан қолуң маңа кечә-күндүз еғир болди;
Яздики қурғақчилиқтәк илигим қағжирап кәтти.
Селаһ!
5 Әнди гунайимни Сениң алдиңда етирап қилдим,
Қәбиһлигимни Сәндин йошуривәрмәйдиған болдум;
Мән: «Пәрвәрдигарға асийлиқлиримни етирап қилимән» — дедим,
Шуниң билән Сән мениң рәзил гунайимни кәчүрүм қилдиң.
Селаһ!
6 Шуңа Сени тапалайдиған пәйттә,
Һәр бир ихласмән Саңа дуа билән илтижа қилсун!
Чоң топанлар өрләп, тешип кәткәндә,
Сулар шу кишигә һәргиз йеқинлашмайду.
7 Сән мениң далда жайимдурсән;
Сән мени зулумдин сақлайсән;
Әтрапимни нижатлиқ нахшилири билән қаплайсән!
Селаһ.
8 — «Мән сән меңишқа тегишлик йолда сени йетәкләймән һәм тәрбийиләймән;
Мениң көзүм үстүңдә болуши билән саңа несиһәт қилимән.
9 Әқли йоқ болған ат яки ешәктәк болма;
Уларни чәкләшкә тизгинләйдиған жүгән болмиса,
Улар һәргиз саңа йеқин кәлмәйду».
10 Рәзилләргә чүшүдиған қайғу-һәсрәтләр көптур,
Бирақ меһри-шәпқәтләр Пәрвәрдигарға таянған кишини чөридәйду;

31:1 **«Давут язған «Масқил»»** — «Масқил» дегән сөзниң мәнаси бизгә намәлум; бәзи алимлар уни «тәрбийилик» билдүриду, дәп қарайду; йәни бәзиләр уни «маһирлиқ билән ейтилсун» дегәнни билдүриду, дәп қарайду.
31:1 Рим. 4:6, 7
31:4 **«Селаһ!»** — мәнаси еник әмәс. Зәбурдики һәр бир күй нахша қилип ейтилған вақитта, «Селаһ» бәлким пәдидики бирдәм тохташни (пауз) көрситип, «тохта, ойлан» дегән мәнада ишлитилиши мүмкин.
31:5 Зәб. 37:19; 50:5; Пәнд. 28:13; 1Юһа. 1:9
31:6 **«Шуңа сени тапалайдиған пәйттә, һәр бир ихласмән Саңа дуа билән илтижа қилсун!»** — «шуңа» дегән мошу муһим сөз Худаниң кәчүрүмини издигән адәмгә үмүт бериши керәк (5-айәтни көрүң). **«Чоң топанлар өрләп тешип кәткәндә, сулар шу кишигә йеқинлашмайду»** — мошу сөзләр оқурмәнләргә Нуһ пәйғәмбәрниң дәвридики топанни әслитиду. Топан келиштин бурун Худани издигәнләр үчүн «Худани тапалайдиған пәйт» болиду; лекин топан бесип кәлгәндин кейин Худани издәйдиған һеч қандақ пурсәт қалмайду.
31:7 Зәб. 26:5; 30:21
31:8 **«Мениң көзүм үстүңдә болуши билән...»** — (1) Худа Өзини сөйгәнләрни һәрдайим көзидә тутиду; (2) қедимдә падишалар хизмәтчилиригә пәқәт көз ишарити биләнла йол көрситәтти.
31:9 Пәнд. 26:3; Яқ. 3:3

11 И һәққанийлар, Пәрвәрдигар билән шатлинип хурсән болуңлар;
Көңли дуруслар, хошаллиқтин тәнтәнә қилиңлар!

32-күй
Пәрвәрдигарниң меһриванлиғи жаһанға толған

32 1 Әй һәққанийлар, Пәрвәрдигар үчүн тәнтәнә қилиңлар!
Мәдһийиләш дуруслар үчүн гөзәл иштур.
2 Равап билән Пәрвәрдигарни мәдһийиләңлар;
Онтарға тәңкәш болуп, униңға күйләрни ейтиңлар.
3 Униңға атап йеңи бир мунажат-нахшини ейтиңлар;
Маһирлиқ билән челип, авазиңларни жуқури яңритиңлар.
4 Чүнки Пәрвәрдигарниң сөзи бәрһәқтур;
Униң барлиқ ишлири вәдилиригә садақәтлиқтур.
5 У һәққанийәт һәм адаләтни яхши көргүчидур;
Йәр-зимин Пәрвәрдигарниң меһриванлиғи билән толғандур.
6 Пәрвәрдигарниң сөзи билән асманлар яритилған,
Униң ағзидики нәпәс билән уларниң барлиқ қошунлиримуяритилғандур;
7 У деңиздики суларни бир йәргә жиғип догилайду;
У океанларни амбарлар ичидә сақлап туриду;
8 Пүткүл йәр йүзидикиләр Пәрвәрдигардин әймәнсун;
Дунаядики пүтүн жан егилири Униңдин қорқуп, һөрмәтлисун;
9 Чүнки Униң бир сөзи биләнла иш пүттүрүлгән еди;
Униң бир әмри биләнла дегәнлири бәрпа қилинған еди.
10 Пәрвәрдигар әлләрниң планини тосиветиду;
У қовмларниң хияллирини бекар қиливетиду.
11 Пәрвәрдигарниң несиһәти мәңгүгә туриду;
Қәлбидики ойлири дәвирдин-дәвиргә ишқа ашурулиду.
12 «Пәрвәрдигар бизниң Худайимиздур» дәйдиған қовм бәхитлиқтур!
Йәни Өз мираси болушқа таллиған хәлиқ бәхитлиқтур!
13 Пәрвәрдигар әрштин йәргә нәзәр салиду,
У пүткүл инсанларни көрүп туриду.
14 Туралғусидин йәр йүзидикиләрниң һәммисигә қарайду;
15 У уларниң һәр бириниң қәлблирини Ясиғучидур;
Уларниң барлиқ ишлирини дәңсәп чиққучидур.

32:1 Зәб. 91:1-2; 134:3; 146:1
32:2 **«Равап билән Пәрвәрдигарни мәдһийиләңлар»** — «равап» бу айәттә һәм Зәбурдики башқа айәтләрдә ишлитилгәндә, «равап» дегән сөз равапқа охшап кетидиған бир сазни көрситиду. **«Онтарға тәңкәш болуп, униңға күйләрни ейтиңлар»** — «онтар» он тарлиқ чилтардәк бир саз.
32:3 Зәб. 39:4; 95:1; 97:1; 143:9; Йәш. 42:10; Вәһ. 5:9; 14:3
32:5 Зәб. 44:8; 118:64; Ибр. 1:9
32:6 **«уларниң асманларниң барлиқ қошунлири»** — бир тәрәптин қуяш, ай, юлтузларни көрсәтсә, йәнә бир тәрәптин барлиқ пәриштиләрни көрситиду.
32:6 Яр. 1:6, 7
32:7 **«У деңиздики суларни бир йәргә жиғип догилайду»** — башқа бирхил тәржимиси: «У деңиздики суларни күпләргә жиғиду». **«У океанларни амбарлар ичидә сақлап туриду»** — бу айәтниң мәнаси сирлиқ болғини билән, Худаниң суларни толуқ идарә қилидиғанлиғини көрсәткәнлигидин һеч қандақ шүбһә йоқ.
32:10 Йәш. 19:3
32:11 Пәнд. 19:21; 21:30; Йәш. 46:10
32:12 Зәб. 64:4; 143:15

16 Падиша болса қошунлириниң көплүги билән ғалип болалмайду;
Палван өзиниң зор күчи билән өзини қутқузалмайду;
17 Толпарға тайинип хәвп-хәтәрдин қутқузулуш беһудиликтур,
У зор күчи билән һеч кимни қутқузалмайду;
18-19 Мана, уларниң җенини өлүмдин қутқузуш үчүн,
Қәһәтчиликтә уларни һаят сақлаш үчүн,
Пәрвәрдигарниң көзи Өзидин әйминидиғанларниң үстидә туриду,
Өзиниң өзгәрмәс муһәббитигә үмүт бағлиғанларниң үстидә туриду.
20 Бизниң җенимиз Пәрвәрдигарға тәлмүриду;
Бизниң ярдәмчимиз,
Бизниң қалқинимиз У болиду.
21 Шуңа Униң билән қәлбимиз шатлинип кетиду;
Чүнки Униң муқәддәс намиға тайинип ишәндуқ.
22 И Пәрвәрдигар, биз Саңила үмүт бағлиғинимиздәк,
Сениң өзгәрмәс муһәббитиңму үстимиздә болғай!

33-күй
Худаниң меһриванлиғиға мәдһийә «елипбә тәртивилик» күй 1-айәттики изаһатни көрүң.

33 1-2 Давут язған күй: —
(Давут Абимәләк падишаниң алдида жүрүш-турушини башқичә қиливалғанда, Абимәләк уни һайдиветкән вақитта язған)

|א| Мән һәр қандақ вақитларда Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуримән;
Уни мәдһийиләш ағзимдин чүшмәйду.
3 |ב| Қәлбим Пәрвәрдигарни иптихарлинип мәдһийәләйду,
Мөминләр буни аңлап шатлиқта болиду.
4 |ג| Мән билән биллә Пәрвәрдигарни улуқлаңлар,
Бирликтә Униң намиға мәдһийиләр яңритайли.
5 |ד| Пәрвәрдигарни издидим,
У мениң дуайимни иҗабәт қилди,
Мени басқан барлиқ вәһимә-қорқунучлиримдин қутқузди.
6 |ה| Мөминләр Униңға тәлмүрүп нурланди;
|ו|Йүзлири йәргә каритилмиди.
7 |ז| Мән пеқир-бечарә Униңға нида қилди,
Пәрвәрдигар аңлап, мени һәммә аваричиликләрдин қутқузди.
8 |ח| Пәрвәрдигарниң Пәриштиси Униңдин әйминидиғанларни қоғдап әтрапиға чедирини тикиду,

---

32:18-19 Аюп 36:7; Зәб. 33:16; 1Пет. 3:12
33:1-2 «א *аләф, ибраний тилидики биринчи һәрип*» — бу күй «елипбә тәртивилик» күй. Һәр бир айәт алдида ибраний һәрипләр көрситилиду (10-күйгә берилгән, «елипбә тәртивилик күй» тоғрилиқ изаһатниму көрүң). **«Мән һәр қандақ вақитларда Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуримән»** — «тәшәккүр-мәдһийә қайтуруш» дегән сөз ибраний тилида «(Худаға) рәхмәт ейтиш», «уни улуқлаш» дегән мәнада келиду, униң йәнә «Худани хурсән қилиш» дегән мәнасиму бар. «Тәшәккүр-мәдһийә қайтуруш» дегәнниң ибраний тилидики шәкли әрәб тилидики «мубарәкләш» дегән сөзгә охшап кетиду; демәк, Худаға ««барәк» (бәрикәт) йәткүзүш».
33:1-2 1Сам. 21:13

Уларни қутқузиду.
9 |ט| Пәрвәрдигарниң меһриванлиғини тетип, билгин,
Униңға ишинип таянған адәм немидегән бәхитликтур!
10 |י| И Униң муқәддәс бәндилири, Пәрвәрдигардин әйминиңлар!
Чүнки Униңдин әйминидиғанларниң һеч нәрсиси кам болмас.
11 |כ| Күчлүк асланлар озуқсиз қелип ач қалсиму,
Амма Пәрвәрдигарни издигүчиләрниң һеч бир яхши нәрсиси кам болмас.
12 |ל| Келиңлар балилирим, маңа қулақ селиңлар;
Мән силәргә Пәрвәрдигардин әйминишни үгитип қояй.
13 |מ| Һаятни әтиварлайдиған киши ким?
Кимниң узун вә яхши күнләрни көргүси бар?
14 |נ| Ундақта тилиңни яманлиқтин тартип жүр,
Ләвлириң мәккарлиқтин нери болсун;
15 |ס| Яманлиқтин айрилип жирақ болуп, гөзәл әмәлләрни қилип жүр;
Аман-хатирҗәмликни издәп, уни қоғлап жүр.
16 |ע| Пәрвәрдигарниң көзи һәққанийларниң үстидә туриду,
Униң қулиқи уларниң илтиҗалириға очуқ туриду;
17 |פ| Пәрвәрдигарниң чирайи рәзиллик қилғучиларға қарши чиқар,
Уларниң һәр қандақ нам-хатирилирини йәр йүзидин елип ташлар;
18 |צ| Һәққанийлар илтиҗа қилиду,
Пәрвәрдигар аңлайду, уларни барлиқ азап-мушәққәтлиридин қутқузиду;
19 |ק| Пәрвәрдигар көңли сунуқларға йеқиндур,
Роһи езилгәнләрни қутқузиду.
20 |ר| Һәққанийлар дуч кәлгән аваричиликләр көптур;
Бирақ Пәрвәрдигар уларни буларниң һәммисидин қутқузиду.
21 |ש| У һәққанийниң сүйәклирини сақ қалдуриду,
Улардин бирисиму сунуп кәтмәйду.
22 |ת| Яманлиқниң өзи рәзилләрни өлтүриду;
Һәққанийларға нәпрәтлинидиғанлар гунада қалиду.
23 |פ| Пәрвәрдигар Өз қуллириниң җанлирини бәдәл төләп һөрлүккә чиқириду;
Униңға таянғанлардин һеч кимгә гуна бекитилмәйду.

33:8 **««Пәрвәрдигарниң Пәриштиси» яки *«Пәрвәрдигарниң Әлчиси»*»** — Тәврат дәвридә интайин алаһидә бир шәхс еди. «Тәбирләр»ни көрүң. «Пәрвәрдигарниң Пәриштиси» бәзи ишларда Худаниң орнида көрүнәтти (мәсилән, «Яр.» 16:7-14, 18-бапни, «Тәбирләр»ниму көрүң).
33:11 Аюп 4:11
33:13 1Пет. 3:10
33:15 **«Аман-хатирҗәмликни издәп...»** — яки «һәммәйлән билән енақ өтүшкә тиришип,...».
33:16 Аюп 36:7; Зәб. 32:18; 1Пет. 3:12
33:19 **«Пәрвәрдигар көңли сунуқларға йеқиндур, роһи езилгәнләрни қутқузиду»** — бу айәттики «көңли сунуқлар» һәмдә «роһи езилгәнләр», шүбһисизки, товва қилғанларни көрситиду.
33:19 2Тим. 3:11
33:20 2Тим. 3:12
33:21 Юһ. 19:36
33:23 **«Пәрвәрдигар Өз қуллириниң җанлирини бәдәл төләп һөрлүккә чиқириду»** — бу йәрдә ишләткән пеил («бәдәл төләп һөрлүккә чиқириду») адәттә қулларни (мәлум баһада) қуллуқтин азат қилиш, һөр қилишни билдүриду.

34-куй
Зиянкәшлик һәм аһанәттә қалғанда қилған дуа

34 [1] Давут язған куй: —
И Пәрвәрдигар, мән билән елишқанлар билән елишқайсән;
Маңа җәң қилғанларға җәң қилғайсән!
[2] Қолуңға сипар вә қалқан алғин;
Маңа ярдәмгә орнуңдин турғайсән;
[3] Нәйзини суғуруп, мени қоғлаватқанларниң йолини тосқайсән;
Мениң җенимға: «Мән сениң ниҗатлиғиңдурмән!» — дегәйсән!
[4] Мениң һаятимға чаң салмақчи болғанлар йәргә қаритилип шәрмәндә болғай;
Маңа қәст әйлигәнләр кәйнигә яндурулуп рәсва болғай.
[5] Улар гоя шамалда учқан самандәк тозуп кәткәй;
Пәрвәрдигарниң Пәриштиси уларни тарқитиватқай!
[6] Уларниң йоли қараңғу вә тейилғақ болғай,
Пәрвәрдигарниң Пәриштиси уларни қоғливәткәй!
[7] Чүнки улар маңа орунсиз ора-қапқан тәйярлиди;
Җенимни сәвәпсиз елишқа улар уни колиди.
[8] Һалакәт туйдурмастин уларниң бешиға чүшкәй,
Өзи йошурун қурған торға өзи чүшкәй,
Һалакәткә жиқилғай.
[9] У чағда җеним Пәрвәрдигардин сөйүниду,
Униң ниҗатлиқ-қутқузушидин шатлиниду!
[10] Мениң һәммә устиханлирим: — «И Пәрвәрдигар, кимму Саңа тәңдаш келәлисун?» — дәйду,
— «Сән езилгән мөминләрни күчлүкләрниң чаңгилидин,
Езилгәнләр һәм йоқсулларни уларни булиғучилардин тартивелип қутқузисән».
[11] Явуз, ялған гувачилар қопуп,
Хәвирим болмиған гуналар билән үстүмдин шикайәт қилмақта.
[12] Улар мениң яхшилиғимға яманлиқ қилип,
Мени панаһсиз житим қилип қойған еди!
[13] Лекин мән болсам, улар кесәл болғанда,
Бөзни йөгәп кийивалдим;
Уларни дәп роза тутуп, өзәмни төвән қилдим;
Әнди дуайим болса һазир бағримға йенип кәлди!
[14] Мән бу ишлардин дост яки қериндишимниң бешиға чүшкән ишқа охшаш мәйүслинип жүрдүм,
Мән өз анисиға һаза тутқандәк, бешимни селип жүрдүм.
[15] Бирақ мән путлишип кәткинимдә,
Улар хошал болушуп кәткән еди,
Бир йәргә җәм болди;

34:4 Зәб. 39:15; 69:3-4
34:5 Аюп 21:18; Зәб. 1:4; Йәш. 29:5; Һош. 13:3
34:13 **« ... улар кесәл болғанда, бөзни йөгәп кийивалдим»** — «бөз кийим»ни кийивелиш (һаза тутқандәк) өзи яки башқилар үчүн қаттиқ дуа қилишниң бирхил ипадиси еди. **«... дуайим болса һазир бағримға йенип кәлди!»** — бу ибариниң мәнаси бәлким: — (1) Худа җавап бәрмигән болсиму (кесәл адәм сақаймиди), бирақ дуа қилғучини бәрикәтлиди; яки (2) дәрвәқә кесәл адәм сақайди, бирақ қеришқандәк дуа қилғучиға зиянкәшлик қилди. Бизниңчә 2-имканийәт тоғридур.

Дәрвәқә җәм болушуп мошу зораванлар маңа қарши чиқишти,
Бирақ хәвирим йоқ еди.
Улар мени парә-парә қилиш үчүн тохтимай зәрбә беришти.
16 Худди бир чишләм пошкал үстидә чақчақ вә талаш қилған худасизлардәк,
Улар маңа чишлирини ғучурлитип хирис қилишти.
17 И Рәб, қачанғичә пәрва қилмайсән?
Җенимни уларниң һалакитидин қутқузғайсән,
Мениң бирдин-бир һаятимни мошу житқуч ширларниң ағзидин тартивалғайсән!
18 Зор җамаәт арисида мән Саңа тәшәккүр ейтимән;
Нурғунлиған хәлиқ арисида Сени мәдһийиләймән.
19 Ялған сәвәп билән маңа рәқип болғанларни үстүмдин шатландурмиғайсән;
Мәндин сәвәпсиз нәпрәтләнгәнләрни өз ара көз қисиштурмиғайсән!
20 Улар достанә сөз қилмайду,
Зиминдики течлиқпәрвәрләргә питнә-иғва тоқумақта.
21 Улар маңа қарап еғизини йоған ечип:
«Вай-вай! Күткүнимизни өз көзимиз билән көрүвалдуқ!» — дейишиду.
22 И Пәрвәрдигар, Сән буларни көрүп чиқтиң, сүкүт қилмиғайсән;
И Рәб, мәндин Өзәңни жирақлаштурмиғайсән;
23 Қозғалғайсән,
Мән үчүн һөкүм чиқиришқа ойғанғайсән,
И мениң Худайим — Рәббим!
24 Мениң ишим үстидә өз һәққанийлиғиң бойичә һөкүм чиқарғайсән, и Пәрвәрдигар Худайим;
Уларни мениң оңушсизлиғимдин шатландурмиғайсән!
25 Улар көңлидә: «Ваһ! Ваһ! Әҗәб убдан болди!» — дейишмисун;
Яки: «Уни жутуваттуқ!» — дейишмисун.
26 Мениң зийинимдин хошал болғанлар йәргә қаритилип шәрмәндә болғай;
Мениңдин өзлирини үстүн тутқучиларниң кийим-кечиги хиҗаләт вә номуссузлуқ болсун!
27 Мениң һәққанийлиғимдин сөйүнгәнләр тәнтәнә қилип шатлансун!
Улар һемишә: «Өз қулиниң аман-есәнлигигә сөйүнгән Пәрвәрдигар улуқлансун!» — дегәй.
28 Шу чағда мениң тилим күн бойи һәққанийлиғиң тоғрилиқ сөзләйду, мәдһийиләрни яңритиду.

34:16 **«Худди бир чишләм пошкал үстидә чақчақ вә талаш қилған худасизлардәк,...»** — башқа бирхил тәрҗимиси: — «Худди бир чишләм пошкал үстидә чақчақ вә худди әзвәйләп мазақ қилғучи әхлақсизлардәк,...».
34:18 Зәб. 39:11,12; 110:1
34:19 Юһ. 15:25
34:27 **«Мениң һәққанийлиғимдин сөйүнгәнләр тәнтәнә қилип шатлансун! Улар һемишә: «Өз қулиниң аман-есәнлигигә сөйүнгән Пәрвәрдигар улуқлансун!» — дегәй»** — Давут пәйғәмбәр мошу айәттә бәлким өзидин кейин келидиған, өз әҗдади болған Қутқазғучи-Мәсиһ тоғрилиқ бешарәт бериду.

35-күй
Гунакар инсан вә Худаниң меһриванлиғи

35 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Пәрвәрдигарниң қули Давут язған күй: —

Рәзил адәмниң асийлиғи мениң қәлбимдә бир бешарәтни пәйда қилиду: —
«Униң нәзиридә Худадин қорқидиған иш йоқтур!».
3 Чүнки у өз-өзини махтайдуки,
У өз-өзигә: — «Мәндә гуна тепилмас, қилғиним жиркиничлик иш әмәстур!» — дәйду.
4 Ағзидики сөзләр қәбиһлик вә һейлигәрликтур;
Пәзиләтлик иш қилиш параситидин у аллибурун мәһрумдур.
5 У орнида ятқандиму гунани көзләйду;
У дурус болмиған йолға меңишни ирадә қилиду;
Яманлиқтин һеч нәпрәтләнмәйду.
6 И Пәрвәрдигар, өзгәрмәс муһәббитиң әршләргә тақишиду;
Һәқиқәт-садиқлиғиң булутларға йетиду!
7 Һәққанийлиғиң бүйүк тағлардәк,
Һөкүмлириң тилсиматлиқ чоңқур деңизлардәктур.
И Пәрвәрдигар, Сән адәмләр вә һайванларни сақлиғучидурсән;
8 Сениң өзгәрмәс муһәббитиң нәқәдәр қиммәтликтур, и Худа!
Шуңа инсан балилири қанатлириң сайисидә панаһлиниду.
9 Улар өйүңдики мол дәстихандин тойғичә бәһримән болиду;
Сән уларға һозур-һалавәтлириңниң дәриясидин ичкүзисән.
10 Чүнки Сәндила бардур һаятлиқ булиқи;
Нуруңда болуп нурни көримиз.
11 Аһ, Өзәңни тонуп, билгәнләргә муһәббитиңни,
Көңли дурусларғиму һәққанийлиғиңни көрситишни давамлаштурғайсән.
12 Тәкәббурларниң путиниң маңа һуҗум қилишиға йол қоймиғайсән;
Рәзилләрниң қоли мени орнумдин қоғливәтмисун;
13 Мана, яманлиқ қилғучилар жиқилди!
Ғулитиветилди, орнидин қайта туралмайду!

36-күй
Яхшилар билән яманларниң тәғдири
«елипбә тәртиплик» күй

36 [1] Давут язған күй: —

|א| Яманлиқ қилғучилар түпәйлидин өзәңни көйдүрмә,
Накәсләргә һәсәт қилма.
2 Чүнки улар от-чөпләрдәк тезла үзүп ташлиниду,
Юмран өсүмлүкләргә охшаш тозуп кетиду.

35:1-2 **«Пәрвәрдигарниң қули Давут язған күй»:** — «Пәрвәрдигарниң қулиниң, Давутниң күйи».
35:3 **«У өз-өзигә: — «Мәндә гуна тепилмас, қилғиним жиркиничлик иш әмәстур!» — дәйду»** — бәлким у өзини алдимақчи болуп: «Мениң гунайим анчә еғир әмәс», демәкчи. Толуқ айәтниң йәнә бирхил тәрҗимиси: «Униң гунайиниң жиркиничлиги ашкариланған болсиму, у йәнила өз өзини махтайду».
35:6 Зәб. 56:11; 107:5
36:1 Пәнд. 23:17; 24:1

[3] |ב| Пәрвәрдигарға таян, тиришип яхшилиқ қил,
Зиминда маканлишип яшап, Униң вапа-һәқиқитини озуқ билип һозурлан.
[4] «Пәрвәрдигарни хурсәнлигим» дәп билгин,
У арзу-тиләклириңгә йәткүзиду.
[5] |ג| Йолуңни Пәрвәрдигарға аманәт қил;
Униңға таян, У чоқум тилигиңни иҗабәт қилиду.
[6] |ד| У һәққанийлиғиңни нурдәк,
Адалитиңни чүштики қуяштәк чақнитиду.
[7] |ד| Пәрвәрдигарниң алдида тинич болуп, Уни сәвирчанлиқ билән күт;
Һарамдин ронақ тапқан адәм түпәйлидин,
Яман нийәтлири ишқа ашидиған киши түпәйлидин өзәңни көйдүрмә.
[8] |ה| Аччиғиңдин ян, ғәзәптин қайт,
Өзәңни көйдүрмә;
У пәқәт сени яманлиққа елип бариду.
[9] Чүнки яманлиқ қилғучилар зиминдин үзүп ташлиниду;
Пәрвәрдигарға тәлмүрүп күткәнләр болса,
Зиминға егидарчилиқ қилиду.
[10] |ו|: Көзни жумуп ачқучила, рәзил адәм һалак болиду;
Униң маканиға сәпселип қарисаң, у йоқ болиду.
[11] Бирақ мулайим-мөминләр зиминға мираслиқ қилиду,
Вә чәксиз арамбәхшликтин һозурлиниду.
[12] |ז| Рәзил адәм һәққанийға қәст қилиду;
Униңға чишлирини ғучурлитип хирис қилиду;
[13] Лекин Рәб униңға қарап күлиду;
Чүнки Рәб униң бешиға келидиған күнни көриду.
[14] |ח| Югашлар вә йоқсулларни жиқитиш үчүн,
Йоли дурусларни қирип ташлаш үчүн,
Рәзилләр қиличини ғилипидин суғуруп елип,
Оқясиниң киричини тартип тәйярлиди.
[15] Лекин қиличи болса өз жүригигә санчилиду,
Оқялири сундуруветилиду.
[16] |ט| Һәққанийлардики «аз»,
Көплигән яманларниң байлиқлиридин әвзәлдур.
[17] Чүнки рәзилләрниң биләклири сундурулиду;
Лекин Пәрвәрдигар һәққанийларни йөләйду;
[18] |י| Пәрвәрдигар көңли дурусларниң күнлирини билиду;
Уларниң мираси мәңгүгә болиду.
[19] Улар еғир күнләрдә йәргә қарап қалмайду;
Қәһәтчиликтиму улар тоқ жүриду.
[20] |כ| Бирақ рәзилләр һалак болиду;
Пәрвәрдигар билән қаршилашқучилар чимәнзардики гүл-гиядәк тозуп кетиду;
Улар түгәйду;
Ис-түтүндәк тарқилип түгәйду.

36:3 **«Униң вапа-һәқиқитини озуқ билип һозурлан»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «вапалиқ-садиқлиққа интилгин».
36:5 Зәб. 21:10-11; 54:23; Пәнд. 16:3; Мат. 6:25; Луқа 12:22; 1Пет. 5:7
36:11 Мат. 5:5
36:20 **«Улар түгәйду; ис-түтүндәк тарқилип түгәйду»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Улар түгәйду; қозиларниң

21 |ל| Рәзил адәм өтнә елип қайтурмайду;
Амма һәққаний адәм меһриванлиқ билән өтнә бериду;
22 Чүнки Пәрвәрдигар рәхмәт қилғанлар зиминға егә болиду,
Бирақ униң ләнитигә учриғанлар үзүп ташлиниду;
23 |מ| Мәртанә адәмниң қәдәмлири Пәрвәрдигар тәрипидиндур;
Рәб униң йолидин хурсән болиду.
24 У тейилип кәтсиму, жиқилип чүшмәйду;
Чүнки Пәрвәрдигар униң қолини тутуп йөләп туриду.
25 |נ| Мән яш едим, һазир қерип қалдим;
Лекин һәққанийларниң ташливетилгәнлигини,
Яки пәрзәнтлириниң нан тилигәнлигини әсла көргән әмәсмән;
26 У күн бойи мәрт-меһриван болуп өтнә бериду;
Униң әвлатлириму хәлиққә бәрикәт йәткүзиду.
27 |ס| Яманлиқни ташлаңлар, яхшилиқ қилиңлар,
Мәңгү яшайсиләр!
28 Чүнки Пәрвәрдигар адаләтни сөйиду,
У Өз мөмин бәндилирини ташлимайду;
Улар мәңгүгә сақлиниду;
|ע| Лекин рәзилләрниң әвлатлири үзүп ташлиниду.
29 Һәққанийлар йәр-җаһанға егә болиду,
Әбәдил-әбәткичә униңда макан тутуп яшайду.
30 |פ| Һәққаний адәмниң ағзи даналиқ җакалайду;
Униң тили адил һөкүмләрни сөзләйду;
31 Қәлбидә Худаниң муқәддәс қануни туриду;
Униң қәдәмлири тейилип кәтмәс.
32 |צ| Рәзилләр һәққаний адәмни пайлап җүриду;
Улар уни өлтүргидәк пәйтни издәп җүриду.
33 Лекин Пәрвәрдигар уни дүшмәнниң чаңгилиға чүшәрмәйду;
Яки һөкүмдә уни гунаға путмәйду.
34 |ק| Пәрвәрдигарни тәлмүрүп күт,
Униң йолини чиң тутқин;
У сениң мәртивәңни көтирип, зиминға егә қилиду ,
Рәзилләр һалак қилинғанда,
Сән буни көрисән.
35 |ר| Мән рәзил адәмниң зомигәрлик қиливатқинини көрдүм,
У худди айниған бароқсан япйешил дәрәқтәк ронақ тапқан.
36 Бирақ у өтүп кәтти,
Мана, у йоқ болди;
Мән уни издисәмму, у тепилмайду.
37 |ש| Мукәммәл адәмгә нәзәр сал,
Дурус инсанға қара!

йеғидәк көйүп кетиду».

36:23 «Рәб униң йолидин хурсән болиду» — яки: «У (мәрданә киши) униң (йәни, Рәбниң) йолидин хурсән болиду».

36:31 «Қәлбидә Худаниң муқәддәс қануни туриду» — ибраний тилида «Қәлбидә Худасиниң муқәддәс қануни туриду».

36:31 Зәб. 39:9; Йәш. 51:7

36:35 «Мән рәзил адәмниң зомигәрлик қиливатқинини көрдүм, у худди айниған барақсан япйешил дәрәқтәк ронақ тапқан» — демәк, рәзил адәм зомигәрлик йоли билән сиртидин қариғанда чирайлиқ чоң бир дәрәқтәк барақсан болиду.

Чүнки бундақ адәмниң ахир көридиғини арамбәхш хатирҗәмлик болиду.
38 Итаәтсизләр болса бирликтә һалак болишиду;
Уларниң келәчики үзүлиду;
39 |ח| Бирақ һәққанийларниң нижатлиғи Пәрвәрдигардиндур;
У еғир күнләрдә уларниң күчлүк панаһидур.
40 Пәрвәрдигар ярдәм қилип уларни сақлайду;
У уларни рәзилләрдин сақлап қутқузиду;
Чүнки улар Уни башпанаһи қилиду.

37-күй
Еғирчиликта қалған кишиниң илтиҗа дуаси

37 1-2 Давут язған күй: —
(Әслимә үчүн)

И Пәрвәрдигар, ғәзивиңдә тәнбиһ бәрмигәйсән,
Қәһриңдә мени җазалимиғайсән!
3 Чүнки оқлириң мени зәхимләндүрүп санҗиди,
Қолуң үстүмдин қаттиқ басти.
4 Қаттиқ ғәзивиң түпәйлидин әтлиримдә һеч сақлиқ йоқ,
Гунайим түпәйлидин устиханлиримда арам йоқтур.
5 Чүнки гуналирим боюмдин ташти;
Улар көтирәлмигүсиз еғир жүктәк мени бесивалди.
6 Ахмақлиғимдин җараһәтлирим сесип, шалвәрәп кәтти.
7 Азаптин бәллирим толиму пүкүлүп кәтти,
Күн бойи ғәмгә петип жүримән!
8 Чатирақлирим отқа толди,
Әтлиримниң сақ йери йоқтур.
9 Мән толиму һалсирап, езилип кәттим;
Қәлбимдики азап-қайғу түпәйлидин һөкирәймән.
10 Рәб, барлиқ арзуюм көз алдиңдидур;
Уһ тартишлирим Сәндин йошурун әмәс;
11 Жүригим жиғилдап, һалимдин кәттим;
Көзлиримниң нури өчти.
12 Яр-бурадәрлиримму мени урған ваба түпәйлидин, өзлирини мәндин тартти;
Йеқинлиримму мәндин жирақ қачти.
13 Җенимни алмақчи болғанлар қапқан қуриду;
Маңа зиянни қәстлигәнләр зәһирини чачмақта;
Улар күн бойи һейлә-микирләрни ойлимақта.
14 Лекин мән гас адәмдәк аңлимаймән,
Гача адәмдәк ағзимни ачмаймән;
15 Бәрһәқ, мән аңлалмайдиған гаслардәк болуп қалдим;
Ағзимда қилидиған рәддийә-тәнбиһ йоқ.
16 Чүнки үмүтүмни Сән Пәрвәрдигарға бағлидим;
Рәб Худайим, Сән илтиҗайимға иҗабәт қилисән.
17 Чүнки мән: — «Улар мениң үстүмгә чиқип махтанмиғай;

37:1-2 Зәб. 6:1-2

Болмиса, путлирим тейилип кәткәндә, улар шатлиниду» — дедим мән.
18 Чүнки мән дәлдәңшип, түгишәй дәп қалдим,
Азавим көз алдимдин кәтмәйду.
19 Чүнки мән өз яманлиғимни иқрар қилимән;
Гунайим үстидә қайғуримән.
20 Лекин дүшмәнлирим жушқун һәм күчлүктур;
Қара чаплап, маңа нәпрәтләнгәнләрниң сани нурғундур.
21 Вапаға жапа қилидиғанлар болса, мән билән қаршилишиду;
Чүнки мән яхшилиқни көзләп, интилимән.
22 И Пәрвәрдигар, мәндин ваз кәчмигәйсән!
И Худайим, мәндин жирақлашмиғайсән!
23 И Рәб, мениң нижатлиғим,
Маңа чапсан ярдәм қилғайсән!

38-күй
Худаниң тәрбийисини чүшинип йетиш

38 1-2 Нәғмичиләрниң беши Йәдутунға тапшурулған, Давут язған күй: —
«Тилим гуна қилмисун дәп,
Йоллиримға диққәт қилимән;
Рәзилләр көз алдимда болса, мән ағзимға бир көшәк салимән» — дегән едим.
3 Мән сүкүт қилип, зуван сүрмидим,
Һәтта яхшилиқ тоғрисидики сөзләрниму ағзимдин чиқармидим;
Бирақ дил азавим техиму қозғалди.
4 Көңлүмдә зәрдәм қайниди,
Ойланғансери от болуп янди;
Андин тилим ихтиярсиз сөзләп кәтти.
5 И Пәрвәрдигар, өз әжилимни,
Күнлиримниң қанчилик екәнлигини маңа аян қилғин;
Ажиз инсан балиси екәнлигимни маңа билдүргин.
6 Мана, Сән күнлиримни пәқәт нәччә ғеричла қилдиң,
Сениң алдиңда өмрүм йоқ һесавидидур.
Бәрһәқ, барлиқ инсанлар тик турсиму, пәқәт бир тиниқла, халас.
Селаһ.
7 Бәрһәқ, һәр бир инсанниң һаяти худди бир көләңгидур,
Уларниң алдирап-салдирашлири беһудә аваричиликтур;
Улар байлиқларни топлайду, лекин кейин бу байлиқларни кимниң қолиға жүғлинидиғанлиғини билмәйду.
8 И Рәб, әнди мән немини күтимән?
Мениң үмүтүм саңила бағлиқтур.

37:19 Зәб. 31:5
38:1-2 **«Йәдутун»** — Давут пәйғәмбәр «мәдһийә Хори»ниң йетәкчиси дәп бекиткән кишини көрситиду («1Тар.» 16:41ни көрүң).**«Нәғмичиләрниң беши Йәдутунға тапшурулған»** — башқа бирхил тәржимиси: «Нәғмичиләрниң йетәкчисигә тапшурулуп, «Йәдутун» (мәдһийиләш дегән мәнада) аһаңида оқулсун дәп...».
38:3 **«Һәтта яхшилиқ тоғрисидики сөзләрниму ағзимдин чиқармидим»** — башқа бирхил тәржимиси: «Һәр қандақ пайдисиз сөздин қалдим».
38:6 Зәб. 61:10-11; 143:4

9 Мени барлиқ асийлиқлиримдин қутқузғайсән,
Мени һамақәтләрниң мәсқирисигә қалдурмиғайсән.
10 Сүкүт қилип зуван сүрмидим;
Чүнки мана, мошу жазани Өзәң жүргүзгәнсән.
11 Мени салған вабайиңни мәндин нери қилғайсән;
Чүнки қолуңниң зәрбиси билән түгишәй дәп қалдим.
12 Сән тәнбиһлириң билән кишини өз яманлиғи үчүн тәрбийилигиниңдә,
Сән худди нәрсиләргә күйә қурути чүшкәндәк, униң иззәт-ғурурини йоқ қиливетисән;
Бәрһәқ, һәр бир адәм бир тиниқла, халас. Селаһ.
13 И Пәрвәрдигар, дуайимни аңлиғайсән,
Пәрядимға қулақ салғайсән!
Көз яшлиримға сүкүт қилмиғайсән!
Чүнки мән пүткүл ата-бовилиримдәк,
Сениң алдиңда яқа жутлуқ, мусапирмән, халас!
14 Маңа тиккән көзүңни мәндин нери қилғайсәнки,
Мән барса кәлмәс жайға кәткичә,
Мени бир аз болсиму раһәттин бәһримән қилғайсән.

39-күй
Бешарәт — Давутниң әвлади болған Қутқазғучи-Мәсиһ, Давут арқилиқ келиду

39 1-2 Давут язған күй: —
Пәрвәрдигарға тәлмүрүп, күттүм, күттүм;
У маңа егилип пәрядимни аңлиди.
3 У мени һалакәт орикидин,
Шундақла патқақ лайдин тартивалди,
Путлиримни уюлташ үстигә турғузуп,
Қәдәмлиримни мустәһкәм қилди.
4 У ағзимға йеңи нахша-мунажатни,
Йәни Худайимизни мәдһийиләшләрни салди;
Нурғун хәлиқ буни көрүп, қорқиду,
Һәм Пәрвәрдигарға тайиниду.
5 Тәкәббурлардин ярдәм издимәйдиған,
Ялғанчилиққа езип кәтмәйдиған,
Бәлки Пәрвәрдигарни өз таянчиси қилған киши бәхитликтур!
6 И Пәрвәрдигар Худайим,
Сениң биз үчүн қилған карамәтлириң вә ой-нийәтлириңни барғансери көпәйтип, сан-санақсиз қилғансән,
Кимму уларни бир-бирләп һесаплап Өзәңгә рәхмәт қайтуруп болалисун!
Уларни сөзләп баштин-ахир баян қилай десәм,
Уларни санап түгитиш мүмкин әмәс.
7 Нә қурбанлиқ, нә аш һәдийәләр Сениң тәләп-арзуюң әмәс,
Бирақ Сән маңа сәзгүр қулақларни ата қилдиң;

38:13 Лав. 25:23; 1Тар. 29:15; Зәб. 118:19; Ибр. 11:13; 1Пет. 2:11
39:6 **«Кимму уларни бир-бирләп һесаплап өзәңгә рәхмәт қайтуруп болалисун!»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Кимму Саңа тәңдаш болуп сени тосалисун?!».

Нә көйдүрмә қурбанлиқ, нә гуна қурбанлиғини тәләп қилмидиң;
8 Шуңа җавап бәрдимки —
«Мана мән кәлдим!» — дедим.
Орам язма дәстурда мән тоғрилиқ пүтүлгән: —
9 «Худайим, Сениң көңлүңдики ирадәң мениң хурсәнлигимдур;
Сениң Тәврат қанунуң қәлбимгә пүтүклүктур».
10 Бүйүк җамаәт арисида туруп мән һәққанийлиқни җакалидим;
Мана буларни өзәмдә қилчә елип қалғум йоқтур,
И Пәрвәрдигар, Өзәң билисән.
11 Һәққанийлиғиңни қәлбимдә йошуруп жүрмидим;
Вападарлиғиңни вә нijатлиғиңни җакалидим;
Өзгәрмәс муһәббитиң вә һәқиқитиңни бүйүк җамаәткә һеч йошурмастин баян қилдим.
12 И Пәрвәрдигар, меһриванлиқлириңни мәндин айимиғайсән;
Өзгәрмәс муһәббитиң вә һәқиқитиң һәрдайим мени сақлиғай!
13 Чүнки сансиз күлпәтләр мени оривалди;
Қәбиһликлирим мени бесивелип, көрәлмәйдиған болдум;
Улар бешимдики чечимдин көп,
Җасаритим түгишип кәтти.
14 Мени қутқузушни тоғра тапқайсән, и Пәрвәрдигар!
И Пәрвәрдигар, тез келип, маңа ярдәм қилғайсән!
15 Мениң һаятимға чаң салмақчи болғанлар бирақла йәргә қаритилип рәсва қилинсун;
Мениң зийинимдин хурсән болғанлар кәйнигә яндурулуп шәрмәндә болғай.
16 Мени: — «Ваһ! Ваһ!» дәп мәсқирә қилғанлар өз шәрмәндилигидин алақзадә болуп кәт-
сун!
17 Бирақ Сени издигүчиләрниң һәммиси Сәндә шатлинип хошал болғай!
Нijатлиғиңни сөйгәнләр һемишә: «Пәрвәрдигар улуқлансун» дейишкәй!
18 Мән езилгән һәм йоқсул болсамму,
Бирақ Рәб йәнила мени яд етиду;
Сән мениң Ярдәмчим, мениң азат қилғучим;
И Худайим, кечикмәй кәлгәйсән!

39:7 **«...Сән маңа сәзгүр қулақларни ата қилдиң»** — башқа бирхил тәрҗимиси болуши мүмкин: «сән мениң қулақлиримни санҗидиң». Муса пәйғәмбәр арқилиқ чүширилгән муқәддәс қанун бойичә, бир қулниң өз ғоҗайиниға мәңгү хизмәттә болғуси болса, буни бәлгүләш үчүн ғоҗайин униң қулиқиға бегиз санҗийду («Мис.» 21-бапни көрүң). Бу хил тәрҗимә тоғра болса, бу Мәсиһниң Худаға мәңгүлүк садиқлиғини билдүридиған сөздур. **«Нә қурбанлиқ, нә аш һәдийәләр... нә көйдүрмә қурбанлиқ, нә гуна қурбанлиғини тәләп қилмидиң»** — «Лав.» 1-7-бапта тәләп қилинған бәш хил асасий қурбанлиқларниң һәммиси мошу 6-айәттә тилға елиниду.
39:7 Лав. 2:1; 3:1; 4:13; Ибр. 10:5-12
39:8 **«Орам язма дәстурда мән тоғрилиқ пүтүлгән»** — «орам язма дәстур» Муса пәйғәмбәргә чүширилгән муқәддәс қанунни көрситиду.
39:9 Зәб. 36:31; Йәш. 51:7
39:10 Зәб. 34:18; 110:1
39:15 Зәб. 34:4,26; 69:3; 70:13

40-күй
Ағриқниң дуаси

40 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
Ғериб-аҗизларға ғәмхорлуқ қилған киши нәқәдәр бәхитлик-һә!
Еғир күнләрдә Пәрвәрдигар униңға панаһ болиду.
[3] Пәрвәрдигар уни қоғдап, уни аман сақлайду;
У зиминда туруп бәхитияр яшайду;
Сән уни дүшмәнлириниң ихтияриға чүшәрмәйсән!
[4] Орун тутуп зәиплишип ятқинида, Пәрвәрдигар униңға дәрман болиду;
Сән униң ятқан орун-көрпилирини раслап түзәштүрүп турисән.
[5] Мән илтиҗа қилип: — «И Пәрвәрдигар, маңа меһриванлиқ көрсәткәйсән,
Җенимға шипалиқ бәргәйсән;
Чүнки мән алдиңда гуна қилдим» — дедим.
[6] Дүшмәнлирим мән тоғрилиқ: —
«У қачанму өлүп, нами-нәсли қуруп кетәр?» — дәп маңа яманлиқ тиләйду.
[7] Бириси мени көргили кәлгән болса,
У алдамчи сөзләрни қилиду;
Улар кәйнимдин көңлидә шумлуқ топлап,
Андин сиртларға чиқип шу ишларни тарқитип по атиду;
[8] Маңа өч болғанларниң һәммиси маңа қарита өз ара кусурлишиду,
Улар маңа зиянкәшлик қәстидә болиду.
[9] Улар: «Униң бешиға җин-шәйтандин бир кесәл чаплашти;
Әнди у орун тутуп йетип қалди;
У қайтидин туралмайду» — дейишиду.
[10] Һәтта сирдишим дәп ишәнгән қәдинас достум,
Мән билән һәмдәстихан болуп тузумни йегәнму маңа пут атти.
[11] Бирақ Сән Пәрвәрдигар, маңа рәһим қилғайсән;
Дүшмәнлиримдин интиқам елишқа,
Мени турғузғайсән;
[12] Дүшминимниң үстүмдин ғәлибә қилип шатланмиғинидин,
Сени мәндин сөйүниду, дәп билимән.
[13] Бирақ маңа кәлсәк, дурус болғанлиғимдин, сән мени йөләйсән;
Сән мени мәңгү Өз һозуруңда қәд көтириткүзүп турғузисән.
[14] Исраилниң Худаси Пәрвәрдигарға әбәдил-әбәткичә тәшәккүр-мәдһийә қайтурулғай!
Амин! Амин!

40:1-2 [«Ғериб-аҗизларға — ибраний тилида: Ғериб-аҗизларға
40:4 **«Сән униң ятқан орун-көрпилирини раслап түзәштүрүп турисән»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Сән уни ятқан орнидин турғузуп әслигә кәлтүрисән».
40:5 **«Чүнки мән алдиңда гуна қилдим»** — ибраний тилида: «Чүнки мән алдиңда гунакар болдум» дегән тәрҗимиси болиду.
40:10 **«Мән билән һәмдәстихан болуп тузумни йегән...»** — ибраний тилида «Мән билән һәмдәстихан болуп ненимни йегән...».
40:10 Юһ. 13:18

Иккинчи Бөлүм
41-күй
Худаға тәшна болған мусапирниң дуаси

41 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Кораһниң оғуллири үчүн йезилған «Масқил»: —

Кейик ериқлардики суға тәшна болғандәк,
Женим саңа тәшнадур, и Худа.
[3] Мениң женим Худаға, һаят Тәңригә интизардур;
Аһ, мән қачанму Худаниң һозурида көрүнүшкә мүйәссәр болимән?
[4] Мениң кечә-күндүз йегиним көз яшлирим болуп кәлгән;
Хәқләр күн бойи мәндин: «Худайиң қәйәрдә?» дәп сорайду.
[5] Өткән күнләрни әсләп,
Женимниң дәрдлирини төкүватимән
(Мән көпчилик билән кетиветип,
Худаниң өйигә тәнтәнә қилип меңип,
Хошаллиқта һәмдусана оқуп, нахша ейтип,
Һейтни тәбриклигән топ-топ қошундәк, җамаәт билән биллә бараттим!).
[6] — И женим, Сән тенимдә немишкә бундақ қайғурисән?
Немишкә ичимдә бундақ мәйүслинип кәттиң?
Худаға үмүт бағла;
Чүнки Униң җамалидин чиққан ниҗатлиқтин,
Мән Уни йәнила улуқлаймән, — Мениң Худайимни!
[7] Женим ичимдә мәйүслинип кәтти;
Шуңа мән Сени сеғинимән;
Һәтта мусапирлиқта Иордан дәрияси бойидики вадиларда,
Һәрмон тағлирида, Мизар теғидиму Сени сеғинимән.
[8] Сениң шарқиратмилириңниң авазлириға,
Чоңқур һаң билән чоңқур һаң маслишип һөкиримәктә.
Сениң һәммә долқунлириң һәм қайнам-ташқинлириң мени ғәриқ қилди.
[9] Күндүзи Пәрвәрдигар өзгәрмәс муһәббитини маңа буйруйду,
Кечилири Униң нахшиси,
Вә һәм һаятим болған Тәңригә қилған дуа маңа һәмраһ болиду.
[10] Мән Қорам Тешим болған Худаға: —
«Мени немишкә унтуп қалдиң?
Мән немишкә дүшмәнниң зулумиға учрап,
Һемишә азап чекип жүрүватимән?» — дәймән.
[11] Сүйәклиримни әзгәндәк рәқиплирим мени мәсқирә қилип әйипләйду;

41:1-2 **«Кораһниң оғуллири үчүн йезилған «Масқил»»** — «Кораһ» Муса вә Һарун пәйғәмбәргә қарши исиян көтәргән киши. Бирақ көрүнүп туридуки, униң әвлатлири Худаниң йолида маңатти. Улар бәлким «каһин» (қурбанлиқ қилғучи) болуп, муқәддәс ибадәтханида ибадәт хизмитидә Зәбурдики йеқимлиқ мәдһийә нахшилирини ейтиш билән шуғулланған.
–Бу күйдин қариғанда, язғучи Исраилниң шималий падишалиғидики Ливан дегән хилвәт тағлиқ районға сүргүн қилинған.
–**«Масқил»** — «Масқил»ниң мәнаси бизгә намәлум; бәзи алимлар уни «тәрбийилик» дегәнни билдүриду, дәп қарайду; йәни бәзиләр уни «маһирлиқ билән ейтилсун» дегәнни билдүриду, дәп қарайду.
41:3 Зәб. 62:1-3
41:4 Зәб. 79:6
41:6 Зәб. 42:5
41:10 Zəb. 34:11-17; 37:7; 42:2

Улар күн бойи мәндин: «Худайиң қәйәрдә?» — дәп соримақта.
[12] И женим, тенимдә немишкә бундақ қайғурисән?
Немишкә ичимдә бундақ мәйүслинип кәттиң?
Худаға үмут бағла;
Чүнки мән Уни йәнила мәдһийиләймән,
Йәни чирайимға саламәтлик, ниҗатлиқ ата қилғучи Худайимни мәдһийиләймән!
У мениң Худайимдур!

42-күй
Сәргәрданниң дуаси
1-айәттики изаһатни көрүң

42 [1] И Пәрвәрдигар, мән тоғрилиқ һөкүм чиқарғайсән,
Дәвайимни әқидисиз бир хәлиқ алдида сориғайсән;
Мени һейлигәр һәм қәбиһ адәмдин қутулдурғайсән.
[2] Чүнки Сән панаһгаһим болған Худадурсән;
Немишкә мени ташлавәткәнсән?
Немишкә дүшмәнниң зулумиға учрап,
Һемишә азап чекип жүриватимән?» — дәймән.
[3] Өз һәқиқитиң вә нуруңни әвәткин,
Улар мени йетәклигәй!
Мени муқәддәс теғиңға,
Маканиңға елип кәлгәй!
[4] Шуниң билән мән Худаниң қурбангаһи алдиға барай,
Йәни мениң чәксиз хушлуғум болған Тәңриниң йениға барай;
Бәрһәқ, чилтар челип Сени мәдһийиләймән, и Худа, мениң Худайим!
[5] И женим, сән немишкә бундақ қайғурисән?
Немишкә ичимдә бундақ беарам болуп кетисән?
Худаға үмут бағла!
Чүнки мән Уни йәнила мәдһийиләймән,
Йәни чирайимға саламәтлик, ниҗатлиқ ата қилғучи Худайимни мәдһийиләймән!

43-күй
Мәғлубийәттин кейинки мунаҗат

43 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Кораһниң оғуллири үчүн йезилған «Масқил»: —

И Худа, өз қулақлиримиз билән аңлидуқ,
Атилиримиз бизгә баян қилип,
Өз күнлиридә, йәни қедимки заманларда Сениң қилған зор ишлириңни уқтурған еди;

42:1 **«Изаһат»** — көп алимлар 42- һәм 43-күй әслидә бир күй еди, дәп қарайду.
42:2 Зәб. 34:11-17; 37:7; 41:11
42:3 **«Маканиңға елип кәлгәй!»** — ибраний тилида «Маканлириңға елип кәлгәй!».
42:5 **«Чүнки мән Уни йәнила мәдһийиләймән, йәни чирайимға саламәтлик, ниҗатлиқ ата қилғучи Худайимни мәдһийиләймән!»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Чүнки Униң җамалидин чиққан ниҗатлиқ билән, мән Уни йәнила улуқлаймән, мениң Худайим!».
42:5 Зәб. 41:6,12

3 Сән ата-бовилиримизниң алдида Өз қолуң билән ят әлләрни қоғливетип,
Уларниң зиминиға ата-бовилиримизни орунлаштурдуң;
Ят қовмларға апәт чүширип, уларни тарқитиветтиң.
4 Бәрһәқ, бовилиримиз зиминни өз қиличи билән алғини йоқ,
Өз билиги билән өзлирини қутқузғиниму йоқ;
Бу бәлки Сениң оң қолуң, Сениң билигиң вә җамалиңниң нуриниң қилғинидур;
Чүнки Сән улардин хурсәнлик таптиң.
5 Сән Өзәң мениң падишаһимдурсән, и Худа,
Сән Яқуп үчүн ғәлибиләр буйруғучидурсән.
6 Сән арқилиқ биз рәқиплиримизни һайдиветимиз;
Намиң билән өзимизгә қарши турғанларни чәйләймиз;
7 Чүнки өз оқяйимға таянмаймән,
Қиличимму мени қутқузалмайду.
8 Чүнки Сән бизни рәқиплиримиздин қутқуздуң,
Бизгә өч болғанларни йәргә қараттиң.
9 Худани күн бойи иптихарлинип махтаймиз;
Намиңни әбәдил-әбәткичә мәдһийиләймиз.
Селаһ!
10 Бирақ Сән һазир бизни ташлаветип аһанәткә қалдурдуң;
Қошунлиримиз билән җәңгә биллә чиқмайсән.
11 Сән рәқиплиримиз алдида бизни чекиндүрдүң;
Бизни өчмәнләргә халиғанчә талан-тараж қилдурдуң.
12 Союшқа тапшурулған қойлардәк, бизни уларға тапшурдуң,
Әлләр арисиға бизни тарқитиветтиң.
13 Сән Өз хәлқиңни бекарға сетиветтиң,
Униң қиммитидин Өзәң һеч бейип кәтмидиң;
14 Сән бизни хошна әлләрниң мәсқирисигә қалдурғансән;
Әтрапимиздикиләргә аһанәт, заңлиқ объекти қилдиңсән.
15 Сән бизни әлләр арисида сөз-чөчәккә қойдуңсән,
Ят қовмлар бизгә баш чайқишип қарашмақта.
16-17 Мәсқирә һәм күпүрлүк ейтқучиларниң авази түпәйлидин,
Дүшмәнләр вә өч алғучилар түпәйлидин,
Күн бойи уятим алдимдин кәтмәйду,
Йүзүмниң номуси мени чирмивалди.
18 Мана буларниң һәммиси бешимизға чүшти;
Бирақ биз Сени унтумидуқ,
Яки әһдәңгә һеч асийлиқ қилмидуқ;
19 Қәлбимиз һеч янмиди, Саңа садақәтсизлик қилмидуқ,
Қәдәмлиримиз йолуңдин һеч езип кәтмиди.
20 Бирақ Сән бизни чилбөриләр маканида әздиң,
Бизгә өлүм сайисини чаплаштурдуң.
21 Әгәр биз Худайимизниң намини унтуған болсақ,

43:3 **«Ят қовмларға апәт чүширип, уларни демәк, ят әлләрни тарқитиветтиң»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Ят қовмларға апәт чүшәрдуң, бирақ уларни (демәк, өз хәлқиңни) ронақ тапқуздуң».
43:3 Мис. 15:17; Зәб. 79:9-10
43:5 **«Сән Яқуп үчүн ғәлибиләр буйруғучидурсән»** — бу йәрдә «Яқуп» Исраил хәлқини көрситиду, әлвәттә.
43:10 Зәб. 59:5; 73:1; 88:39-40; 107:12
43:14 Зәб. 78:4; 79:7; Йәр. 24:9

Яки ят бир илаһқа қол көтәргән болсақ,
22 Худа Сән чоқум буни сүрүштә қилмас едиңму,
Қәлбтики сирларни билип туридиған турсаң?
23 Бирақ Сән түпәйли биз күн бойи қирилмақтимиз;
Боғузлинишни күтүп турған қойлар кәби һесапланмақтимиз.
24 Ойған, и рәб! Немишкә ухлап ятисән?
Орнуңдин тур, бизни мәңгүгә ташлавәтмигәйсән!
25 Немишкә йүзүңни биздин йошурисән?
Немишкә күлпәтлиримизгә, учриған зулумлиримизға писәнт қилмайсән?
26 Қариғина, җенимиз тупрақта беғирлап жүриду;
Тенимиз йәргә чаплашти;
27 Орнуңдин туруп бизгә ярдәмдә болғайсән!
Өзәңниң өзгәрмәс муһәббитиң сәвәвидин,
Бизләрни һөрлүккә чиқарғайсән!

44-күй
Падишаниң той мунаҗити
1-айәттики изаһатни көрүң

44 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Нилупәрләр» дегән аһаңда оқулсун дәп, Кораһниң оғуллириға тапшурулған, «сөйүмлүк яр үчүн» дегән «Масқил» мунаҗат-нахша: —

Қәлбимдин гөзәл иш тоғрисида сөзләр урғуп чиқмақта;
Падишаға беғишлиған мунаҗитимни ейтимән;
Тилим гоя маһир шаирниң қәлимидур;
3 Инсан балилири ичидә сән әң гөзәлдурсән;
Ләвлириң шапаәт билән толдурулғандур;
Шуңа Худа саңа мәңгүгә рәхмәт қилди.
4 И бүйүк болғучи,
Қиличиңни асқин йениңға,
Һәйвитиң вә шану-шәвкитиң билән!
5 Һәқиқәт, кәмтәрлик һәм адаләтни алға сүрүшкә атланғиниңда,
Шану-шәвкәт ичидә ғәлибә билән алға бас!
Шуниң билән оң қолуң өзәңгә карамәт қорқунучлуқ ишларни көрситиду!
6 Сениң оқлириң өткүрдур,
Улар падишаниң дүшмәнлириниң жүригигә санчилиду;
Пүтүн әлләр айиғиңға жиқитилиду.
7 Сениң тәхтиң, и Худа, әбәдил-әбәтликтур;
Падишалиғиңдики Шаһанә һасаң, адаләтниң һасисидур.
8 Сән һәққанийлиқни сөйүп, рәзилликкә нәпрәтлинип кәлгәнсән;

43:23 Рим. 8:36
44:1-2 **«изаһат»** — гәрчә бу күй Сулайманниң той күнини тәбрикләшкә йезилған болсиму, униңдики сөзләр бешарәт болуп, аләмниң падишаси болидиған Мәсиһниму алдин-ала көрситиду. **«падишаға беғишлиған мунаҗитимни ейтимән»** — ибраний тилида «падишаға беғишлиған әсиримни ейтимән».
44:5 Зәк. 9:9
44:7 **«Сениң тәхтиң, и Худа, әбәдил-әбәтликтур»** — Инҗилдики «ибранийларға» дегән қисимда (1-бапта) көрсәткәндәк, бу сөзләр (шундақла кейинки 7-айәткичә) бешарәтлик сүпәттә падишаниң өзигә (йәни Мәсиһкә) ейтилиду («Ибр.» 1:8-9).
44:7 Ибр. 1:8

Шуңа Худа, йәни сениң Худайиң, сени һәмраһлириңдин үстүн қилип шатлиқ мейи билән мәсиһ қилди.
[9] Сениң кийимлириңдин мурмәкки, муәттәр вә дарчин һиди келиду;
Пил чиши сарайлиридики сазәндиләрниң тарлиқ сазлири сени хурсән қилиду.
[10] Падишаларниң мәликилири һөрмәтлик кенизәклириңниң қатаридидур;
Ханишиң Офирдики сап алтун зибу-зинәтләрни тақап оң қолунда туриду;
[11] «Аңлиғин, и қизим, көргин, сөзлиримгә қулақ салғин;
Өз қәбиләң вә ата җәмәтиңни унтуп қал!
[12] Шуниң билән падиша гөзәл җамалиңға мәптун болиду;
У сениң ғоҗаң, сән униңға сәҗдә қил».
[13] Тур шәһириниң қизи алдиңда соға билән һазир болиду;
Халайиқ арисидики байлар сениң шапаитиңни күтиду;
[14] Шаһанә қизниң ички дунияси пүтүнләй парлақтур,
Униң кийимлириму зәр билән кәштиләнгән;
[15] У кәштилик кийимләр билән падишаниң һозуриға кәлтүрүлиду;
Кәйнидин униңға қолдаш кенизәкләрму биллә йениңға елип келиниду;
[16] Улар хошал-хорам, шатлиқ ичидә башлап келиниду;
Улар бирликтә падишаниң ордисиға киришиду.
[17] «Ата-бовилириңниң орниға оғуллириң чиқиду;
Сән уларни пүткүл җаһанға һаким қилисән.
[18] Мән сениң намиңни әвлаттин-әвлатқа яд әткүзимән;
Шуңлашқа барлиқ қовмлар сени әбәдил-әбәткичә мәдһийиләйду».

45-күй
Худа башпанаһтур

45 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Пак қизлар үчүн» дегән аһаңда оқулсун дәп, Кораһниң оғуллири үчүн йезилған күй: —

Худа панаһгаһимиз вә қудритимиздур;
Күлпәтләр чүшкән һаман һазир болидиған бир ярдәмчидур.
[3-4] Шуңа йәр-зимин өңтүрүлүп, тағлар гүмүрүлүп деңиз тәглиригә чүшүп кәтсиму,
Униң долқунлири шавқунлинип қайнам болсиму,
Өркәшлири билән тағлар силкинип кәтсиму,
Қорқмаймиз.
Селаһ.

44:8 **«Шуңа Худа ... сени ... шатлиқ мейи билән мәсиһ қилди»** — «мәсиһ қилиш» тоғрилиқ 2-күйдики изаһатларни һәм «Тәбирләр»ни көрүң.
44:9 Йәш. 61:1-2; Рос. 10:38
44:10 **«һөрмәтлик кенизәклириңниң қатаридидур»** — яки «мөһтәррәм меһманлириңниң қатаридидур».
44:13 **«Тур шәһириниң қизи»** — Тур шәһиридики пухраларни көрситиши мүмкин.
44:13 Зәб. 71:10-11
44:14 **«Шаһанә қизниң ички дунияси пүтүнләй парлақтур»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Падишаниң қизи ички һуҗрида шәрәпликтур».
44:15 **«Кәйнидин униңға қолдаш кенизәкләрму биллә йениңға елип келиниду»** — «йениңға» той қиливатқан падишаниң йенини көрсәтсә керәк.
44:17 **«Ата-бовилириңниң орниға оғуллириң чиқиду; сән уларни пүткүл җаһанға һаким қилисән...»** — бу сөзләр (16- һәм 17-айәт) падишаға беваситә ейтилиду.
45:1-2 **«Пак қизлар үчүн»** — ибраний тилида «Аламот» дейилиду. Башқа бирхил мәнаси: «Аялларниң жуқури авазлиқ күйи үчүн йезилған» дегән болуши мүмкин.

[5] Худаниң шәһирини — Йәни Һәммидин Алий Болғучи маканлашқан муқәддәс жайни,
Хурсән қилидиған еқинлири шахлиған бир дәрия бардур.
[6] Худа униң оттурисидидур;
У йәр һәргиз тәвримәйду;
Худа таң етиш биләнла униңға ярдәмгә келиду.
[7] Барлиқ әлләр қайнап, падишалиқлар титрәп кәтти;
У авазини қоюватқан һаман,
Йәр ерип кетиду.
[8] Самави қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигар биз билән биллә;
Яқупниң Худаси егиз қорғинимиздур!
Селаһ!
[9] Келиңлар, Пәрвәрдигарниң қилғанлирини көрүңлар!
У йәр йүзидә қилған карамәт вәйранчилиқларни көрүңлар!
[10] У, жаһанниң у четигичә болған урушларни тохтитиду;
У оқяларни сундуриду,
Нәйзиләрни уштуветиду,
Жәң һарвулирини отта көйдүриветиду.
[11] У: «Тохташ, мениң Худа екәнлигимни билип қоюш!
Мән пүткүл әлләр арисида улуқлинимән;
Мән йәр йүзидә «бүйүк» дәп қарилимән» — дәйду.
[12] Самави қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигар биз билән биллә,
Яқупниң Худаси бизниң егиз қорғинимиздур!

46-күй
Худа мәңгү ғәлибә қилғучидур

46 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Кораһниң оғуллири үчүн йезилған күй: —
Барлиқ қовмлар, Худани алқишлаңлар!
Униңға жуқури авазиңлар билән хошаллиқ тәнтәнисини яңритиңлар!
[3] Чүнки Һәммидин Алий Болғучи, Пәрвәрдигар, дәһшәтлик вә һәйвәтликтур,
Пүткүл жаһанни сориғучи бүйүк Падишадур.
[4] У бизгә хәлиқләрни бойсундуруп,
Бизни әл-милләтләр үстигә һаким қилиду.
[5] У биз үчүн мирасимизни таллап,
Йәни Өзи сөйгән Яқупниң пәхри болған зиминни бекитип бәрди.
Селаһ!
[6] Худа тәнтәнә садаси ичидә,
Пәрвәрдигар сүнай садаси ичидә жуқуриға көтирилди;
[7] Худаға нахша-күй ейтиңлар, нахша-күй ейтиңлар!
Падишаһимизға нахша-күй ейтиңлар, нахша-күй ейтиңлар!
[8] Худа пүткүл жаһанниң падишасидур;

45:9 **«... У Пәрвәрдигар йәр йүзидә қилған карамәт вәйранчилиқларни көрүңлар»** — Пәрвәрдигарниң «вәйранчилиқ»лириниң интайин иҗабий нәтиҗиси бар — 9-айәтни көрүң.
46:3 **«...Пәрвәрдигар, дәһшәтлик вә һәйвәтликтур»** — ибраний тилида «дәһшәтлик» һәм «һәйвәтлик» бир сөз биләнла ипадилиниду.
46:4 **«... Бизни әл-милләтләр үстигә һаким қилиду»** — ибраний тилида: — «...Әл-милләтләрни путимиз астида қилиду».

Зеһниңлар билән униңға нахша-күй ейтиңлар!
9 Худа әлләр үстидә һөкүм сүриду;
У Өзиниң пак-муқәддәслигиниң тәхтидә олтириду.
10 Әл-жутларниң каттилири жәм болуп,
Ибраһимниң Худасиниң хәлқигә қошулди;
Чүнки жаһандики барлиқ қалқанлар Худаға тәвәдур;
У нәқәдәр алийдур!

47-күй
Зион — Худаниң шәһири

47 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Кораһниң оғуллири үчүн йезилған күй: —

Улуқдур Пәрвәрдигар,
Худайимизниң шәһиридә, Униң муқәддәслиги турған тағда,
У зор мәдһийәләргә лайиқтур!
3 Егизлигидин көркәм, Зион теғи,
Пүткүл жаһанниң хурсәнлигидур;
Шималий тәрәплири гөзәлдур,
Бүйүк падишаниң шәһиридур!
4 Худа қорғанлирида туриду,
Бу йәрдә У егиз панаһгаһ дәп тонулиду;
5 Мана, падишалар жиғилди,
Улар шәһәрни бесип өтүп, жәм болди.
6 Шәһәрни көрүпла улар алақзадә болди;
Дәккә-дүккигә чүшүп бәдәр қечишти.
7 У йәрдә уларни титрәк басти,
Толғақ йегән аялдәк улар азапланди;
8 Сән Таршиштики кемиләрни шәриқ шамили билән вәйран қиливәттиң.
9 Қулиқимиз аңлиғанни,
Самави қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигарниң шәһиридә,
Худайимизниң шәһиридә,
Биз һазир өз көзимиз билән шундақ көрдуқ;
Худа мәңгүгә уни мустәһкәм қилиду.
Селаһ.
10 Биз сениң муқәддәс ибадәтханаң ичидә туруп, и Худа,
Өзгәрмәс муһәббитиңни сеғиндуқ.
11 Намиңға лайиқтур,
Жаһанниң чәт-чәтлиригичә йәткүзүлгән мәдһийилириң, и Худа;

46:10 «...жаһандики барлиқ қалқанлар Худаға тәвәдур» — «қалқанлар» бәлким дуниядики барлиқ курал-жарақларни көрситиду. Башқа бирхил тәржимиси: — «падишалар».
47:3 «Шималий тәрәплири гөзәлдур» — йәнә бирхил тәржимиси «Зафон теғи чоққилиридәк гөзәлдур». Кона бутпәрәслик ривайәтлири бойичә, «Зафон теғи» дуниядики әң егиз, әң муқәддәс, әң улуқ жай еди. Мүмкинчилиги барки, күй муәллипи мошу йәрдә Зионни униңға охшитиду.
47:3 Мат. 5:35
47:8 «Таршиштики кемиләр» — бу айәт бәлким бир бешарәттур. Дуниядики барлиқ падишалар жәм болуп Йерусалимға һуҗум қилмақчи. Уларға Таршиштики кемиләрму (кона заманларда әң күчлүк кемиләр) ярдәм бериду. Бирақ Худа Өз шәһирини қоғдап уларни һалак қилиду.

Сениң оң қолуң һәққанийлиқ билән толған.
12 Сениң адил һөкүмлириңдин,
Зион теғи шатланғай!
Йәһуда қизлири хошал болғай!
13 Зион тeғини айлинип меңип,
Әтрапида сәйли қилиңлар;
Униң мунарлирини санап бeқиңлар;
14 Кейинки әвлатқа уни баян қилиш үчүн,
Сепил-истиһкамлирини көңүл қоюп күзитиңлар,
Қорғанлирини көздин кәчүрүңлар.
15 Чүнки бу Худа әбәдил-әбәт бизниң Худайимиздур;
У өмүрвайәт бизниң йетәкчимиз болиду!

48-күй
Пүтүн инсанға берилгән несиһәт-агаһландуруш

48 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Кораһниң оғуллири үчүн йезилған күй: —

И барлиқ хәлиқләр, көңүл қоюп аңлаңлар!
Йәр йүзидә туруватқанлар, қулақ селиңлар!
3 Мәйли аддий пухра, йә есилзадиләр,
Йә бай, йә гадайлар болсун, һәммиңлар аңлаңлар!
4 Ағзим даналиқни сөзләйду,
Дилим әқилгә уйғун ишларни ойлап чиқиду.
5 Қулиқим һекмәтлик тәмсилни зән қоюп аңлайду,
Чилтар челип сирлиқ сөзни ечип беримән.
6 Еғир күнләрдә, мени қилтаққа чүшәрмәкчи болғанларниң қәбиһликлири әтрапимда
болсиму,
Мән немишкә қорқидикәнмән?
7 Улар байлиқлириға тайиниду,
Мал-мүлүклириниң зорлуғи билән чоңчилиқ қилиду;
8-10 Инсан мәңгүгә яшап,
Гөр-һаңни көрмәслиги үчүн,
Һеч ким өз бурадәриниң һаятини пул билән қайтурувалалмайду;
Вә яки Худаға униң җенини қутулдурғидәк бани берәлмәйду;
(Чүнки униң җениниң баһаси интайин қиммәт,
Вә бу баһа бойичә болғанда, мәңгүгә қәриз тапшуруши кирәктур).
11 Һәммигә аянки, данишмән адәмләрму өлиду;
Һәммә адәм билән тәң, надан вә һамақәтләр биллә һалак болиду,
Шундақла улар мал-дунниясини өзгиләргә қалдуруп кетиду.
12 Уларниң көңлидики ой-пикирләр шундақки:
«Өй-имаритимиз мәңгүгә,

47:12 **«Йәһуда қизлири хошал болғай!»** — «Йәһуда қизлири» бу йәрдә Йәһуданиң шәһәр-йезилирини көрситиду.
48:4 **«Ағзим даналиқни сөзләйду»** — ибраний тилида «Ағзим даналиқларни сөзләйду».
48:5 Зәб. 77:2; Мат. 13:35
48:8-10 **«Вә бу баһа бойичә болғанда, мәңгүгә қәриз тапшуруши керәктур»** — йәнә бирхил тәрҗимиси: «Вә мошу баһа болса, уни әбәдий төләлмәйду».

Макан-туралғулиримиз дәвирдин-дәвиргичә болиду»;
Улар өз йәрлиригә исимлирини нам қилип қойиду.
13 Бирақ инсан өзиниң нам-иззитидә туривәрмәйду,
У һалак болған һайванлардәк кетиду.
14 Уларниң мошу йоли дәл уларниң наданлиғидур;
Лекин уларниң кәйнидин дунияға кәлгәнләр, йәнила уларниң ейтқан сөзлиригә апирин оқуйду.
Селаһ.
15 Улар қойлардәк тәһтисараға ятқузулиду;
Өлүм уларни өз озуғи қилиду;
Әтиси сәһәрдә дуруслар уларниң үстидин һөкүм жүргүзиду;
Уларниң гөзәллиги чиритилишқа тапшурулиду;
Тәһтисара болса уларниң һәйвәтлик маканидур!
16 Бирақ Худа женимни тәһтисараниң илкидин қутқузиду;
Чүнки У мени қобул қилиду.
Селаһ.
17 Бириси бейип кетип,
Аилә-җәмәтиниң абройи өсүп кәтсиму,
Қорқма;
18 Чүнки у өлгәндә һеч нәрсисини елип кетәлмәйду;
Униң шөһрити униң билән биллә гөргә чүшмәйду.
19 Гәрчә у өмүр бойи өзини бәхитлик чағлиған болсиму,
(Бәрһәқ, кишиләр ронақ тапқиниңда, әлвәттә сени һаман махтайду)
20 Ахири берип, у йәнила ата-бовилириниң йениға кетиду;
Улар мәңгүгә йоруқлуқни көрәлмәйду.
21 Инсан иззәт-абройда болуп, лекин йорутулмиса,
Һалак болидиған һайванларға охшаш болиду, халас.

49-күй
Самавий Сотчи сүкүтини бузуп сөзләйду: — «һәқиқий ибадәт» дегән немә?

49 1 Асаф язған күй: —

Қадир Худа, йәни Пәрвәрдигар еғиз ечип,
Күнчиқиштин күнпетишқичә йәр йүзидикиләргә мураҗиәт қилди.
2 Гөзәлликниң җәвһири болған Зион теғидин,
Худа җулалиди.

48:12 «Уларниң көңлидики ой-пикирләр шундақки: «Өй-имаритимиз мәңгүгә...»; Улар өз йәрлиригә исимлирини нам қилип қойиду» — толуқ айәтниң йәнә бирхил тәрҗимиси «Улар йәрлиригә өз исимлирини нам қилип қойғини билән, уларниң шу йәрлири дәвирдин-дәвиргичә уларниң ятидиған җайи, йәни уларниң қәбирлири болиду, халас».
48:15 «Әтиси сәһәрдә дуруслар уларниң үстидин һөкүм жүргүзиду» — «әтиси сәһәр» бу йәрдә, шүбһисизки, қиямәт күни, йәни өлүмдин тирилиш күнини көрситиду. **«Улар қойлардәк тәһтисараға ятқузулиду... Тәһтисара болса уларниң һәйвәтлик маканидур!»** — толуқ айәтниң башқа бир нәччә хил тәрҗимиләр учриши мүмкин.
49:1 «Асаф язған күй» — «Асаф» Давут падишаниң дәвридә муқәддәс ибадәтханида Худани мәдһийәләш хизмитидә нәғмичиләрниң беши еди. У бәлким муқәддәс ибадәтханидики «Худани мәдһийиләш мәдриси»ниң асасчиси болуши мүмкин. Зәбурдики «Асаф язған күй» дейилгән күйләрниң бәзилирини Асаф өзи язған, бәзилирини, шүбһисизки, башқилар униң һөрмитигә униң нами билән язған.
49:1 1Тес. 4:14-17

3 Худайимиз келиду, У һәргизму сүкүт ичидә турмайду;
Униң алдида йәвәткүчи от келиду;
Униң әтрапида зор боран-чапқун қайнайду.
4 Өз хәлқини сорақ қилиш үчүн,
У жуқуридин асманларни,
Йәрниму гуваликқа чақириду: —
5 «Мениң мөмин бәндилиримни,
Йәни Мән билән қурбанлиқ арқилиқ әһдә түзгүчиләрни һозурумға чақирип жиғиңлар!»
6 Асманлар униң һәқчанийлиғини елан қилиду,
Чүнки Худа Өзи сорақ қилғучидур!
Селаһ.
7 «Аңлаңлар, и хәлқим, Мән сөз қилай;
И Исраил, Мән саңа һәқиқәтни ейтип қояйки,
Мәнки Худа, сениң Худайиңдурмән.
8 Һазир әйиплигиним сениң қурбанлиқлириң сәвәвидин,
Яки һемишә алдимда сунулидиған көйдүрмә қурбанлиқлириң сәвәвидин әмәс;
9 Мән сениң еғилиңдин һеч бир өкүзни,
Қотанлириңдин һеч бир текини алмақчи әмәсмән.
10 Чүнки орманлиқлардики барлиқ һайванатлар Маңа мәнсуптур,
Миңлиған тағдики мал-варанларму Мениңкидур;
11 Тағлардики пүтүн учар-қанатларни билимән,
Даладики барлиқ жаниварлар Мениңкидур.
12 Қарним ачсиму саңа ейтмаймән;
Чүнки аләм вә униңға толған һәммә нәрсиләр Мениңкидур.
13 Әҗәба, Мән өкүзниң гөшини йәмдимән?
Текиниң қенини ичәмдимән?
14 Қурбанлиқ сүпитидә Худаға тәшәккүрләрни ейт;
Һәммидин Алий Болғучиға қилған вәдәңгә вапа қил.
15 Бешиңға күн чүшкәндә Маңа муражиәт қил;
Мән сени қутулдуримән,
Сән болсаң Мени улуқлиғайсән».
16 Лекин рәзилләргә Худа шундақ дәйду: —
«Мениң әмирлиримни баян қилишқа немә һәққиң бар?
Әһдәмни тилға алғидәк сән ким едиң?
17 Сән Мениң тәлимлиримдин йиргәндиң,
Сөзлиримни рәт қилдиң әмәсму?
18 Оғрини көрсәң, сән униңдин зоқ алдиң,
Зинахорлар билән шерик болдуң;

49:3 **«... Униң әтрапида зор боран-чапқун қайнайду»** — бәзи алимлар бу жүмлидики «Униң» «Худаниң» әмәс, бәлки «отниң» көрситиду, дәп қарайду.
49:8 **«Һазир әйиплигиним сениң қурбанлиқлириң сәвәвидин... әмәс»** — мошу йәрдә «қурбанлиқ» ибраний тилида «зебаһ». Бу хил қурбанлиқ Худаға алаһидә рәхмәт ейтиш мәхситидә, Худа билән әһдә қилғанда яки Худаға мәхсус қәсәм ичкәндә қилинидиған қурбанлиқ. Униңдин қурбанлиқ сунғучи вә каһин йейишкә болатти. **«... көйдүрмә қурбанлиқлириң сәвәвидин әмәс»** — «көйдүрмә қурбанлиқ» ибраний тилида «олаһ». Бу хил қурбанлиқ Худаға болған сапИбадәтни билдүрүш йолида, қурбанлиқниң һәммиси көйдүрүләтти; демәк, нә қурбанлиқ қилғучи каһин, нә қурбанлиқ сунғучи адәм униң кичиккинә бир парчә гөшиниму йемәйтти («Лав.» 1-бапни көрүң).
49:12 Мис. 19:5; Қан. 10:14; Аюп 41:3; Зәб. 23:1; 1Кор. 10:26,28
49:14 Қан. 23:22; Аюп 22:27; Зәб. 75:12; Топ. 5:3, 4, 5
49:17 **«... Сөзлиримни рәт қилдиң әмәсму?»** — ибраний тилида: «Сөзлиримни арқаңға ташливәттиң әмәсму?».

19 Ағзиңдин яман гәп чүшмәйду;
Тилиң ялғанчилиқни тоқуйду.
20 Өз қериндишиңниң яман гепини қилип олтирисән,
Анаңниң оғлиға төһмәт қилисән.
21 Сән бу ишларни қилғиниңда, Мән үн чиқармидим;
Дәрвәқә, сән Мени өзәңгә охшаш дәп ойлидиң;
Лекин Мән сени әйипләп,
Бу ишларни көз алдиңда әйни бойичә саңа көрситимән.
22 — И, Тәңрини унтуғанлар, буни көңүл қоюп аңлаңлар!
Болмиса, силәрни парә-парә қиливетимән;
Һеч ким силәрни қутқузалмайду.
23 Бирақ қурбанлиқ сүпитидә рәхмәт ейтқанларниң һәр қайсиси Маңа шәрәп кәлтүриду;
Шундақ қилип, униңға Өз нижатлиғимни көрситишимгә йол тәйярлиған болиду.

50-күй
Еғир гуна үчүн кәчүрүм тиләш дуаси

50 [1-3] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй. Бу күй Натан пәйғәмбәр униң йениға келип, уни Бат-Шеба билән болған зинахорлуғи тоғрилиқ әйиплигәндин кейин йезилған: —

Өзгәрмәс муһәббитиң билән, и Худа, маңа меһри-шәпқәт көрсәткәйсән!
Рәһимдиллиқлириңниң көплүги билән асийлиқлиримни өчүрүвәткәйсән!
4 Мени қәбиһлигимдин йилтизимғичә юваткәйсән,
Гунайимдин мени тазилиғайсән.
5 Чүнки мән асийлиқлиримни тонуп иқрар қилдим;
Гунайим һемишә көз алдимда туриду.
6 Сениң алдиңда, пәқәт Сениң алдиңдила гуна өткүзүп,
Нәзириңдә рәзил болған ишни садир қилдим;
Шу вәҗидин, Сән мени әйипләп сөзлисәң, адиллиғиң испатлиниду;
Мени сорақ қилғиниңда, Өзәңниң паклиғи испатлиниду.
7 Мана, мән туғулғинимдила, яманлиқта едим,
Анамниң қарнида пәйда болғинимдила мән гунада болдум.
8 Бәрһәқ, Сән адәмләрниң чин қәлбидин сәмимийлик тәләп қилисән;
Ичимдики йошурун җайлиримда Сән маңа даналиқни билдүрисән.
9 Мени гуналиримдин зофа билән тазилиғайсән,
Һәм мән пак болимән;
Мени пакпакиз жуйғайсән, мән қардинму ақ болимән.
10 Маңа шат-хорам авазларни аңлатқайсән;

49:23 **«... Шундақ қилип, униңға Өз нижатлиғимни көрситишимгә йол тәйярлиған болиду»** — ибраний тилида: «Шундақ қилип, униңға Худаниң нижатлиғини көрситишимгә йол тәйярлиған болиду». Бизниңчә сөзлигүчи Мәсиһдур (22-айәтниму көрүң).
50:1-3 **«Бу күй Натан пәйғәмбәр униң йениға келип, уни Бат-Шеба билән болған зинахорлуғи тоғрилиқ әйиплигәндин кейин йезилған»** — бу ишлар Тәврат, «2Сам.» 11-12-бапта хатириләнгән.
50:1-3 2Сам. 11:4; 12:1
50:9 **«Мени гуналиримдин зофа билән тазилиғайсән»** — «зофа» (йәни лепәкгүл) тоғрилиқ: бәзи «гунани жуйғучи қурбанлиқ (гуна қурбанлиғи)»ларда қурбанлиқниң қенини яки униң билән мунасивәтлик пакизлаш сүйини гунакар адәмниң тенигә сепиш үчүн зофа ишлитиләтти.
50:9 Лав. 14:4, 6; Чөл. 19:6,18

Шуниң билән Сән әзгән устиханлирим йәнә шатлиниду.
[11] Гуналиримдин чирайиңни йошуруп,
Яманлиқлиримни өчүривәткәйсән.
[12] Мәндә пак қәлб яратқайсән, и Худа;
Вуҗумдики садиқ роһумни йеңилиғайсән.
[13] Мени һозуруңдин чиқиривәтмигәйсән;
Мениңдин Муқәддәс Роһуңни қайтурувалмиғайсән.
[14] Аһ, ниҗатлиғиңдики шатлиқни маңа йеңибаштин һес қилдурғайсән;
Итаәтмән роһ арқилиқ мени йөлигәйсән.
[15] Буниң билән мән итаәтсизләргә йоллириңни үгитәй,
Вә гунакарлар йениңға қайтиду.
[16] Қан төкүш гунайидин мени қутулдурғайсән,
И Худа, маңа ниҗатлиқ бәргүчи Худа,
Шуниң билән тилим һәққанийлиғиңни яңритип куйләйду.
[17] И Рәббим, ләвлиримни ачқайсән,
Ағзим мәдһийилириңни баян қилиду.
[18] Чүнки Сән қурбанлиқни хуш көрмәйсән;
Болмиса сунар едим;
Көйдүрмә қурбанлиқлардинму хурсәнлик тапмайсән.
[19] Худа қобул қилидиған қурбанлиқлар сунуқ бир роһтур;
Сунуқ вә езилгән қәлбни Сән кәмситмәйсән, и Худа;
[20] Шапаитиң билән Зионға меһриванлиқни көрсәткәйсән;
Йерусалимниң сепиллирини йеңибаштин бена қилғайсән!
[21] У чағда Сән һәққанийлиқтин болған қурбанлиқлардин, көйдүрмә қурбанлиқлардин,
Пүтүнләй көйдүрүлгән көйдүрмә қурбанлиқлардин хурсәнлик таписән;
У чағда адәмләр қурбангаһиңға буқа-өкүзләрни тәғдим қилишиду.

51-күй
Худаниң һөкүми вә шәпқити

51 [1-3] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған «Маскил»;
Едомлуқ Доәг Саул падишаниң йениға берип: «Давут Ахимәләкниң өйигә кирди»
дәп айғақчилиқ қилғандин кейин йезилған: —
И ночи батур,
Немә үчүн рәзиллигиңдин махтинисән?
Тәңриниң өзгәрмәс муһәббити мәңгүлүктур.
[4] Өткүр устира кәби,
Тилиң зәһәр чачмақчи,

50:14 **«Итаәтмән Роһ арқилиқ мени йөлигәйсән»** — «Итаәтмән роһ» Худаниң Муқәддәс Роһи униң роһида итаәтмәнликни һасил қилиду, шуниң билән униң роһи ««итаәтмән бир роһ» болиду.

51:1-3 **«Едомлуқ Доәг Саул падишаниң йениға берип: «Давут Ахимәләкниң өйигә кирди» дәп айғақчилиқ қилғандин кейин йезилған»** — шу чағда Саул падиша Давут пәйғәмбәрни өлтүрмәкчи еди. Давут пәйғәмбәр қечип, Абимәләк дегән бир каһин (йәни Худаниң ибадәтханисидики хизмәтчиси)ниң өйи алдиға келип ярдәм сориди. Абимәләк ярдәм бәрди. Кейин Саул падиша Абимәләк вә униң аилисидикиләрни пүтүнләй дегидәк қиривәтти (Тәврат «1Сам.» 21-, 22-бап). **«...Немә үчүн рәзиллигиңдин махтинисән? Тәңриниң өзгәрмәс муһәббити мәңгүлүктур»** — башқа хил тәрҗимилири: — (1) «... Немишкә күн бойи махтинисән, Тәңри алдида жиркиничлик болдуңсән»; (2) «... Немишкә мөмин бәндиләргә йәткүзгән зияндин махтинисән? Күн бойи тилиң һалакәтни ойлайду».

51:1-3 1Сам. 22:9-23

У ялғанчилиқ тоқуватиду.
5 Сән яхшилиқниң орнида яманлиқни,
Һәқ сөзләшниң орнида ялғанчилиқни яхши көрисән;
6 Һаман адәмни набут қилидиған сөзләрни яхши көрисән, и алдамчи тил!
7 Бәрһәқ, Тәңри охшашла сени мәңгүгә йоқитиду;
У сени тутувалиду, йәни өз чедириңдин тартип чиқиду;
Тирикләрниң зиминидин сени йилтизиңдин қомуруп ташлайду.
Селаһ.
8 Һәққанийлар буни көрүп қорқушиду,
Вә уни мәсқирә қилип күлүп: —
9 «Қараңлар, Худани өз йөләнчиси қилмиған адәм,
Пәқәт өз байлиқлириниң көплүгигә таянған адәм;
У ач көзлүги билән күчләнди» — дәйду.
10 Мән болсам Худаниң өйидә өскән барақсан зәйтун дәрәқтәкмән,
Мән Худаниң өзгәрмәс муһәббитигә мәңгүгә тайинимән.
11 Мән Саңа әбәдил-әбәт тәшәккүр ейтимән;
Чүнки Сән бу ишларни қилдиңсән;
Мөмин бәндилириң алдида намиңға тәлмүрүп күтимән;
Мошундақ қилиш әладур.

52-күй
Қараңғу дуния

52 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Махалат аһаңида Давут язған «Масқил»:

Ахмақ киши көңлидә: «Һеч бир Худа йоқ» — дәйду.
Улар чириклишип,
Нәпрәтлик қәбиһ ишларни қилишти;
Уларниң ичидә меһриванлиқ қилғучи йоқтур.
3 Худа әрштә туруп, инсан балилирини күзитип:
«Бу инсанларниң арисида, инсапни чүшинидиған бирәрси бармиду?
Худани издәйдиғанлар бармиду?
4 Һәммә адәм йолдин чиқти,
Һәммә адәм чириклишип кәтти,
Меһриванлиқ қилғучи йоқтур, һәтта бириму.
5 Нанни йегәндәк Мениң хәлқимни жутувалған,
Қәбиһлик қилғучиларниң билими йоқмиду?» — дәйду.
Улар Пәрвәрдигарға һеч бир илтижа қилмайду.
6 Қорққидәк һеч иш болмисиму,
Мана уларни ғайәт зор қорқунуч басти;

51:6 **«Һаман адәмни набут қилидиған сөзләр»** — ибраний тилида «Һаман адәмни жутуветидиған сөзләр».
51:10 **«Мән болсам Худаниң өйидә өскән барақсан зәйтун дәрәқтәкмән»** — «зәйтун дәриғи» әң узун өмүрлүк дәрәқләрдин бири.
51:11 **«Мөмин бәндилириң алдида намиңға тәлмүрүп күтимән; мошундақ қилиш әладур»** — башқа бирхил тәржимиси «Мөмин бәндиләр алдида намиңни тәлмүрүп күтимән; чүнки намиң әвзәлдур».
52:1-2 **«Махалат аһаңида Давут язған «Масқил»»** — «махалат»ниң мәнаси бизгә намәлум.
52:1-2 Зәб. 9:25; 13:1; Рим. 3:12
52:3 Рим. 3:11

Чүнки Худа сени қоршавға алғанларниң устиханлирини парчилап чечивәтти;
Сән уларни хиҗилликқа қойдуң;
Чүнки Худа уларни нәзиридин сақит қилди.
7 Аһ, Исраилниң ниҗатлиғи Зиондин чиқип кәлгән болса еди!
Худа Өз хәлқини асаритидин чиқирип, азатлиққа ериштүргән чағда,
Яқуп шатлиниду,
Исраил хошал болиду!

53-күй
Сатқунлуққа учриғанда қилған дуа

53 1-3 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, тарлиқ сазлар билән оқулсун дәп, Давут язған «Масқил» (Зиф шәһиридикиләр Саул падишаниң йениға берип: «Давут бизниң мошу жутимизға мөкүвалған, сили билмәмдила?» дәп айғақчилиқ қилғандин кейин йезилған):

И Худа, Өз намиң билән мени қутқузғайсән;
Зор қудритиң билән дәвайимни сориғайсән.
4 И Худа, дуайимни аңлиғайсән;
Ағзимдики сөзләргә қулақ салғайсән.
5 Чүнки ят адәмләр маңа һуҗум қилишқа орнидин турди;
Зомигәрләр мениң җенимни овлимақта;
Улар Худани нәзиригә һеч илмайду.
Селаһ.
6 Қара, Худа маңа ярдәм қилғучидур;
Рәб җенимни йөләйдиғанлар арисидидур.
Селаһ.
7 У дүшмәнлиримниң яманлиғини өзигә қайтуриду;
И Худа, Өз һәқиқитиң билән уларни үзүп ташлиғайсән.
8 Мән Саңа халис қурбанлиқлар сунимән;
Намиңни мәдһийәләймән, и Пәрвәрдигар;
Шундақ қилиш әладур.
9 Чүнки У мени барлиқ бала-қазалардин қутқузди;
Дүшмәнлиримниң мағлубийитини өз көзүм билән көрдүм.

54-күй
Сатқунлуққа учриғанниң дәрд-әләмлирини төкүш дуаси

54 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, тарлиқ сазлар билән оқулсун дәп, Давут язған «Масқил»: —

53:1-3 **«Зиф шәһиридикиләр Саул падишаниң йениға берип: «Давут бизниң мошу жутимизға мөкүвалған, сили билмәмдила?» дәп айғақчилиқ қилғандин кейин йезилған»** — бу вақиәләр «1Сам.» 23:14-29-айәтләрдә баян қилиниду.
53:1-3 1Сам. 23:19-28; 26:1
53:5 **«Ят адәмләр ... орнидин турди»** — яки «Тәкәббур адәмләр ... орнидин турди».
53:8 **«Мән Саңа халис қурбанлиқлар сунимән»** — «халис қурбанлиқлар»: Муса пәйғәмбәр түзгән низам бойичә, «халис қурбанлиқ» Худаниң көрсәткән мәлум илтипати яки шәпқити үчүн рәхмәтләрни билдүридиған бирхил қурбанлиқ.

И Худа, дуайимни аңлиғайсән;
Тилигимдин өзәңни қачурмиғайсән,
3 Маңа қулақ селип, җавап бәргәйсән;
Мән дад-пәряд ичидә кезип,
Аһ-зар чекип жүримән;
4 Сәвәви дүшмәнниң тәһдидлири, рәзилләрниң зулумлири;
Улар бешимға аваричиликләрни төкиду;
Улар ғәзәплинип маңа адавәт сақлайду.
5 Ичимдә жүригим толғинип кәтти;
Өлүм вәһшәтлири вуҗудумни қаплиди.
6 Қорқунуч вә титрәк бешимға чүшти,
Дәһшәт мени чөмкүвалди.
7 Мән: — «Кәптәрдәк қанитим болсичу кашки,
Учуп берип арамгаһ тапар едим» — дедим.
8 — «Жирақ җайларға қечип,
Чөл-баяванларда маканлишар едим;
Селаһ.
9 Боран-чапқунлардин,
Қара қуюндин қечип, панаһгаһқа алдирар едим!».
10 Уларни жутувәткәйсән, и Рәб;
Тиллирини бөлүвәткәйсән;
Чүнки шәһәр ичидә зораванлиқ һәм жедәлхорлуқни көрдүм.
11 Улар кечә-күндүз сепилләр үстидә ғадийип жүрмәктә;
Шәһәр ичини қабаһәт вә шумлуқ қаплиди.
12 Һарам арзу-һәвәсләр униң ичидә туриду,
Сахтилиқ вә һейлә-микирлик, кочилардин кәтмәйду.

13 Әгәр дүшмән мени мәсқирә қилған болса, униңға сәвир қилаттим;
Бирақ мени кәмситип, өзини махтиған адәм маңа өчмәнләрдин әмәс еди;
Әгәр шундақ болған болса, униңдин өзәмни қачураттим;
14 Лекин буни қилған сән екәнлигиңни — Мениң бурадирим, сирдишим, әзиз достум болуп чиқишиңни ойлимаптимән!
15 Халайиққа қетилип, Худаниң өйигә иккимиз биллә маңған едуқ,
Өз ара шерин параңларда болған едуқ;
16 Мошундақ сатқунларни өлүм туюқсиз чөчитивәтсун!
Улар тәһтисараға тирик чүшкәй!
Чүнки уларниң маканлирида, уларниң арисида рәзиллик турмақта.

17 Лекин мән болсам, Худаға нида қилимән;
Пәрвәрдигар мени қутқузиду.
18 Әтигини, ахшими вә чүштә,
Дәрдимни төкүп пәряд көтиримән;
У җәзмән садайимға қулақ салиду.
19 У маңа қарши қилинған җәңдин мени аман қилиду;
Гәрчә көп адәмләр мени қоршавға алған болсиму.

54:15 **«Халайиққа қетилип, Худаниң өйигә иккимиз биллә маңған едуқ, өз ара шерин параңларда болған едуқ»** — Давут өзигә уштумтут хаинлиқ қилған киши билән болған илгәрки достлуқ мунасивитини есигә кәлтүриду.

[20] Тәңри — әзәлдин тәхттә олтирип кәлгүчи!
У наләмни аңлап уларни бир тәрәп қилиду;
(Селаһ)
Чүнки уларда һеч өзгиришләр болмиди;
Улар Худадин һеч қорқмайду.
[21] Һелиқи бурадирим өзи билән дост болғанларға мушт көтәрди;
Өз әһдисини бузуп ташлиди.
[22] Ағзи сериқ майдинму юмшақ,
Бирақ көңли җәңдур униң;
Униң сөзлири яғдинму силиқ,
Әмәлийәттә суғуруп алған қиличлардур.
[23] Жүкүңни Пәрвәрдигарға ташлап қой,
У сени йөләйду;
У һәққанийларни һәргиз тәврәтмәйду.
[24] Бирақ, сән Худа әшу рәзилләрни һалакәт һаңиға чүширисән;
Қанхорлар вә һейлигәрләр өмриниң йериминиму көрмәйду;
Бирақ мән болсам, саңа тайинимән.

55-күй
Зиянкәшликкә учриғучиниң дуаси

55 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Хилвәттики дуб дәрәқлиридики пахтәк» дегән аһаңда оқулсун дәп, Давут язған «Миқтам» күй (Филистийләр Гат шәһиридә уни әсиргә алғанда йезилған): —

И Худа, маңа шәпқәт көрсәткәйсән,
Чүнки инсанларниң нәпси йоғинап мени қоғлимақта;
Күн бойи улар мән билән җәң қилип мени басмақта;
[3] Мени көзлигән рәқиплиримниң нәпси йоғинап күн бойи мени қоғлимақта;
Маңа һәйвә қилип җәң қилғучилар интайин көптур!
[4] Мән қорққан күнүмдә,
Мән Саңа тайинимән.
[5] Мән сөз-каламини улуқ дәп мәдһийәләйдиған Худаға,
Худағила тайинимән;
Мән қорқмаймән;
Наһайити бир әт егиси мени немә қилалисун?
[6] Улар күн бойи сөзлиримни бурмилайду,
Уларниң барлиқ ойи маңа зиянкәшлик қилиштур;
[7] Улар топ болуп адәмни қәстилишип, йошуруниду;
Пейимгә чүшүп, җенимни елишни күтиду.
[8] Гуна билән гунани йепип қачса боламду?
Ғәзивиң билән әлләрни йәргә урғайсән, и Худа!
[9] Мениң сәрсанлиқлиримни өзәң санап кәлгән;
Көздин аққан яшлиримни тулумуңға топлап сақлиғайсән;

54:23 **«Жүкүңни Пәрвәрдигарға ташлап қой»** — «жүкүң» ибраний тилида «аманәт қилинғиниң» яки «саңа тапшурулған».
55:1-2 1Сам. 21:12,13,14

Булар дәптириндә пүтүклүк әмәсму?
10 Шуниң билән мән Саңа нида қилған күндә,
Дүшмәнлирим чекиниду;
Мән шуни билдимки — Худа мән тәрәптидур!
11 Худани — Униң сөз-каламини улуқлаймән!
Пәрвәрдигарни — Униң сөз-каламини улуқлаймән!
12 Худанила таянчим қилдим —
Мән қорқмаймән, наһайити шу бир инсан мени немә қилалисун?
13 Саңа қилған вәдилиримгә вапа қилимән, и Худа;
Саңа тәшәккүр қурбанлиқлирини сунимән.
14 Чүнки Сән женимни өлүмдин қутулдурғансән;
Сән путлиримни путлиништин сақлимамсән?
Шуниң билән мән Худаниң һозурида, тирикләр туридиған йоруқлуқта маңимән.

56-күй
Еғир күнләрдики етиқат

56 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Һалак қилмиғайсән» дегән аһаңда оқулсун дәп, Давут язған «Миқтам» күйи, (у Саул падишадин қечип, өңкүрдә йошурунувалған чағда йезилған): —
И Худа, маңа шәпқәт көрсәткәйсән,
Маңа шәпқәт көрсәткәйсән,
Чүнки женим Сени панаһим қилди.
Мошу балаю-апәт өтүп кәткичә, қанатлириң сайисидә панаһ тапимән.
3 Худаға, йәни һәммидин Алий Болғучиға,
Өзәм үчүн һәммини орунлайдиған Тәңригә нида қилимән;
4 У әрштин ярдәм әвәтип мени қутқузиду;
Маңа қарап нәпси йоғинап, мени қоғлаватқанларни У рәсва қилиду;
Селаһ;
Худа Өз меһри-шәпқити вә һәқиқитини әвәтиду!
5 Женим ширлар арисида қалди;
Мән нәпәси ялқун кәби болғанлар арисида ятимән!
Адәм балилири —
Уларниң чишлири нәйзә-оқлардур,
Уларниң тили — өткүр қиличтур!
6 И Худа, әршләрдин жуқури улуқланғайсән,
Шан-шәривиң йәр йүзини қаплиғай!
7 Улар қәдәмлиримгә тор қурди;
Женим егилип кәтти;
Улар мениң йолумға орәк колиған еди,
Лекин өзлири ичигә чүшүп кәтти.
8 Ирадәм чиң, и Худа, ирадәм чиң;

55:12 Зәб. 117:6
56:1-2 **«Давут язған «Миқтам» күйи»** — «Миқтам» 16-күйдики изаһатни көрүң. **«У Саул падишадин қечип, өңкүрдә йошурунувалған чағда йезилған»** — бу вақиәләр «1Сам.» 24-бапта баян қилиниду.
56:1-2 1Сам. 22:1; 24:4
56:6 Зәб. 107:6
56:7 Зәб. 7:16-17; 9:17

Мән мәдһийә нахшиларни ейтип,
Бәрһәқ Сени күйләймән!
9 Ойған, и роһум!
И нәғмә-сазлирим, ойған!
Мән сәһәр қуяшиниму ойғитимән!
10 Мән хәлиқ-милләтләр арисида сени улуқлаймән, и Рәб;
Әлләр арисида Сени күйләймән!
11 Чүнки өзгәрмәс муһәббитиң әршләргә йәткидәк улуқдур;
Һәқиқитиң булутларға тақашти.
12 И Худа, әршләрдин жуқури улуқланғайсән,
Шан-шәривиң йәр йүзини қаплиғай!

57-күй
Залим һөкүмранларни Худа жазалиғай!

57 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Һалак қилмиғайсән» дегән аһаңда оқулсун дәп, Давут язған «Миқтам» күйи: —

И қудрәт егилири, силәр һәқиқәтән адаләтни сөзләватамсиләр?
И инсан балилири, адил һөкүм чиқирамсиләр?
3 Яқ, силәр көңлүңларда яманлиқ тәйярлайсиләр;
Йәр йүзидә өз қолуңлар билән қилидиған зораванлиқни өлчәватисиләр.
4 Рәзилләр анисиниң қосиғидила езип кетиду;
Улар туғулупла йолдин адишип, ялған сөзләйду.
5 Уларниң зәһири иланниң зәһиридур;
Улар өз қулиқини пүтүк қилған гас кобра иландәк,
6 Мәйли иланчилар шунчә чирайлиқ сеһирлисиму,
У нәй авазиға қәтъий қулақ салмайду.
7 И Худа, уларниң ағзидики чишлирини сундурувәткәйсән!
Мошу яш ширларниң тоңкай чишлирини чеқивәткәйсән, и Пәрвәрдигар!
8 Улар еқип кәткән сулардәк өтүп кәткәй;
Улар оқларни чәнләп атқанда,
Оқлири учсиз болуп кәткәй!
9 Қулулә йол маңғанда изи йоқилип кәткәндәк,
Улар йоқап кәтсун;
Аялниң чүшүп кәткән һамилисидәк,
Улар күн көрмисун!
10 Қазан янтақларниң иссиғини сәзгичә,

56:8 Зәб. 107:1-6
56:9 **«Ойған, и роһум!»** — бу айәттики «роһум» ибраний тилидики «шан-шәривим» дегән сөзниң тәрҗимси. «Нәғмә-сазлирим!» ибраний тилида «лира (равабдәк бир саз) вә чилтар»ни билдүриду.
56:10 Зәб. 17:50; 21:23; 107:4
56:11 Зәб. 35:6-7; 107:5
57:1-2 **«Силәр һәқиқәтән адаләтни сөзләватамсиләр?»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Адаләт зувансиз болуп қалдиму? Немишкә сөзлимәйсиләр?». Буниңға охшап кетидиған башқа бир нәччә тәрҗимиләр бар. Бәлким сүргүн болған Давутниң көздә тутқини (әсли өзини һөрмәтләйдиған) ордидики әмәлдарларниң униң дәвасини Саул падиша алдида сөзлимигини.
57:5 Зәб. 139:3
57:6 **«Мәйли иланчилар шунчә чирайлиқ сеһирлисиму»** — «иланчи»: челип иланларни ойнитидиған киши.

(Мәйли улар юмран пети, яки от туташқан болсун)
У уларни тозутуветиду.
11 Һәққаний адәм Худаниң интиқамини көргәндә хошал болиду;
Өз излирини рәзилләрниң қенида жуйиду.
12 Шуңа адәмләр: «Дәрвәқә, һәққанийлар үчүн инъам бардур;
Дәрвәқә йәр йүзидә һөкүм жүргүзгүчи бир Худа бардур» — дәйду.

58-күй

58 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Һалак қилмиғайсән» дегән аһаңда
оқулсун дәп, Давут язған «Миқтам» күйи; (бу күй Саул падиша Давутниң өйини
көзләшкә пайлақчиларни әвәтип, уни өлтүрүвәтмәкчи болған чағда йезилған): —

И Худайим, дүшмәнлиримниң чаңгилидин қутқузғайсән;
Маңа қарши турғанлардин мени егиздә аман сақлиғайсән.
3 Мени яманлиқ қилғучилар чаңгилидин қутқузувалғайсән,
Қанхор адәмләрдин мени қутқузғайсән.
4 Чүнки мана, улар җенимни елиш үчүн пайлимақта,
Зораванлар маңа қарши топ болушуп қәстләшмәктә;
Бу қилғини мәндә болған бирәр асийлиқ үчүн әмәс,
Яки гунайим үчүн әмәс, и Пәрвәрдигар;
5 Мәндә һеч сәһвәнлик болмисиму, улар жүгүрүп маңа қарши сәп салиду;
Мениң ярдимимгә келишкә ойған,
Һалимни нәзириңгә алғайсән.
6 И Пәрвәрдигар, самавий қошунларниң Сәрдари болған Худа, Исраилниң Худаси,
Барлиқ әл-жутларни сотлап-җазалашқа орнуңдин турғайсән;
Қәстләшни нийәт қилғучиларниң һеч қайсисиға рәһим қилмиғайсән.
Селаһ.
7 Улар кечиси қайтип келип, ғалҗир ишттәк ғаж-ғуж қилип,
Шәһәрни айлинип лағайлап жүрмәктә.
8 Қара, уларниң ағзидин еқиватқан шөлгәйлирини!
Ләвлиридин қиличлар чиқип туриду;
Улар: «Ким аңлалайду?» — дәйду.
9 Лекин Сән Пәрвәрдигар уларни мәсқирә қилисән;
Барлиқ әлләрни мазақ қилисән!
10 И мениң күчүм Болғучи!
Мән Саңа тәлмүрүп қарап жүримән;

57:10 **«Қазан янтақларниң иссиғини сәзгичә, мәйли улар юмран пети, яки от туташқан болсун у уларни тозутуветиду»** — толуқ айәтниң бир нәччә хил тәрҗимилири бар; уларниң һәммисиниң умумий мәнаси бу тәрҗимигә охшап кетиду.
58:1-2 **«Бу күй Саул падиша Давутниң өйини көзләшкә пайлақчиларни әвәтип, уни өлтүрүвәтмәкчи болған чағда йезилған»** —Бу вақиә «1Сам.» 19-бапта баян қилиниду.
58:1-2 1Сам. 19:12
58:7 **«Улар «қәстләшни нийәт қилғучилар» кечиси қайтип келип, ғалҗир ишттәк ғаж-ғуж қилип, шәһәрни айлинип лағайлап жүрмәктә»** — кона Қанаан (Пәләстин) шәһәрлиридә ов издигән иштлар бәлким күндүздә кишиләрниң җай-һойлилириға киришкә петиналмайтти, пәқәт адәмләр ухлиғанда кириду. Давут халайиқ сөйгән адәм болғачқа, уни өлтүрмәкчи болған кишиләр бәлким күндүздә қол селишқа петиналмайтти, пәқәт кечидә униң өйигә бесип кириду.
58:8 Зәб. 9:32; 54:22; 56:5; 93:7
58:9 Зәб. 2:4

Чүнки Худа мениң жуқури панаһгаһимдур.
11 Маңа өзгәрмәс муһәббитини көрсәткүчи Худа мениң алдимда маңиду;
Худа маңа дүшмәнләрниң мәғлубийитини көрситиду.
12 Бирақ, и Худа, буларни қәтл қилмай турғай;
Болмиса мениң хәлқим Сени унтуйду.
Өз күчүң билән уларни сәрсан қилғайсән,
Уларниң бешини еғирлаштурғайсән;
И Рәб, бизниң қалқинимиз!
13 Уларниң ағзиниң бузуқлуғи түпәйлидин,
Ләвлириниң сөзлири түпәйлидин,
Улардин чиқиватқан қарғашлар һәм алдамчилиқлар түпәйлидин,
Улар өз тәкәббурлуғи ичидә қапқанқа чүшкәй!
14 Ғәзивиң билән бу ишларға хатимә бәргәйсән,
Хатимә бәргәйсән!
Шуниң билән улар йоқ болиду;
Шуниң билән йәр йүзининиң чәт-чәтлиригичә Худаниң һәқиқәтән Яқупқа һөкүмдарлиқ қилидиғанлиғи аян болғай!
Селаһ.
15 Дәрвәқә, улар һазирғичә кечиси қайтип келип, ғалҗир ишттәк ғаж-ғуж қилип,
Шәһәрни айлинип лағайлап жүриду.
16 Иштлардәк улар озуқ издәп һәр йәрдә қатрайду;
Қарни тоймиғичә һувлап жүрмәктә;
17 Лекин мән болсам қудритиңни күйләймән,
Бәрһәқ, сәһәрләрдә өзгәрмәс муһәббитиңни нахша қилип яңритимән;
Чүнки Сән мән үчүн жуқури қорған,
Еғир күнлиримдә панаһгаһ болуп кәлгәнсән.
18 И мениң күчүм Болғучи, Саңа күйләрни ейтимән;
Чүнки Худа мениң жуқури қорғинимдур,
Маңа өзгәрмәс муһәббәт көрсәткүчи Худайимдур.

59-күй
Мәғлубийәттин кейинки дуа

59 1-3 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Гувалиқ нилупәри» дегән аһаңда оқулсун дәп, Давут язған «Миктам» күйи: —
(Давут Арам-Наһараим вә Арам-Зобаһдики Сурийәликләр билән җәң қилғанда, униң сәрдари болған Йоаб җәңгә қайта берип, «Шор вадиси»да Едомдикиләрдин он икки миң әскәрни қиличлиған чағда йезилған)

И Худа, Сән бизни чәткә қақтиң;
Бизни парә-парә қиливәттиң,
Сән биздин рәнҗидиң;

58:14 «Шуниң билән йәр йүзининиң чәт-чәтлиригичә Худаниң һәқиқәтән Яқупқа һөкүмдарлиқ қилидиғанлиғи аян болғай!» — башқа бирхил тәрҗимиси: «Шуниң билән уларға Худаниң һәқиқәтән Яқупқа һәм йәрниң чәт-чәтлиригичә һөкүмдарлиқ қилидиғанлиғи аян болғай!».

Әнди бизни йениңға қайтурғин!
4 Сән зиминни тәвритип йеривәткән едиң;
Әнди униң бөсүклирини сақайтқайсән;
Чүнки у дәлдәңшип кәтти!
5 Сән Өз хәлқиңгә күлпәт-харлиқларни көргүздүң;
Сән бизгә алақзадиликниң шарабини ичкүздүң.
6 Сән Өзәңдин әйминидиғанларға туғ тикләп бәргәнсән;
У һәқиқәтни аян қилишқа көтирилиду.
(Селаһ).
7 Өз сөйгәнлириң ниҗатлиқ тепиши үчүн,
Оң қолуң билән қутқузғайсән,
Дуайимни иҗабәт қилғайсән.
8 Худа Өз пак-муқәддәслигидә шундақ дегән: —
«Мән тәнтәнә қилимән,
Мән Шәкәм диярини бөлүп беримән,
Суккот вадисини тәқсим қилишқа өлчәймән.
9 Гилеад Маңа мәнсуптур,
Манассәһму Маңа мәнсуптур;
Әфраим болса бешимдики дубулғамдур,
Йәһуда Мениң әмир-пәрман чиқарғучимдур;
10 Моаб Мениң жуюнуш җавурумдур;
Едомға чоруғумни ташлаймән;
Филистийә, Мениң сәвәвимдин тәнтәнә қилиңлар!»

11 Ким Мени бу мустәһкәм шәһәргә башлап кирәлисун? Ким Мени Едомға елип барали-
сун?
12 И Худа, Сән бизни растинла чәткә қақтиңму?
Қошунлиримиз билән биллә җәңгә чиқмамсән?
13 Бизни зулумлардин қутулушқа ярдәмләшкәйсән,
Чүнки инсанниң ярдими бекардур!
14 Худа арқилиқ биз чоқум батурлуқ көрситимиз;
Бизгә зулум қилғучиларни чәйлигүчи дәл У Өзидур!

59:1-3 **«Давут Арам-Наһараим вә Арам-Зобаһдики Сурийәликләр билән җәң қилғанда, униң сәрдари болған Йоаб җәңгә қайта берип, «Шор вадиси»да Едомдикиләрдин он икки миң әскәрни қиличлиған чағда йезилған»** — бу вақиә Тәврат, «2Сам.» 8-бапта баян қилиниду.
59:1-3 2Сам. 8:3, 13; 1Тар. 18:3, 12; Зәб. 43:210-11; 73:1; 107:12; 143:10
59:6 **«Сән Өзәңдин әйминидиғанларға туғ тикләп бәргәнсән; у һәқиқәтни аян қилишқа көтирилиду»** — толуқ айәтниң бир нәччә хил тәрҗимилири бар. Айәттики ибраний тилини чүшиниш тәс.
59:7 Зәб. 107:7-14
59:8 **«Худа Өз пак-муқәддәслигидә шундақ дегән...»** — яки «Худа Өз муқәддәс җайида шундақ дегән...» **«Мән Шәкәм диярини бөлүп беримән, Суккот вадисини тәқсим қилишқа өлчәймән»** — Худаниң мошу сөзлири бәлким Йәшуа пәйғәмбәр арқилиқ, Қанаан (Пәләстин) зиминини Исраилларға бөлүп-бөлүп тәқсим қилғанлиғини көрситиду.
59:9 **«Әфраим болса бешимдики дубулғамдур»** — ибраний тилида «Әфраим болса бешимдики қоғдиғучидур». **«Йәһуда Мениң әмир-пәрман чиқарғучимдур»** — башқа бирхил тәрҗимиси «Йәһуда Мениң шаһанә һасамдур».
59:10 **«Моаб Мениң жуюнуш җавурум»** — бәлким Моабниң Худа вә Униң хәлқи үчүн мәйнәт хизмәт қилидиғанлиғини билдүриду. **«Едомға чоруғумни ташлаймән»** — аяқ кийимни мәлум йәр үстигә ташлаш әшу йәргә егә болғанлиқни билдүрүши мүмкин; яки болмиса, Едомниң өз егисиниң аяқлирини елип жиғиштуридиған қулдәк екәнлигини көрситишиму мүмкин. **«Филистийә, Мениң сәвәвимдин тәнтәнә қилиңлар!»** — Давут падишаниң дәвридә Филистийә Давутқа, шундақла Худаниң Өзигә бойсунуп, бәхитлик һаятқа егә болған («2Сам.» 1:8ни, шундақа «Яр.» 12:1-3нимй көрүң).

60-күй
«Мәндин жуқури Қорам Таш»

60 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, тарлиқ сазлар билән оқулсун дәп Давут язған күй: —

И Худа, пәрядимни аңлиғайсән;
Дуайимға қулақ салғайсән!
[3] Йәрниң чәт-чәтлиридә туруп,
Жүригим зәиплишип кәткәндә,
Мән Саңа муражиәт қилимән: —
Сән мени өзәмдин жуқури Қорам Ташқа йетәкләйсән!
[4] Чүнки Сән маңа панаһгаһ,
Дүшминим алдида мустәһкәм мунар болуп кәлгәнсән.
[5] Мән чедириңни мәңгүлүк туралғум қилимән;
Қанатлириң сайисидә панаһ тапимән.
Селаһ.
[6] Чүнки Сән, и Худа, қәсәмлиримни аңлидиң;
Өзәңдин әйминидиғанларға тәвә мирасни маңиму бәрдиңсән.
[7] Падишаниң күнлиригә күн қошуп узартисән;
Униң жиллири дәвирдин-дәвиргичә болиду.
[8] У Худаниң алдида мәңгү һөкүм сүриду;
Уни аман сақлашқа муһәббәт вә һәқиқәтни бекитип тәминлигәйсән;
[9] Шуниң билән алдиңда ичкән қәсәмлиримгә һәр күни әмәл қилимән;
Мән намиңни мәңгү күйләймән!

61-күй
Худани тәлмүрүп күтүш

61 [1-2] Нәғмичиләрниң беши Йәдутунға тапшурулған, Давут язған күй: —

Женим Худағила қарап сүкүттә күтиду;
Мениң нижатлиғим униңдиндур.
[3] Пәқәт Ула мениң қорам тешим вә мениң нижатлиғим,
Мениң жуқури қорғинимдур;
Мән унчилик тәвринип кәтмәймән.
[4] Силәр қачанғичә шу ажиз бир инсанға һужум қилисиләр?
Һәммиңлар қиңғийип қалған тамни,
Ирғаңлап қалған қашани ғулатқандәк, уни ғулатмақчисиләр?

60:3 **«Мән өзәмдиндин жуқури Қорам Таш»** — Худани көрситиду, әлвәттә. «Мәндин жуқури» дегән ибарә бәлким Давутниң гәрчә падиша болсиму, «Өзәмни наһайити үстүн, қабиләтлик адәм һесаплимаймән, һәрдайим Худадин йол соришим керәк» дегәндәк, һәммимизни кичик пеиллиқ болушқа, үндәйду.
60:6 **«Өзәңдин әйминидиғанларға тәвә мирас...»** — ибраний тилида «Намиңдин әйминидиғанларға тәвә мирас...».
60:7 **«Падишаниң күнлиригә күн қошуп узартисән; униң жиллири дәвирдин-дәвиргичә болиду»** — Давут өзи Исраилға падиша болуп қириқ жил һөкүм сүргән. Шүбһисизки, у бу йәрдә өз әвлади болидиған Қутқазғучи-Мәсиһ тоғрилиқ бешарәт бериду.
61:1-2 **«Нәғмичиләрниң беши Йәдутунға тапшурулған, Давут язған күй»** — «Йәдутун»: Давут пәйғәмбәр «мәдһийә хори»ниң йетәкчиси дәп бекиткән, Йәдутун исимлиқ бир кишини көрситиду («1Тар.» 16:41ни көрүң).
–Йәнә бирхил тәржимиси: «Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Йәдутун» (мәдһийиләш дегән мәнада) аһаңида оқулсун дәп Давут язған күй: —....».
61:3 **«Мән унчилик тәвринип кәтмәймән»** — яки башқа бирхил тәржимиси «Зор еғирчилиқтиму тәврәнмәймән».

5 Уни шөһрәт-һәйвитидин чүшириветиштин башқа, уларниң һеч мәслиһәти йоқтур;
Ялғанчилиқлардин хурсән улар;
Ағзида бәхит тилигини билән,
Улар ичидә ләнәт оқуйду.
Селаһ.
6 И женим, Худағила қарап сүкүттә күткин;
Чүнки мениң үмүтүм Униңдиндур.
7 Пәқәт У мениң қорам тешим һәм мениң нижатлиғим,
Мениң жуқури қорғинимдур;
Мән тәвринип кәтмәймән.
8 Нижатлиғим һәм шан-шөһритим Худаға бағлиқтур;
Мениң күчүм болған қорам таш, мениң панаһгаһим Худадидур.
9 И халайиқ, Униңға һәрдайим тайиниңлар!
Униң алдида ич-бағриңларни төкүңлар;
Худа бизниң панаһгаһимиздур!
Селаһ.
10 Аддий бәндиләр пәқәт бир тиниқ,
Есилзадиләрму бир алдам сөз халас;
Таразиға селинса уларниң қилчә салмиқи йоқ,
Бир тиниқтинму йениктур.
11 Зомигәрликкә таянмаңлар;
Булаңчилиқтин хам хиял қилмаңлар,
Байлиқлар көпәйсиму, буларға көңлүңларни қоймаңлар;
12 Худа бир қетим ейтқанки,
Мундақ дегинини икки қетим аңлидимки: —
«Күч-қудрәт Худаға мәнсуптур».
13 Һәм и Рәб, Саңа өзгәрмәс муһәббәтму мәнсуптур;
Чүнки Сән һәр бир кишигә өз әмилигә яриша қайтурисән.

62-күй
Худаға интизар болуш

62 1-2 Давут язған күй (у Йәһудадики чөл-баяванда болған чағда йезилған): —
И Худа, Сән мениң илаһимдурсән,
Тәшналиқ билән Сени издидим!
Мән қурғақ, чаңқақ, сусиз зиминда туруп,
Женим Саңа интизар, әтлирим тәлмүрүп интиларки —
3 Муқәддәс жайиңда Саңа көз тикип қариғинимдәк,
Мән йәнә зор қудритиң вә улуқлуғуңни көрсәм!
4 Өзгәрмәс муһәббитиң һаяттинму әзиздур;
Ләвлирим Сени мәдһийиләйду;
5 Шу сәвәптин тирик болсамла, Саңа тәшәккүр-мәдһийә оқуймән,
Сениң намиңда қоллиримни көтиримән.

61:13 Аюп 34:11; Пәнд. 24:12; Йәр. 32:19; Әз. 7:27; 33:20; Мат. 16:27; Рим. 2:6; 2Кор. 5:10; Әф. 6:8; Кол. 3:25; 1Пет. 1:17; Вәһ. 22:12
62:1-2 1Сам. 22:5; 23:14,15

6 Җеним назу-нemәтләрдин һәм майлиқ гөшләрдин қанаәтләнгәндәк қанаәтләнди;
Ағзим ечилип хуш ләвлирим Саңа мәдһийиләрни яңритиду;
7 Орнумда йетип Сени әслигинимдә,
Түн кечиләрдә Сени сеғинип ойлинимән.
8 Чүнки Сән маңа ярдәмдә болуп кәлгәнсән;
Сениң қанитиң сайисидә шат-хорамлиқта нахшиларни яңритимән.
9 Мениң җеним Саңа чиң чаплишип маңиду,
Сениң оң қолуң мени йөлимәктә.
10 Бирақ җенимни йоқитишқа издәватқанлар йәр тәктилиригә чүшүп кетиду.
11 Уларниң қени қилич тиғида төкүлиду,
Улар чилбөриләргә йәм болиду.
12 Лекин падиша Худадин шатлиниду;
Униң нами билән қәсәм қилғанларниң һәммиси роһлинип шатлиниду;
Чүнки ялған сөзлигүчиләрниң зувани тувақлиниду.

63-күй
Аманлиқ тиләш дуаси

63 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
И Худа, аһлиримни көтәргәндә, мени аңлиғайсән!
Һаятимни дүшмәнниң вәһшилигидин қуғдиғайсән!
3 Қара нийәтләрниң йошурун сүйқәстлиридин,
Яманлиқ әйлигүчи қарға-қузғунлардин аман қилғайсән.
4-5 Улар тиллирини қиличтәк өткүр билиди;
Мукәммәл адәмни йошурун җайдин етиш үчүн,
Улар оқини бәтлигәндәк зәһәрлик сөзини тәйярлиди.
Улар қилчә әймәнмәй туюқсиз оқ чиқириду.
6 Улар бәтнийәттә бир-бирини риғбәтләндүрүп,
Йошурун қапқан қурушни мәслиһәтлишип,
«Бизни ким көрәләйтти?» — дейишмәктә.
7 Улар қәбиһликкә интилип: —
«Биз издинип, әтраплиқ бир тәдбир тепип чиқтуқ!» — дәйду;
Инсанниң ич-бағри вә қәлби дәрвәқә чоңқур вә билип болмас бир нәрсидур!
8 Лекин Худа уларға оқ атиду;
Улар туюқсиз зәхимлиниду.
9 Улар өз тили билән путлишиду;
Уларни көргәнләрниң һәммиси өзини нери тартиду.
10 Һәммә адәмни қорқунуч басиду;
Улар Худаниң ишлирини баян қилиду,
Бәрһәқ, улар униң қилғанлирини ойлинип савақ алиду.
11 Һәққанийлар Пәрвәрдигарда хошал болуп,
Униңға тайиниду;
Көңли дурус адәмләр роһлинип шатлиниду.

62:6 **«Җеним назу-нemәтләрдин һәм майлиқ гөшләрдин қанаәтләнгәндәк қанаәтләнди»** — Йәһудийлар үчүн майлиқ гөш интайин есил тамақ һесаплиниду.
63:9 **«Уларни көргәнләрниң һәммиси өзини нери тартиду»** — башқа бирхил тәрҗимиси «уларни көргәнләрниң һәммиси бешини силкийду».

64-күй
Мәдһийә вә тәшәккүр

64 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй-нахша: —
Зионда, мәдһийә сүкүт ичидә Сени күтиду, и Худа;
Саңа қилған вәдә әмәлгә ашурулиду.
[3] И, дуа Аңлиғучи, Сениң алдиңға барлиқ әт егилири келиду.
[4] Гуналиқ ишлар, асийлиқлиримиз,
Кәлкүн басқандәк мәндин ғалип келиду;
Лекин Сән уларни йепип кәчүрүм қилисән;
[5] Сән таллап Өзәңгә йеқинлаштурған киши немидегән бәхитлик!
У һойлилириңда маканлишиду;
Бизләр Сениң маканиңниң, йәни муқәддәс ибадәтханаңниң бәрикитидин қанаәт тапимиз;
[6] Сән һәққанийлиқни намайән қилидиған карамәт вә дәһшәт ишлар билән бизгә жавап,
И нижатлиғимиз болған Худа,
Пүткүл йәр-деңизларниң чәт-чәтлиридикиләргичә таянчи Болғучи!
[7] Белиң қудрәт билән бағланған болуп,
Күчүң билән тағларни бәрпа қилғансән;
[8] Деңизларниң өркәшлигән шавқунлирини,
Долқунларниң шавқунлирини,
Һәмдә әлләрниң чуқанлирини тинжитқучисән!
[9] Жаһанниң чәт-чәтлиридә туруватқанлар карамәтлириңдин қорқиду;
Сән күнчиқиштикиләрни, күнпетиштикиләрни шатландурисән;
[10] Йәр йүзиниң ғемини йәп йоқлап келип, уни суғирисән,
Уни толиму мунбәтләштүрисән.
Худаниң дәрия-ериқлири суға толғандур;
Шундақ қилип суларни тәйярлап,
Кишиләрни ашлиқ билән тәминләйсән.
[11] Терилғу етизларниң чөнәклирини суға қандурисән,
Қирлирини тарашлайсән,
Тупрақни мол йеғинлар билән юмшитисән;
Униңда үнгәнләрни бәрикәтләйсән.
[12] Сән немәтлириңни жилниң һосулиға тaж қилип қошуп берисән;
Қәдәмлириңдин баяшатлиқ һәрянға тамиду;
[13] Даладики яйлақларғиму тамиду;
Тағ-даванлар шат-хорамлиқни өзлиригә бәлвағ қилиду;
[14] Көкләмләр қой падилири билән кийингән,
Жилғилар майсиларға қаплиниду;
Улар хошаллиқ билән тәнтәнә қилиду,
Бәрһәқ, улар нахшиларни яңритишиду!

64:1-2 **«Зионда, мәдһийә сүкүт ичидә Сени күтиду, и Худа»** — башқа бирхил тәржимиси «Зионда, Сениң алдиңда, сүкүт болиду, мәдһийиму болиду».
64:4 **«Лекин сән уларни йәни гуналиқ ишлар, асийлиқлиримизни йепип кәчүрүм қилисән»** — ибраний тилида «уларни йепип кафарәт қилисән». «Кафарәт» дегән иш тоғрилиқ «Мис.» 29:33 вә изаһати, шундақла «Тәбирләр»ниму көрүң.

65-күй
Ибадәткә түрткә болидиған гувалиқ

65 [1] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, тарлиқ сазлар билән оқулсун дәп, күй-нахша: —

Пүткүл жаһан, хошаллиқ билән Худаға тәнтәнә қилиңлар!
[2] Униң наминиң улуқлуғини нахша қилип жақалаңлар,
Униң мәдһийилирини шәрәплик қилиңлар!
[3] Худаға: «Сениң қилғанлириң нәқәдәр қорқунучлуқтур!
Қудритиң зор болғач,
Дүшмәнлириң алдиңда зәиплишип тәслим болиду;
[4] Барлиқ йәр йүзидикиләр Саңа сәждә қилип,
Сени күйләп, нахша ейтишиду;
Улар намиңни күйләп нахша қилип ейтиду» — дәңлар!
Селаһ!
[5] Келиңлар, Худаниң қилғанлирини көрүңлар;
Инсан балилири алдида қилған карамәтлири қорқунучлуқтур.
[6] У деңизни қуруқлуққа айландурди;
Әждатлиримиз дәриядинму пиядә өтти;
Биз у йәрдә униңдин хурсән болдуқ.
[7] У қудрити билән мәңгү һөкүм сүриду;
Униң көзлири әлләрни күзитип туриду;
Асийлиқ қилғучилар мәғрурланмисун!
Селаһ!
[8] И қовмлар, Худайимизға тәшәккүр-мәдһийә ейтиңлар;
Униңға болған мәдһийә-һәмдусаналарни яңритиңлар!
[9] У женимизни һаятлиқ ичигә тиккән,
Путлиримизни тейилдурушларға йол қоймайду.
[10] Чүнки Сән, и Худа, бизни синидиң;
Күмүчни отта тавлиғандәк бизни тавлидиң.
[11] Сән бизни торға чүшәрдүң;
Белимизгә еғир жүкни жүклидиң.
[12] Хәқләрни бешимизға миндүрдүң;
Биз от вә кәлкүнни бесип өттуқ;
Сән ахир бизни кәңричиликкә чиқардиң.
[13] Мән көйдүрмә қурбанлиқларни елип өйүңгә кирәй;
Саңа қилған қәсәмлиримгә әмәл қилимән;
[14] Бәрһәқ, бешимға күн чүшкәндә ләвлирим чиқарған,
Еғизим ейтқан вәдилиримни әмәлгә ашуримән.
[15] Мән Саңа бордақ малларни көйдүрмә қурбанлиқ қилип сунимән,
Қочқарларниң йеғини хуш пуритип көйдүримән;
Өкүз вә өшкиләрни әкилип сунимән.
Селаһ!
[16] Худадин әймингүчи һәммиңлар, келиңлар, қулақ селиңлар!
Униң мән үчүн қилған карамәтлирини баян қилимән;

65:6 Мис. 14:21-31; Йә. 3:14
65:7 2Тар. 16:9; Аюп 28:24; Зәб. 32:13-14

[17] Ағзим ечип униңға пәряд көтәрдим,
Униң улуқлуғини җакалиған мәдһийиләр тилимда болди.
[18] Көңлүмдә гунани көзләп жүргән болсам,
Рәб дуайимни аңлимиған болатти.
[19] Бирақ Худа аңлиди;
У дуайимға қулақ салди.
[20] Худаға тәшәккүр-мәдһийә яғдурулсун!
У мениң дуайимни яндурмиди,
Һәм мәндин өзгәрмәс муһәббитини елип кәтмиди!

66-күй
Дуния үчүн ниҗатлиқ бардур!

66 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, тарлиқ сазлар билән челинсун, дәп йезилған күй-нахша: —

Худа бизгә меһри-шәпқәт көрситип, бизни бәрикәтләп,
Өз җамалиниң нурини үстимизгә чачқай!
Селаһ!
[3] Шундақ қилғанда йолуң пүткүл җаһанда,
Қутулдуруш-ниҗатлиғиң барлиқ әлләр арисида аян болиду.
[4] Барлиқ қовмлар Сени мәдһийилигәй, и Худа;
Барлиқ қовмлар Сени мәдһийилигәй!
[5] Җими қовмлар хошаллиқ билән тәнтәнә қилип күйлигәй,
Чүнки Сән хәлиқ-милләтләргә адиллиқ билән һөкүм чиқирисән,
Йәр йүзидики таипиләрни, Сән йетәкләйсән;
Селаһ.
[6] Барлиқ қовмлар Сени мәдһийилигәй, и Худа;
Барлиқ қовмлар Сени мәдһийилигәй!
[7] Вә йәр-зимин көклирини үндүриду;
Худа, бизниң Худайимиз, бизни бәрикәтләйду;
[8] Худа бизни бәрикәтләйду;
Шуниң билән йәр йүзидикиләр чәт-яқилирғичә Униңдин әйминишиду!

67-күй
Ғәлибә мунаҗити

67 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй-нахша: —

Худа орнидин турди, дүшмәнлирини тирипирән қиливетиду!
Униңға өчмәнләр Униң алдидин бәдәр қачиду!
[3] Ис-түтәк учурулғандәк, уларни учуруп йоқитисән,
Мом отта еритилгәндәк,
Рәзилләр Худаниң алдида һалак болиду.
[4] Бирақ һәққанийлар хошаллиниду,

66:1-2 Чөл. 6:25; Зәб. 4:7
67:1-2 Чөл. 10:35

Улар Худа алдида роһлинип,
Тәнтәнә қилип шатлиниду.
5 Худаға күйләр ейтиңлар,
Униң намини нахша қилип яңритиңлар;
Чөл-баяванларға Мингүчигә бир йолни көтирип ясаңлар;
Униң нами «Яһ»дур;
Униң алдида шатлиниңлар.
6 Житимларға ата болғучи,
Тул хотунларниң дәвасини сориғучи,
Өз муқәддәс маканида турған Худадур.
7 Худа ғерибларни өй-очақлиқ қилиду;
У мәһбусларни аватлиққа чиқириду;
Лекин асийларни қағҗирақ йәрдә қалдуриду.
8 И Худа, Өз хәлқиңниң алдида маңғиниңда,
Чөл-баявандин өтүп сәпәр қилғиниңда,
— (Селаһ) —
9 Худаниң һозури алдида,
Йәни Исраилниң Худасиниң һозури алдида,
Йәр-жаһан тәвринип,
Асманларму йеғин яғдурди;
Аву Синай теғиму тәвринип кәтти.
10 Сән, и Худа, Өз мирасиң болған зимин-хәлиқ үстигә хасийәтлик бир ямғур яғдурдуң;
Улар һалсизланғанда уларни күчләндүрдүң.
11 Сениң баққан падаң у йәргә маканлашти;
Меһриванлиғиң билән мөминләр үчүн тәйярлиқ қилдиң, и Худа!
12 Рәб әмир қилди;
Уни жақалиғучи қиз-аяллар немидегән зор бир қошундур!
13 «Падишалар һәм қошунлири бәдәр қечишти, бәдәр қечишти!» — дейишти;
Өйдә олтарған қиз-аяллар болса олжиларни бөлишивалиду;
14 Силәр қой баққанда падилар арисида ятқан болсаңларму,
Зиминиңлар әнди қанатлириға күмүч сәпкән,
Пәйлири пақирақ алтун билән безәлгән пахтәктәк болиду;
15 Һәммигә Қадир Худа падишаларни зиминда тирипирән қиливәткәндә,
Йәр Залмон теғидики қардәк ақирип кәтти.
16 Башан теғи қудрәтлик бир тағ,
Башан теғи егиз чоққилири көп бир тағдур;
17 Әй егиз чоққилиқ тағлар,
Немә үчүн Худа Өз макани қилишни халиған таққа һәсәт билән қарайсиләр?

67:5 **«Чөл-баяванларға Мингүчи»** — яки «Булутларға Мингүчи...». Қайси мәнаси тоғра болсун Худаниң өзини көрситиду. 7-айәтни көрүң.
67:9 Мис. 19
67:11 **«Сениң баққан падаң»** — Исраил хәлқини көрситиду, әлвәттә.
67:14 **«Силәр қой баққанда падилар арисида ятқан болсаңларму, зиминиңлар әнди қанатлириға күмүч сәпкән, пәйлири пақирақ алтун билән безәлгән пахтәктәк болиду»** — бу айәтни ибраний тилида чүшиниш тәс, һәр хил тәрҗимилири бар. Мәнаси бәлким, Исраил хәлқи әслидә кәмбәғәл әһвалда яшиған болсиму (қой баққучи болуп), Худа Пәләстин зимининиң һәммә йеригә көп олҗини (алтун-күмүч қатарлиқлар) чечип, уларни бейитти (14-айәтни көрүң).
67:16 **«Башан теғи қудрәтлик бир тағ, Башан теғи егиз чоққилири көп бир тағдур»** — башқа тәрҗимилири: «Худаниң теғи Башан теғидәктур — көп чоққилиқ бир тағдәк, Башан теғидәктур» яки «Башан теғи Худаниң теғидур, Башан теғи егиз чоққилири көп бир тағдур».

Дәрвәқә, Пәрвәрдигар шу тағда мәңгү туриду!
18 Худаниң жәң һарвулири түмән-түмән,
Миллион-миллиондур;
Рәб улар арисида туриду;
Синай теғидики муқәддәс жайда туриду.
19 Сән жуқуриға көтирилдуң,
Инсанларни тутқун қилғучиларни Өзәң әсир қилип елип кәттиң;
Яһ Худа уларниң арисида туруши үчүн,
Һәтта асийлиқ қилғанлар арисида туруши үчүнму,
Сән инсан арисида туруп илтипатларни қобул қилдиң.
20 Рәб мәдһийиләнсун;
Чүнки У һәр күни жүклиримизни көтәрмәктә;
Йәни нижатлиғимиз болған Тәңри!
Селаһ.
21 Бизниң Тәңримиз бирдин-бир нижаткар Тәңридур;
Рәбгә, йәни Пәрвәрдигарғила, өлүмгә бағлиқ ишлар тәвәдур.
22 Бәрһәқ, Худа Өз дүшмәнлириниң бешини яриду,
Өз гуналирида давамлиқ кетиверидиғанларниң чачлиқ каллисини У чақиду.
23 Рәб мундақ деди: «Өз хәлқимни Башан дияридинму,
Деңизларниң чоңқур жайлиридинму қайтуруп келимән;
24 Шундақ қилип сән хәлқимниң пути қанға,
Йәни дүшмәнлириңниң қениға милиниду,
Иштлириңниң тили буниңдинму несивисини ялайду».
25 Улар Сениң маңғанлириңни көрди, и Худа;
Йәни мениң Илаһим, мениң Падишаһимниң муқәддәс жайиға кирип маңғанлирини көрди;

67:17 **«Худа Өз макани қилишни халиған таллиған тағ»** — Йерусалимдики Зион теғи.
67:17 Зәб. 86:1-3; 131:13
67:18 **«Рәб... Синай теғидики муқәддәс жайда туриду»** — буниң мәнаси бәлким: «Худа Синай теғида қандақ қилған болса, У Йерусалимдики (Зион теғидики) муқәддәс ибадәтханисида туруп шундақ қилишни давамлаштуриду — демәк, сүрлүк, шан-шәрәплик һаләттә болуп, пәйғәмбәрләр арқилиқ калам-вәһийлирини аян қилишни давамлаштуриду» дегәндәк.
67:18 Қан. 33:2
67:19 **«Сән жуқуриға көтирилдуң, инсанларни тутқун қилғучиларни өзәң әсир қилип елип кәттиң; Яһ Худа уларниң арисида туруши үчүн, һәтта асийлиқ қилғанлар арисида туруши үчүнму, Сән инсан арисида туруп илтипатларни қобул қилдиң»** — бу муһим һәм сирлиқ айәткә Инжилда, «Әф.» 4-бапта тәбир берилиду; Қутқазғучи-Мәсиһ инсан арисида өзи инсан болуп, инсанларни тутқун қилғучилар (йәни гуна, өлүм вә жин-шәйтанлардин ибарәт) үстидин ғәлибә қилип, асманларға көтирилип, инсанларни қутқузуш һәм уларни (ишәнгән инсаларни) Худаниң йеңи бир «муқәддәс ибадәтхана»си қилиш үчүн әрштики атисидин илтипатларни қобул қилиду.
67:19 Әф. 4:8; Чөл. 17:21; Йә. 9:23; Әзра 8:20
67:20 **«...У һәр күни жүклиримизни көтәрмәктә»** — башқа бирхил тәржимиси «... У һәркүни үстимизгә яхшилиқларни жүкләйду».
67:21 **«Рәбгә, йәни Пәрвәрдигарғила, өлүмгә бағлиқ ишлар тәвәдур»** — яки башқа бирхил тәржимиси «Рәбдә, йәни Пәрвәрдигардила, өлүмдин қутулуш йоллириму бар».
67:22 **«Өз гуналирида давамлиқ кетиверидиғанларниң чачлиқ каллисини У Худа чақиду»** — «чачлиқ калла»: бәзи хәлиқләр: «Башта чач көп болса, күч көп болиду» дегән хурапий көзқарашни қобул қилған болса керәк.
67:23 **«Өз хәлқимни Башан дияридинму, деңизларниң чоңқур жайлиридинму қайтуруп келимән»** — «Өз хәлқимни» ибраний тилида «уларни» дәп елинған. Биз «уларни» дегән сөзни «Өз хәлқимни» дәп тәржимә қилдуқ. Бәзи алимлар «улар»ни Исраилниң дүшмәнлири дәп қарайду (улар Худа шу дүшмәнләрни Исраил улардин қисас алсун дәп қайтурған, дәп қарайду).
67:23 Мис. 14:29; Чөл. 21:33
67:25 **«Улар Сениң маңғанлириңни көрди, и Худа... Падишаһимниң муқәддәс жайиға кирип маңғанлирини көрди»** — бу айәттики «улар» Худаниң дүшмәнлирини көрситиши болса керәк. Худаниң «муқәддәс жайиға кирип маңғанлири» дегәнни чүшиниш үчүн «Мис.» 40:16-38 вә «1Пад.» 8:1-11ни көрүң.

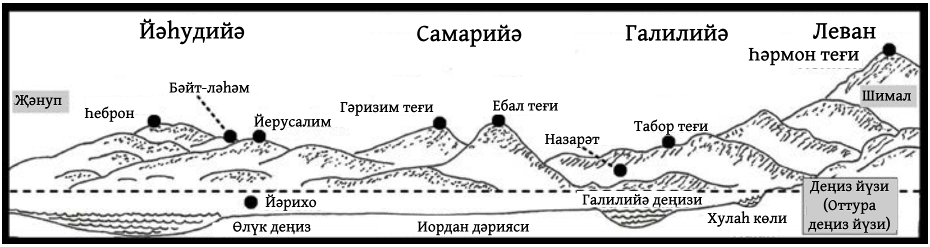

Исраилийәниң тағ-җилғилири «Зәб.» 68:16

26 Алдиңда мунаҗатчилар, кәйниңдә чалғучилар маңди,
Оттурисида дапчи қизлар бар еди:
27 «Җамаәтләрдә Худа Рәбгә тәшәккүр-мәдһийә ейтиңлар,
— И Исраил булақлиридин чиққанлар!» — дейишти.
28 У йәрдә уларниң башламчиси болған кичик Бинямин қәбилиси маңиду;
Йәһуда әмирлири, зор бир топ адәмләр,
Зәбулунниң әмирлири, Нафталиниң әмирлириму бар.
29 Сениң Худайиң күчүңни буйруп бекиткән;
Өзәң биз үчүн қилғиниңни мустәһкәмлигәйсән, и Худа!
30 Йерусалимдики муқәддәс ибадәтханаң вәҗидин,
Падишалар Саңа атап һәдийәләрни елип келиду;
31 Аһ, һелиқи қомушлуқтики житқуч жаниварни,
Күчлүкләрниң топини,
Таипиләрдики топақларниму әйиплигәйсән;
Андин уларниң һәр бири күмүч тәңгиләрни әкилип Саңа тиз пүкүшиду;
Урушхумар хәлиқләрни тирипирән қиливәткәйсән!
32 Мөтивәр әлчиләр Мисирдин келиду,
Ефиопийә болса Худаға қарап қоллирини тездин көтириду.
33 И йәр йүзидики әл-жутлар, Худани нахша билән мәдһийиләңлар;
Рәбни мәдһийиләп күйләрни ейтиңлар!
(Селаһ)
34 Асманларниң үстигә,
Қедимдин бар болған асманларниң үстигә Мингүчи тоғрилиқ күй ейтиңлар!
Мана, У авазини аңлитиду,
Униң авази күчлүктур!
35 Худани күчлүк дәп билип җакалаңлар,
Униң һәйвиси Исраил үстидә,
Униң күчи булутларда туриду;
36 И Худа, муқәддәс җайлириңдин сүрлүк көрүнисән!
Исраилниң бирдин-бир Тәңриси!
Хәлиққә күч-қудрәт бәргүчи болса, Удур!
Худаға тәшәккүр-мәдһийә оқулсун!

67:30 1Пад. 10:10, 24, 25; 2Тар. 32:23; Зәб. 71:10; 75:12-13
67:31 **«қомушлуқтики житқуч жанивар»** — бәлким Мисирни Нил дәриясидики тимсаһқа охшитиду.

68-күй
Зор дәрд-әләм вә азаплардин кейинки ғәлибә

68 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Нилупәрләр» дегән аһаңда оқулсун дәп,
Давут язған күй: —

Мени қутқузғайсән, и Худа!
Сулар женимдин өтти;
[3] Турғидәк җай йоқ чоңқур патқақлиққа чөкүп кәттим;
Суниң чоңқур йеригә чүшүп кәттим,
Кәлкүн мени ғәриқ қилди.
[4] Пәрядлиримдин һалимдин кәттим;
Галлирим қуруп кәтти;
Худайимға тәлмүрүп, көзүмдин кетәй дәп қалдим;
[5] Сәвәпсиз маңа өч болғанлар чачлиримдинму көптур;
Мени йоқатмақчи болғанлар,
Қара чаплап мән билән дүшмәнлишидиғанлар күчлүктур;
Шу чағда өзәм булимиған нәрсини қайтуримән.
[6] И Худа, мениң наданлиғим өзәңгә аян;
Мениң қәбиһликлирим Сәндин йошурун әмәстур.
[7] Мениң сәвәвимдин, и Рәб, самавий қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигар,
Өзәңгә умид бағлап күткәнләр йәргә қарап қалмиғай;
И Исраилниң Худаси, Өзәңни издигүчиләр мениң сәвәвимдин шәрмәндә болмиғай;
[8] Чүнки Сени дәп мән рәсвачилиққа учридим;
Шәрмәндилик йүзүмгә чапланди.
[9] Мән өз қериндашлиримға ят,
Анамниң балилириға яқа жутлуқ болдум.
[10] Чүнки мени муқәддәс өйүңгә болған отлуқ муһәббәт чулғувалған еди;
Саңа һақарәт қилғанларниң һақарәтлириму мениң үстүмгә чүшти;
[11] Мән жиғлидим, женим роза тутти,
Буму маңа әйип дәп қаралди.
[12] Мән бөзни кийимим қилип кийсәм,
Шуниң билән уларниң сөз-чөчикигә қалдим.
[13] Шәһәр қовуқида олтарғанларниң тәнә гепигә қалдим,
Мәйхорларниң нахшисиниң темиси болдум.
[14] Бирақ мән шәпқитиңни көрсәткән вақтиңда дуайимни саңа нишанлидим,
и Пәрвәрдигар;
И Худа, өзгәрмәс муһәббитиңниң зорлуғидин,
Нижатлиқ ишәшидә маңа жавап бәргәйсән;

68:5 «Сәвәпсиз маңа өч болғанлар чачлиримдинму көптур; мени йоқатмақчи болғанлар, қара чаплап мән билән дүшмәнлишидиғанлар күчлүктур; шу чағда өзәм булимиған нәрсини қайтуримән» — толуқ бешарәттики бу сирлиқ сөз Мәсиһ чапрас яғачқа миқланған вақитта әмәлгә ашурулди. «Шу чағда» Мәсиһ Иблис инсанлардин буливалған аманлиқни, инсанларниң Худа билән болған енақлиғини инсанларға нижатлиқ йолида қайтуруп елип бәрди. Бу күйдики бешарәтләрниң һәммиси Мәсиһ вә униң жәккән азаплирини вә азаплири арқилиқ қазанған ғәлибисини көрситиду.
68:10 «Мени муқәддәс өйүңгә болған отлуқ муһәббәт чулғувалған еди» — «Юһ.» 2:17ни көрүң.
68:10 Юһ. 2:17; Рим. 15:3
68:12 «Мән бөзни кийимим қилип кийсәм..» — «бөз кийим»ни кийивелиш (һаза тутқандәк) өзи яки башқилар үчүн қаттиқ дуа қилишниң бирхил ипадиси.
68:14 «Нижатлиқ ишәшидә маңа жавап бәргәйсән» — ибраний тилида «Нижатлиғиң ишәшидә маңа жавап бәргәйсән».

15 Мени патқақлиқтин қутқузувалғайсән,
Мени чөктүрмигәйсән;
Маңа өчмән болғанлардин,
Суниң чоңқур йеридин қутулдурғайсән;
16 Кәлкүн сулириға мени ғәриқ қилдурмиғайсән;
Деңиз тәглиригиму мени жутқузмиғайсән;
Теги йоқ һаңниң мени һап етип ағзини жумувелишиға йол қоймиғайсән!
17 Дуайимни ижабәт қилғайсән, и Пәрвәрдигар,
Чүнки өзгәрмәс муһәббитиң яхшидур;
Мол рәһимдиллиғиң билән маңа йүзләнгәйсән;
18 Җамилиңни қулуңдин йошурмиғайсән;
Чүнки бешимға күн чүшти;
Тездин маңа җавап бәргәйсән.
19 Җенимға йеқинлашқайсән,
Униңға һәмҗәмәт-қутқазғучи болғайсән;
Дүшмәнлирим алдида мени һөрлүккә чиқарғайсән;
20 Өзәң мениң рәсвалиқта һәм һөрмәтсизликтә қалғинимни,
Қандақ һақарәтләнгинимни билисән;
Рәқиплиримниң һәммиси Өзәңгә аяндур.
21 Һақарәт қәлбимни парә қилди;
Мән қайғуға чөмүп кәттим;
Азғинә һесдашлиққа тәлмүргән болсамму, йоқ болди;
Тәсәлли бәргүчиләрниму издидим, лекин бирисиниму учриталмидим.
22 Бәрһәқ, улар озуғумға өт сүйи,
Уссузлуғумға сиркини бәрди.
23 Уларниң дәстихини өзлиригә қилтақ,
Уларниң һалавити қапқан болғай.
24 Көзлири торлишип көрмәйдиған болуп кәткәй;
Бәл-путлирини титрәккә салғайсән;
25 Қәһриңни уларниң үстигә чүшәргәйсән,
Ғәзивиңниң отлири уларға туташқай;
26 Уларниң макани харабә болғай,
Чедирлири чөлдәрәп қалғай;
27 Чүнки улар Сән урғанға техиму зиянкәшлик қилмақта;
Сән зәхимләндүргәнләрниң азавиға гәп билән азап қошмақта.
28 Уларниң гунайиға гуна қошқайсән,
Һәққанийлиғиңниң несивисигә уларни ериштурмигәйсән.
29 Улар һаятлиқ дәптиридин өчүрүлгәй;
Һәққанийларниң қатариға пүтүлмигәй.
30 Бирақ мән болсам бир езилгән дәрдмән;
Нижатлиғиң, и Худа, мени жуқуриға көтирип қутқузғай;
31 Мән мунажат оқуп Худаниң намини мәдһийиләймән;
Тәшәккүрләр билән уни улуқлаймән;

68:22 Мат. 27:34,48; Мар. 15:23; Юh. 19:28,29
68:23 Рим. 11:9
68:24 Йәш. 6:9; 29:10; 44:18; Рим. 11:10
68:26 Рос. 1:20

32 Бу болса Пәрвәрдигарни хурсән қилиш үчүн,
Өкүз тәғдим қилғандин әвзәлдур;
Мүңгүз-туяқлири сақ топақ бәргәндинму артуқтур.
33 Юғаш мөминләр буни көрүп хошал болиду;
Худани издигәнләр —
Қәлбиңлар йеңилиниду.
34 Чүнки Пәрвәрдигар йоқсулларниң илтиҗасини аңлайду,
Өзигә тәвә әсир қилинғанларни у кәмситмәйду;
35 Асман-зимин Уни мәдһийилисун!
Деңиз-океанлар һәм уларда жүргүчи барлиқ җаниварлар Уни мәдһийилигәй!
36 Чүнки Худа Зионни қутқузиду;
Йәһуданиң шәһәрлирини қайта бена қилиду;
Улар әшу йәрдә олтирақлишип, егилик тикләйду.
37 Униң қуллириниң нәсиллири униңға мирас болиду,
Униң намини сөйгәнләр у йәрләрдә маканлишиду.

69-күй
«Пәрвәрдигар, тез кәлгәйсән!»

69 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «әслитиш үчүн» оқулсун дәп, Давут язған күй: —

Пәрвәрдигар, мени қутқузушқа алдириғайсән!
Пәрвәрдигар, тез келип маңа ярдәм қилғайсән!
3 Мениң җенимни издәватқанлар йәргә қаритилип рәсва қилинсун;
Мениң зийинимдин хурсән болғанлар кәйнигә яндурулуп шәрмәндә болғай.
4 Мени: — «Ваһ! Ваһ!» дәп мәсқирә қилғанлар өз шәрмәндилигидин кәйнигә янғай!
5 Бирақ Сени издигүчиләрниң һәммиси Сәндә шатлинип хошал болғай!
Ниҗатлиғиңни сөйгәнләр һемишә: «Худа улуқлансун» дейишкәй.
6 Бирақ мән езилгәнмән, һәм йоқсулмән;
Йенимға тездин кәл, и Худа!
Сән мениң ярдәмчим, мениң азат қилғучим;
И Пәрвәрдигар, кечикмәй кәлгәйсән!

70-күй
Қериғанда ейтқан дуа

70 1 Сәндин, Пәрвәрдигардин панаһ тапимән;
Мени һәргиз йәргә қаратмиғайсән.
2 Өз һәққанийлиғиңда мени қутулдурғайсән;
Маңа қулақ салғайсән,
Мени қутқузғайсән!
3 Маңа өзәм дайим панаһлинидиған туралғу қорам таш болғайсән;
Сән мени қутқузушқа буйруқ чүшәргәйсән;

69:1-2 Зәб. 39:14-18
69:3 Зәб. 34:4,26; 70:13
70:1 Зәб. 21:6; 24:2, 3; 30:1-4; Йәш. 49:23

Чүнки Сән егиз тешим, қорғинимдурсән.
4 Худайим, мени рәзилләрниң қолидин,
Һәққанийәтсиз, рәһимсиз адәмдин азат қилғайсән;
5 Чүнки Сән мениң үмүтүмдурсән, и Рәб Пәрвәрдигар,
Яшлиғимдин тартипла мениң таянчимдурсән;
6 Балиятқудики вақиттин башлап мән Саңа тайинип кәлдим,
Өзәң мени анамниң қарнидин чиқарғучисән;
Мәдһийәмниң темиси болса һәрдайим Сән тоғрилиқтур.
7 Мән нурғунларға ғәйрий яки карамәт саналдим;
Чүнки Сән мениң мустәһкәм панаһгаһимдурсән.
8 Ағзим күн бойи мәдһийилириң һәм шан-шәривиңгә толиду;
9 Әнди қериғинимда мени ташлимиғайсән;
Мағдурум кәткинидә, мәндин ваз кәчмигәйсән.
10 Чүнки дүшмәнлирим маңа қарши сөзлишиду;
Җенимни елишқа көзләватқанлар қәстлишип: —
11 «Худа униңдин ваз кәчти;
Уни қоғлап тутувелиңлар,
Чүнки қутулдурудиғанлар йоқтур» — дейишиду.
12 И Худа, мәндин жирақлашмиғайсән;
И Худайим, маңа ярдәмгә тез кәлгәйсән!
13 Җенимға күшәндә болғанлар шәрмәндә болуп йоқитилисун;
Зийинимға интилгәнләр рәсвалиқ һәм шәрмәндичилик билән қаплансун;
14 Бирақ мән болсам, изчил үмүттә болимән,
Сени техиму мәдһийиләймән.
15 Һәққанийлиғиң, ниҗатлиғиң ағзимда күн бойи баян қилиниду;
Булар сан-санақсиздур, билгинимдин көп артуқтур.
16 Мән Рәб Пәрвәрдигарниң бүйүк ишлирини җакалиған һалда келимән;
Сениң һәққанийлиғиңни яд етип җакалаймән —
Пәқәт Сениңкинила!
17 И Худа, Сән яшлиғимдин тартип маңа үгитип кәлгәнсән;
Бүгүнгә қәдәр Сениң қилған карамәт ишлириңни җакалап келиватимән.
18 Әнди һазир мән қерип, ақ чачлиқ болғинимда, и Худа,
Мән бу дәвиргә күчлүк билигиңни җакалиғичә,
Келәр әвлатниң һәммисигә қудритиңни аян қилғичә,
Мени ташливәтмигәйсән!
19 И улуқ карамәт ишларни қилған Худа,
Һәққанийлиғиң пәләккә тақашти;
Саңа кимму охшаш болалисун!
20 Сән маңа көп һәм еғир күлпәтләрни көрсәткән екәнсән,
Мени қайтидин йеңилайсән, йәр тәглиридин қайтуруп елип чиқисән;
21 Сән мениң иззәт-һөрмитимни техиму жуқури қилип,

70:6 **«Өзәң мени анамниң қарнидин чиқарғучисән»** — башқа бирхил тәрҗимиси: — «Анамниң қарнидила мени асридиң».
70:7 **«Мән нурғунларға ғәйрий яки карамәт саналдим; чүнки Сән мениң мустәһкәм панаһгаһимдурсән»** — демәк, Давутниң тарихи нурғун адәмләргә Худаниң вәдисидә туридиғанлиғини испатлиған вә Худаға тайинишқа риғбәт болған.
70:13 Зәб. 34:4, 26; 39:15-16; 69:3-4
70:16 **«Мән Рәб Пәрвәрдигарниң бүйүк ишлирини җакалиған һалда келимән»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Мән Рәб Пәрвәрдигарниң зор қудрити билән алға маңимән».

һәр тәрәптин маңа тәсәлли берисән.
22 Мән Сени равап челип мәдһийиләймән,
Сениң һәқиқитиңни мәдһийиләймән, и Худайим;
Чилтар челип Сени күйләймән, и Сән, Исраилниң Муқәддиси!
23 Саңа күйләр ейтқинимда, ләвлирим тәнтәнә қилиду,
Өзәң һөрлүккә чиқарған женимму шундақ роһлинип ейтиду;
24 Тилим күн бойи һәққанийлиғиң тоғрисида сөзләйду;
Чүнки маңа яманлиқ қилмақчи болғанлар йәргә қаритилип рәсва қилиниду.

71-күй
Тәхткә олтиридиған падишаниң оғли тоғрилиқ дуа-тиләвәт һәм бешарәт
1-айәттики изаһатни көрүң

71 1 Сулайман үчүн: —
И Худа, падишаға һөкүмлириңни тапшурғайсән;
Падишаниң оғлиға Өз һәққанийлиғиңни бәргәйсән.
2 Шундақ болғанда у Өз хәлқиң үчүн һәққанийлиқ билән,
Саңа тәвә езилгән мөминләр үчүн адиллиқ билән һөкүм чиқириду;
3 Тағлар хәлиққә теч-аманлиқ елип келиду,
Едирлиқларму һәққанийлиқ билән шундақ қилиду.
4 Падиша хәлиқ арисидики езилгәнләргә адил һөкүмләрни чиқириду;
У намратларниң балилирини қутқузиду,
Залимларни битчит қилиду.
5 Шундақ болғанда күн вә ай йоқ болуп кәтмисила,
Әвлаттин-әвлатқа хәлиқ Сәндин әйминиду.
6 У болса гоя йеңидин орған отлаққа яққан ямғурдәк,
Йәр суғиридиған һөл-йеғинлардәк чүшиду.
7 Униң күнлиридә һәққанийлар ронақ тапиду;
Ай йоқ болғичә теч-аманлиқ тешип туриду.
8 У деңиздин-деңизларғичә,
Əфрат дәриясидин йәр йүзиниң чәтлиригичә һөкүм сүриду.
9 Чөл-баяванда яшаватқанлар униң алдида баш қойиду;
Униң дүшмәнлири топиларни ялайду.
10 Таршишниң вә аралларниң падишалири униңға һәдийәләр тәғдим қилиду,
Шеба вә Себаниң падишалириму соғатлар сунуду.
11 Дәрвәқә, барлиқ падишалар униң алдида сәждә қилиду;
Пүткүл әлләр униң хизмитидә болиду;

70:22 **«Мән Сени равап челип мәдһийиләймән»** — «равап» мошу йәрдә равапқа интайин охшап кетидиған бир хил саз.
71:1 **«И Худа, падишаға һөкүмлириңни тапшурғайсән; падишаниң оғлиға Өз һәққанийлиғиңни бәргәйсән»** — шүбһисизки, бу улуқ бешарәтниң толуқ мәнаси Сулайманниң өзини әмәс, бәлки униң әвлади болған Мәсиһни көрситиду. **«Сулайман үчүн»** — башқа бирхил тәрҗимиси «Сулайманниңки» яки «Сулайманға тәвә».
71:5 **«Сәндин әйминиду»** — демәк, Худадин әйминиду.
71:5 Зәб. 88:37,38
71:6 2Сам. 23:4
71:8 **«Әфрат дәрияси»** — ибраний тилида пәқәт «Дәрия» дейилиду. Шүбһиси йоқки, бу ибарә Әфрат дәриясини көрситиду.
71:10 **«Таршиш.. араллар... Шеба...Себа...»** — «Таршиш»ниң дәл қайси җай екәнлиги һазир ениқ әмәс, Испанийә, шималий Африқа яки Әнглийәни билдүрүши мүмкин. Лекин шүбһә йоқки, мошу айәттики «Таршиш» һәм «араллар» деңиздики әң чәт йәрләрни билдүриду. **«Шеба һәм Себа»** — һазирқи Әрәбистанда.

12 Чүнки у пәряд көтәргән йоқсулларни,
Панаһсиз езилгәнләрни қутулдуриду;
13 У йоқсул-ажизларға ичини ағритиду,
Йоқсулларниң җенини қутқузиду;
14 Уларниң җенини зулум-зомигәрликтин һөрлүккә чиқириду,
Уларниң қени униң нәзиридә қиммәтликтур.
15 Падиша яшисун!
Шебаниң алтунлиридин униңға сунулиду;
Униң үчүн дуа тохтавсиз қилиниду;
Униңға күн бойи бәхит тилиниду;
16 Йәр йүзидики һосул мол болиду,
Һәтта тағ чоққилиридиму шундақ болиду.
Миғ-миғ чүшкән мевиләр Ливандики орманлардәк тәвриниду;
Шәһәрдикиләр болса даладики от-йешилликтәк гүллиниду;
17 Униң нами мәңгүгә өчмәйду,
Униң нами қуяш йоқалғичә туриду;
Адәмләр униң билән өзлиригә бәхит тиләйду,
Барлиқ әлләр уни бәхитлик дәп атишиду.
18 Исраилниң Худаси, Пәрвәрдигар Худаға тәшәккүр-мәдһийә болғай!
Карамәт ишларни Яратқучи ялғуз Удур!
19 Униң шәрәплик намиға мәңгүгә тәшәккүр-мәдһийә оқулсун!
Униң шан-шөһрити пүткүл дунияни қаплиғай! Амин! Вә амин!

20 Йәссәниң оғли Давутниң дуалири шуниң билән тамам болди.

Үчинчи бөлүм
72-күй
Хаталашқинини тонуп йетиш

72 1 Асаф язған күй: —
Дәрвәқә Худа Исраилға,
Қәлби сап болғанларға меһривандур;
2 Лекин өзәм болсам, путлишип жиқилип чүшүшкә тасла қалдим;
Аяқлирим тейилип кәткили қил қалди;
3 Чүнки рәзилләрниң ронақ тапқанлиғини көрүп,
Һакавурларға һәсәт қилдим;
4 Чүнки улар өлүмидә азаплар тартмайду,
Әксичә тени мәзмут вә сағлам туриду.
5 Улар инсанға хас җапани көрмәйду,
Яки хәқләрдәк балаю-апәткә учримайду.

71:12 Аюп 29:12
71:19 Чөл. 14:21; Йәш. 6:3, 11:9; Һаб. 2:14
71:20 **«Давутниң дуалири шуниң билән тамам болди»** — бу күй Давут пәйғәмбәрниң әң ахирқи дуаси болди. Бирақ «Зәбур»ниң кейинки бөлүмлиридә биз униң башқа дуа-күйлирини учритимиз.
72:3 Аюп 21:7-15; Зәб. 36:1; Йәр. 12:1, 2
72:4 **«Чүнки улар өлүмидә азаплар тартмайду, әксичә тени мәзмут вә сағлам туриду»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Чүнки уларда тартқан азаплар йоқ, улар тени мәзмут вә сағламдур».

6 Шуңа мәғрурлуқ марҗандәк уларға есилиду,
Зорлуқ-зомигәрлик тондәк уларға чаплишиду.
7 Улар сәмрип кәткәнлигидин көзлири томпийип чиқти;
Уларниң қәлбидики хияләтләр һәддидин ешип кетиду.
8 Башқиларни мәсқирә қилип зәһәрлик сөзләйду;
Һалини үстүн қилип дивинип, доқ қилиду.
9 Улар ағзини пәләккә қойиду,
Уларниң тиллири йәр йүзини кезип жүриду.
10 Шуңа Худаниң хәлқи мошуларға майил болуп,
Уларниң дегәнлирини су ичкәндәк ахириғичә ичип: —
11 «Тәңри қандақ биләләйтти?»,
«Һәммидин Алий Болғучида билим барму?» — дәйду.
12 Мана булар рәзилләрдур;
Улар бу дунияда раһәт-парағәтни көриду,
Байлиқларни топлайду.
13 «Аһ, һәқиқәтән бекардин-бекар көңлүмни пакландуруптимән,
Гунасиз туруп қолумни артуқчә жуюп кәптимән;
14 Бекарға күн бойи жапа чекиптимән;
Шундиму һәр сәһәрдә вижданниң әйивигә учрап кәлдим!».
15 Бирақ мән: — «Бундақ десәм,
Бу дәвирдики пәрзәнтлириңгә асийлиқ қилған болмамдимән?» — дедим.
16 Уларни калламдин өткүзәй десәм,
Көзүмгә шундақ еғир көрүнди.
17 Тәңриниң муқәддәс жайлириға киргичә шундақ ойлидим;
Киргәндила яманларниң ақивитини чүшәндим.
18 Дәрвәқә Сән уларни тейилғақ йәрләргә орунлаштурисән,
Уларни жиқитип парә-парә қиливетисән.
19 Улар көзни жумуп ачқучила шунчә паракәндә болиду,
Дәһшәтләр уларни бесип йоқитиду!
20 Сән и Рәб, чүштин ойғанғандәк ойғинип,
Орнуңдин туруп уларниң сияқини көзгә илмайсән.
21 Жүрәклирим қайнап,
Ичлирим санчилғандәк болған чағда,
22 Өзәмни һеч немә билмәйдиған бир һамақәт,
Алдиңда бир һайван екәнлигимни билип йәттим.
23 Һалбуки, мән һемишә Сән билән биллә;
Сән мени оң қолумдин тутуп йөлидиң;
24 Өз несиһәтиң билән мени йетәкләйсән,
Шан-шәрипңни намайән қилғандин кейин,
Ахирида Сән мени өзәңгә қобул қилисән.
25 Әрштә Сәндин башқа мениң кимим бар?
Йәр йүзидә болса Сәндин башқа һеч кимгә интизар әмәсмән.
26 Әтлирим һәм қәлбим зәиплишиду,
Лекин Худа қәлбимдики қорам таш һәм мәңгүлүк несивәмдур!

72:15 **«Бундақ десәм, бу дәвирдики пәрсәндлириңгә асийлиқ қилған болмамдимән?»** — Асаф Худадин ағринип, гуманлирини шундақ оп-очуқ ейтишниң ақивитини ойлаватиду. Өзиниң бундақ дейиши етиқати ажизларға нисбәтән «асийлиқ» һәм уларни етиқатида путлаштуридиған иш, дәп қарайду.

27 Чүнки мана, Сәндин жирақ турғанлар һалак болиду;
Вапасизлиқ қилған паһишә аялдәк Сәндин ваз кәчкәнләрниң һәр бирини йоқитисән.
28 Бирақ мән үчүн, Худаға йеқинлишиш әвзәлдур!
Униң барлиқ қилған ишлирини жакалаш үчүн,
Рәб Пәрвәрдигарни таянчим қилдим.

73-күй
Тажавузчилиққа учриған чағдики азаплиқ дуа

73 1 Асаф язған «Масқил»: —
И Худа, Сән немишкә мәңгүгә бизни ташливәттиң?
Немишкә ғәзивиңни түтүн чиқарғандәк Өз яйлиғиңдики қойлириңға чиқирисән?
2 Өзәң рәнә төләп азат қилған жамаитиңни,
Йәни Өз мирасиң болушқа қедимдә уларға һәмжәмәт болуп қутқузған қәбилини,
Өзәң макан қилған Зион теғини ядиңға кәлтүргәйсән!
3 Қәдәмлириңни мошу мәңгүлүк харапчилиқларға қаратқайсән,
Дүшмәнләр муқәддәс жайиңда гумран қилған барлиқ нәрсиләргә қариғайсән;
4 Рәқиплириң жамаәтгаһиңниң оттурисида һөр-пөр қилиду;
Мөжизатлар сақланған орунға улар өз туғлирини тикти.
5 Һәр бири өзлирини көрситишип, палта ойнитип орман кәскүчидәк,
6 Улар һазир муқәддәс жайиңдики нәқишләрни ала қоймай, палта-болқилар билән чеқиватти;
7 Улар муқәддәс жайиңға от қойди;
Өз намиңдики маканни булғап, йәр билән тәң қиливәтти.
8 Улар көңлидә: «Биз буларниң һәммисини йоқитайли» дәп,
Тәңриниң зиминдики жамаәтгаһлириниң һәр бирини көйдүрүвәтти.
9 Бизгә әсләтмә болған мөжизатларни һеч көрәлмәймиз;
Пәйғәмбәрләрму қалмаскә кәтти;
Аримиздиму бу ишларниң қачанғичә болидиғанлиғини билидиған бириси йоқтур.
10 Қачанғичә, и Худа, рәқибиң Сени мәсқирә қилиду?
Дүшмән намиңни мәңгүгә һақарәтләмду?
11 Сән қолуңни, йәни оң қолуңни немишкә тартивалисән?
Қолуңни қойнуңдин елип, уларни йоқатқайсән!

72:28 **«Униң барлиқ қилған ишлирини жакалаш үчүн,...»** — ибраний тилида: «Сениң униң барлиқ қилған ишлирини жакалаш үчүн,...».
73:1 **«И Худа, Сән немишкә мәңгүгә бизни ташливәттиң? Немишкә ғәзивиңни түтүн чиқарғандәк Өз яйлиғиңдики қойлириңға чиқирисән?»** — бу күй бәлким Бабил падишаси Небоқаднисар миладийәдин илгәрки 597-жили Йерусалимни, жүмлидин муқәддәс ибадәтханини вәйран қилип, көп Исраилларни әсиргә елип Бабилға сүргүн қилғандин кейин йезилған.
73:4 **«мөжизатлар сақланған орунға улар дүшмәнләр өз туғлирини тикти»** — Худаниң ибадәханидики «муқәддәс жай»ида Исраил хәлқиниң тарихидики бир нәччә «мөжизатлар» сақлинип кәлгән еди. Мәсилән, Муса пәйғәмбәр дәвридики ««манна»ға толған алтун қача», «Һарунниң бихлиған һасиси» қатарлиқлар. Буларни вәйран қилип, дүшмәнләр әшу йәрдә өз туғлирини тикти. Ибраний тилида «туғ» вә «карамәт» дегән сөзләр бирла сөз билән ипадилиниду.
73:7 2Пад. 25:9
73:8 **«Улар көңлидә: «Биз буларниң һәммисини йоқитайли» дәп, Тәңриниң зиминдики жамаәтгаһлириниң һәр бирини көйдүрүвәтти»** — Худаниң пәқәт бирла (Сулайман қурған) ибадәтханиси бар еди. Бирақ униңдин илгириму Худаға ибадәт қилидиған жайлар мәвжут еди — мәсилән: «Шилоһ» дегән жайда «муқәддәс чедир» бар еди («Йә.» 18:1). Худаниң намини йоқитиш үчүн дүшмәнләр буларниң һәммисини көйдүрүвәтти.
73:9 **«Пәйғәмбәрләрму қалмаскә кәтти»** — Бабил падишаси Небоқаднисар Даниял һәм Әзакиял пәйғәмбәрләрни сүргүн қилип Бабилға балдур елип кәткән еди. Йәрәмия пәйғәмбәр болса бир түркүм луқчәкләр тәрипидин Мисирға елип кетилгән еди.

12 Бирақ Худа қедимдин падишаһим болуп кәлгән,
Йәр йүзиниң оттурисида қутқузушларни елип барғучи Удур.
13 Сән деңиз сүйини күчүң билән бөлдуң,
Сулардики әждиһаларниң башлирини ярдиң.
14 Деңиздики левиатанниң башлирини чекип,
Униң гөшини озуқ қилип чөлдики явайиларға бөлүп бәрдиң.
15 Йәрни йерип булақларни, ериқларни аққуздуң,
Сән тохтимай еқиватқан дәрияларни қурутувәттиң.
16 Күн Сениң, түнму Сениңкидур;
Ай билән қуяшни орунлаштурдуң.
17 Йәр йүзиниң чегаралирини бәлгүлидиң;
Яз билән қишни — Сән шәкилләндүрдүң.
18 Шуни есиңдә тутқайсән, и Пәрвәрдигар: —
Бир дүшмән Сени мәсқирә қилди,
Һамақәт бир хәлиқ намиңни һақарәтлиди.
19 Пахтикиңни житқуч һайванларға тутуп бәрмигәйсән;
Езилгән мөминлириңниң һаятини мәңгү унтумиғайсән.
20 Өз әһдәңгә қариғайсән,
Чүнки зиминдики қараңғу булуң-пучқақлар зорлуқ-зумбулуқниң туралғулири билән толди.
21 Езилгүчиләрни номус билән яндурмиғайсән;
Езилгәнләр, йоқсуллар намиңни мәдһийилигәй.
22 Орнуңдин турғин, и Худа,
Өз дәвайиңни сориғайсән;
Һамақәт кишиниң Өзәңни күн бойи мәсқирә қиливатқинини есиңдә тутқайсән.
23 Дүшмәнлириңниң чуқанлирини унтумиғайсән;
Саңа қарши қозғалғанларниң давраңлири тохтимай көтирилмәктә.

74-күй
Адил сорақчи Худа

74 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға «Һалак қилмиғайсән» дегән аһаңда оқулсун дәп тапшурулған, Асафниң күй-нахшиси: —

Саңа тәшәккүр ейтимиз, и Худа, тәшәккүр ейтимиз!

73:12 «Йәр йүзиниң оттурисида қутқузушларни елип барғучи Удур» — «йәр йүзиниң оттуриси» бәлким «оттура шариқ»ни көрситиши мүмкин.
73:13 Мис. 14:21-31
73:14 «Деңиздики левиатанниң башлирини чекип,...» — «левиатан» деңиз чоңқур тәктидә яшайдиған қорқунучлуқ әждиһаға охшап кетидиған һайван. Төвәндики изаһатни, «Тәбирләр»ниму көрүң. **«...Униң гөшини озуқ қилип чөлдики явайиларға бөлүп бәрдиң»** — «әждиһалар» (13-айәт) һәм «левиатан» — шүбһисизки, бу йәрдә жин-шайтанларниң күч-қудрәтлирини көрситиду. Худа Исраилни Мисирдин азат қилғанда, у мошу қудрәтләр үстидин ғәлибә қилди. Мошу айәт бойичә «левиатан»ниң беши көп болиду. Инжил «Вәһий» қисмида униң беши йәттә екәнлиги көрситилиду. Тәврат «Аюп» 41-бап, 1-айәттики, «Йәш,» 27:1-айәттики изаһатлиримизни һәм Инжилдики «Вәһий» 12- һәм 13-бапларни көрүң.
73:15 «Йәрни йерип булақларни, ериқларни аққуздуң, Сән тохтимай еқиватқан дәрияларни қурутувәттиң» — мошу вақиәләрниң тәпсилатлирини чүшиниш үчүн, Тәвраттики «Мисирдин чиқиш» һәм «Йәшуа» дегән қисимларни көрүң.
73:15 Мис. 17:5, 6; Чөл. 20:11; Йә. 3:13; Зәб. 104:41; Йәш. 48:21
73:16 Яр. 1:14-19

Чүнки намиң бизгә йеқиндур;
Буни, қилған карамәтлириң испатлап җакалайду.
3 Мәнки Пәрвәрдигар: — «Мән бекиткән вақитни ихтияримға алғинимда,
Адаләт билән сорақ қилимән;
4 Йәр һәм йәрниң үстидә туруватқанлар тәвринип турсиму,
Униң түврүклирини турғузғучи Өзәмдурмән» — деди.
Селаһ.
5 Махтанғанларға: — «Махтанмаңлар»,
Һәм рәзилләргә «Мүңгүзүңни көтәрмә» — дедим;
6 «Мүңгүзүңни жуқури көтәрмә;
Бойнуңни қаттиқ қилип ғадийип сөзлимә!»
7 Чүнки көтирилиш шәриқтин яки ғәриптин әмәс,
Яки җәнуптинму кәлмәйду;
8 Чүнки Худа сотчидур;
У бирисини көтириду, бирисини чүшириду.
9 Чүнки Пәрвәрдигарниң қолида бир қәдәһ туриду;
Униңдики шарап көпүклишиватиду;
У әбҗәш шарап билән толди;
Худа униңдин төкиду;
Дәрвәқә йәр йүзидики барлиқ рәзилләр униң дуғини қоймай ичиветиду;
10 Мән болсам, мәңгүгә гувалиқ беримән: —
Яқупниң Худасиға күйләрни ейтимән.
11 «Мән рәзилләрниң мүңгүзлириниң һәммисини кесип ташлаймән;
Бирақ һәққанийларниң мүңгүзлири көтирилиду!».

75-күй
Пәрвәрдигар әллардин һесап алиду

75 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға, тарлиқ сазларда челинсун дәп тапшурулған, Асафниң
күй-нахшиси: —
Йәһудада Худа тонулғандур;
Униң нами Исраилда улуқдур.
3 Униң панаһий җайи Салемда,
Зион теғида Униң макани бар.
4 У йәрдә У отлуқ оқларни,
Қалқан, қилич һәм җәң қураллирини чеқип ташлиди.
Селаһ.
5 Өзәң ов-олжа тағлиридин нәқәдәр шәрәплик, нәқәдәр әласән!
6 Батурлар буланди;

74:5 **«Мүңгүзүңни жуқури көтәрмә»** — Тәвратта, «мүңгүз»ләр көп һалларда адәмләрниң аброй-шөһрити яки күч-қудритини билдүриду. Бу адәмниң бешидин өскән мүңгүз әмәс, әлвәттә!

74:7 **«... җәнуптин әмәс»** — яки «(җәнуптики) чөл-баявандин әмәс».

74:11 **«Мән рәзилләрниң мүңгүзлириниң һәммисини кесип ташлаймән; бирақ һәққанийларниң мүңгүзлири көтирилиду!»** — сөзлигүчи (мошу 10-айәттә) Худаниң Өзи яки Давут падишаниң әвлади болған Мәсиһ болса керәк.

75:3 **«Униң панаһий җайи Салемда»** — ибраний тилида: «Униң угиси Салемда». Бу сөз бәлким Худани шириға ошитиду. Тәвраттики «Һошия» дегән қисимда Худа «Йәһуданиң шири» дәп атилиду. **«Салем»** — «Йерусалим»ниң қисқартип ейтилиши.

75:5 **«ов-олжа тағлири»** — бәлким топ-топ догилангән ов-олҗиларни көрситиду.

Улар узун уйқиға кәтти;
Палванларниң һеч қайсиси өз қолини көтирәлмиди.
7 Сениң әйиплишиң билән, и Яқупниң Худаси,
Җәң һарвуси һәм атлар өлүктәк ухлитилди.
8 Сәндин, Сәндин қорқуш керәктур;
Ғәзәпләнгиниңдә ким алдиңда туралисун?
9-10 Йәр йүзидики барлиқ мулайим мөминләрни қутқузуш үчүн,
Сән Худа сорақ қилишқа орнуңдин турған вақтиңда,
Асмандин һөкүмни чиқирип аңлатқуздуң;
Йәр болса вәһимигә чүшүп, сүкүт қилди.
Селаһ.
11 Чүнки инсанларниң қәһри Саңа шөһрәт кәлтүриду;
Уларниң қалған қәһри Саңа бәлвағ болиду.
12 Пәрвәрдигар Худайиңларға қәсәм қилип, әмәл қилиңлар;
Униң әтрапидики жуттикиләр қорқуши керәк болғучиға һәдийәләр сунсун;
13 У әмирләрниңму роһини сундуриду;
У йәр йүзидики падишаларға дәһшәтликтур.

76-күй
Дәрдмән дәрдини төкүп тәсәлли тапиду

76 1-2 Нәғмичиләрниң беши Йәдутунға тапшурулған, Асаф язған күй: —
Авазим Худаға көтирилди, мән пәряд қилимән;
Авазим Худаға көтирилди, У маңа қулақ салиду.
3 Бешимға күн чүшкәндә, мән Рәбни издидим;
Кечичә қолумни дуаға көтирип, бош қоймидим;
Җеним тәсәллини халимай рәт қилди.
4 Мән Худани әсләп сеғиндим, аһ-зар қилдим;
Сеғинип ойлинип, роһум паракәндә болди.
Селаһ.
5 Сән мениң көзүмни жумдурмидиң;
Чоңқур ғәшлик илкидә болғанлиғимдин сөзлийәлмәйттим.
6 Мән: «Кона замандики күнләрни,
Қедимки жилларни хиял қилимән;
7 Кечиләрдә ейтқан нахшамни әсләймән;
Көңлүмдә чоңқур хиял сүримән» — дедим;
Роһум интилип издимәктә еди;
8 — «Рәб мәңгүгә ташливетәмду?
У қайтидин илтипат көрсәтмәмду?
9 Униң өзгәрмәс муһәббити әнди мәңгүгә түгәп кәттиму?

75:11 «Инсанларниң қәһри Саңа шөһрәт кәлтүриду; уларниң қалған қәһри Саңа бәлвағ болиду» — бу сирлиқ сөз бәлким (1) Худа инсанниң барлиқ асийлиқ-қаршилишишлирини ахирида Өзиниң шөһритигә һәм муддиалириға айландуриду; (2) инсанларниң Өз қәһри өзигә кәлтүргән күлпәтләр йеник болуп қалған болса, «қалған қәһр»ни Худа Өзи толуқлап җазалирини еғирлаштуриду.
76:1-2 «Нәғмичиләрниң беши Йәдутунға тапшурулған, Асаф язған күй...» — «Йәдутун» Давут пәйғәмбәр «мәдһийә хори»ниң беши дәп бекиткән, Йәдутун исимлиқ бир кишини көрситиду («1Тар.» 16:41ни көрүң).
–Йәнә бирхил тәрҗимиси: «Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулған, «Йәдутун» (мәдһийиләш дегән мәнада) аһаңида оқулсун дәп, Асаф язған күй...».

Униң вәдиси әвлаттин-әвлатқичә инавәтсиз боламду?
10 Тәңри меһри-шәпқитини көрситишни унтудиму?
У ғәзәплинип Өз рәһимдиллиғини тохтитивәттиму?».
Селаһ.
11-12 Андин мән мундақ дедим: — «Бундақ десәм болмайду, бу етиқадимниң ажизлиғи әмәсму!
Һәммидин Алий Болғучиниң оң қолиниң жиллирини,
Йәни Яһниң қилғанлирини — яд етимән;
Қедимдин буянқи карамәтлириңни әсләймән.
13 Сениң барлиқ ишлигәнлириң үстидә сеғинип ойлинимән;
Сениң қилғанлириң үстидә истиқамәт қилимән;
14 И Худа, йолуң болса пак-муқәддәсликтидур;
Худадәк улуқ бир илаһ бармидур?
15 Мөҗизиләр Яратқучи Илаһдурсән;
Әл-милләтләр ара Сән күчүңни намайән қилдиң.
16 Өз билигиң билән Өз хәлқиңни,
Йәни Яқуп вә Йүсүпниң пәрзәнтлирини һөрлүккә чиқарғансән;
Селаһ.
17 Сулар Сени көрди, и Худа, сулар Сени көрди;
Титрәк уларни басти,
Деңиз тәглири патипарақ болди.
18 Қара булутлар суларни төкүвәтти;
Асманлар зор садасини аңлатти;
Бәрһәқ, Сениң оқлириң тәрәп-тәрәпкә етилди.
19 Гүлдүрмамаңниң авази қара қуюнда еди,
Чақмақлар җаһанни йорутти;
Йәр йүзи алақзадә болуп тәврәнди.
20 Сениң йолуң океан-деңизларда,
Қәдәмлириң чоңқур сулардидур,
Аяқ излириңни тапқили болмайду.
21 Сән қой падисини баққандәк,
Муса вә Һарунниң қоли билән Өз хәлқиңни йетәклидиң».

76:16 **«Өз билигиң билән... Яқуп вә Йүсүпниң пәрсәндлирини һөрлүккә чиқарғансән»** — ибраний тилидики пеилниң (гаал) мошу йәрдә: «Яқуп вә Йүсүпниң пәрсәндлиригә һәмҗәмәт болуп, һөрлүккә чиқарғансән» дегән толуқ мәнани билдүриду. «Гаал» вә «гоел» тоғрилиқ «Тәбирләр»ни көрүң.
76:16 Мис. 15:11
76:17 **«Сулар Сени көрди, и Худа, сулар Сени көрди; титрәк уларни басти, деңиз тәглири патипарақ болди»** — Асаф һазир «Мисирдин чиқиш»тики ишларни әсләйду. «Сулар» бу йәрдә Исраиллар мөҗизә билән өткән «Қизил деңиз»ни, андин Иордан дәриясини көрситиду.
76:18 Мис. 14:21
76:19 Мис. 14:24
76:21 Зәб. 77:53; 79:3; Һаб. 3:15; Мар. 6:48; Юһ. 6:19

77-күй
Тарихниң тепишмақлири
1-айәттики изаһатни көрүң

77 [1] Асаф язған «Масқил»: —
И Мениң хәлқим, тәлимимни аңлаңлар,
Ағзимдики сөзләргә қулақ селиңлар.
[2] Мән ағзимни бир тәмсил билән ачимән,
Қедимки тепишмақларни елан қилимән.
[3] Биз буларни аңлиған, билгән,
Ата-бовилиримиз уларни бизгә ейтип бәргән.
[4] Биз буларни уларниң әвлатлиридин йошурмаймиз,
Келидиған дәвиргә Пәрвәрдигарниң мәдһийилирини,
Униң күч-қудритини,
Униң қилған карамәт ишлирини баян қилимиз.
[5] Чүнки У Яқупта бир агаһ-гувани бекиткән,
Исраилда бир қанунни орнатқан;
У ата-бовилиримизға буларни өз пәрзәнтлиригә үгитишни буйруған;
[6] Шундақ қилип келәр дәвир,
Йәни туғулидиған балиларму буларни билсун,
Уларму орнидин туруп өз балилириға буларни үгәтсун;
[7] Пәрзәнтлири үмүтини Худаға бағлисун,
Тәңриниң қилғанлирини унтумисун,
Бәлки Униң әмирлиригә кирсун;
[8] Улар ата-бовилириға охшимисун дәп,
Йәни жаһил һәм асий бир дәвир,
Өз қәлбини дурус қилмиған,
Роһи Тәңригә вапалиқта турмиған бир дәвиргә охшимисун дәп, У шундақ буйруғандур.
[9] Мана Әфраимниң әвлатлири,
Қуралланған оқячилар болсиму,
Жәң күнидә сәптин янди.
[10] Улар Худаниң әһдисини тутмиди,
Бәлки Униң Тәврат-қанунида меңишни рәт қилди.
[11] Улар Униң қилғанлирини,
Өзлиригә көрсәткән карамәтлирини унтуди.
[12] У Мисирниң зиминида, Зоанниң даласида,
Уларниң ата-бовилириниң көз алдида мөжизиләрни көрсәткән еди;
[13] У деңизни бөлүветип,
Уларни оттурисидин өткүзгән;
Суларни дога-дога қилип тиклиди.
[14] У күндүздә булут билән,

77:1 **«И Мениң хәлқим, тәлимимни аңлаңлар... қедимки тепишмақларни елан қилимән 2-айәт»** — оқурмәнләр бу күй көрсәткән вақиәләрни Тәвраттики «Мисирдин чиқиш», «Чөл-баявандики сәпәр», «Батур һакимлар» һәм «Самуил (1)», «Самуил (2)» дегән қисимлардин тапалайду.
77:2 **«... қедимки тепишмақларни елан қилимән»** — «тепишмақлар» тоғрилиқ 1-айәттики ишаһатни көрүң.
77:2 Зәб. 48:5; Мат. 13:35
77:5 Қан. 4:9; 6:7
77:8 Мис. 32:9; 33:3, 5; 34:9; Қан. 9:6, 13; 31:27
77:13 Мис. 14:21

Кечидә от нури билән уларни йетәклиди.
15 Чөл-баяванда ташларни йеривәтти,
Чоңқур сурлардин урғуп чиққандәк ичимликни мол қилди;
16 У хада таштин өстәң-еқинларни һасил қилди,
Суни дәриялардәк аққузди.
17 Бирақ улар йәнә Униң алдида гуна қиливәрди,
Чөлдә Һәммидин Алий Болғучиға асийлиқ қилди.
18 Улар көңлидә Тәңрини синиди,
Нәпсини қандурушқа йемәкликни тәләп қилди.
19 Улар Худани һақарәтләп: — «Тәңри чөл-дәшттә дәстихан салаламду?
20 Мана У қорам ташни урувиди,
Сулар урғуп,
Еқинлар булақтәк тешип чиқти;
Әнди У бизгә нанму берәләмду?
Өз хәлқини гөш билән тәминләләмду?» — дейишти.
21 Шуниң билән Пәрвәрдигар аңлап, ғәзәпләнди;
Яқупқа от туташти,
Исраилға аччиғи көтирилди;
22 Чүнки улар Худаға ишәнмиди,
Униң нижатлиғиға улар таянмиди,
23 У әрштин булутларни буйруп,
Асман дәрвазилирини ачқан еди;
24 У улар үстигә «манна»ни яғдуруп,
Уларға әрштики ашлиқни бәргән еди;
25 Шуниң билән инсанлар күч егилириниң ненини йегән еди;
У уларға қанғичә озуқни әвәткән еди.
26 Әнди У асманда шәриқ шамили чиқирип,
Күчи билән җәнуп шамилиниму елип кәлди;
27 У гөшни чаң-тозандәк улар үстигә чүшәрди,
Деңизлар саһилидики қумлардәк учар-қанатларни яғдурди.
28 У буларни уларниң баргаһиниң оттурисиға,
Чедирлириниң әтрапиға чүшәрди.
29 Улар болушичә йәп тоюшти,
Чүнки уларниң нәпси тартқинини Худа уларға кәлтүргән еди.
30 Лекин улар нәпси тартқинидин техи зерикмәйла,
Гөшни еғизлирида техи чайнаватқинидила,
31 Худаниң ғәзиви уларға қарита қозғалди;

77:14 Мис. 13:21; Зәб. 104:39
77:15 Мис. 17:6; Чөл. 20:11; Зәб. 104:41; 1Кор. 10:4
77:19 Чөл. 11:1, 4
77:20 **«Улар... йәни хәлиқ мана У қорам ташни урувиди, сулар урғуп, еқинлар булақтәк тешип чиқти; әнди у бизгә нанму берәләмду?» — дейишти»** — бу вақиә Тәврат, «Чөл.» 11-бапта баян қилинған.
77:20 Мис. 17:6; Чөл. 20:11
77:21 Чөл. 11
77:24 **«У улар үстигә «манна»ни яғдуруп, уларға әрштики ашлиқни бәргән еди»** — «манна» асмандин чүшидиған бирхил аш еди. «Мис.» 16-бапни көрүң.
77:24 Мис. 16:14
77:25 **«... Инсанлар күч егилириниң ненини йегән еди»** — « «күч егилири» шүбһисизки, пәриштиләрни көрситиду.
77:25 Юһ. 6:31; 1Кор. 10:3
77:26 Чөл. 11:31

У улардин әң қаматликлирини қиривәтти,
Исраилниң сәрхил яшлирини йәргә урувәтти.
32 Мана, шундақ болсиму,
Улар йәнила давамлиқ гуна қиливәрди,
Униң мөҗизилиригә техичила ишәнмиди;
33 Шуңа У уларниң күнлирини беһудиликтә,
Жиллирини дәккә-дүккилик ичидә түгәткүзди.
34 У уларни өлтүргили турғанда,
Андин улар Уни издиди;
Улар йолидин йенип, интилип Тәңрини издиди;
35 Улар Худаниң уларниң уюлтеши екәнлигини,
Һәммидин Алий Болғучи Тәңриниң уларниң һәмҗәмәт-қутқазғучиси екәнлигини есигә кәлтүрди.
36 Бирақ улар ағзи билән Униңға хушамәт қилди,
Тили билән Униңға ялған сөз қилди;
37 Чүнки уларниң көңли Униңға садиқ болмиди,
Улар Униң әһдисини чиң тутмиди.
38 Бирақ У йәнила рәһимдил еди;
Қәбиһлигини кәчүрүп, уларни йоқатмиди;
У қайта-қайта Өз ғәзивидин янди,
У қәһрини қозғиғини билән һәммини төкмиди.
39 У уларниң пәқәт әт егилири,
Кәтсә қайтип кәлмәс бир нәпәс екәнлигини яд әтти.
40 Улар чөл-дәштә шунчә көп қетим Униң аччиғини кәлтүрди.
Шунчә көп қетим баяванда көңлигә азар бәрди!
41 Бәрһәқ, улар қайтидин йолдин чәтнәп Тәңрини синиди,
Исраилдики Муқәддәс Болғучиниң җүригини зедә қилди.
42-43 Улар Униң қолини әслимиди;
Уларни зомигәрниң чаңгилидин һөрлүккә қутқузған күнини,
Қандақ қилип Мисирда карамәтләрни яритип,
Зоан даласида мөҗизиләрни көрсәткинини есидин чиқарди.
44 У Мисирлиқларниң дәриялирини, еқинлирини қанға айландуруп,
Уларни ичәлмәс қилип қойди;
45 Уларниң арисиға нәштәрлик чивинларни топ-топи билән әвәтти,
Һалак қилар пақиларни маңдурди;
46 Уларниң зираәтлирини кепинәк қурутлириға тутуп берип,
Мәһсулатлирини чекәткиләргә бәрди;
47 Үзүм таллирини мөлдүр билән урдуруп,
Әнҗирлирини қирав билән үшшүтивәтти.
48 У калилирини мөлдүргә соқтуруп,
Маллирини чақмақ отлирида көйдүривәтти.
49 У уларға ғәзивиниң дәһшәтлигини —
Қәһрини, аччиғини һәм еғир күлпәтләрни,

77:31 Чөл. 11:33; 1Кор. 10:5
77:44 Мис. 7:20
77:45 Мис. 8:2,20
77:46 Мис. 10:13
77:47 Мис. 9:23

Балаю-апәт елип келидиған бир түркүм пәриштиләрниму чүшәрди.
50 У Өз ғәзиви үчүн бир йолни түзләп қойди;
Уларниң женини өлүмдин айимай,
Бәлки һаятини вабаға тапшурди;
51 У Мисирда барлиқ тунжа туғулған балиларни,
Һамниң чедирлирида уларниң ғурури болған тунжа оғул балилирини қиривәтти.
52 У падичидәк Өз хәлқини Мисирдин сәпәргә атландуруп,
Чөл-баявандин уларни қой падисидәк башлап маңди;
53 Уларни аман-есән йетәклигәчкә,
Улар қорқунучтин халий болуп маңди;
Дүшмәнлирини болса, деңиз жутуп кәтти.
54 У уларни Өз муқәддәс зимининиң чегарасиға,
Оң қоли егиливалған бу тағлиққа елип кәлди.
55 У әлләрни уларниң алдидин қоғливетип,
Зимин үстигә тана тартқузуп өлчәп, уларға тәқсим қилди;
Исраил қәбилилирини уларниң чедирлириға олтирақлаштурди.
56 Бирақ улар Худани, һәммидин Алий Болғучини синап аччиқландурди,
Униң тапшурған гува-агаһлирини тутмиди;
57 Бәлки ата-бовлиридәк йолдин тейип асийлиқ қилди,
Хаин оқядәк қейип кәтти.
58 Улар егизликтә қурған ибадәтгаһлар билән Униң ғәзивини қозғиди,
Ойма бутлири билән Униң жүригини өртиди.
59 Худа уларни аңлап ғәзәпләнди,
Исраилдин интайин йиргәнди.
60 У Шилоһдики маканини,
Йәни У инсан арисида турған чедирни ташлап кәтти,
61 Өзиниң қудрәт бәлгүсини булап кетишкә,
Шан-шәривини ишғалийәтчиләрниң қолиға бәрди;
62 Өз хәлқини қиличқа тапшурди,
Өзиниң мираси болғанлардин интайин ғәзәпләнди.
63 От уларниң жигитлирини ялмиди,
Қизлири той нахшилирида махталмайтти.
64 Уларниң каһинлири қилич астида жиқилди,
Лекин тул хотунлири һаза тутмиди.
65 Андин Рәб бириси уйқидин ойғандәк ойғанди,
Шараптин жасарәтләнгән палвандәк товлиди.
66 У рәқиплирини уруп чекиндүрүп,

77:50 Мис. 9:6
77:51 Мис. 12:29; Зәб. 104:36
77:53 Мис. 14:27,28; 15:10
77:55 Йә. 13:7; Зәб. 135:21,22
77:58 Қан. 32:16,21
77:60 **«У Рәб Шилоһдики маканини, Йәни У инсан арисида турған чедирни ташлап кәтти»** — 60-66-айәтләрдики вақиәләр «1Сам.» 1-6-бапта баян қилинған.
77:61 **«Өзиниң қудрәт бәлгүсини булап кетишкә, шан-шәривини ишғалийәтчиләрниң қолиға бәрди»** — бу айәттә Худаниң «қудрәт бәлгүси» вә «шан-шәриви» Униң әһдә сандуғини көрситиду.
77:61 1Сам. 4:10,11
77:64 **«Уларниң каһинлири қилич астида жиқилди»** — «каһин» ибадәтханида қурбанлиқ қилиш хизмитидә болған мәхсус хадим.
77:64 1Сам. 4:11,18,19

Уларни түгимәс рәсваға қалдурди.
67 Йүсүпниң чедирини шаллап, рәт қилди;
Әфраим қәбилисини таллимиди;
68 Бәлки Йәһуда қәбилисини,
Яхши көргән Зион теғини таллиди.
69 Шу йәрдә муқәддәс жайини тағ чоққилиридәк,
Йәр-зиминни әбәдий орнатқандәк мәзмут бена қилди;
70 У Өз қули Давутни таллап,
Уни қой қотанлиридин чақиривалди;
71 Қозилирини емитидиған сағлиқларни әгишип бeқиштин айрип,
Уни Өз хәлқи Яқупни, мираси болған Исраилни бeқишқа чиқарди.
72 Давут уларни қәлбидики дуруслуғи билән бақти,
Қолиниң әпчиллиги билән уларни йетәклиди.

78-күй
Жутни басқан балаю-апәттин көтирилгән налә-зар

78 [1] Асаф язған күй: —
И Худа, әлләр Өз мирасиңға бөсүп кирди;
Улар Сениң муқәддәс ибадәтханаңни булғиди;
Йерусалимни дога-дога харабиләргә айландурди.
2 Улар қуллириңниң җәсәтлирини асмандики учар-қанатларға йәм қилип,
Мөмин бәндилириңниң әтлирини даладики һайванатларға ташлап бәрди.
3 Улар хәлқиңниң қанлирини Йерусалим әтрапида судәк аққузди,
Җәсәтлирини көмгили бирәр адәмму қалдурмиди.
4 Хошнилиримиз алдида рәсваға қалдуқ,
Әтрапимиздикиләргә мәсқирә вә мазақ объекти болдуқ.
5 Қачанғичә, и Пәрвәрдигар?
Сән мәңгүгә ғәзәплинәмсән?
Сениң жүригиң от болуп өртиниверәмду?
6 Қәһриңни Сени тонумиған әлләр үстигә,
Намиңни билмигән падишалиқлар үстигә төккәйсән!

77:66 **«У рәқиплирини уруп чекиндүрүп...»** — бу җүмлә ибраний тилида икки бислиқ. Иккинчи мәнаси «У рәқиплириниң касисиға уруп,..». Тәврат, «1Сам.» 5-бапта, Худа бутпәрәс Филистийәликләргә ваба чүширип, уларни бувасирлар билән қийниди.
77:66 1Сам. 5:6; 6:4
77:67 **«Рәб... Йүсүпниң чедирини шаллап, рәт қилди; Әфраим қәбилисини таллимиди...»** — 67-72-айәтләрдә, Худаниң Давут пәйғәмбәрни Өз хәлқиниң падишаси болушқа, Зион (Йерусалим)ни Өз муқәддәс ибадәтханисиниң қурулуш җайи болушқа таллаш җәриянини баян қилиниду. Һәзрити Давут болса Йүсүп яки Әфраим қәбилилиридин әмәс, бәлки Йәһуда қәбилисидин еди.
77:70 1Сам. 16:11; 2Сам. 7:8
77:71 2Сам. 5:2; 1Тар. 11:2
78:1 **«И Худа, әлләр Өз мирасиңға бөсүп кирди; улар Сениң муқәддәс ибадәтханаңни булғиди; Йерусалимни дога-дога харабиләргә айландурди»** — бу күй Бабил падишаси Небоқаднисар миладийәдин илгәрки 597-жили Йерусалимни, җүмлидин муқәддәс ибадәтханини вәйран қилип, нурғун Исраилларни әсиргә елип Бабилға елип кәткәндин кейин йезилған болса керәк.
78:4 Зәб. 43:15; 79:7
78:5 **«Сениң жүригиң от болуп өртиниверәмду? »** — ибраний тилида «Сениң һәситиң от болуп өртиниверәмду? ».
78:5 Зәб. 88:47
78:6 Йәр. 10:25

7 Чүнки улар Яқупни ялмап,
Униң маканини харабиликкә айландурувәтти.
8 Ата-бовилиримизниң қәбиһликлирини бизгә һесаплимиғайсән;
Рәһимдиллиқлириң бизниң йенимизға чапсан кәлгәй!
Чүнки биз интайин пәс әһвалға чүшириддуқ.
9 Өз намиңниң шөһрити үчүн бизгә ярдәм қилғайсән, и нижатлиғимизниң Худаси,
Намиң үчүн бизни қутқузғайсән, гуналиримизни кафарәт қилип кәчүргәйсән;
10 Әлләр немишкә: «Уларниң Худаси қәйәрдә?» дәп мазақ қилишиду?
Қуллириң төккән қан қәрзиниң һесави әлләр арисида, көз алдимизда қилинсун.
11 Әсирләрниң аһ-зарлири алдиңға кәлгәй;
Билигиңниң улуқлуғи билән, өлүмгә буйрулғанларни сақлиғайсән.
12 И Рәб, ят хошнилиримизниң Саңа қилған зор һақаритини йәттә һәссә қошуп өзлиригә,
Йәни уларниң ичи-бағриға қайтурғайсән;
13 Шундақ қилип, Сениң хәлқиң — Өзәң баққан қойлириң болған бизләр,
Саңа мәңгүгә тәшәккүрләр ейтимиз,
Әвлаттин әвлатқичә Сениң мәдһийилириңни аян қилимиз.

79-күй
Худа йолида жутниң гүллиниши үчүн дуа
1-айәттики изаһатни көрүң

79 1-2 «Нилупәрләр» дегән аһаңда; бир гувалиқ; Асаф язған күй: —
Қулақ салғайсән, и Исраилниң падичиси,
Йүсүпни қой падисидәк бекип йетәклигүчи;
И керублар оттурисида Олтарғучи,
Нурланғайсән!
3 Әфраим, Бинямин, Манассәһләрниң алдида қудритиңни қозғиғайсән,
Бизләрни қутқузғили кәлгәйсән!
4 И Худа, бизни Өз йениңға қайтурғайсән!
Жамалиңниң нурини чачқайсән, шунда биз қутқузулимиз!
5 И Пәрвәрдигар, самавий қошунларниң Сәрдари болған Худа,
Хәлқиңниң дуалириға болған ғәзивиң қачанғичә ялқунлап туриду?
6 Сән көз яшлирини уларға озуқ орнида қилдиң,
Көз яшлирини қача-қачилап уларға ичкүздуң.
7 Бизни хошнилиримизға талашқа қойдуң;
Дүшмәнлиримиз бизни мәсқирә қилишиду.
8 И самавий қошунларниң Сәрдари болған Худа,

78:8 Йәш. 64:8
79:1-2 **«Қулақ салғайсән, и Исраилниң падичиси, Йүсүпни қой падисидәк бекип йетәклигүчи; и керублар оттурисида Олтарғучи, нурланғайсән!»** — бу күй бәлким Исраилниң җәнубий тәрипидә (җәнубий падишалиғида, йәни «Йәһуда»да) миладийәдин илгәрки 734-722 жилларда йезилған; шу вақитларда Асурийә империйәси Исраил шималий падишалиғиға бөсүп кирип, буланчилиқ қилип, уларниң көп адәмлирини әсиргә алди. Җәнубий падишалиқтики бир қисим кишиләр әпсуслинип, шималидики қериндишлири үчүн дуа қилиду. **«керублар оттурисида Олтарғучи»** — Худаниң муқәддәс ибадәтханисидики «әң муқәддәс жай»да әһдә сандуғиниң икки йенида алтундин ясалған бирдин «керуб», йәни күчлүк пәриштиниң сеймаси туриду. Худа әслидә Өз һозуриниң бу икки керуб оттурисида болушиға вәдә қилған.
79:4 Зәб. 4:8; 30:17; 661-:3; Дан. 9:17
79:7 **«Бизни хошнилиримизға талашқа қойдуң»** — бәзи кона көчүрмиләрдә: — «Сән бизни хошнимизға мазақ объекти қилдиң» дегән сөзләр тепилиду.
79:7 Зәб. 43:14-15; 78:4

Бизни Өз йениңға қайтурғайсән!
Жамалиңниң нурини чачқайсән, шунда биз қутқузулимиз!
9 Сән Мисирдин бир түп үзүм көчитини елип кәлдиң;
Ят әлләрни һайдиветип, орниға уни тиктиң.
10 Униң алдида йәрни кәң ачтиң;
У чоңқур йилтиз тартип, пүтүн зиминға йейилди.
11 Униң сайиси тағларни қаплиди;
Ғоллири қудрәтлик кедир дәрәқлиридәк өсти;
12 У шахлирини деңизғичә,
Пиләклирини Әфрат дәрияси бойлириғичә узартти.
13 Сән немишкә униң қашалирини бузуп,
Мевисини өтүп кетиватқанларниң үзүп елишиға йол қойдуң?
14 Мана орманлиқтики явайи тоңғузлар уни йериватиду,
Даладики һайванатлар униңдин озуқлиниду.
15 И самавий қошунларниң Сәрдари болған Худа, Сәндин өтүнимизки,
Йенимизға қайтқайсән!
Әрштин һалимизға нәзәр салғайсән,
Келип бу үзүм телидин хәвәр алғайсән!
16 Йәни оң қолуң тиккән бу йилтиздин,
Өзәң үчүн мәзмут йетиштүргән бу оғлуңдин хәвәр алғайсән!
17 Мана у отта көйдүрүлди,
Кесиветилди;
Йүзүңдики тәнбиһий қаришиңни көрүп улар һалак болмақта;
18 Қолуңни оң қолуңдики адәмгә,
Йәни Өзәң үчүн мәзмут йетиштүргән Инсан оғлиға қондурғайсән;
19 Шундақ қилғанда биз Сәндин һәргиз чекинмәймиз;
Бизни йеңилиғайсән, шунда биз намиңни чақирип Саңа илтижа қилимиз.
20 И Пәрвәрдигар, самавий қошунларниң Сәрдари болған Худа,
Бизни Өз йениңға қайтурғайсән!
Жамалиңниң нурини чачқайсән, шунда биз қутқузулимиз!

80-күй
Һейт-байрамда Худаниң гува-китавини Исраилға әслитиш

80 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп «Гиттиф»та челинсун дәп, Асаф язған күй:
Күч-қуввитимиз болған Худаға күй ейтип яңритиңлар,
Яқупниң Худасиға шатлинип тәнтәнә қилиңлар!
3 Нахшини яңритип, дапни елип,
Йеқимлиқ чилтар һәм равапни челиңлар!

79:9 Йәш. 5; Йәр. 2:21; Әз. 15; 17:3-10; Юһ. 15:1
79:11 **«қудрәтлик кедир дәрәқлиридәк..»** — яки «Тәңриниң кедир дәрәқлиридәк...».
79:15 **«... Келип бу үзүм телидин хәвәр алғайсән»** — ибраний тилида: — «...бу үзүм телини йоқлиғайсән» дегән билән ипадилиниду.
79:18 **«оң қолуңдики адәм... йәни Өзәң үчүн мәзмут йетиштүргән Инсан оғли..»** — «оң қолуңдики адәм», «Өзәң үчүн мәзмут йетиштүргән Инсан оғли» шүбһисизки Мәсиһ тоғрилиқ алдин-ала ейтилған бешарәтлик сөз.
79:18 Зәб. 109:1; Дан. 7:13, 14; Мат. 16:27; Ибр. 1:3; 8:1; 10:12; 12:1; 1Пет. 3:22
80:1-2 **«Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп «Гиттиф»та челинсун дәп, Асаф язған күй»** — ««Гиттиф»»ниң мүмкинчилиги бар бир мәнаси: «Гат шәһириниң сази».

4 Йеңи айда, бәлгүләнгән вақитта,
Байрам-һейт күнимиздә нағра-сүнай челиңлар!
5 Чүнки бу Исраил үчүн бекитилгән бәлгүлимә,
Яқупниң Худасиниң бир пәрманидур.
6 У Мисир зиминида жүрүш қилғанлирида,
(Шу йәрдә биз чүшәнмәйдиған бир тилни аңлап жүрәттуқ)
У буни Йүсүпкә гува қилип бәрди;
7 — «Униң мүрисини жүктин сақит қилдим,
Униң қоли севәт көтириштин азат болди;
8 Қистақчилиқта нида қилдиң,
Мән сени азат қилдим;
Гүлдүрмама чиққан мәхпий жайдин саңа жавап бәрдим;
«Мәрибаһ» сулири бойида сени синидим».
Селаһ.
9 — «Тиңша, хәлқим, Мән сени гувалар билән агаһландурмән;
И Исраил, Маңа қулақ салсаң еди!
10 Араңда ят илаһ болмисун,
Ят әлдики илаһқа баш әгмигин!
11 Сени Мисирдин елип чиққан Пәрвәрдигар Худайиңдурмән;
Ағзиңни йоған ач, Мән уни толдуримән.
12 — Бирақ хәлқим садайимға қулақ салмиди,
Исраилниң Маңа бағланғуси йоқ еди;
13 Шуңа Мән уларни өз тәрсалиғиға қоюветтим;
Улар өз мәслиһәтлири билән меңиверәтти.
14 — Аһ, Мениң хәлқим Маңа қулақ салса еди!
Исраил Мениң йоллиримда жүрсә еди!
15 Уларниң дүшмәнлирини тезла егилдүрәр едим,
Қолумни рәқиплиригә бурап, уларни басар едим.
16 Пәрвәрдигарға нәпрәтләнгүчиләр Униң алдида зәиплишип бойсунар еди;
Уларниң шу ахирити мәңгүгә болатти;
17 Саңа аш-буғдайниң әң есилини йегүзәр едим,
Бәрһәқ, қорам таштин һәсәл аққузуп сени қандурар едим».

81-күй
Худаниң алий соти

81 1 Асаф язған күй: —
Худа Өз илаһий мәжлисидә туруп риясәтчилик қилиду,
У илаһлар арисида һөкүм чиқириду;

80:6 «Шу йәрдә биз чүшәнмәйдиған бир тилни аңлап жүрәттуқ» — ибраний тилида «Шу йәрдә **мән** чүшәнмәйдиған бир тилни жүрәттим» дегән сөз билән ипадилиниду. Бу бәлким Худа Өз хәлқигә вакалитән сөзлишини, улар билән биргә болушини көрситиши мумкин. **«У буни Йүсүпкә гува қилип бәрди»** — «буни» бәлким 3-айәттә тилға елинған һейтларни, шундақла шу һейтларни сазлар билән жақалашни көрсәтсә керәк.
80:8 «... «Мәрибаһ» сулири бойида сени синидим» — «Мәрибаһ» («елишиш», «жедәл») дегән мәнада. «Мәрибаһ» икки жайниң исми; шу йәрләрдә болған вақиәләрниң биринчиси Тәврат «Мис.» 17-бапта, иккинчиси «Чөл.» 20-бапта хатириләнгән.
80:17 «Саңа аш-буғдайниң әң есилини йегүзәр едим» — «U Саңа аш-буғдайниң әң есилини йегүзәр еди».
81:1 «Худа Өз илаһий мәжлисидә туруп риясәтчилик қилиду, У илаһлар арисида һөкүм чиқириду» — бизниңчә, бу мәжлискә қатнашқан «илаһлар»ниң Худаниң хәлқигә сотчи болған яки Өз хәлқи арисида һоқуқ-мәсъулийити

[2] — Қачанғичә силәр наһәқ һөкүм чиқирисиләр,
Қачанғичә рәзилләргә йүз-хатирә қилисиләр?
Селаһ.
[3] Гадайлар вә житим-йесирларниң дәвасини сораңлар,
Езилгәнләр һәм һаҗәтмәнләргә адаләтни көрситиңлар;
[4] Мискинләр һәм намратларни қутқузуңлар,
Уларни рәзилләрниң чаңгилидин азат қилиңлар!
[5] Улар буларни билмәй вә чүшәнмәй зулмәттә кезип жүрмәктә,
Шуңа йәрниң һуллири тәврәнмәктә.
[6] Мән ейттим: — «Силәр илаһларсиләр,
Һәммиңлар Һәммидин Алий Болғучиниң оғуллири силәр;
[7] Шундақ болсиму силәр инсанға охшаш өлисиләр,
Һәр қандақ әмир-бәккә охшашла жиқилисиләр».
[8] — Турғин, и Худа, йәр-йүзини сорақ қилғайсән!
Чүнки Сән барлиқ әлләргә варис болғучисән!

82-күй
Дүшмәнләрниң сүйқәстлири һәққидә дуа

82 [1-2] Асафниң күй-нахшиси: —
И Худа, үн чиқармай турувалма,
Жим турувалма, сүкүт қилип турувалма, и Тәңрим!
[3] Чүнки мана, Сениң дүшмәнлириң давраң қилмақта,
Саңа өчмәнләр баш көтәрмәктә.
[4] Улар қувлуқ билән Сениң хәлқиңгә сүйқәст қилиду,
Сениң һимайә қилип қәдирлигәнлириң билән қаршилишишни мәслиһәтлишиду.
[5] Улар: — «Жүрүңлар, уларни милләт қатаридин йоқ қилайли!
Исраилниң нами иккинчи тилға елинмисун!» — демәктә.
[6] Улар һәмнәпәс, һәмдил мәслиһәтләшти;
Улар Саңа қарши иттипақ түзди.
[7] Мана, Едом вә Исмаилларниң чедирлири,
Моаб һәм Һагрийлар;
[8] Гәбал, Аммон, вә Амаләк;
Филистийә һәмдә Тур аһалилири,
[9] Асурийәму уларға қошулди;

бар адәмләр екәнлиги төвәндики айәтләрдин көрүлиду. Мәлум җәһәтләрдин, улар Худадәк адәмләр үстидин һөкүм чиқириду; шуниң үчүн улар бу мәсъулийәтниң еғирлиғини убдан чүшиниши керәк. **«у илаһлар арисида һөкүм чиқириду»** — башқа шәрһчиләр болса «илаһлар» дегәнни йәр йүзидики падиша-һоқуқдарларни көрситиду, дәп қарайду. Музу шәрһчиләр 6-айәттики «силәр илаһлар» дегәнни кинайилик сөз дәп қарайду; чүнки шу дәвирдики падишалардин көп қисми өзлирини «Худа» дәп қарайтти, хәлқидин өзигә ибадәт қилишини тәләп қилатти. Лекин Рәббимизниң «Юһ.» 10:33-36дә ейтқан шәрһи бойичә, бу сөзләр кинайилик сөз әмәс; шуңа жуқуриқи чүшәндүрүшимиз тоғра, дәп қараймиз.

81:1 Юһ. 10:22-4

81:3 **«...житим-йесирларниң дәваси»** — ибраний тилида «... атисизларниң дәваси».

81:4 Пәнд. 24:112

81:7 **«Шундақ болсиму силәр инсанға охшаш өлисиләр, һәр қандақ әмир-бәккә охшашла жиқилисиләр»** — 1-айәт вә униңдики изаһатни көрүң.

81:8 **«Сән барлиқ әлләргә варис қилисән»** — бу сөз бәлким Мәсиһкә ейтилиши мүмкин.

81:8 Зәб. 2:8; Ибр. 1:2

Улар Лут оғуллириға яр-йөләк болуп кәлгән.
Селаһ.
10 Сән Кишон дәриясида Мидиянийларға,
Сисераға вә Ябинға қандақ тақабил турған болсаң,
Уларғиму шундақ қилғайсән;
11 Булар Ән-Дор йезисида қирилған еди,
Йәр үчүн тизәк-оғутқа айланған еди.
12 Уларниң әмирлирини Ораб вә Зеәбкә,
Уларниң даһийлирини Зәбаһ һәм Залмуннаға охшаш қилғайсән;
13 Чүнки улар: «Худаниң чимән-яйлақлирини өзимизгә мүлүк қиливалайли!» — дәп ей-
тқан.
14 И Худайим, уларни домилинидиған қамғақтәк,
Шамалда учурулған саман кәби соруветкәйсән.
15 От орманлиққа туташқанға охшаш,
Ялқун тағларни көйдүргәнгә охшаш,
16 Сән йәнә уларни бориниң билән қоғлиғайсән,
Қара қуюниң билән вәһимигә салғайсән;
17 Уларниң Сениң намиңни издиши үчүн,
Уларниң йүзлирини шәрм-һая билән чөмдүргәйсән, и Пәрвәрдигар!
18 Улар номустин әбәдий шәрмәндә болсун,
Жаһанға рәсва болуп йоқитилсун.
19 Улар билсунки,
Намиң Пәрвәрдигар болған Сәнла пүткүл жаһандики Әң Алий Болғучидурсән.

83-күй
Пәрвәрдигарниң һозурини сеғиниш

83 [1-2] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Гиттиф»та челинсун дәп, Кораһниң оғуллири үчүн йезилған күй: —

Маканлириң нәқәдәр әзиздур,
Самави қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигар!
3 Женим Пәрвәрдигарниң һойлилириға тәшна болуп,
Сеғинип һәтта һалидин кетиду,
Дилим вә әтлирим һаят Тәңригә тәлмүрүп нида қилиду;
4 Мана, һәтта мубарәк қучқачму бир маканни тапқан,
Қалиғачму өзигә һәм бала туғидиған уга ясайдиған жайни тапқан,
— Йәни Сениң қурбангаһлириңдин,
И самави қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигар,
— Мениң Падишаһим, мениң Худайим!
5 Сениң өйүңдә туруватқанлар бәхитликтур!
Улар үзлүксиз Сени мәдһийиләйду.

82:9 «Улар Лут оғуллириға яр-йөләк болуп кәлгән» — «Лутниң оғуллири» Моаб вә Аммон дегән хәлиқләр болуп шәкилләнгән.
82:12 «Уларниң әмирлирини Ораб вә Зеәбкә, Уларниң даһийлирини Зәбаһ һәм Залмуннаға охшаш қилғайсән» — Сисера, Ябин, (9-айәт) Ораб, Зеәб, Зәбаһ һәм Залмуннаға четишлиқ вақиәләрни билиш үчүн «Батур һакимлар» 7-, 8-бапларни көрүң.
83:1-2 «Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Гиттиф»та челинсун дәп» — «Гиттиф»ниң мүмкинчилиги бар бир мәнаси: «Гат шәһириниң сази».
83:3 Зәб. 41:1-3; 62:1-3

Селаһ.
6 Күч-қудрити Сәндин болған киши бәхитликтур —
Қәлбидә көтирилмә йоллар болғанлар;
7 Жиға вадисидин өткәндә,
Улар уни булақлиққа айландурар;
Бәрһәқ, күз ямғурлири уни бәрикәтләргә толдуриду.
8 Улар күчигә-күч улап меңиверидиу;
Һәр бири Зионға йетип келип, Худаниң һозурида һазир болиду.
9 И самавий қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигар, дуайимни аңлиғайсән;
И Яқупниң Худаси, қулақ салғайсән!
Селаһ.
10 Қара, и қалқинимиз болған Худа,
Өзәң мәсиһ қилғиниңниң йүзигә илтипат билән қариғин!
11 Чүнки Сениң һойлилириңда өткән бир күн
Башқа йәрдә өткән миң күндин әладур;
Рәзилләрниң чедирлирида яшиғандин көрә,
Худайимниң өйиниң босуғисида турғиним яхшидур.
12 Пәрвәрдигар Худа қуяш вә қалқандур,
Пәрвәрдигар шапаәт вә шан-шөһрәт бәхш етиду;
Дурус маңғанлардин У һәр қандақ илтипатни һеч айимайду;
13 Самавий қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигар,
Бәхитликтур Саңа таянған инсан!

84-күй
Исраилниң үзүл-кесил товва қилиши үчүн меһри-шәпқәт тәләп қилиш

84 1-2 Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Кораһниң оғуллири үчүн йезилған күй: —

Сән Өз зимиНиңға илтипат көрситип,
Яқупни сүргүнлүктин қайтурған едиң, и Пәрвәрдигар.
3 Хәлқиңниң қәбиһлигини кәчүрүм қилип,
Барлиқ гуналирини япқан едиң.
Селаһ.
4 Сән пүтүн қәһриңни ичиңгә қайтурувелип,
Ғәзивиңниң әшәддийлигидин янған едиңсән.
5 Әнди бизни Өз йениңға қайтурғайсән, и нижатлиғимиз болған Худа!

83:6 **«...қәлбидә көтирилмә йоллар болғанлар»** — «көтирилмә йоллар» — көтирип ясалған, Йерусалимға тавап қилидиған йолучилар маңидиған йоллар болса керәк.
83:7 **«Жиға вадисидин өткәндә»** — «Жиға вадиси» яки «бака вадиси». Ибраний тилида «бака» биринчидин «жиға»ни билдүриду, иккинчидин бир хил үҗмә дәриғини билдүриду, йәнә «жиғлайдиған дәрәқ» — кесилгән болса дәрәқ сүйи жиғлиғандәк чиқиду. Давут пәйғәмбәр икки қетим бир «Бака вадиси» (йәни «Рәфайим җилғиси»)да ғәлибә қилди һәм әшу йәрдә униң үч җан-дости җенини тәвәккүл қилип униңға су елип кәлди («2Сам.» 5-, 23-бапта). **«күз ямғурлири уни бәрикәтләргә толдуриду»** — Қанаанда (Пәләстиндә) күз ямғурлири йәрни һайдаш, һәм уруқ селишқа тәйяр қилиду.
83:10 **«Өзәң мәсиһ қилғиниңниң йүзигә илтипат билән қариғин!»** — «мәсиһ қилғини», 2-күйдики изаһатларни, шундақла «Тәбирләр»ниму көрүң.
83:11 **«Худайимниң өйиниң босуғисида турғиним яхшидур»** — йәнә бирхил тәрҗимиси: «Худайимниң өйидә ишикбақар болғиним яхшидур».
83:13 Зәб. 2:12; 33:9

Бизгә болған аччиғиңға һай бәргәйсән!
6 Сән бизгә әбәдий ғәзәплинәмсән?
Әвлаттин-әвлатқичә ғәзивиңни созамсән?
7 Хәлқиң Өзәңдин шатлиниши үчүн,
Бизни қайтидин йеңилимамсән?
8 Бизгә өзгәрмәс муһәббитиңни көрсәткәйсән, и Пәрвәрдигар,
Бизгә нижатлиғиңни ата қилғайсән!
9 Тәңри Пәрвәрдигарниң немиләрни дәйдиғанлиғиға қулақ салай;
Чүнки У Өз хәлқигә, Өз мөмин бәндилиригә аман-хатирҗәмликни сөзләйду;
Улар йәнә һамақәтликкә қайтмисун!
10 Зиминимизда шан-шөһрәтниң туруши үчүн,
Дәрһәқиқәт, Униңдин әйминидиғанларға Униң нижатлиғи йеқиндур;
11 Өзгәрмәс муһәббәт вә һәқиқәт өз ара көрүшти;
Һәққанийәт вә аман-хатирҗәмлик бир-бирини сөйүшти;
12 Һәқиқәт йәрдин үнүп чиқмақта,
Һәққанийәт әршләрдин қарайду.
13 Пәрвәрдигар бәрикәт бериду,
Зиминимиз һосулини бериду;
14 Һәққанийәт Униң алдида маңиду,
Униң қәдәмлиригә йол һазирлайду!

85-күй
Ялғузлуқта, қийналған күндә шапаәт тиләш

85 1 Давутниң дуаси:
Қулиқиңни мән тәрәпкә тутқин, и Пәрвәрдигар, маңа җавап бәргәйсән;
Чүнки мән езилгән вә һаҗәтмәндурмән.
2 Җенимни сақлиғайсән,
Чүнки мән Саңа мөминдурмән;
И Сән Худайим, Саңа таянған қулуңни қутқузғайсән;
3 Маңа меһри-шәпқәт көрсәткәйсән, и Рәб,
Чүнки мән күн бойи Саңа нида қилимән.
4 Қулуңниң җенини шат қилғин,
Чүнки җеним Саңа тәлмүрүп қарайду;
5 Чүнки Сән Рәб, меһриван, кәчүрүмчан Сән!
Өзәңгә илтиҗа қилғанларниң һәммисигә зор меһир-муһәббәт көрсәткүчидурсән!
6 Мениң дуайимға қулақ салғин, и Пәрвәрдигар,

84:5 **«Әнди бизни Өз йениңға қайтурғайсән, и нижатлиғимиз болған Худа! Бизгә болған аччиғиңға һай бәргәйсән!»** — Худаниң Исраилға рәһимдиллиқ көрситиватқинини көрүп (3-айәтни көрүң), мошу күйниң муәллипи Худадин Исраилни үзүл-кесил товва қилдурғайсән, уларни Өз йениңға, шундақла Өз жутиға қайтурғайсән, дәп дуа қилишни башлайду.
84:7 Зәб. 70:20; 79:19; 137:7
84:11 **«Өзгәрмәс муһәббәт вә һәқиқәт өз ара көрүшти; һәққанийәт вә аман-хатирҗәмлик бир-бирини сөйүшти»** — бу сирлиқ сөзләр шүбһисизки, Мәсиһниң өзини қурбанлиқ қилғинида, әмәлгә ашурулди.
84:11 Ибр. 7:2
84:13 Зәб. 66:7
84:14 **«Һәққанийәт Униң алдида маңиду, униң қәдәмлиригә йол һазирлайду!»** — йәнә бирхил тәрҗимиси: «Һәққанийәт Униң алдида маңиду, һәм өзини Униң қәдәмлиригә орнитиду».

Йелинишлиримниң садасини аңлиғайсән;
[7] Бешимға күн чүшкәндә,
Мән Саңа илтижа қилимән,
Чүнки Сән маңа жавап берисән.
[8] Илаһлар арисида Сениң тәңдишиң йоқтур, и Рәб;
Қилған ишлириңниңму тәңдиши йоқтур.
[9] Сән яратқан барлиқ әлләр келип сениң алдиңда сәждә қилиду, и Рәб,
Намиңни улуқлайду.
[10] Чүнки Сән наһайити бүйүксән,
Мөжизиләрни Яратқучидурсән;
Сән Худадурсән, ялғуз Сәнла.
[11] Өз йолуңни маңа үгәткәйсән, и Пәрвәрдигар,
Вә Сениң һәқиқитиңдә жүримән;
Намиңға һөрмәт-әймиништә болушум үчүн, қәлбимни пүтүн қилғайсән.
[12] Йә Рәббим Худа, пүтүн қәлбим билән Сени мәдһийиләймән,
Әбәдил-әбәт намиңни улуқлаймән.
[13] Чүнки маңа болған меһир-муһәббитиң зордур,
Сән тәһтисараниң тәглиридин женимни қутқузисән;
[14] И Худа, тәкәббурлар маңа қарши көтирилди,
Әшәддийләрниң жамаити женимни издимәктә,
Улар Сени нәзиригә алмәйду!
[15] Амма Сән, Рәб, рәһимдил вә шәпқәтлик Илаһсән,
Асанлиқчә аччиқланмайсән,
Меһир-муһәббәт һәм һәқиқәт-садиқлиғиң тешип туриду.
[16] Мән тәрәпкә бурулуп, шәпқәт көрсәткәйсән;
Өз қулуңға күчүңни бәргәйсән,
Дедигиңниң оғлини қутқузғайсән!
[17] Маңа өчмәнләрниң уни көрүп хижил болуши үчүн,
Илтипатиңни көрситидиған бир аламәтни маңа көрсәткин;
Чүнки Сән Пәрвәрдигар, маңа ярдәм қилдиң,
Маңа тәсәлли берип кәлгәнсән.

86-күй
Зионниң улуқлуғи

86 [1] Кораһниң оғуллири үчүн йезилған күй-нахша: —
Униң ули болса муқәддәс тағлардидур.
[2] Пәрвәрдигар Зионниң дәрвазилирини сөйиду,
Яқупниң барлиқ макан-жайлиридинму әвзәл көриду;
[3] Сениң шәривиңгә улуқ ишлар ейтилмақта, и Худаниң шәһири!
Селаһ.

85:7 Зәб. 17:7; 49:15; 54:17-18
85:8 **«Илаһлар арисида Сениң тәңдишиң йоқтур, и Рәб...»** — бу айәт «илаһлар»ниң һәқиқий мәвжут екәнлигини етирап қилмайду, әлвәттә.
85:8 Қан. 3:24; Зәб. 135:4
85:11 Зәб. 24:4-5; 26:11; 118:33
85:14 Зәб. 53:5-7
85:15 Мис. 34:6; Чөл. 14:18; Нәһ. 9:17; Зәб. 102:8; 144:8; Йо. 2:13
86:1 **«Униң ули болса муқәддәс тағлардидур»** — «Униң ули» — Худаниң ули, демәк.

[4] «Мени тонуп билгәнләр арисида Раһаб билән Бабилни тилға алимән;
Мана Филистийә, Тур билән Ефиопийә;
Мана бу адәм шу йәрдә туғулған» — дәймән.
[5] Бәрһәқ, Зион тоғрилиқ шундақ ейтилиду: —
«Бу адәм, паланчи-покунчи униңда туғулған,
Һәммидин Алий Болғучиниң Өзи уни мустәһкәмләйду».
[6] Хәлиқ-қовмларни хатирилигинидә Пәрвәрдигар: —
«Бу киши бу йәрдә туғулған» — дәп алаһидә хатиригә йезип қойиду.
Селаһ.
[7] Нахшичилар, уссулчилар шуни тәң ейтиду: —
«Мениң барлиқ булақ-мәнбәлирим сениңдидур!»

87-күй
Тум қараңғулуқ

87 [1-2] Кораһниң оғуллири үчүн йезилған күй-нахша: —
Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Махалат-леанот» аһаңида оқулсун дәп, Әзралиқ Һеман язған «Масқил»: —

И Пәрвәрдигар, нижатлиғим болған Худа,
Кечә-күндүз Саңаналә қилип кәлдим.
[3] Дуайим Сениң алдиңға кирип ижабәт болсун;
Нидайимға қулақ салғайсән;
[4] Чүнки дәрдләрдин женим тойған,
Һаятим тәһтисараға йеқинлашқан,
[5] Һаңға чүшүватқанлар қатарида һесаплинимән;
Күч-мадари қуруған адәмдәк болуп қалдим.
[6] Өлүкләр арисиға ташланғанмән,
Қирилип қәбирдә ятқанлардәк;
Сән уларни йәнә әслимәйсән,
Улар қолуңдин үзүп елинип жирақ қилинған.
[7] Сән мени һаңниң әң тегигә,
Зулмәтлик жайларға, деңизниң чоңқур йәрлиригә чөмдүрдүң.
[8] Қәһриң үстүмгә еғир жүктәк басти,
Барлиқ долқунлириң билән мени қийнидиң.
[9] Мәндин дост-бурадәрлиримни жирақлаштурдуң;
Уларни мәндин йиргәндүрдүң;

86:4 **«... арисида Раһаб билән Бабилни тилға алимән»** — «Раһаб» бу йәрдә Мисирни билдүриду (мәнаси: «тәкәббур». «Йәш.» 30:7ни көрүң). **««Мени тонуп билгәнләр арисида Раһаб билән Бабилни тилға алимән... мана бу адәм шу йәрдә туғулған» — дәймән»** — сөзлигүчи Худа Өзи болса керәк.
86:6 **««Бу киши бу йәрдә туғулған» — дәп алаһидә хатиригә йезип қойиду»** — бу сирлиқ сөз Худаниң Йәһудий болмиған («ят әллик») Өзигә етиқат қилғучиларни етиқати арқилиқ «Өзәмгә тәвә адәм, Өзәмниң аиләмдики адәм» дәп һесаплап, уларға илтипат қилип: «Йерусалимда туғулған» дәп һесаплайдиғанлиғини көрситиду.
86:6 Зәб. 22:31; Ибр.12:22-23
86:7 **«Мениң барлиқ булақ-мәнбәлирим сениңдидур!»** — «сениңда» бәлким Зионда дегән мәнада. Бәзи алимлар мәнасини «Худа Өзидә» дәп қарайду.
87:1-2 **«Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп, «Махалат-леанот» аһаңида оқулсун дәп...»** — «Махалат-леанот»ниң мәнаси намәлум; бәзи алимлар «ажизлиқтики дәрдләр» яки «харлиқтин чиққан кесәл» дәп тәржимә қилиду.
87:6 **«Улар қолуңдин үзүп елинип жирақ қилинған»** — мәнаси, бәлким: «Худаниң инсанларға дайим көрситидиған көйүмидин айрилиған» дегәндәк.

Мән қамалғанмән, һеч чиқалмаймән.
10 Көзлирим азап-оқубәттин хирәләшти;
Һәр күни Саңа нида қилимән, и Пәрвәрдигар,
Қоллиримни Саңа көтирип кәлдим.
11 Өлүкләргә мөҗизә көрситәрсәнму?
Мәрһумлар орнидин туруп Саңа тәшәккүр ейтарму?
12 Өзгәрмәс муһәббитиң қәбирдә баян қилинарму?
Һалакәт диярида садиқлиқ-һәқиқитиң махтиларму?
13 Карамәтлириң зулмәттә тонуларму?
Һәққанийлиғиң «унтулуш зимини»дә билинәрму?
14 Бирақ мән болсам, Пәрвәрдигар, Саңа пәряд көтиримән,
Таң сәһәрдә дуайим алдиңға кириду.
15 И Пәрвәрдигар, немигә җенимни ташливәттиң?
Немигә җамалиңни мәндин йошурдуң?
16 Яшлиғимдин тартип мән езилгән, бимардурмән;
Вәһшәтлириңни көрүверип һеч һалим қалмиди.
17 Қәһриң үстүмдин өтти;
Вәһимилириң мени набут қилди.
18 Улар күн бойи ташқин сулиридәк мени оравалди,
Тамамән мени чөмдүрди.
19 Җан достлиримни, ағинилиримни мениңдин жирақлаштурдуң,
Мениң әзиз достум болса қараңғулуқтур!

88-күй
Худаниң Давут үчүн бекиткән мәңгүлүк әһдиси — немишкә мәғлубийәт һәм мунқәризлик болиду?

88 1-2 Әзраһлиқ Етан язған «Масқил»: —
Пәрвәрдигарниң өзгәрмәс муһәббитини әбәдий күйләймән,
Ағзимда дәвирдин-дәвиргичә һәқиқәт-садақитиңни аян қилимән.
3 Чүнки мән: Өзгәрмәс муһәббәт мәңгүгә тиклинип маңиду,
Сән һәқиқәт-садақитиңни әршиәлада мустәһкәмләватисән — дәп билдим;
4 Сән дедиңки: —
«Мән талливалғиним билән әһдә түзгәнмән;
Қулум Давутқа қәсәм қилдим: —
5 Сениң әвладиңни мәңгү давам қилдуримән,
Тәхтиңни әвлаттин-әвлатқа қуруп чиқимән».
Селаһ.
6 Һәм асманларму Сениң мөҗизилириңни тәбрикләйду, и Пәрвәрдигар,
Муқәддәсләрниң җамаитидә улар һәқиқәт-садақитиңни мәдһийиләйду;
7 Чүнки асманларда Пәрвәрдигарниң тәңдиши барму?

87:19 **«Мениң әзиз достум болса қараңғулуқтур!»** — башқа бирхил тәрҗимиси «Яр-бурадәрлирим қараңғулуққа көмүлүп қалди».
88:1-2 **«Әзраһлиқ Етан язған «Масқил»: — ...»** — әгәр бу «Етан» Давут падишаниң дәвридә яшиған («1Пад.» 4:31-айәттики «Етан») болса, бу күй бешарәт болуши керәк. Ундақ болмиса Давутниң ханидани тәхттин мәһрум болғандин кейин (Бабилда сүргүн болғандин кейин) башқа бир Етан язған.
88:6 **«Муқәддәсләрниң җамаитидә улар һәқиқәт-садақитиңни мәдһийиләйду»** — «муқәддәсләр» һәм 6-айәттики «қудрәт егисиниң оғуллири» пәриштиләрни көрсәтсә керәк.
88:6 Зәб. 18:1-3

Қудрәт Егисиниң оғуллири арисида Пәрвәрдигарға охшайдиған ким бар?
8 Тәңриниң һәйвиси муқәддәсләрниң мәжлисидикиләрни қаттиқ титритиду,
Униң әтрапидикиләрниң һәммиси үчүн У қорқунучлуқтур.
9 И Пәрвәрдигар, самавий қошунларниң Сәрдари болған Худа,
Қудрәтлик Яһ,
Саңа охшайдиған ким бар?
Әтрапиңда һәқиқәт-садақитиң туруқлуқтур.
10 Деңизниң мәғрурлуғи үстидин һөкүм сүрисән,
Долқунлири өркәшлигәндә, сән уларни тиничландурисән;
11 Раһабни өлгидәк янҗидиңсән,
Күчлүк билигиң билән дүшмәнлириңни тирипирән қилип тарқитивәттиң.
12 Асманлар сениңки, йәрму Сениңкидур,
Җаһан һәм униңға толған һәммини бәрпа қилдиң.
13 Шимал вә җәнупни, уларни яратқансән,
Табор вә Һәрмон чоққилири намиңни яңритип күйләр.
14 Қудрәтлик биләк сениңкидур;
Күчлүктур Сениң қолуң, оң қолуң һәм көтириклүктур.
15 Тәхтиңниң ули һәққанийлиқ һәм адаләттур,
Муһәббәт һәм һәқиқәт-садақәт дайим дидариң алдида маңиду.
16 Тәнтәнә садасини билгән хәлиқ бәхитликтур;
Улар Сениң җамалиңниң нурида маңиду, и Пәрвәрдигар!
17 Улар намиңда күн бойи шат болар,
Һәққанийлиғиңда улар көтирилди.
18 Чүнки уларниң күчиниң шан-шәриви өзәңдурсән,
Сениң илтипатиң билән мүңгүзимиз көтирилиду.
19 Чүнки Пәрвәрдигар бизниң қалқинимиз,
Исраилдики Муқәддәс Болғучи Шаһимиздур.

20 Сән бурун Өз мөмин бәндәңгә ғайипанә аламәттә көрүнүп сөз қилип шуни дегән
едиңсән: —
«Мән бир әзимәт үстигә ярдимимни қондурдум,
Әл арисидин мән талливалған бирисини көтәрдим;
21 Қулум Давутни таптим,
Муқәддәс мейим билән Мән уни мәсиһ қилип тиклидим.
22 Қолум униңға яр болушқа бекитилгән,
Билигим уни күчләндүриду.
23 Дүшмән униңдин һеч алван-селиқ алмайду,

88:11 **«Раһабни өлгидәк янҗидиңсән»** — «Раһаб» һәм деңиз әждиһаси (җин-шәйтанларниң бир ипадиси) һәм Мисирниң бир ләқими еди. Мәнаси «мәғрур»дур («Йәш.» 30:7ни көрүң).
88:12 Зәб. 23:1, 2
88:15 Зәб. 84:14; 96:2
88:16 **«Тәнтәнә садаси»** — яки «Ғаливийәтниң вақириши», яки «һейтлиқ тәнтәниләр».
88:18 **«Сениң илтипатиң билән мүңгүзимиз көтирилиду»** — «мүңгүз» мәлум әлниң яки адәмниң шан-шәривини, күч-қудритини билдүриду.
88:19 **«Чүнки Пәрвәрдигар бизниң қалқинимиз, Исраилдики Муқәддәс Болғучи Шаһимиздур»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Чүнки қалқинимиз Пәрвәрдигардин, Шаһимиз Исраилдики Муқәддәс Болғучидиндур».
88:20 **«Сән бурун Өз мөмин бәндәңгә ғайипанә аламәттә көрүнүп сөз қилип шуни дегән едиңсән...»** — бу тоғрилиқ «2Сам.» 7:8-17ни көрүң.
88:21 1Сам. 16:1,13

Пәскәш адәм уни қистимайду;
24 Бәлки Мән рәқиплирини униң алдида янҗиймән,
Уни өч көргәнләрни йәр билән йәксан қилимән;
25 Өз һәқиқәт-садақитим һәм меһир-муһәббитим униңға яр болар,
Һәм Мениң намим билән униң мүңгүзи көтирилиду.
26 Мән униң қолини деңиз үстидә,
Оң қолини дәриялар үстидә қоймән.
27 У Мени чақирип дәйдуки: —
«Сән мениң Атам, мениң Тәңрим,
Ниҗатлиғим болған қорам тешимдурсән!».
28 Мән йәнә уни Мениң тунҗа оғлум дәп,
Дуния падишалиридин әң жуқуриси қилимән.
29 Мениң муһәббитимни униң үчүн әбәдий қалдуримән,
Мениң әһдәм униң билән мәһкәм туриду;
30 Мән униң нәслини әбәдийләштүримән,
Униң тәхтини асманниң күнлиридәк давам қилдуримән.
31 Мабада оғуллири Тәврат-қанунумдин чиқип,
Һөкүмлирим бойичә жүрмисә,
32 Бәлгүлимилиримни бузса,
Әмирлиримгә итаәт қилмиса,
33 — У вақитта итаәтсизлигини таяқ билән,
Гунайини яра-җараһәт билән җазалаймән.
34 Лекин муһәббитимни униңдин үзүп қоймаймән,
Һәқиқәт-садақитимгә хиянәт қилмаймән;
35 Мән түзгән әһдәмни әсла бузмаймән,
Ләвлиримдин чиққанлирини һеч өзгәртмәймән.
36 Мән бир қетим пак-муқәддәслигимгә қәсәм ичтим —
Давутқа қәти ялған сөзлимәймән: —
37 «Униң әвлади әбәдий давамлишар;
Униң тәхти көз алдимдики қуяш кәби турар;
38 У ай кәби мәңгүлүк мустәһкәмлинәр,
Асмандики турғун гувачидәк мәзмут турар».
Селаһ.

39 Бирақ Сән буларни чәткә қеқип, тенип кәттиң;
Сән мәсиһ қилған падишаға қаттиқ ғәзәпләндиң.
40 Қулуң билән түзгән әһдидин ваз кәчтиң,
Униң таҗини йәргә ташлап дағ тәккүздүң.
41 Униң барлиқ там-пасиллирини жиқитип,

88:23 2Сам. 7:10
88:27 2Сам. 7:14; Ибр. 1:4, 5
88:28 Зәб. 2:7; 71:11; Кол. 1;15-18
88:31 2Сам. 7:14
88:36 Ибр. 6:13,17,18
88:37 Мат. 27:45
88:38 **«У ай кәби мәңгүлүк мустәһкәмлинәр, асмандики турғун гувачидәк мәзмут турар»** — «асмандики турғун гувачи» йәнә айни көрситишиму мүмкин.
88:39 Зәб. 21:1-2; Мат. 27:46; Йәш. 53:3-6, 10

Қәлъәлирини харабиликкә айландурдуң.
42 Йолдин өтүватқанларниң һәммиси уни булимақта,
У барлиқ хошнилири алдида рәсва болди.
43 Уни әзгәнләрниң оң қолини жуқури көтәрдиң,
Пүткүл дүшмәнлирини хошал қилдиң.
44 Бәрһәқ, Сән униң қиличиниң бисини қайривәттиң,
Җәңдә уни тик турғузмидиң.
45 Униң җулалиғини йоқитип,
Униң тәхтини йәргә өрүвәттиңсән.
46 Яшлиқ күнлирини Сән қисқарттиң,
Уни хиҗаләткә чөмдүрдүң.
Селаһ.
47 Қачанғичә, и Пәрвәрдигар?
Өзәңни әбәдий йошуривирәмсән?
Қәһриң от кәби мәңгү янарму?
48 Маңа нисбәтән, өмүрниң қис екәнлигини әстә тутқин!
Немишқиму барлиқ инсан балилирини беһудиликкә яратқансән?
49 Қени, қайси адәм яшап өлүмни көрмәйдикән?
У җенини тәһтисараниң чаңгилидин қутқузаламдикән?
Селаһ.
50 Сән һәқиқәт-садақитиңдә Давутқа қәсәм ичкән,
Авалқи меһир-муһәббәтләр қәйәрдә қалди, йә Рәббим?
51 Қуллириң учраватқан мәсқириләрни яд әткәйсән, и Рәб —
Мән ичимдә пүткүл күчлүк әлләрниң мазақлирини көтирип жүримән —
52 Дүшмәнлириңниң Өзәң мәсиһ қилғанниң қәдәмлирини қанчилик мәсқирилигинини,
И Пәрвәрдигар, яд әткәйсән!
53 Пәрвәрдигарға мәңгүгә тәшәккүр-мәдһийә қайтурулсун!
Амин! Амин!

Төртинчи бөлүм
89-күй
Һаятни қәдирләйдиған даналиқ

89 1 Худаниң адими болған Мусаниң дуаси: —
Йә Рәббим,
Сән барлиқ дәвирдә бизгә макан болуп келиватисән;
2 Тағлар вуҗудқа кәлмәстин бурун,
Сән йәр вә аләмни шәкилләндүрмәстин бурун,
Әзәлдин әбәткичә Тәңридурсән.
3 Сән инсанни тупраққа айландуруп: —
«Һәй, инсан балилири, қайтиңлар!» — дәйсән.
4 Мана, Сениң нәзириңдә миң жил —
Өтүп кәткән түнүгүнки бир күн,

88:41 Зәб. 70:13-14
88:42 Зәб. 79:13-14
88:45 Йәш. 53:7-8
88:49 Zәb. 48:7-13, 16
88:50 2Сам. 7:15

Түндики бир җесәктур, халас.
[5] Сән адәмләрни су ташқинидәк елип кетисән,
Улар өтүп кәткән бир уйқидәк,
Таң сәһәрдә үнүп чиққан от-чөпкә охшайду —
[6] Әтигәндә улар көкирип үниду,
Кечиси болса кесилип, солишип кетәр.
[7] Чүнки биз ғәзивиң билән йоқаймиз,
Қәһриң билән дәккә-дүккидә қалимиз.
[8] Сән қәбиһликлиримизни көз алдиңға,
Йошурун қилмишлиримизни җамалиңниң нури алдиға қойдуң.
[9] Барлиқ күнлиримиз дәрғәзивиң астида өтүп кетиду,
Жиллиримизни бир уһ тартиш биләнла түгитимиз.
[10] Өмримизниң жиллири йәтмиш жил,
Мағдуримиз бар болса сәксән жил;
Бирақ уларниң пәхри җапа вә беһудиликтур;
Һаят тезлик билән үзәр,
Мана, биз учуп кәттуқ.
[11] Саңа болған һөрмәт-әйминишниң аз-көплүгигә қарап һесаплинидиған,
Аччиғиңниң шиддитини ким билсун?
[12] Шуңа көңлимизни даналиққа қоюшимиз үчүн,
Күнлиримизни санашни бизгә үгәткәйсән!
[13] Йенимизға қайтқайсән, и Пәрвәрдигар, Сени қачанғичә...?!
Қуллириңға рәһим қилғайсән!
[14] Бизни әтигәндә өзгәрмәс муһәббитиң билән қандурғайсән;
Ундақта барлиқ күнлиримиздә күйләрни яңритип шатлинимиз.
[15] Сән бизни җапаға чөмгән күнләргә асасән,
Күлпәтни көргән жиллиримизға асасән йәнә хурсән қилғин!
[16] Улуқ ишлириң қуллириңға көрүнгәй,
Шану-шәвкитиң уларниң оғуллириғиму ашкарә болғай!
[17] Пәрвәрдигар Худайимизниң шерин мәрһәмити үстимиздә болғай,
Қолимизниң ишлирини үстимизгә бәрикәтлик қилғайсән,
Бәрһәқ, қолимизниң ишлирини бәрикәтлик қилғайсән!

90-күй
Худаниң һәр хил яманлиқтин, җин-шәйтанлардин қоғдиши

90 [1] Әң Алий Болғучиниң мәхпий җайида турғучи,
Һәммигә қадирниң сайисидә арамхуда яшайду.
[2] Мән Пәрвәрдигарни: —
«Мениң башпанаһим, Мениң қорғиним;
Мениң Худайим, Униңға тайинимән» — дәймән.
[3] Бәрһәқ, У қилтақчиниң тозиқидин сени қутулдуриду,
Шум ваба-қазадин һәм халас етиду.
[4] У пәйлири билән сени япиду;
Қанатлири астида панаһ таписән;

90:3 Зәб. 123:7

Униң һәқиқити саңа қалқан һәм истиһкамдур.
5 Сән нә кечидики вәһимидин,
Нә күндүзи учуватқан оқтин,
6 Нә қараңғулуқта кәзгүчи вабадин,
Нә чүш вақтида вәйранчилиқ қилғучи һалакәттин қорқмайсән.
7 Сениң йениңда миңи жиқилип,
Оң йеқиңда он миңи ғулап чүшсиму,
Лекин бала-қаза саңа йеқинлашмайду.
8 Сән пәқәт көзлириң билән беқип,
Пасиқларға берилгән жазани көрисән.
9 Пәрвәрдигарни панаһим дәп билгиниң үчүн,
Һәммидин Алий Болғучини макан қилғиниң үчүн,
10 Бешиңға һеч палакәт чүшмәйду,
Һеч ваба чедириңға йеқинлашмайду.
11 У Өз пәриштилиригә сениң һәққиңдә әмир қилиду,
Шуниң билән улар пүткүл йоллириңда сени сақлайду.
12 Айиғиң ташқа урулуп кәтмәслиги үчүн,
Улар сени қоллирида көтирип жүриду.
13 Шир вә кобра илан үстидин бесип өтисән,
Аслан вә әждиһани дәссәп-чәйләйсән.
14 «У Маңа муһәббитини бағлиғанлиғи үчүн,
Мән уни қутулдуримән;
У намимни тән алғини үчүн жуқурида сақлаймән.
15 У Маңа нида қилиду, Мән униңға жавап беримән;
Еғир күн уни басқанда униң билән биллә болимән;
Мән уни халас қилип, иззәт-һөрмәткә сазавәр қилимән.
16 Узақ өмүр билән уни қандуримән,
Һәм нижатлиғимни униңға көрситимән».

91-күй
Мәдһийә

91 1-2 Шабат күни үчүн бир күй-нахша: —
Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтиш,
Намиңни күйләш әладур, и Һәммидин Алий Болғучи!
3 Өзгәрмәс муһәббитиңни сәһәрдә,
Кечиләрдә болса, һәқиқәт-садақитиңни жакалаш,
4 Он тарлиқ саз вә равапни челип,
Чилтар билән муңлуқ аһаңда челиш әладур!
5 Чүнки Сән Пәрвәрдигар, Өз қилғиниң арқилиқ мени хурсән қилдиң,

---

90:4 Зәб. 56:1-2
90:5 Аюп 5:19,20; Пәнд. 3:25; Күй. 3:8
90:11 Зәб. 33:8; Мат. 4:6; Луқа 4:10
90:12 Луқа 4:11
90:13 Аюп 5:22,23
91:1-2 **«Шабат күни үчүн бир күй-нахша...»** — «шабат күни» — шәнбә күни, йәни Худа Йәһудий хәлқигә бекиткән арам елиш күни.

Қоллириңниң қилғанлири билән мән роһлинип нахша ейтимән.
6 Пәрвәрдигар, қилған ишлириң немидегән улуқдур!
Ойлириң наһайити чоңқурдур!
7 Беғәм киши буни билмәс,
Һамақәт буни чүшәнмәс,
8 Рәзилләр от-чөптәк айниғанда,
Қәбиһлик қилғучиларниң һәммиси гүлләнгәндә,
Мәңгү һалак болуп кетидиғанлар шулардур!
9 Лекин Сән, и Пәрвәрдигар, әбәдил-әбәт үстүн турисән.
10 Чүнки мана дүшмәнлириң, и Пәрвәрдигар,
Мана дүшмәнлириң йоқилиду;
Барлиқ қәбиһлик қилғучилар тирипирән қиливетилиду!
11 Мүңгүзүмни явайи буқиниңкидәк көтирисән;
Бешим йеңи май сүркәп, мәсиһ қилиниду.
12 Мени қәст қилғанларниң мағлубийитини өз көзум көриду;
Маңа қаршилишишқа қозғалған рәзиллик қилғучиларниң тән бәргәнлигиниму қулиқим аңлайду.
13 Һәққаний адәм хорма дәриғи кәби гүлләп-яшнайду;
У Ливандики кедр дәриғидәк өсиду.
14 Пәрвәрдигарниң өйигә тикилгәнләр,
Худайимизниң һойлилирида гүллиниду;
15 Улар қериғандиму йәнә мевә бериду,
Сулуқ һәм йешил улар;
16 Шуниң билән улар Пәрвәрдигар дурустур, дәп испатлайду;
У мениң қорам тешимдур,
Униңда һеч наһәқлик йоқтур!

92-күй
Пәрвәрдигар қудрәтлик һөкүмрандур

92 1 Пәрвәрдигар һөкүм сүриду!
У һәйвәтни кийим қилип кийгән;
Пәрвәрдигар кийингән,
У белини қудрәт билән бағлиған;
Бәрһәқ, шуңа дуния мәзмут қилинған,
У тәврәнмәс әсла.
2 Сениң тәхтиң қедимдила бәрпа қилинған;
Сән әзәлдин бар болғучисән!
3 Кәлкүн-ташқинлар өз садасини көтәрди, и Пәрвәрдигар,
Кәлкүн-ташқинлар өз садасини көтәрди!
Кәлкүн-ташқинлар урғучи долқунлирини жуқури көтәрди!
4 Көп суларниң шавқунлиридин,
Деңиз-океандики қудрәтлик долқунлардин,
Үстүн турған Пәрвәрдигар қудрәтликтур!

91:7 Зәб. 93:8; Пәнд. 12:1
91:8 **«Мәңгү һалак болуп кетидиғанлар шулардур!»** — яки «Бу уларниң һалак болуши үчүн болиду!».
91:13 Һак. 9:15; Һош. 14:6
92:4 **«Деңиз-океандики қудрәтлик долқунлар»** — «долқунлар» ибраний тилида «чеқиватқучиләр».

[5] Сениң агаһ-гувалиқлириң немидегән ишәшликтур!
Күнләр йоқ болғичә, и Пәрвәрдигар,
Өйүңгә пак-муқәддәслик әбәдил-әбәт равадур.

93-күй
Интиқам алғучи Худа адил сотлисун!

93 [1] И итиқамлар алғучи Тәңри, Пәрвәрдигар!
И интиқамлар алғучи Тәңри, парлиғайсән!
[2] Көтирилгин, Өзәңни көтәргин, и җаһанни Сорақ Қилғучи,
Мәғрурларға җазасини бәргин!
[3] Қачанғичә рәзилләр, и Пәрвәрдигар,
Қачанғичә рәзилләр тәнтәнә қилип жүривериду?
[4] Қачанғичә һакавурларчә сөзләп валақшийду,
Қәбиһлик қилғучиларниң һәммиси йоған гәп қилип жүриду?
[5] Улар хәлқиңни езиду, и Пәрвәрдигар,
Сениң мирасиңға җәбир-җапа салмақта.
[6] Тул аял вә ғерип-мусапирларни қирип,
Житим-йесирләрни өлтүрүп: —
[7] «Яһ көрмәйду»,
«Яқупниң Худаси көңүл бөлмәйду», — дәйду.
[8] Силәр көңүл қоюңлар, и әлниң һамақәтлири!
Ахмақлар, қачан дана болисиләр?
[9] Қулақни тиклигүчиниң Өзи аңлимамду?
Көзни Ясиғучиниң Өзи көрмәмду?
[10] Әлләрни тәрбийилигүчи,
Инсанға әқил-билим үгәткүчиниң Өзи адәмни әйиплимәмду?
[11] Пәрвәрдигар инсанниң ой-хияллириниң тутами йоқлуғини билиду.

[12] Сән тәрбийилигән адәм бәхитликтур, и Яһ,
Йәни Сән Тәврат-қанунуңдин әқил үгитидиған киши бәхитликтур!
[13] Шундақ қилип, таки пасиқлар үчүн орәк коланғичә —
Сән уни яман күнләрдин хатирҗәм сақлайсән.
[14] Чүнки Пәрвәрдигар Өз хәлқини тәрк әтмәйду,
Яки Өз мирасидин ваз кәчмәйду.
[15] Чүнки һөкүм-пәрман һоқуқи һаман адаләткә қайтиду,
Барлиқ дили дуруслар болса, униң кәйнидин маңиду.
[16] Мән үчүн яманлар билән қаршилишишқа ким орнидин туриду?
Мән үчүн қәбиһлик қилғучилар билән қаршилишишиқа ким мәйданға чиқиду?
[17] Әгәр Пәрвәрдигар маңа ярдәмдә болмиған болса,
Җеним балдур чиқип сүкүт диярида ятар еди.

93:7 Зәб. 9:32,34; 58:8
93:8 Зәб. 91:7; Пәнд. 12:1
93:9 Мис. 4:11
93:11 1Кор. 3:20
93:14 1Сам. 12:22; Рим. 11:1, 2
93:15 **«Чүнки һөкүм-пәрман һоқуқи һаман адаләткә қайтиду, барлиқ дили дуруслар болса, униң кәйнидин маңиду»** — демәк, адил падиша-әмирләр йәнә һоқуқ тутиду, яки һазир һоқуқ тутуватқан падиша товва қилиду; андин дурус адәмләр уларни қоллайду.
93:17 **«сүкүт дияри»** — өлүмни көрситиду.

18 Айиғим путлишай дегинидə,
Өзгəрмəс муһəббитиң, и Пəрвəрдигар, мени йөлиди.
19 Ичимдики көплигəн ғəм-əндишилəр арисида,
Сениң тəсəллилириң җенимни сөйүндүрди.
20 Инсапсизлиқни қанунға айландуридиған,
Ач көз олтарған бир тəхт,
Сəн билəн алақидə боламду?
21 Улар һəққанийларниң җениға һуҗум қилишқа жиғилиду,
Бигуна қанни төкидиған һөкүмлəрни чиқармақта.
22 Бирақ Пəрвəрдигар мениң егиз қорғиним болиду;
Һə, мениң Худайим панаһ Қорам Тешимдур.
23 У уларниң қəбиһлигини өз бешиға салиду,
Уларниң өз явузлуқлири билəн уларни үзүп ташлайду,
Бəрһəқ, Пəрвəрдигар Худайимиз уларни үзүп ташлар.

94-күй
Һəқиқий ибадəт қилиш үчүн аңлаш керəк

94 1 Келиңлар, Пəрвəрдигарни яңритип күйлəйли,
Нижатлиғимиз болған Қорам Тешимизға тəнтəнə қилайли!
2 Тəшəккүрлəр билəн униң алдиға келəйли,
Униңға күйлəр билəн тəнтəнə қилайли!
3 Чүнки Пəрвəрдигар — бүйүк бир илаһтур,
Пүткүл илаһлар үстидики бүйүк бир Падишадур.
4 Йəрниң тəглири Униң қолидидур,
Тағларниң чоққилириму Униңкидур.
5 Деңиз Униңки, У уни яратқан;
Қуруқлуқни Униң қоллири шəкиллəндүрди.
6 Келиңлар, Униңға баш уруп сəҗдə қилайли,
Пəрвəрдигар Яратқучимиз алдида тиз пүкəйли!
7 Чүнки У бизниң Худайимиздур,
Биз болсақ Униң яйлиғидики хəлиқ,
Униң қоли бақидиған қойлармиз.
Бүгүн, əгəр Униң авазини аңлисаңлар,
8 Əйни чағларда Мəрибаһда болғандəк, чөл-баявандики Массаһда болған күндəк,
Җүригиңларни җаһил қилмаңлар!
9 Мана шу йəрдə ата-бовилириңлар Мени синиди, испатлиди һəм қилғинимни көрди.
10 Мəн қириқ жил шу дəвирдин бизар болуп: —
«Булар көңлидə адашқан бир хəлиқтур,
Мениң йоллиримни һеч билип йəтмигəн» — дедим.

94:3 **«...Пəрвəрдигар — бүйүк бир илаһтур, пүткүл илаһлар үстидики бүйүк бир падишадур»** — бу айəттики «илаһлар»: (1) таипилар чоқунидиған бутларни (əмəлийəттə уларниң кəйнидə турған җин-шəйтанларни — «Зəб.» 95:4-5, «1Кор.» 8:4-6 вə 10:19-21ни көрүң) яки (2) Худаниң сөзигə мəсъул болған Исраил һакимлирини көрситиши мүмкин.
94:7 Зəб. 99:3; Ибр. 3:7
94:8 **«Əйни чағларда Мəрибаһда болғандəк, чөл-баявандики Массаһда болған күндəк, җүригиңларни җаһил қилмаңлар!»** — «Мəрибаһ» вə «Массаһ» дегəн җайларда Исраиллар Худадин йүз өрүп, Муса пəйғəмбəргə қарши исиян-асийлиқ көтəргəн. Бу вақиəлəр «Мис.» 17-бап, «Чөл.» 20-бапта хатирилəнгəн.
94:8 Мис. 17:7; Чөл. 20:1,3,13; Қан. 6:16
94:9 Ибр. 3:9
94:10 Ибр. 3:17

11 Шуңа Мән ғәзәплинип қәсәм ичип: —
«Улар һәргиз Мениң арамгаһимға кирмәйду» — дедим.

95-күй
Аләм Егиси келиду!

95 1 Пәрвәрдигарға атап йеңи нахша ейтиңлар!
Пүткүл йәр йүзи, Пәрвәрдигарни күйләңлар!
2 Пәрвәрдигарға нахша ейтиңлар, намиға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар,
Нижатлиғини һәр күни елан қилиңлар!
3 Униң шан-шәһритини әлләр арисида,
Униң мөҗизилирини барлиқ хәлиқләр арисида җакалаңлар!
4 Чүнки Пәрвәрдигар улуқ, зор мәдһийәләргә лайиқтур!
У барлиқ илаһлардин үстүн, Униңдин қорқуш керәктур;
5 Чүнки барлиқ хәлиқләрниң илаһлири — Бутлар халас,
Бирақ Пәрвәрдигар асман-пәләкни яратқандур.
6 Шану-шәвкәт вә һәйвәт Униң алдида,
Муқәддәс җайида қудрәт вә гөзәллик көрүниду.
7 Пәрвәрдигарға тәәллуғини бәргәйсиләр, и әл-қәбилиләр,
Пәрвәрдигарға шан-шөһрәт вә қудрәтни бәргәйсиләр!
8 Пәрвәрдигарға Өз намиға лайиқ шан-шөһрәтни бәргәйсиләр;
Соға-салам елип һойлилириға кириңлар!
9 Пәрвәрдигарға пак-муқәддәсликниң гөзәллигидә сәҗдә қилиңлар;
Пүткүл йәр-йүзи, Униң алдида титрәңлар!
10 Әлләр арисида елан қилиңлар: —
«Пәрвәрдигар һөкүм сүриду!
Шуңа мана, дуния мәзмут қилинған, у тәврәнмәс әсла.
У адиллиқ билән хәлиқләр үстидә һөкүм чиқириду.
11 Асманлар шатлансун, йәр-җаһан хуш болсун,
Деңиз-океан вә униңға толған һәммә чуқан селип җуш урсун!
12 13 Далалар һәм улардики һәммә яйрисун!
У чағда ормандики пүткүл дәрәқләр Пәрвәрдигар алдида яңритип нахша ейтиду;
Чүнки мана, У келиду!
У җаһанни сорақ қилишқа келиду;
У аләмни адиллиқ билән,
Хәлиқләрни Өз һәқиқәт-садақитидә сорақ қилиду.

94:11 «Улар һәргиз Мениң арамгаһимға кирмәйду» — «Мениң арамгаһим» (1) Худа Исраилларға вәдә бәргән Қанаан (Пәләстин) зиминини көрситиду. Мисирдин чиқип чөл-баяванда қириқ жил сәрсан болуп жүргән шу дәвирдә Исраиллар итаәтсизлик қилип у зиминға кирмигән. (2) «Арамгаһ» пәқәт зиминнила әмәс, бәлки йәнә Худаниң панаһи, йетәкчилиги һәм шәпқити астида яшашни өз ичигә алиду (Инҗил, «Ибранийларға», 4-бапниму көрүң).
95:1 1Тар. 16:23-33
95:4 «Униңдин қорқуш керәктур» — яки «У дәһшәтлик-қорқунучлуқтур».
95:5 «...барлиқ хәлиқләрниң илаһлири — бутлар халас» — «бутлар» ибраний тилида «әрзимәсләр».
95:7 «Пәрвәрдигарға шан-шөһрәт вә қудрәтни бәргәйсиләр!» — мошу сөзләр бәлким шуни билдүридуки, Худаға Өзигә лайиқ шан-шәрәп кәлтүрсәк, бу қилғинимиз униңға биз арқилиқ Өз күч-қудритини техиму көрситиш имканийитини яритиду.
95:9 «... пак-муқәддәсликниң гөзәллигидә сәҗдә қилиңлар» — яки «... пак-муқәддәс егинләрни кийип сәҗдә қилиңлар».
95:9 Зәб. 28:2
95:12 13 Зәб. 97:7-8; Вәһ. 19:11

96-күй
Пәрвәрдигарниң сәлтәнити келиду!

96 [1] Пәрвәрдигар һөкүм сүриду!
Йәр-зимин хуш болсун,
Көплигән араллар шатлансун!
[2] Булутлар вә қараңғулуқ Униң әтрапидидур,
Һәққанийәт вә адаләт тәхтиниң улидур;
[3] Униң алдида от ялқуни жүриду,
Әтраптики дүшмәнлирини көйдүрүп ташлайду;
[4] Униң чақмақлири җаһанни йорутти,
Йәр буни көрүп титрәп кәтти;
[5] Пәрвәрдигарниң алдида,
Пүткүл зиминниң егисиниң алдида,
Тағлар момдәк ерип кетиду.
[6] Асманлар Униң һәққанийитини җакалайду,
Барлиқ хәлиқләр Униң шан-шәривини көриду.
[7] Ойма һәйкәлләргә чоқунғанлар,
Бутлар билән махтинип жүргүчиләрниң һәммиси уятта қалиду.
Барлиқ илаһлар, Униңға сәҗдә қилиңлар!

[8] Сениң һөкүмлириң сәвәвидин, и Пәрвәрдигар,
Зион аңлап шатланди,
Йәһуда қизлири хуш болди.
[9] Чүнки Сән Пәрвәрдигар пүткүл йәр йүзи үстидики әң алийсидурсән;
Сән барлиқ илаһлардин нәқәдәр жуқуридурсән!
[10] Пәрвәрдигарни сөйгәнләр, яманлиқтин нәпрәтлиниңлар!
У мөмин бәндилириниң җенидин хәвәр алиду,
Рәзилләрниң чаңгилидин халас қилиду.
[11] Һәққанийлар үчүн нур,
Дили дуруслар үчүн шатлиқ терилғандур;
[12] Пәрвәрдигардин шатлиниңлар, и һәққанийлар,
Униң пак-муқәддәслигини яд етип тәшәккүр ейтиңлар!

97-күй
Пәрвәрдигар пүткүл дунияға һөкүмранлиқ қилишқа келиду!

97 [1] Давут язған күй: —
Пәрвәрдигарға атап йеңи нахша ейтиңлар;
Чүнки У карамәт мөҗизиләрни яратти;
Униң оң қоли һәм муқәддәс билиги

96:1 Зәб. 92:1; 95:10
96:4 Зәб. 76:17-19; Вәһ. 4:5
96:6 Зәб. 18:1-2; 49:6
96:7 **«Ойма һәйкәлләргә чоқунғанлар, бутлар билән махтинип жүргүчиләр...»** — «бутлар» ибраний тилида «әрзимәсләр». **«барлиқ илаһлар, униңға сәҗдә қилиңлар!»** — «илаһлар» бу йәрдә, шундақла 86-, 95-, 96- вә 97-күйдә көрситилгәндәк, периштиләрни, яки болмиса бутларниң кәйнидики җин-шәйтанларни көрситиду. 94:3 вә изаһатини көрүң.
96:10 Ам. 5:15; Рим. 12:9

Өзигә зәпәр-нижат кәлтүрди.
[2] Пәрвәрдигар Өз нижатлиғини аян қилди;
Һәққанийитини әлләрниң көз алдида ашкарә көрсәтти.
[3] У Исраил җәмәтигә болған меһир-муһәббитини һәм һәқиқәт-садақитини есигә алди,
Зиминниң чәт-яқилириму Худайимизниң нижатлиғини көрди.
[4] Пәрвәрдигарға авазиңларни көтириңлар, пүткүл йәр йүзи;
Тәнтәнә қилип авазиңларни көтириңлар, нахша ейтиңлар!
[5] Пәрвәрдигарға чилтар челип нахша ейтиңлар,
Чилтар билән, күйниң садаси билән!
[6] Канай һәм сунай авазлири билән,
Падиша болған Пәрвәрдигар алдида тәнтәнә қилиңлар;
[7] Деңиз-океан һәм униңға толған һәммә җуш уруп,
Җаһан һәм униңда яшаватқанлар шавқунлисун!
[8] Кәлкүн-ташқинлар чавак чалсун;
Пәрвәрдигар алдида тағлар қошулуп тәнтәнә қилип нахша ейтсун;
[9] Чүнки мана, У йәрни сорақ қилишқа келиду;
У аләмни адиллиқ билән,
Хәлиқләрни Өз һәқиқәт-садақитидә сорақ қилиду.

98-күй
Муқәддәс Худаға мәдһийә

98 [1] Пәрвәрдигар һөкүм сүриду!
Хәлиқләр титрисун!
У керублар оттурисида олтириду;
Йәр-җаһан зил-зилигә кәлсун!
[2] Пәрвәрдигар Зионда бүйүктур,
У барлиқ хәлиқләр үстидә туридиған алийдур.
[3] Улар улуқ вә сүрлүк намиңни мәдһийиләйду;
У пак-муқәддәстур!
[4] Падишаниң қудрити адаләткә беғишланғандур;
Өзәң дуруслуқни мәһкәм орнатқансән;
Сән Яқуп арисида адаләт вә һәққанийәт жүргүзгән.
[5] Пәрвәрдигар Худайимизни улуқлаңлар!
Тәхтипәри алдида егилип сәҗдә қилиңлар —
У муқәддәстур!
[6] Униң каһинлири арисида Муса вә Һарун бар еди,
Намини чақирғанлар ичидә Самуилму һазир еди;
Улар Пәрвәрдигарға илтиҗа қилип, чақирди,
У уларға җавап бәрди.
[7] Худа булут түврүгидә уларға сөзлиди;
Улар У тапшурған агаһ-гувалиқларға һәм низам-бәлгүлимигә әмәл қилишатти.
[8] И Пәрвәрдигар Худайимиз, Сән уларға җавап бәрдиң;
Яман қилмишлириға яриша җаза бәргән болсаңму,
Сән уларни кәчүргүчи Илаһ едиң.
[9] Пәрвәрдигар Худайимизни улуқлаңлар!
Униң муқәддәс теғида егилип сәҗдә қилиңлар!
Чүнки Пәрвәрдигар Худайимиз муқәддәстур!

99-күй
Пүткүл йәр йүзи Пәрвәрдигарға мәдһийә яңритиңлар!

99 [1] Тәшәккүр ейтиш үчүн йезилған күй: —
И пүткүл йәр-җаһан, Пәрвәрдигарға авазиңларни көтириңлар!
[2] Хошаллиқ билән Пәрвәрдигарниң хизмитидә болуңлар,
Һозуриға тәнтәнә-нахшилар билән йеқинлишиңлар!
[3] Билип қоюңларки, Пәрвәрдигар һәқ Худадур;
Бизни яратқан Униң Өзидур, биз әмәс!
Биз униң хәлқидурмиз,
Өз яйлиғида баққан қойлиридурмиз.
[4] Дәрвазилириға тәшәккүр ейтишлар билән,
Һойлилириға мәдһийәләр билән кириңлар;
Уни мәдһийиләп, намиға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар!
[5] Чүнки Пәрвәрдигар меһривандур;
Униң меһир-муһәббити әбәдил-әбәткичә,
Униң һәқиқәт-садақити әвлаттин-әвлатқичидур!

100-күй
Адил падиша болушқа бәл бағлаш

100 [1] Давут язған күй: —
Мән өзгәрмәс муһәббәт һәм адаләт тоғрилиқ нахша ейтимән,
Сени, и Пәрвәрдигар, нахшилар билән күйләймән.
[2] Мән мукәммәл йолда еһтият билән иш көримән;
Сән қачанму йенимға келисән!?
Өз өй-ордамда сап көңүл билән жүримән.
[3] Һеч пасиқ нәрсини көз алдимға кәлтүрмәймән,
Йолдин чәтнигәнләрниң қилмишлириға нәпрәтлинимән;
Бундақлар маңа һеч йепишмас әсла.
[4] Әгир көңүл мениңдин жирақ кетиду,
Һеч рәзилликни тонуғум йоқтур.
[5] Кимки өз йеқинининиң кәйнидин төһмәт қилған болса,
Мән уни йоқитимән;
Нәзири үстүн, дили тәкәббур адәмни мән сиғдурмаймән;
[6] Көзлирим зиминдики мөминләрдидур,
Улар ордамда мән билән биллә турсун!
Ким мукәммәл йолда маңса, у мениң хизмитимдә болиду.
[7] Алдамчилиқ жүргүзгәнләрниң өй-ордамда орни болмайду,
Ялған сөзлигәнләр көз алдимда турмайду.
[8] Пәрвәрдигарниң шәһиридин яманлиқ қилғучиларни үзүп ташлаш үчүн,
Һәр сәһәрдә зиминдики барлиқ рәзил адәмләрни йоқитимән.

99:3 **«Бизни яратқан Униң Өзидур, биз әмәс!»** — йәнә бирхил тәрҗимиси: «У бизни яратқан, биз Униңкидурмиз».
99:3 Зәб. 94:6-7; Әз. 34:30, 31
100:8 **«һәр сәһәрдә зиминдики барлиқ рәзил адәмләрни йоқитимән»** — демәк, Давут һәр әтигәндә хәлиқниң дәвалирини сорап сот ачатти. Бу иш мукәммәл болмиған болсиму, кәлгүсидә Давутниң әвлади Қутқазғучи-Мәсиһниң бундақ ишни мукәммәл қилидиғанлиғиға ишинимиз. Давутниң шундақ адил сорақ қилиши Мәсиһниң кәлгүсидики сорақ қилишиға бешарәт болиду.

101-күй

101 [1-2] Езилгәнниң дуаси: У һалидин кәткәндә, дад-пәрядини Пәрвәрдигар алдиға төккәндә: —

Дуайимни аңлиғайсән, и Пәрвәрдигар;
Пәрядим алдиңға йетип кирсун!
3 Йүзүңни мәндин қачурмиғайсән;
Қисилған күнүмдә маңа қулақ салғайсән;
Мән нида қилған күндә, маңа тез җавап бәргин!
4 Мана, күнлирим ис-түтәктәк түгәп кетиду,
Устиханлирим отун-чоғларға охшаш көйди!
5 Җүригим зәхмә йәп чөпләр хазан болғандәк қуруп кәтти,
Һәтта ненимни йейишни унтудум.
6 Мән аһу-зар тартқанлиғимдин,
Әтлирим сүңәклиримгә чаплишип қалди.
7 Чөл-баявандики сақийқуштәк,
Вәйранчилиқта қонуп жүргән һувқушқа охшаймән.
8 Ухлимай сәгәк туруп күзәттимән;
Өгүздә ялғуз қалған қушқач кәбимән.
9 Душмәнлирим күн бойи мени мәсқирә қилмақта,
Мени һақарәтлигәнләр исмимни ләнәт орнида ишләтмәктә.
10-11 Қәһриң һәм аччиғиң түпәйлидин,
Күлни нан дәп йәватимән,
Ичимлигимни көз йешим билән арилаштуримән;
Чүнки Сән мени көтирип, андин йәргә урдуң.
12 Күнлирим қуяш узартқан көләңгидәк йоқулай дәп қалди,
Өзәм болсам чөпләр хазан болғандәк қуруп кәттим.
13 Лекин Сән, Пәрвәрдигар, әбәдий турисән,
Сениң нам-шөһритиң дәвирдин-дәвиргичидур.
14 Сән орнуңдин турисән,
Зионға рәһим қилисән;
Чүнки униңға шәпқәт көрситиш вақти кәлди,
Һә, вақит-саити йетип кәлди!
15 Чүнки қуллириң униң ташлиридин хурсәнлик тапиду,
Һәм туприғиғиму ичини ағритиду;
16 Әлләр Пәрвәрдигарниң намидин,
Йәр йүзидики шаһлар шан-шәривиңдин әйминиду.
17 Мана, Пәрвәрдигар Зионни қайтидин қурғанда,
У Өз шан-шәривидә көрүниду!
18 У ғериб-мискинниң дуасиға етивар бериду;
Уларниң дуасини һәргиз кәмситмәйду.
19 Булар кәлгүси бир әвлат үчүн хатирилиниду;
Шуниң билән кәлгүсидә яритилидиған бир хәлиқ Яһни мәдһийәләйду;

101:4 Зәб. 36:20
101:12 **«Күнлирим қуяш узартқан көләңгидәк йоқулай дәп қалди»** — «қуяш узартқан көләңгидәк» — қуяш патқанда, көләңгиләр узирап, андин туюқсиз ғайип болиду.
101:19 **«Булар кәлгүси бир әвлат үчүн хатирилиниду; шуниң билән кәлгүсидә яритилидиған бир хәлиқ Яһни мәдһийәләйду»** — «Зәб.» 21:31-32ни, «Йәш.» 53:10ни көрүң.

20-21 Чүнки У әсирләрниң аһ-зарлирини аңлай дәп,
Өлүмгә буйрулғанларни азат қилай дәп,
Егиздики муқәддәс җайидин еңишип нәзәр салди,
Әршләрдин Пәрвәрдигар йәргә қариди;
22-23 Шундақ қилип, улар Пәрвәрдигарниң хизмитидә болайли дегәндә,
Йәни әл-мәмликәтләр җәм жиғилған вақтида —
Пәрвәрдигарниң нами Зионда,
Униң шәрәплири Йерусалимда җакалиниду!

24 Бирақ У мени йолда мағдурсизландуруп,
Күнлиримни қисқартти.
25 Мән: «Тәңрим, өмрүмниң йеримида мени елип кәтмә!» — дедим.
— «Сениң жиллириң дәвирдин дәвиргичидур,
26 Сән йәрни әлмисақтинла бәрпа қилғансән,
Асманларни һәм қоллириң ясиғандур;
27 Улар йоқ болуп кетиду,
Бирақ Сән давамлиқ туриверисән;
Уларниң һәммиси кийимдәк конирап кетиду;
Уларни кона тон кәби алмаштурсаң,
Шунда улар кийим-кечәк йәңгүшләнгәндәк йәңгүшлиниду.
28 Бирақ Сән өзгәрмигүчидурсән,
Жиллириңниң тамами йоқтур.
29 Қуллириңниң балилириму туриверидү,
Уларниң әвлади һозурида мәзмут яшайду!».

102-күй
«Худаниң меһриванлиғиға тәшәккүр ейтиш»

102 [1] Давут язған күй: —
Пәрвәрдигарға тәшәккүр қайтур, и җеним;
И пүтүн вуҗудум, Униң муқәддәс намиға тәшәккүр қайтур!
2 Пәрвәрдигарға тәшәккүр қайтур, и җеним,
Унтума униң барлиқ меһримбанлиқ-бәрикәтлирини;
3 У пүткүл қәбиһликлириңни кәчүриду,
Барлиқ кесәллириңгә дава қилиду;
4 Һаятиңни һаңдин һөрлүккә қутқузиду,
Бешиңға меһир-муһәббәт һәм рәһимдиллиқларни таҗ қилип кийгүзиду.
5 Көңлүңни назу-немәтләр билән қандуриду;
Яшлиғиң бүркүтниңкидәк йеңилиниду.

101:25 **«Сениң жиллириң дәвирдин дәвиргичидур...»** — 24-28-айәтләрдики сөзләрни («Сениң жиллириң...» дегән сөзләрдин башлап) Худаниң қулиниң Худаға ейтқини әмәс, бәлки **Худаниң Өз қулиниң илтиҗасиға бәргән җавави** дәп қараймиз. Айәтләрниң бағлиниш җәһәтлиридин шундақ каридуқ. Кона грекчә тәрҗимисидики (LXXдики) қарашму шундақ. Шуңа бу сөзләр Давутниң әвлади болған Мәсиһкә ейтилған, дәп қараймиз. Инҗил, «Ибр.» 1-бапниму көрүң.
–Миладийәдин илгәрки 3-әсирдә, Грек империясидә тарилип кәткән көп Йәһудийлар ибраний тилини билмәйтти. Улар Тәвратни оқуялмиғачқа, Шу чағда уларни дәп, Тәвратниң бир Грекчә тәрҗимиси ишләнгән. Бу тәрҗимә «Сәптуагинт» дейилиду (қисқичә LXX)).
102:5 **«Көңлүңни назу-немәтләр билән қандуриду»** — башқа бир нәччә хил тәрҗимилири арисида «Жиллириңни

6 Пәрвәрдигар барлиқ езилгәнләр үчүн һәққанийлиқ һәм адаләтни жүргүзиду;
7 У Өз йоллирини Мусаға,
Қилғанлирини Исраилларға намайән қилған.
8 Пәрвәрдигар рәһимдил вә шәпқәтликтур,
У асанлиқчә аччиқланмайду,
Униң меһир-муһәббити тешип туриду.
9 У узунғичә әйипләвәрмәйду,
Яки та мәңгүгә ғәзивидә туривәрмәйду.
10 У бизгә гуналиримизға қарита муамилидә болған әмәс,
Бизгә қәбиһликлиримизгә қарита тегишлигини яндурған әмәс.
11 Асман йәрдин қанчилик егиз болса,
Униңдин қорқидиғанларға болған муһәббитиму шунчилик зордур.
12 Шәриқ ғәриптин қанчилик жирақта болса,
Биздики асийлиқларниму шунчә жирақлаштурди.
13 Ата балилириға қандақ көйүнгән болса,
Пәрвәрдигарму Өзидин қорқидиғанларға шундақ меһривандур.
14 Чүнки У Өзи бизниң жисмимизни билиду,
Тупрақтин екәнлигимизни У есигә алиду.
15 Инсан болса — униң күнлири от-чөпкә охшайду,
Даладики гүлдәк үнүп чиқип чечәкләйду;
16 Униң үстидин шамал учуп өтиду,
У йоқ болиду, әслий маканиму уни қайта тонумайду.
17-18 Лекин Өзидин қорқидиғанларға,
Өз әһдисигә вапа қилғанларға,
Көрсәтмилирини орунлаш үчүн уларни есидә тутқанларға,
Пәрвәрдигарниң меһир-муһәббити әзәлдин әбәткичә,
Һәққанийити әвлаттин әвлатлиригичидур.
19 Пәрвәрдигар тәхтини әрштә қурған,
Униң сәлтәнити һәмминиң үстидин һөкүм сүриду;
20 И сөзигә қулақ салғучи,
Каламини ижра қилғучи, қудрити зор болған Униң пәриштилири,
Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар!
21 И силәр, Униң барлиқ қошунлири,
Ирадисини ада қилғучи хизмәткарлири,
Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар!
22 И, Униң барлиқ ясиғанлири,
Һөкүмранлиғи астидики барлиқ жайларда Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар!
И мениң женим, Пәрвәрдигарға тәшәккүр қайтур!

назу-нemәтләр билән қандуриду» дейилиду.
102:8 Мис. 34:6; Чөл. 14:18; Қан. 5:10; Нәһ. 9:17; Зәб. 85:15; 144:8; Йәр. 32:18
102:9 Йәш. 57:16; Йәш. 3:5
102:15 Аюп 14:1, 2; Зәб. 89:5-7; Яқ. 1:10, 11; 1Пет. 1:24
102:17-18 Қан. 7:9
102:21 Яр. 32:1; 1Пад. 22:19; Әф. 3:10; Кол. 1:16

103-күй
Худаниң яратқанлиғидин һозурлиниш

103 [1] Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтур, и җеним!
И Пәрвәрдигар Худайим, интайин улуқсән;
Шану-шәвкәт вә һәйвәт билән кийингәнсән;
[2] Либас билән пүркәнгәндәк йоруқлуққа пүркәнгәнсән,
Асманларни чедир пәрдиси кәби яйғансән.
[3] У жуқуриқи равақлириниң лимлирини суларға орнатқан,
Булутларни җәң һарвуси қилип,
Шамал қанатлири үстидә маңиду;
[4] У пәриштилирини шамаллар,
Хизмәткарлирини от ялқуни қилиду.
[5] Йәрни У һуллири үстигә орнатқан;
У әсла тәвринип кәтмәйду.
[6] Либас билән оралғандәк, уни чоңқур деңизлар билән ориғансән,
Сулар тағлар чоққилири үстидә турди.
[7] Сениң тәнбиһиң билән сулар бәдәр қачти,
Гүлдүрмамаңниң садасидин улар тездин янди;
[8] Тағлар өрләп чиқти,
Вадилар чүшүп кәтти,
Сулар Сән бекиткән җайға чүшүп кәтти.
[9] Улар тешип, йәрни йәнә қаплимисун дәп,
Сән уларға чәклимә қойғансән.
[10] Тәңри вадиларда булақларни ечип урғутиду,
Сулири тағлар арисида ақиду.
[11] Даладики һәр бир жаниварға уссулуқ бериду,
Явайи ешәкләр уссузлуғини қандуриду.
[12] Көктики қушлар уларниң бойида қониду,
Дәрәқ шахлири арисида сайрайду.
[13] У жуқуридики равақлиридин тағларни суғириду;
Йәр Сениң ясиғанлириңниң мевилиридин қандурулиду!
[14] У маллар үчүн от-чөпләрни,
Инсанлар үчүн көктатларни өстүриду,
Шундақла нанни йәрдин чиқириду;
[15] Адәмниң көңлини хуш қилидиған шарапни,
Инсан йүзини пақиритидиған майни чиқириду;
Инсанниң жүригигә нан билән қувәт бериду;
[16] Пәрвәрдигарниң дәрәқлири,
Йәни Өзи тиккән Ливан кедир дәрәқлири су ичип қанаәтлиниду.
[17] Әнә ашулар арисиға қушлар уга ясайду,

103:2 Яр. 1:6; Аюп 26:7
103:3 Зәб. 17:11-12; Йәш. 19:1; Вәһ. 14:14
103:4 Ибр. 1:7
103:5 Аюп 26:7; 38:4, 5, 6; Зәб. 23:1-2; 77:69
103:6 **«Либас билән оралғандәк, уни чоңқур деңизлар билән ориғансән, сулар тағлар чоққилири үстидә турди»** — бу айәт бәлким Нуһ пәйғәмбәр дәвридики топанни көрситиду (9-айәтни көрүң). Бәзи алимлар уни яритилиш җәриянидики үчинчи күнини көрситиду, дәп қарайду.
103:8 **«Тағлар өрләп чиқти, вадилар чүшүп кәтти, сулар Сән бекиткән җайға чүшүп кәтти»** — башқа бирхил тәрҗимиси «Улар (сулар) тағларға чиқип, вадилардин чүшүп, сән бекиткән җайға еқип кәтти».

Ләйләк болса, арча дәрәқлирини макан қилиду.
18 Егиз чоққилар тағ өшкилириниң,
Тик ярлар суғурларниң панаһи болиду.
19 Пәсилләрни бекитмәк үчүн У айни яратти,
Қуяш болса петишини билиду.
20 Сән қараңғулуқ чүширисән, түн болиду;
Ормандики җаниварларниң һәммиси униңда шипир-шипир кезип жүриду.
21 Асланлар олҗа издәп һөкирәйду,
Тәңридин озуқ-түлүк соришиду;
22 Қуяш чиқипла, улар чекиниду,
Қайтип кирип угилирида ятиду.
23 Инсан болса өз ишиға чиқиду,
Та кәчкичә мәһнәттә болиду.
24 И Пәрвәрдигар, ясиған һәр хил нәрсилириң нәқәдәр көптур!
Һәммисини һекмәт билән яратқансән,
Йәр йүзи иҗат-байлиқлириң билән толди.
25 Әнә бүйүк бипаян деңиз туриду!
Униңда сан-санақсиз ғуж-ғуж җаниварлар,
Чоң вә кичик һайванлар бар.
26 Шу йәрдә кемиләр қатнайду,
Униңда ойнақлисун дәп сән ясиған левиатанму бар;
27 Вақтида озуқ-түлүк бәргин дәп,
Буларниң һәммиси Саңа қарайду.
28 Уларға бәргиниңдә, теривалиду,
Қолуңни ачқиниңдила, улар назу-нemәтләргә тойиду.
29 Йүзүңни йошурсаң, улар дәккә-дүккигә чүшиду,
Роһлирини алсаң, улар җан үзүп,
Йәнә тупраққа қайтиду.
30 Роһуңни әвәткиниңдә, улар яритилиду,
Йәр-йүзи йеңи бир дәвир билән алмишиду.
31 Пәрвәрдигарниң шан-шөһрити әбәдийдур,
Пәрвәрдигар Өз яратқанлиридин хурсән болиду.
32 У йәргә баққинида, йәр титрәйду,
Тағларға тәккинидә, улар түтүн чиқириду.
33 Һаятла болидикәнмән, Пәрвәрдигарға нахша ейтимән;
Вуҗудум болсила Худайимни күйләймән.
34 У сүргән ой-хияллиримдин сөйүнсә!
Пәрвәрдигарда хошаллинимән!
35 Гунакарлар йәр йүзидин түгитилиду,
Рәзилләр йоқ болиду.
И җеним, Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтур! Һәмдусана!

103:18 **«Тик ярлар суғурларниң панаһи болиду»** — «суғурлар» (яки «сичқанлар») кичик бир һайван.
103:21 Аюп 38:39,40; Йәш. 31:4
103:26 **«Униңда ойнақлисун дәп сән ясиған левиатанму бар»** — «левиатан» — 74:14-айәттики һәм «Аюп» 41:1-айәттики изаһатларни көрүң.
103:27 Зәб. 144:15
103:29 Зәб. 29:8
103:33 Зәб. 62:5; 145:2
103:35 **«һәмдусана!»** — бу йәрдә (шундақла Зәбурниң башқа йәрлиридә) «һәмдусана» ибраний тилидики

104-күй
Худа Исраил хәлқигә көрсәткән мөҗизә һәм шапаәтләрниң тарихи

104 [1] Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтиңлар,
Униң намини чақирип илтиҗа қилиңлар,
Униң қилғанлирини хәлиқләр арисида аян қилиңлар!
[2] Униңға нахшилар ейтип, Уни күйләңлар;
Униң пүткүл карамәт мөҗизилири үстидә сеғинип ойлиниңлар.
[3] Муқәддәс намидин пәхирлинип даңлаңлар,
Пәрвәрдигарни издигүчиләрниң көңли шатлансун!
[4] Пәрвәрдигарни һәмдә Униң күчини издәңлар,
Дидар-һозурини тохтимай издәңлар.
[5] Униң яратқан мөҗизилирини,
Карамәт-аламәтлирини һәм ағзидин чиққан һөкүмлирини эстә тутуңлар,
[6] И Униң қули Ибраһим нәсли,
Өзи таллиғанлири, Яқупниң оғуллири!
[7] У, Пәрвәрдигар — Худайимиз,
Униң һөкүмлири пүткүл йәр йүзидидур.
[8] Өзи түзгән әһдисини әбәдий ядида тутиду —
— Бу Униң миң әвлатқичә вәдишләшкән сөзидур, —
[9] Йәни Ибраһим билән түзгән әһдиси,
Исһаққа ичкән қәсимидур.
[10] У буни Яқупқиму низам дәп җәзмләштүрди,
Исраилға әбәдий әһдә қилип берип: —
[11] «Саңа Канаан зиминини беримән,
Уни мирасиң болған несивәң қилимән», — деди,
[12] — Гәрчә шу чағда уларниң сани аз,
Етиварға елинмиған, шу йәрдики мусапирлар болсиму.
[13] Улар у жуттин бу жутқа,
Бу әлдин у қәбилигә кезип жүрди;
[14] У һеч кимниң уларни езишигә йол қоймиди,
Уларни дәп падишаларғиму тәнбиһ берип: —
[15] Мән мәсиһ қилғанлиримға тәгмә,
Пәйғәмбәрлиримгә яман иш қилма! — деди.
[16] У әшу жутқа ачарчиликни буйруди,
Тирәк болған аш-нанни қурутувәтти.

«һаллелуяһ», йәни «Яһни мәдһийиләңлар» дегән сөзни билдүриду.
104:1 **«Униң Пәрвәрдигарниң қилғанлирини хәлиқләр арисида аян қилиңлар!»** — бу улуқ күйдә «Яр.» 12-41 баблар, «Мис.» 1-24 баблардики тарих көздә тутулиду.
104:1 1Тар. 16:8-22
104:3 Зәб. 33:3-4
104:10 **«У буни Яқупқиму низам дәп җәзмләштүрди...»** — бу йәрдә «Яқуп» Яқупниң өзини (Исраил хәлқи әмәс) көрситиду.
104:10 Яр. 28:13; 35:11; 1Тар. 16:17
104:11 Яр. 13:15; 15:18
104:12 1Тар. 16:19
104:14 Яр. 35:5
104:15 **«Мән мәсиһ қилғанлиримға тәгмә, пәйғәмбәрлиримгә яман иш қилма!»** — мәсилән, «Яр.» 20:3-7.
104:16 **«У... тирәк болған аш-нанни қурутувәтти»** — сөзмусөз тәрҗимә қилғанда «У пүтүн нан (нанни көтиридиған) һасисини сундурувәтти». Мүмкинчилиги барки, қедимки заманларда Йәһудий хәлқи өз нанлирини бир һасида (зихта тизилғандәк) көтирип маңатти. Һәрһалда умумий мәнаси тәрҗимә қилғинимиздәк болса керәк.

[17] У улардин бурун бир адәмни әвәткән еди,
Йүсүп қул қилип сетилған еди.
[18] Униң путлири зәнҗирдә ағриди,
Униң җени төмүргә кирип қисилди;
[19] Шундақла та өзигә ейтилған вәһий әмәлгә ашурулғичә,
Пәрвәрдигарниң сөз-калами уни синап тавлиди;
[20] Пирәвн адәмлирини әвәтип уни бошатқузди,
Қовмларниң һөкүмдари уни һөрлүккә чиқарди.
[21] Уни өз ордисиға ғоҗидар қилип қойди,
Пүтүн мал-мүлкигә башлиқ қилип тайинлап,
[22] Өз вәзирлирини униң ихтиярида болуп тәрбийилинишкә,
Ақсақаллириға даналиқ үгитишкә тапшурди.
[23] Шуниң билән Исраил Мисирға кәлди,
Яқуплар Һамниң зиминида мусапир болуп яшиди.
[24] Пәрвәрдигар Өз хәлқини көп нәсиллик қилип,
Әзгүчилиридин күчлүк қилди.
[25] У Мисирлиқларниң қәлбидә Өз хәлқигә нәпрәт һасил қилди,
Уларни Өз қуллириға һейлә-микирлик болушқа майил қилди.
[26] У Өз қули болған Мусани,
Өзиниң таллиғини Һарунни йоллиди.
[27] Улар Мисирда илаһий аламәтләрни аян қилип,
Һам зиминида униң мөҗизилирини орнатти.
[28] Пәрвәрдигар қараңғулуқни әвәтип,
Зиминни зулмәткә қаплитивәтти;
Мисирлиқлар Униң әмригә қарши турған әмәсму?
[29] У уларниң сулирини қанға айландурди,
Белиқлирини қурутувәтти.
[30] Уларниң йәрлирини миж-миж пақилар басти,
Шаһ-әмирлириниң һуҗрилириғиму улар толуп кәтти.
[31] У бир сөз биләнла, ғуж-ғуж чивинлар бесип кәлди;
Һәммә булуң-пучқақларда ғиң-ғиң учар чүмүлиләр.
[32] У ямғурниң орниға мөлдүр яғдуруп,
Бу зиминға ялқунлуқ от чүшәрди.
[33] У үзүм таллирини, әнҗур дәрәқлирини урди,
Зиминдики дәрәқләрни сундурувәтти.
[34] У бир сөз қилиши биләнла, чекәткиләр кәлди,

104:17 **«У улардин бурун бир адәмни әвәткән еди»** — Худа Йүсүпни әвәтти. Әмәлийәттә Йүсүпниң ака-укилириниң өзини Мисирлиқларға қул болушқа сетиветиши дәл Худаниң плани еди; шуңа «Худа Йүсүпни әвәтти» дегили болиду.
104:17 Яр. 37:28,36; 45:5
104:21 Яр. 41:40
104:23 **«Шуниң билән Исраил Мисирға кәлди, Яқуплар Һамниң зиминида мусапир болуп яшиди»** — бу айәттә «Исраил» һәм «Яқуплар» һәзрити Яқуп вә униң аилисидикилирини (шу чағда 70чә адәм) көрситиду.
104:24 Мис. 1:7, 9
104:25 Мис. 1:9,10,12
104:26 Мис. 3:10; 4:12
104:27 Мис. 7:9
104:28 **«Пәрвәрдигар қараңғулуқни әвәтип, зиминни зулмәткә қаплитивәтти; Мисирлиқлар Униң әмригә қарши турған әмәсму?»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Пәрвәрдигар қараңғулуқни әвәтип, қараңғулуқлар болса Униң буйруғиға қаршилиқ көрсәтмиди».

Сансиз жутқур һашарәтләр мижилдап,
35 Зиминида бар болған гияларни жутувәтти,
Етизларниң барлиқ һосуллирини йәп түгәтти.
36 Ахирда зиминидики барлиқ тунжа туғулғанларни,
Уларниң ғурури болған биринчи оғул балилирини қиривәтти.
37 Өз хәлқини болса, алтун-күмүчләрни көтәргүзүп чиқарди,
Қәбилилиридә бирисиму жиқилип чүшүп қалғини йоқ.
38 Уларниң чиққиниға Мисир хошал болди,
Чүнки уларниң вәһимиси Мисирлиқларға чүшти.
39 У уларға булутни сайивән болушқа,
Отни түндә нур болушқа бәрди.
40 Улар сориди, У бөдиниләрни чиқарди,
Уларни самавий нан билән қандурди.
41 У ташни ярди, сулар булдуқлап чиқти;
Қақаслиқта дәриядәк ақти.
42 Чүнки У бәргән муқәддәс сөзини,
Өз қули Ибраһимни әстә тутти.
43 У хәлқини шат-хорамлиқ билән,
Өз таллиғинини шатиянә тәнтәниләр билән азатлиққа чиқарди.
44 У уларға әлләрниң зиминлирини берип,
Уларни хәлиқләрниң әҗир-меһнәтлиригә муйәссәр қилди,
45 Бу, уларниң Униң бәлгүлимилирини тутуп,
Қанунлириға итаәт қилиши үчүн еди!
Һәмдусана!

105-күй
Худаниң вападарлиғи вә сәвир-тақити; инсанниң вапасизлиғи

105 1 Һәмдусана!
Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтиңлар!
Чүнки У меһривандур, әбәдийдур Униң меһир-муһәббити.
2 Пәрвәрдигарниң қудрәтлик қилғанлирини ким сөзләп берәләйду?
Униң бар шан-шөһритини ким җакалап берәләйду?
3 Бәхитликтур адаләтни тутқан,
Дайим һәққанийлиқни жүргүзгән киши!
4 Хәлқиңгә болған һиммитиң билән мени әслигәйсән, и Пәрвәрдигар;
Ниҗатлиғиң билән йенимға келип хәвәр алғин!
5 Шуниң билән, Сән таллиғанлириңниң бәрикитини көрәй,

104:36 Зәб.77:51
104:38 Мис. 12:33
104:42 Яр. 15:14
104:43 Мис. 14:8; Чөл. 33:3
104:45 Мис. 19:4, 5, 6; Қан. 4:1, 40; 6:21, 22, 23, 24, 25
105:1 **«Пәрвәрдигар... меһривандур, әбәдийдур Униң меһир-муһәббити...»** — бу күйдә Тәвраттики «Мис.» 1-24-баплар, «Чөл.» 11-17, 20-баплар, «Йәшуа», «Батур һакимлар» һәм «Падишалар» дегән қисимлардики тарих көздә тутулиду.
105:1 1Тар. 16:34-36; Зәб. 106:1; 117:1; 135:1
105:4 **«Ниҗатлиғиң билән йенимға келип хәвәр алғин!»** — ибраний тилида: «Ниҗатлиғиң билән мени йоқлиғайсән» дегән сөзләр билән ипадилиниду.

Өз елиңниң шатлиғи билән шат болай,
Өз мирасиң болған хәлқиң билән пәхирлинип, яйрап жүрәй!
6 Биз ата-бовилиримиз қатарида гуна өткүздуқ,
Қәбиһлик қилдуқ, яманлиқ әйлидуқ.
7 Мисирда турған ата-бовилиримиз мөҗизилириңни нәзиригә алмай,
Көп меһриванлиқлириңни есигә алмиди;
Бәлки деңизда, Қизил Деңиз бойида исиян көтәрди.
8 Бирақ У қудритимни намайән қилай дәп,
Өз нами үчүн уларни қутқузди.
9 Униң Қизил Деңизға тәнбиһ бериши билән,
У қупқуруқ болди;
Худди қағҗирақ чөллүктин йетәкләп маңғандәк,
У уларни деңиз тәглиридин қуруқ өткүзди.
10 Уларни өч көргәнләрниң қолидин һөрлүккә чиқарди,
Уларға һәмҗәмәт болуп дүшмән чаңгилидин қутқузди.
11 Явларни сулар басти,
Уларниң һеч бириси сақ қалмиди.
12 Шундила улар Униң сөзлиригә ишәш қилди;
Улар Уни күйлиди.
13 Улар Униң қилғанлирини шунчә тез унтуди,
Несиһәтини күтмиди;
14 Бәлки далада ач көзлүккә баладәк берилди,
Чөл-баяванда Тәңрини синиди.
15 Шуңа У сориғинини уларға бәрди,
Бирақ җүдәткүчи бир кесәлни җанлириға тәккүзди.
16 Улар баргаһда Мусаға һәсәт қилди,
Худаниң муқәддәс бәндиси Һарунниму көрәлмиди.
17 Йәр ечилип Датанни жутувәтти,
Абирамни адәмлири билән қапсивалди.
18 Әгәшкүчилири арисида от йеқилди;
Ялқун рәзилләрни көйдүривәтти.
19 Улар Һорәб теғида мозай бутни ясиди,
Қуйма һәйкәлгә сәҗдә қилип,
20 Өзлириниң пәхир-шөһрити болғучиниң орниға,
От-чөп йәйдиған өкүзниң сүритини алмаштурди.
21 Мисирда улуқ ишларни көрсәткән Ниҗаткари Тәңрини улар унтуди.
22 Дәрвәқә, һам диярида мөҗизиләр яратқан,
Қизил Деңиз бойида қорқунучлуқ ишларни көрсәткән Худани унтуди.

105:6 Лав. 26:40; Йәр. 3:25; Дан. 9:5
105:7 Мис. 14:11,12
105:8 Мис. 9:16
105:9 Мис. 14:21,22,29
105:11 Мис. 14:27; 15:5
105:12 Мис. 14:31; 15:1
105:14 Мис. 16:3; Чөл. 11:4,6,33; Зәб. 77:18; 1Кор. 10:6
105:15 Чөл. 11:20, 33; Зәб. 77:29-31; Йәш. 10:16
105:16 Чөл. 16
105:17 Чөл. 16:31,32,33; Қан. 11:6
105:18 Чөл. 16:35,46
105:19 Мис. 32:4

23 У уларни һалак қилимән дегән еди —
Өз таллиғини Муса қәһрини яндуруш үчүн Униң алдида аричи болуп тик турмиған болса,
— Дәрвәқә шундақ қилған болар еди.
24 Улар йәнә гөзәл зиминни кәмситип рәт қилди,
Униң вәдисигә ишәнмиди;
25 Бәлки чедирлирида қақшап жүрүп,
Пәрвәрдигарниң авазиға қулақ салмиди.
26 Шуңа У уларға қәсәм қилип қол көтирип: —
Силәрни чөлдә жиқитип түгәштүримән —
27 Әвлатлириңларниму әлләр арисида жиқитип түгәштүрүп,
Яқа жутлар ара тарқитиветимән» — деди.
28 Улар Баал-Пеор бутқа өзини етип чоқунуп,
Өлүкләргә атиған қурбанлиқларни йеди.
29 Улар қилмишлири билән Униң аччиғини кәлтүрди,
Улар арисида ваба қозғалди;
30 Финиһас турди-дә, һөкүм жүргүзди,
Шуниң билән ваба тосулди;
31 Бу иш Финиһасқа һәққанийәт дәп һесапланди,
Униң нәслигиму әвладидин әвладиғичә, әбәдий шундақ һесапланди.
32 Улар йәнә Пәрвәрдигарни мерибаһ сулири бойида ғәзәпкә кәлтүрди,
Уларниң сәвәвидин Мусағиму зәрәр йәтти;
33 Чүнки улар униң роһини териктүрди,
Униң ләвлири бихәстиликтә гәп қилип салди.
34 Улар Пәрвәрдигарниң әмригә хилаплиқ қилип,
Шу йәрдики қовмларни йоқатмиди;
35 Бәлки ят әлләр билән арилишип,
Уларниң қилиқлирини үгәнди;
36 Уларниң бутлириға чоқунди,
Булар өзлиригә бир қапқан болуп чиқти;
37 Чүнки улар өз оғул-қизлирини союп, җинларға қурбанлиққа беғишлиди.
38 Шундақ қилип улар бегуна қанни,
Йәни Қанаандики бутларға атап қурбанлиқ қилип, өз оғул-қизлириниң қенини төкти;
Зимини қанға булғинип кәтти.
39 Улар өз қилмишлири билән булғанди;
Қилиқлири билән паһишә аялдәк бузулди.

105:23 Мис. 32:11,32; Қан. 9:13,14; 10:10
105:24 Чөл. 14:1, 2
105:26 Чөл. 14:28
105:27 Зәб. 43:11-15; Әз. 20:23
105:28 **«Улар Баал-Пеор бутқа өзини етип чоқунуп, өлүкләргә атиған қурбанлиқларни йеди»** — «өлүкләргә қурбанлиқ қилиш», «яғ пуритиш» қатарлиқ һәр қандақ паалийәтләр Тәвратта қәтъий мәнъий қилинған.
105:28 Чөл. 25:3; 31:16; Вәһ. 2:14
105:32 Чөл. 20:12; Зәб. 94:8
105:33 **«Чүнки улар униң роһини териктүрди»** — бәзи тәрҗимиләрдә «униң роһи» Мусаниң роһи әмәс, бәлки Худаниң Роһи дәп чүшәндүрүлиду. **«... Улар униң роһини териктүрди, униң ләвлири бихәстиликтә гәп қилип салди»** — «Чөл.» 20:7-13ни көрүң.
105:35 Һак. 2:2; 3:5, 6
105:37 Лав. 18:21; Қан. 12:31; 2Пад. 16:3; 17:17; 21:6; 2Тар. 28:3; 33:6
105:38 Чөл. 35:33

40 Шуңа Пәрвәрдигар Өз хәлқидин қаттиқ ғәзәпләнди,
У Өз мирасидин йиргәнди;
41 Уларни ят әлләрниң қолиға бәрди,
Уларға өчмәнләр улар үстидин һөкүмранлиқ қилди.
42 Дүшмәнлири уларни әзди,
Улар яв қоли астида егилип пүкүлди.
43 Көп қетим Пәрвәрдигар уларни қутқузди;
Бирақ улар болса, өз хаһишлири билән Униңға асийлиқ қилди,
Улар өз қәбиһлиги билән пәс һалға чүшти.
44 Шундақтиму У уларниң налә-пәрядини аңлиғанда,
Уларниң жәбир-жапалириға етивар бәрди;
45 Һәм улар билән түзгән әһдисини әслиди,
Зор меһри-шәпқити билән, ғәзивидин янди,
46 У уларни сүргүн қилғанларниң қәлбидә рәһим ойғатти.
47 Бизни қутқузғайсән, и Пәрвәрдигар Худайимиз!
Муқәддәс наминңға тәшәккүр ейтишқа,
Тәнтәнә қилип Сени мәдһийиләшкә,
Бизни әлләр арисидин йениңға жиғивалғайсән!
48 Исраилниң Худаси болған Пәрвәрдигарға,
Әзәлдин та әбәткичә тәшәккүр-мәдһийә қайтурулсун!
Пүткүл хәлиқ «Амин» десун!
Һәмдусана!

Бәшинчи Бөлүм
106-күй
Худаниң барлиқ инсанларға көрсәткән меһриванлиғи үчүн тәшәккүр ейтиңлар!

106 1 Аһ, Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтиңлар!
Чүнки У меһривандур, әбәдийдур Униң меһир-муһәббити!
2 Пәрвәрдигар яв қолидин қутқузғанлар,
У һәмҗәмәт болуп қутқузған хәлқи буни давамлиқ баян қилсун —
3 Йәни У шәриқ билән ғәриптин, шимал билән җәнуптин,
Һәр қайси жутлардин жиғивелинғанлар буни ейтсун!
4 Улар чөл-баяванни кезип пинһан йолда адашти,
Адәм маканлашқан һеч бир шәһәрни тапалмастин.
5 Ач һәмдә уссуз болуп,
Җени чиқай дәп қалди.
6 Андин Пәрвәрдигарға пәряд қилди,
У уларни мушәққәтлиридин азат қилди.
7 Маканлашқидәк шәһәргә йәткичә,

105:45 **«Зор меһри-шәпқити билән,...»** — ибраний тилида: «Зор меһри-шәпқәтлири билән...».
105:47 1Тар. 16:35
105:48 1Тар. 16:36
106:1 Зәб. 106:1; 117:1; 135:1
106:3 **«... У... шимал билән җәнуптин... жиғивелинғанлар буни ейтсун!»** — бәзи кона көчүрмиләрдә «җәнуптин» дегәнниң орнида «деңиздин» дейилиду; йәни «У... шимал билән деңиздин... жиғивелинғанлар буни ейтсун!» дейилиду (ибраний тилида икки сөзниң пәрқи чоң әмәс, йәни «ями» билән «Ямин»).

У уларни түз йолда башлиди.
8 Улар Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтсун!
Униң өзгәрмәс муһәббити үчүн,
Инсан балилириға көрсәткән мөҗизилири үчүн!
9 Чүнки У чаңқиған көңүлни қандурди,
Ач қалған җанни есил немәтләр билән толдурди.
10 Зүлмәттә, өлүм көләңгисидә яшиғанлар,
Төмүр кишән селинип, азап чәккәнләрни болса,
11 (Чүнки улар Тәңриниң әмирлиригә қаршилиқ қилди,
Һәммидин Алий Болғучиниң несиһәтини кәмситти)
12 — У уларни җапа-мушәққәт тартқузуп кәмтәр қилди,
Улар путлишип жиқилди, уларға ярдәмгә бирисиму йоқ еди.
13 Андин Пәрвәрдигарға йелинип пәряд қилди,
У уларни мушәққәтлиридин азат қилди.
14 Уларни зулмәт һәм өлүм сайисидин чиқирип,
Уларниң зәнҗир-асарәтлирини сундуруп ташлиди.
15 Улар Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтсун!
Униң өзгәрмәс муһәббити үчүн,
Инсан балилириға көрсәткән мөҗизилири үчүн!
16 Мана У мис дәрвазиларни парә-парә қилип,
Төмүр тақақларни кесип ташлиди.
17 Һамақәтләр өз итаәтсизлик йоллиридин,
Қәбиһликлиридин азапларға учрайду;
18 Көңлидә һәр хил озуқ-түлүктин бизар болуп,
Өлүм дәрвазилириға йеқинлишиду.
19 Андин Пәрвәрдигарға йелинип пәряд қилиду,
У уларни мушәққәтлиридин азат қилиду.
20 У сөз-каламини әвәтип, уларни сақайтиду,
Уларни завалліқлиридин қутқузиду.
21 Улар Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтсун!
Униң өзгәрмәс муһәббити үчүн,
Адәм балилириға көрсәткән мөҗизилири үчүн!
22 Қурбанлиқ сүпитидә тәшәккүрләр ейтсун,
Униң қилғанлирини тәнтәнилик нахшилар билән баян қилсун!
23 Кемиләрдә деңизға чүшүп қатниғучилар,
Улуқ суларда тирикчилик қилғучилар,
24 Булар Пәрвәрдигарниң ишлириға гувачидур,
Чоңқур океанда көрсәткән карамәтләрни көргүчидур.
25 Чүнки У бир сөз биләнла шиддәтлик шамални чиқирип,
Долқунлирини өркәшлитиду;
26 Кемичиләр асман-пәләк өрләйду,
Суларниң тәһтилиригә чүшиду,
Дәһшәттин уларниң җени ерип кетиду.

106:22 **«Қурбанлиқ сүпитидә тәшәккүрләр ейтсун,...»** — яки «Тәшәккүр қурбанлиқлири атисун,...».
–«Тәшәккүр қурбанлиғи» Муса пәйғәмбәргә чүширилгән қанун бекиткән алтә хил қурбанлиқлардин бири.
106:22 Лав. 7:12; Зәб. 49:14
106:23 Вәһ. 18:17

27 Улар мәс адәмдәк әләң-сәләң ирғаңлайду,
Һәр қандақ әқил-чариси түгәйду;
28 Андин Пәрвәрдигарға йелинип пәряд қилиду,
У уларни мушәққәтлиридин азат қилиду.
29 У боранни тиничлитиду,
Су долқунлириму җим болиду.
30 Шуниң билән улар течлиғидин шатлиниду;
У уларни тәшна болған арамгаһиға йетәкләп бариду.
31 Улар Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтсун!
Униң өзгәрмәс муһәббити үчүн,
Инсан балилириға көрсәткән мөҗизилири үчүн!
32 Улар хәлиқниң җамаитидиму Уни улуқлисун,
Ақсақаллар мәҗлисидә Уни мәдһийилисун.
33 У дәрияларни чөлгә,
Булақларни қақаслиққа айландуриду.
34 Аһалисиниң яманлиғи түпәйлидин,
Һосуллуқ йәрни шорлуқ қилиду.
35 У йәнә чөл-баяванни көлгә,
Чаңқақ йәрни булақларға айландуриду;
36 Ачларни шу йәргә җайлаштуруп,
Улар олтирақлашқан бир шәһәрни бәрпа қилиду;
37 Улар етизларни һайдап-терип, үзүмзарларни бәрпа қилиду;
Булар һосул-мәһсулатни мол бериду.
38 У уларға бәрикәт бериду,
Шуниң билән уларниң сани хеләла ешип бариду,
У уларниң мал-варанлирини һеч азайтмайду.
39 Улар йәнә җәбир-зулум, бала-қаза һәм дәрд-әләмгә йолуғуп,
Сани азийип, пүкүлиду.
40 У есилзадиләр үстигә кәмситишлирини төкиду,
Йолсиз дәшт-сәһрада уларни сәргәрдан қилиду;
41 Лекин мискин адәмни җәбир-зулумдин жуқури көтирип сақлайду,
Униң аилә-тавабатини қой падисидәк көп қилиду.
42 Буни көңли дуруслар көрүп шатлиниду;
Пасиқларниң ағзи етилиду.
43 Кимки дана болса, буларни байқисун,
Пәрвәрдигарниң меһри-шәпқәтлирини чүшәнсун!

106:35 Йәш. 41:18
106:41 1Сам. 2:8; Зәб. 112:7, 8
106:42 Аюп 5:16; 22:19

107-күй
Худаниң ғәлибисигә болған тәшна-тилавәт

107 [1-2] Давутниң күй-нахшиси: —
Ирадәм чиң, и Худа, ирадәм чиң;
Мән мәдһийә нахшилирини ейтип,
Бәрһәқ, Сени күйләймән, пүтүн роһум билән!
[3] И нәғмә-сазлирим, ойған!
Мән сәһәр қуяшиниму ойғитимән!
[4] Хәлиқ-милләтләр арисида Сени улуқлаймән, и Пәрвәрдигар;
Әлләр арисида Сени күйләймән!
[5] Чүнки өзгәрмәс муһәббитиң әршләргә йәткидәк улуқтур;
Һәқиқитиң булутларға тақашти.
[6] И Худа, шан-шөһритиң әршләрдин жуқури улуқланғай,
Шан-шәривиң йәр йүзини қаплиғай!
[7] Өз сөйгәнлириңниң нижатлиқ тепиши үчүн,
Оң қолуң билән қутқузғайсән,
Дуайимни иҗабәт қилғайсән.
[8] Худа Өз пак-муқәддәслигидә шундақ дегән: —
«Мән тәнтәнә қилимән,
Мән Шәкәм диярини бөлүп беримән,
Суккот вадисини тәқсим қилишқа өлчәймән.
[9] Гилеад Маңа мәнсуптур,
Манассәһму Маңа мәнсуптур;
Әфраим болса бешимдики дубулғамдур,
Йәһуда Мениң әмир-пәрман чиқарғучимдур;
[10] Моаб Мениң жуюнуш җавурумдур;
Едомға чоруғумни ташлаймән;
Мән Филистийә үстидин тәнтәнә қилимән!».
[11] Ким Мени бу мустәһкәм шәһәргә башлап кирәлисун?
Ким Мени Едомға елип баралисун?
[12] И Худа, Сән бизни растинла чәткә қақтиңму?
Қошунлиримиз билән биллә җәңгә чиқмамсән?
[13] Бизни зулумлардин қутулушқа ярдәмләшкәйсән,
Чүнки инсанниң ярдими бекардур!
[14] Худа арқилиқ биз чоқум батурлуқ көрситимиз;
Бизгә зулум қилғучиларни чәйлигүчи дәл У Өзидур!

107:1-2 **«Давутниң күй-нахшиси: —....»** — оқурмәнләр көрәләйдуки, бу күйниң айәтлири 57-күйдики 7-11-айәтләр, 60-күйдики 5-12-айәтләргә охшап кетиду. Шуңа бу айәтләрниң изаһатлири мошу күйгиму тәвә, әлвәттә. **«... Сени күйләймән, пүтүн роһум билән!»** — «роһум» мошу йәрдә ибраний тилидики «мениң шәривим»ниң тәрҗимиси.
107:5 Зәб. 35:6; 56:11
107:9 **«Әфраим болса бешимдики дубулғамдур»** — ибраний тилида «Әфраим болса бешимдики қоғдиғучидур». **«Йәһуда Мениң әмир-пәрман чиқарғучимдур»** — башқа бирхил тәрҗимиси «Йәһуда Мениң шаһанә һаса мдур».
107:10 **«Моаб Мениң жуюнуш җавурум»** — бәлким Моабниң Худа вә Униң хәлқи үчүн мәйнәт хизмәт қилидиғанлиғини билдүриду. **«Едомға чоруғумни ташлаймән»** — аяқ кийимни мәлум йәр үстигә ташлаш әшу йәргә егә болғанлиқни билдүрүши мүмкин; яки болмиса, Едомниң өз Егисиниң аяқлирини елип жиғиштуридиған қулдәк екәнлигини көрситишиму мүмкин. **«Филистийә, Мениң сәвәвимдин тәнтәнә қилиңлар!»** — Давут падишаниң дәвридә Филистийә Давутқа, шундақла Худаниң өзигә бойсунуп, бәхитлик һаятқа егә болған («2Сам.» 8:1ни, шундақа «Яр.» 12:1-3нимй көрүң).
107:12 Зәб. 59:1-5

108-күй
Интиқам үчүн оқулған дуа

108 [1] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
И мәдһийәмниң Егиси Худайим, җим турма!
[2] Мана рәзилләрниң ағзи, мәккарларниң ағзи көз алдимда йоған ечилди;
Улар ялғанчи тил билән маңа қарши сөзлиди.
[3] Нәпрәтлик сөзләр билән мени чулғап,
Улар бекардин-бекар маңа зәрбә бәрмәктә.
[4] Муһәббитим үчүн улар маңа қарши шикайәтчи болди,
Мән болсам — дуаға берилдим.
[5] Яхшилиғим үчүн яманлиқ,
Сөйгүм үчүн нәпрәт қайтурди.
[6] Һәр бириниң үстидә рәзил бир адәм тайинлиғайсән,
Униң оң йенида бир дәвагәр турсун.
[7] У сорақ қилинғанда әйипдар болуп чиқсун,
Дуаси гуна дәп һесаплансун.
[8] Күнлири қисқа болсун,
Мәнсивини башқиси егилисун.
[9] Балилири житим қалсун,
Хотуни тул болсун.
[10] Оғуллири сәргәрдан тиләмчи болсун,
Турған харабиликлиридин нан издәп.
[11] Җазанихор униң егилиги үстигә тор ташлисун,
Меһнәт әҗрини ятлар булап-талисун.
[12] Униңға меһриванлиқ көрситидиған бириси болмисун,
Житим қалған балилириға илтипат қилғучи болмисун.
[13] Униң нәсли қурутулсун;
Келәр әвладида намлири өчүрүлсун.
[14] Ата-бовилириниң қәбиһлигиниң әйиплири Пәрвәрдигарниң ядида қалсун,
Анисиниң гунайи өчүрүлмисун.
[15] Буларниң әйиплири дайим Пәрвәрдигарниң көз алдида болсун,
Шуниң билән У уларниң нам-әмилини йәр йүзидин өчүрүп ташлайду.
[16] Чүнки рәзил киши меһриванлиқ көрситишни һеч есигә кәлтүрмиди,
Бәлки езилгән, йоқсул һәм дили сунуқларни өлтүрмәккә қоғлап кәлди.
[17] У ләнәт оқушқа амрақ еди,
Шуңа ләнәт униң бешиға келиду;
Бәхит тиләшкә райи йоқ еди,
Шуңа бәхит униңдин жирақ болиду.
[18] У ләнәтләрни өзигә кийим қилип кийгән;
Шуңа булар аққан судәк униң ич-бағриға,
Майдәк, сүйәклиригә кириду;
[19] Булар униңға йепинған тонидәк,

108:3 Зәб. 68:5
108:6 Зәк. 3:1, 2
108:7 Пәнд. 15:8; 28:9
108:15 Аюп 18:17; Зәб. 33:17

һәрдайим бағланған бәлвеғидәк чаплансун.
[20] Булар болса мени әйиплигүчиләргә Пәрвәрдигарниң бекиткән мукапати болсун!
Мениң яман гепимни қилғанларниң инъами болсун!
[21] Бирақ Сән, Пәрвәрдигар Рәббим,
Өз намиң үчүн мениң тәрипимдә бир иш қилғайсән,
Меһир-муһәббитиң әла болғачқа,
Мени қутқузғайсән;
[22] Чүнки мән езилгән һәм һаҗәтмәндурмән,
Қәлбим хәстә болди.
[23] Мән қуяш узартқан көләңгидәк йоқилай дәп қалдим,
Чекәткә қеқиветилгәндәк чәткә қеқиветилдим.
[24] Роза тутқинимдин тизлирим кетиду,
Әтлирим сизип кетиду.
[25] Шуңлашқа мән улар алдида рәсва болдум;
Улар маңа қарашқанда, бешини силкишмәктә.
[26] Маңа ярдәмләшкәйсән, и Пәрвәрдигар Худайим,
Өзгәрмәс муһәббитиң бойичә мени қутқузғайсән;
[27] Шуниң билән улар буниң Сениң қолуңдики иш екәнлигини,
Буни қилғучиниң Сән Пәрвәрдигар екәнлигини билсун.
[28] Улар ләнәт оқуварсун, Сән бәхит ата қилғайсән;
Улар һуҗум қилишқа турғанда, хиҗаләттә қалсун,
Бирақ қулуң шатлансун!
[29] Мени әйиплигүчиләр хиҗаләт билән кийинсун,
Улар өз шәрмәндилигини өзлиригә тон қилип йепинсун.
[30] Ағзимда Пәрвәрдигарға зор тәшәккүр-мәдһийә қайтуримән;
Бәрһәқ, көпчилик арисида туруп Уни мәдһийиләймән;
[31] Чүнки һаҗәтмәнниң җенини гунаға бекитмәкчи болғанлардин қутқузуш үчүн,
Пәрвәрдигар униң оң йенида туриду.

109-күй
Кәлгүсидики аләмниң Падишаси — Давутниң әвлади Мәсиһ

109 [1] Давут язған күй: —
Пәрвәрдигар мениң Рәббимгә: —
«Мән сениң дүшмәнлириңни тәхтипәриң қилғичә,
Оң йенимда олтарғин» — деди.
[2] Пәрвәрдигар қудритиңни көрситидиған шаһанә һасаңни Зиондин узитиду;
Дүшмәнлириң арисида һөкүм сүргин!
[3] Күчүңни көрситидиған күндә,
Өз хәлқиң халис қурбанлиқ кәби пида болиду;
Муқәддәс һәйвитиңдә,
Шу яшлиқ дәвриңдикидәк,

109:1 «Мән сениң дүшмәнлириңни тәхтипәриң қилғичә» — «тәхтипәр» падиша тәхткә олтарғанда пути туридиған җай.
109:2 «Пәрвәрдигар қудритиңни көрситидиған шаһанә һасаңни Зиондин узитиду» — бу сөзниң мәнаси бәлким: Худа йәр йүзидә өз сәлтәнитини қурғанда, тиклигән падиша Мәсиһниң күч-қудрити һәм һоқуқи Йерусалимдин чиқип һәр йәргә йетип бариду.

Саңа һазирму шәбнәмләр сәһәрниң балияткусидин йеңи чиққандәк чүшиду;
4 Пәрвәрдигар шундак қәсәм ичти,
Һәм бунидин янмайду: —
«Сән әбәдил-әбәткичә Мәлкизәдәкниң типидики бир каһиндурсән».
5 Оң тәрипиндә болған Рәб ғәзивини көрсәткән күндә падишаларни уруп парә-парә қи-
ливетиду;
6 У әлләр арисида сотлайду;
Жай-жайларни жәсәтләр билән толдуриду;
Кәң зиминниң бешини яриду;
7 У йолда ериқтин су ичиду;
У шуңа кишиниң бешини йөлигүчи болиду.

110-күй
Худаниң улуқлуғини сеғиниш
1-айәттики изаһатни көрүң

110 1 Һәмдусана!
Көңли дурусларниң мәшрипидә,
Һәм жамаәттә туруп,
Пәрвәрдигарға пүтүн қәлбим билән тәшәккүр ейтимән.
2 Пәрвәрдигарниң ясиғанлири улуқдур;
Булардин хурсән болғанлар издинип уларни сүрүштүрмәктә.
3 Униң әҗри шәрәп вә һәйвәттур,
Униң һәққанийлиғи мәңгүгә туриду.
4 У Өз мөҗизилирини яд әткүзиду;
Пәрвәрдигар муһәббәтлик һәм рәһимдилликтур.
5 У Өзидин әйминидиғанларни аш билән тәминләйду;
Өз әһдисини һемишә яд етиду.
6 У әмәллиридики қудритини Өз хәлқигә көрситип,
Башқа әлләрниң мирас-зиминини уларға тәғдим қилди.
7 Униң қоли қилғанлири һәқиқәт-садақәт вә адиллиқтур;
Униң барлиқ көрсәтмилири ишәшликтур.

109:3 **«Өз хәлқиң халис қурбанлиқ кәби пида болиду»** — «халис қурбанлиқ», 54-күй, 6-айәттики изаһатни көрүң. **«Муқәддәс һәйвитиңдә, шу яшлиқ дәвриңдикидәк, саңа һазирму шәбнәмләр сәһәрниң балияткусидин йеңи чиққандәк чүшиду»** — деханларға мәлум болғинидәк, шәбнәм адәттә пәқәт япйешил отяшлар вә дәрәқләрниң үстигә чүшиду. Қуруқ-қақшал болуп қалған дәрәқләргә чүшмәйду. Көчмә мәнаси, Мәсиһ мәңгүгә япйешил дәрәқтәк яш туриверидү.
109:4 **«Сән әбәдил-әбәткичә Мәлкизәдәкниң типидики бир каһиндурсән»** — Мәлкизәдәк дегән адәм һәзрити Ибраһимға каһин (Худаға вәкил болуп қурбанлиқни қобул қилғучи) болған һәм Ибраһим алған олжидин ондин бирини алған («Яр.» 14-бап). Демәк, у Ибраһимдин улуқ еди, шуңлашқа Ибраһимниң әвлатлиридин болған каһинлардинму улуқ еди. «Яр.» 14-бапта дейилгиничә, бу сирлиқ адәмниң ата-аниси йоқ еди. Инҗил «Ибранийларға», 8- һәм 10-бапни көрүң. «Мәлкизәдәк»ниң мәнаси: «Һәққанийлиқниң падишаси» «Аманлиқ падишаси». Ундақта бу йәрдә «Сән әбәдил-әбәткичә Мәлкизәдәкниң типидики бир каһиндурсән» дәп бекитилиши аләмдә униң әң алий каһин дәп бекитилгәнлигини көрситиду.
109:4 Ибр. 5:6; 6:20; 7:17
109:6 Вәһ. 14:14-20; 16:14-16; 20:8-10
109:7 **«У йолда ериқтин су ичиду; у шуңа кишиниң бешини йөлигүчи болиду»** — бу сирлиқ гәп бәлким Мәсиһниң кичик пеил екәнлигини, һәмдә өзиниңму кичик пеил мөминләргә тәсәлли беридиғанлиғини көрситиду. **«У шуңа кишиниң бешини йөлигүчи болиду»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Шуңа у (өз) бешини көтириду».
110:1 **«Һәмдусана! Көңли дурусларниң мәшрипидә, һәм жамаәттә туруп...»** — бу күй «елипбә тәртивилик» күй. Бирақ ибраний тилини тәрҗимә қилиш җәриянида җүмлә тәртиплирини өзгәртиш керәклиги түпәйлидин, «елипбәлик» нусхини көрситәлмидуқ.

8 Булар әбәдил-әбәткичә инавәтликтур;
Һәқиқәттә һәм дуруслуқта чиқирилғандур.
9 У Өз хәлқигә нижатлиқ әвәтти;
Өз әһдисини әмир қилип мәңгүгә бекитти;
Муқәддәс һәм сүрлүктур Униң нами.
10 Пәрвәрдигардин қорқуш даналиқниң башлинишидур;
Униң һөкүмлирини тутқанларниң һәммиси йорутулған адәмләрдур;
Униң мәдһийиси мәңгү туриду.

111-күй
Худадин әйминидиған киши
1-айәттики изаһатни көрүң

111 1 Һәмдусана!
Пәрвәрдигардин әйминидиған,
Униң әмирлирини зор хурсәнлик дәп билидиған адәм бәхитликтур!
2 Униң нәсли зиминда туруп күч-қудрәтлик болиду;
Дурусларниң дәври бәхитлик болиду.
3 Униң өйидә дөләт һәм байлиқлар болиду;
Һәққанийлиғи мәңгүгә туриду.
4 Қараңғулуқта турған дурус адәмгә нур пәйда болиду;
У шәпқәтлик, рәһимдил һәм һәққанийдур.
5 Хәйрхаһ, өтнә берип туридиған адәмниң бәхити болиду;
У өз ишлирини адиллиқ билән жүргүзиду.
6 Бәрһәқ, у әбәдий тәвритилмәйду;
Һәққаний адәм мәңгүгә әслиниду.
7 У шум хәвәрдин қорқмайду;
Униң көңли тоқ һалда, Пәрвәрдигарға таянған.
8 Дили мәһкәм қилинған, у қорқмайду;
Ахирида у рәқиплириниң мағлубийитини көриду.
9 У өзиниңкини мәртләрчә тарқатқан,
Йоқсулларға бериду;
Униң һәққанийлиғи мәңгүгә туриду;
Униң мүңгүзи иззәт-шөһрәт билән көтирилиду.
10 Рәзил адәм буни көрүп чидимайду,
Чишлирини ғужурлитиду, у ерип кетиду;
Рәзилләрниң арзу-һәвиси йоқитилиду.

111:1 **«Һәмдусана! Пәрвәрдигардин әйминидиған, Униң әмирлирини зор хурсәнлик дәп билидиған адәм бәхитликтур!...»** — бу күй «елипбә тәртивилик» күй. Бирақ ибраний тилини тәржимә қилиш җәриянида җүмлә тәртиплирини өзгәртиш керәклиги түпәйлидин, «елипбә тәртивилик» нусхини көрситәлмидуқ.
111:1 Зәб. 1:1, 2
111:5 **«У өз ишлирини адиллиқ билән жүргүзиду»** — башқа икки хил тәржимиси бар: — «У өз адиллиғи билән өз ишлирини җүрүштүриду» яки «Дәвада болса һөкүм униң тәрипидә болиду». Мүмкинчилиги барки, язғучи бу үч мәнаниң һәммисини көздә тутқан.

112-күй
Худа шәпқитини көрситиш үчүн Өзини төвән тутиду

112 [1] Һәмдусана!
Мәдһийиләңлар, и Пәрвәрдигарниң қуллири,
Пәрвәрдигарниң намини мәдһийиләңлар!
[2] Һазирдин башлап, әбәдил-әбәткичә,
Пәрвәрдигарниң намиға тәшәккүр-мәдһийә қайтурулсун!
[3] Күн чиқардин күн патарға,
Пәрвәрдигарниң нами мәдһийилинишкә лайиқтур!
[4] Пәрвәрдигар әлләрдин жуқури көтирилди;
Шан-шәриви әршләрдин жуқуридур.
[5] Кимму Пәрвәрдигар Худайимизға тәң болалисун —
Өз макани жуқурида болсиму,
[6] Асманларға һәм йәргә қараш үчүн,
Өзини төвән қилғучиға?
[7] Намрат кишини У топа-чаңдин көтириду;
Қиғлиқтин йоқсулни жуқурилитиду;
[8] Уни есилзадиләр қатариға,
Йәни Өз хәлқиниң есилзадилири арисиға олтарғузиду;
[9] У туғмас аялни өйгә орунлаштуруп,
Уни оғулларниң хошал аниси қилиду. Һәмдусана!

113-күй
Худаниң Исраил хәлқиниң Мисирдин чиқишида уларға намайән қилған улуқлуғи

113 [1] Исраил Мисирдин,
Яқуп жәмәти ят тиллиқ әлләрдин чиққанда,
[2] Шу чағда Йәһуда Худаниң муқәддәс жайи,
Исраил униң сәлтинити болди,
[3] Дәңиз буни көрүп бәдәр қачти,
Иордан дәрияси кәйнигә янди;
[4] Тағлар қочқарлардәк,
Дөңләр қозилардәк ойнақлиди.
[5] Әй дәңиз, сән немә болдуң, қачқили?
Иордан дәрияси, йолуңдин янғили?
[6] Тағлар қочқарлардәк,
Дөңләр қозилардәк ойнақлиғили?
[7] И йәр йүзи, Рәбниң жамалидин,
Яқупниң Худасиниң жамалидин тәврән;
[8] У қорам ташни көлчәккә,
Чақмақ тешини мол булақ сулириға айландуриду.

112:2 Дан. 2:20
112:3 Мал. 1:11
112:7 1Сам. 2:8; Зәб. 106:41
113:1 Мис. 13:3
113:8 **«У қорам ташни көлчәккә, чақмақ тешини мол булақ сулириға айландуриду»** — «чақмақ теши» ташлар ичидә әң қаттиқ таш һесаплиниду. «Қан.» 8:15ни көрүң.
113:8 Мис. 17:6; Чөл. 20:11

113-күй -- давами
Бутларға чоқунғанлар һәм Худаға ибадәт қилғанлар

9 Бизгә әмәс, и Пәрвәрдигар, бизгә әмәс —
Өзгәрмәс муһәббитиң үчүн, һәқиқәт-садақитиң үчүн,
Өз намиңға шан-шәрәп кәлтүргәйсән.
10 Әлләр немишкә «Уларниң Худаси қәйәрдә?» дәп мазақ қилишиду?
11 Бирақ Худайимиз болса әршләрдидур;
Немини халиса, У шуни қилғандур.
12 Уларниң бутлири болса пәқәт күмүч-алтундин ибарәт,
Инсанниң қоллири ясиғинидур, халас.
13 Уларниң ағзи бар, бирақ сөзләлмәйду;
Көзлири бар, көрмәйду;
14 Қулақлири бар, аңлимайду,
Бурни бар, пуралмайду;
15 Қоллири бар, силалмайду;
Путлири бар, маңалмайду;
Канийидин һеч бир сада чиқармайду.
16 Уларни ясиғанлар уларға охшаштур,
Уларға таянғанларму шундақтур.
17 И Исраил, Пәрвәрдигарға тайиниңлар;
У силәргә ярдәм қилғучиңлар һәм қалқиниңлардур.
18 И Һарун җәмәти, Пәрвәрдигарға тайиниңлар;
У силәргә ярдәм қилғучи һәм силәрниң қалқиниңлардур.
19 Пәрдәрдигардин әйминидиғанлар, Пәрвәрдигарға тайиниңлар;
У силәргә ярдәм қилғучи һәм қалқиниңлардур.
20 Пәрвәрдигар бизни әсләп кәлди;
У бәхит ата қилиду;
У Исраил җәмәтигә бәхит ата қилиду;
У Һарун җәмәтигә бәхит ата қилиду;
21 Пәрвәрдигардин әйминидиғанларға,
Чоңлири һәм кичиклиригиму бәхит ата қилиду.
22 Пәрвәрдигар силәргә қошлап бериду,
Силәргә һәм пәрзәнтлириңларға;
23 Силәргә Пәрвәрдигар тәрипидин бәхит ата қилинған,
Асман-зиминни Яратқучидин бәрикәтләнгән!
24 Асманлар болса Пәрвәрдигарниң асманлиридур;
Бирақ зиминни болса инсан балилириға тапшурғандур.
25 Өлүкләр Яһни мәдһийилийәлмәйду,
Сүкүт дияриға чүшүп кәткәнләрму шундақ;
26 Бирақ бизләр һазирдин башлап Яһқа әбәдил-әбәткичә тәшәккүр-мәдһийә қайтуримиз!
Һәмдусана!

113:13 Қан. 4:28; Йәр. 10:3, 4, 5, 9-16
113:18 **«У силәргә ярдәм қилғучи һәм силәрниң қалқиниңлардур»** — ибраний тилида «У уларға ярдәм қилғучи һәм уларниң қалқиниңлардур» дейилиду. 10-11-айәтләрдиму шундақ.

114-күй
Худаниң илтипатиға гувалиқ бериш

114 [1] Мән Пәрвәрдигарни сөйимән,
Чүнки У мениң авазимни, йелинишлиримни аңлиған.
[2] Чүнки У қулиқини маңа салди,
Шуңа мән барлиқ күнлиримдә Униңға илтиҗа қилип чақиримән.
[3] Өлүм асарәтлири мени чирмивалди;
Тәһтисараниң дәрдлири мени тутувалди;
Мән пешкәлликкә йолуқтум, әләм тарттим;
[4] Шуниң билән мән Пәрвәрдигарниң намиға тохтимай нида қилдим: —
«Сәндин өтүнимән, и Пәрвәрдигар,
Җенимни қутулдурғайсән!
[5] Шәпқәтликтур Пәрвәрдигар, һәққанийдур;
Худайимиз рәһимдилдур.
[6] Пәрвәрдигар наданни сақлайду;
Мән харап әһвалға чүширилдум, У мени қутқузди.
[7] Һәй җеним, қайтидин хатирҗәм бол;
Чүнки Пәрвәрдигар сехийлик, меһриванлиқ көрсәтти;
[8] Чүнки Сән җенимни өлүмдин, көзлиримни яшлардин,
Аяқлиримни путлишиштин қутқузғансән.
[9] Мән Пәрвәрдигар алдида тирикләрниң зиминида маңимән: –

115-күй
Худаниң илтипатиға гувалиқ бериш -- давами
Ибраний тилида 114-күй давами

115 [1] Ишәнгиним үчүн мундақ сөз қилғанмән: —
«Мән қаттиқ хар қилинғанмән».
[2] Җиддийләшкинимдин: — «адәмләрниң һәммиси ялғанчи!» — Дегәнмән.
[3] Маңа көрсәткән барлиқ яхшилиқлирини мән немә билән Пәрвәрдигарға қайтуримән?
[4] — Ниҗатлиқ қәдәһини қолумға алимән,
Вә Пәрвәрдигарниң намини чақирип илтиҗа қилимән;
[5] Мән қилған қәсәмлиримни Пәрвәрдигар алдида ада қилимән;
Бәрһәқ, Униң барлиқ хәлқи алдида уларни ада қилимән.
[6] Пәрвәрдигарниң нәзиридә,
Өз мөмин бәндилириниң өлүми қимматлиқ иштур!
[7] Аһ Пәрвәрдигар, мән бәрһәқ Сениң қулуңдурмән;
Мән Сениң қулуңдурмән, дедигиңниң оғли екәнмән;
Сән мениң асарәтлиримни йәшкәнсән;
[8] Мән Саңа тәшәккүр қурбанлиқлирини сунимән,
Пәрвәрдигарниң намини чақирип илтиҗа қилимән;

114:3 2Сам. 22:5, 6
114:7 Зәб. 12:5-6
115:1 **«Ишәнгиним үчүн сөз қилғанмән»** — (яки «Ишәндим, шуңа сөз қилдим...») — буниң мәнаси, бәлким, мениң Худаға дәрдимни төкүшүм һәргиз бекарға кәтмәйду, демәкчи («2Кор.» 4:13ниму көрүң).
115:1 2Кор. 4:13
115:2 Рим. 3:4
115:8 **«Мән Саңа тәшәккүр қурбанлиқлирини сунимән»** — «тәшәккүр қурбанлиғи» Муса пәйғәмбәр арқилиқ бекитилгән йәнә бирхил қурбанлиқ («Лав.» 7-бапни көрүң).

9 Мән қилған қәсәмлиримни Пәрвәрдигар алдида ада қилимән;
Бәрһәқ, Униң барлиқ хәлқи алдида уларни ада қилимән;
10 Пәрвәрдигарниң өйиниң һойлилирида,
Сениң оттуруңда туруп, и Йерусалим,
Қәсәмлиримни ада қилимән!
Һәмдусана!

116-күй
Худаниң пүткүл дунияға болған муһәббити

116 1 Пәрвәрдигарни мәдһийиләңлар, барлиқ әлләр;
Һәммә хәлиқләр, Уни махтаңлар!
2 Чүнки бизгә бағлиған өзгәрмәс муһәббити ғалибиликтур;
Һәм Пәрвәрдигарниң һәқиқәт-садақити мәңгүлүктур!
Һәмдусана!

117-күй
«Пәрвәрдигарниң намида кәлгүчигә мубарәк болсун!»

117 1 Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтиңлар, чүнки У меһривандур;
Униң меһир-муһәббити мәңгүдур!
2 Исраил: «Униң меһир-муһәббити мәңгүдур» — десун!
3 Һарун җәмәти: «Униң меһир-муһәббити мәңгүдур» — десун!
4 Пәрвәрдигардин қорқидиғанлар: «Униң меһир-муһәббити мәңгүдур» — десун!
5 Қистақта қелип Яһға нида қилдим;
Яһ җавап берип, мени кәңри-азатиликтә турғузди.
6 Пәрвәрдигар мән тәрәптидур, мән қорқмаймән;
Инсан мени немә қилалисун?
7 Пәрвәрдигар маңа ярдәм қилғучилар арисида болуп, мениң тәрипимдидур;
Өчмәнлиримниң мағлубийитини көримән.
8 Пәрвәрдигарни башпанаһим қилиш,
Инсанға тайиништин әвзәлдур;
9 Пәрвәрдигарни башпанаһим қилиш,
Әмирләргә тайиништин әвзәлдур.
10 Барлиқ әлләр мени қоршивалди;
Бирақ Пәрвәрдигарниң нами билән уларни һалак қилимән;
11 Улар мени қоршивалди; бәрһәқ, қоршивалди;
Бирақ Пәрвәрдигарниң нами билән мән уларни һалак қилимән;
12 Улар һәриләрдәк мени қоршивалди;
Улар йеқилған янтақ отидәк тезла өчүрүлиду;
Чүнки Пәрвәрдигарниң нами билән мән уларни һалак қилимән.
13 Сән дүшмән мени зәрб билән иштәрдиң,

116:1 Рим. 15:11
117:6 Рим. 8:31
117:8 Зәб. 61:10, 11; 145:3; Йәр. 17:5, 7
117:10 **«Барлиқ әлләр мени қоршивалди; бирақ Пәрвәрдигарниң нами билән уларни һалак қилимән;...»** — бу күйдики 10-29-айәтләр кимни көрсәткәнлигини оқурмәнләр Инҗил, «Матта», «Маркус» һәм «Луқа» қисмилиридики ахирқи нәччә баблардин көрәләйду.
117:10 Зәб. 17:44, 48, 49; Иәш. 11:1-10; Рим. 15:12

Жиқилғили тас қалдим;
Бирақ Пәрвәрдигар маңа ярдәмдә болди.
14 Күчүм вә нахшам болса Яһдур;
У мениң нижатлиғим болди!
15 Һәққанийларниң чедирлирида шатлиқ вә нижатлиқниң тәнтәнилири яңритилмақта;
Пәрвәрдигарниң оң қоли зәпәр қучмақта!
16 Пәрвәрдигарниң оң қоли егиз көтирилгән!
Пәрвәрдигарниң оң қоли зәпәр қучмақта!
17 Мән өлмәймән, бәлки яшаймән,
Яһниң қилғанлирини җакалаймән.
18 Пәрвәрдигар маңа қаттиқ тәрбийә бәргән болсиму,
Бирақ У мени өлүмгә тапшурмиди.
19 Һәққанийәт дәрвазилирини маңа ечип бериңлар;
Мән киримән, Яһни мәдһийиләймән.
20 Бу Пәрвәрдигарниң дәрвазисидур;
Һәққанийлар буниңдин кириду!
21 Мән саңа тәшәккүр ейтимән;
Чүнки Сән маңа җавап қайтурдуң,
Һәм мениң нижатлиғим болдуң.
22 Тамчилар ташливәткән таш болса,
Буҗәк теши болуп тикләнди.
23 Бу иш Пәрвәрдигардиндур,
Бу көзимиз алдида карамәт болди.
24 Бу Пәрвәрдигар яратқан күндур;
Биз униңда шатлинип хурсән болимиз.
25 Қутқузғайсән, и Пәрвәрдигар, Сәндин өтүнимән;
Сәндин өтүнимән, бизни яшнатқайсән!
26 Пәрвәрдигарниң намида Кәлгүчигә мубарәк болсун!
Биз Пәрвәрдигарниң өйидә туруп саңа «Мубарәк!» дәп товлидуқ.
27 Пәрвәрдигар Тәңридур;
У үстимизгә нур бәргән;
Һейтлиқ қурбанлиқни танилар билән бағлаңлар,
— Қурбангаһниң мүңгүзлиригә илип бағлаңлар.
28 Сән мениң Илаһимдурсән,
Мән Саңа тәшәккүр ейтимән;
Мениң Худайим, мән Сени улуқлаймән.
29 Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтиңлар;
Чүнки У меһривандур;
Униң меһир-муһәббити мәңгүдур!

117:16 Луқа 1:51
117:19 Йәш. 26:2
117:22 **«Тамчилар ташливәткән таш болса, бүҗәк теши болуп тикләнди»** — «Мат.» 20:42ни көрүң.
117:22 Йәш. 8:14; 28:16; Мат. 21:42; Мар. 12:10; Луқа 20:17; Рос. 4:11; Рим. 9:33; Әф. 2:20; 1Пет. 2:4, 7
117:23 Йәш. 29:14
117:25 **«Қутқузғайсән, и Пәрвәрдигар!»** — ибраний тилида «һошанна!» дегән сөз. «Мат.», 21:9ни көрүң.
117:25 Мат. 21:9, 15; Мар. 11:9, 10; Юһ. 12:13
117:27 **«Һейтлиқ қурбанлиқни танилар билән бағлаңлар, — қурбангаһниң мүңгүзлиригә илип бағлаңлар»** — муқәддәс ибадәтханидики қурбангаһниң төрт бурҗикиниң һәр биригә бир «мүңгүз» (илмәк) бекитилгән. «Муқәддәс чедир»ни көрситидиған схемиларни көрүң.

118-күй
Худаниң сөз-калами гөһәрдур!
«Елипбә тәртивилик» күй — 1-айәттики изаһатни көрүң

118 1 |א| (Аләф) Йолда мукәммәл болғанлар,
Пәрвәрдигар Тәврат-қанунида маңидиғанлар бәхитликтур!
2 Униң агаһ-гувалирини тутқанлар,
Уни чин қәлби билән издигәнләр,
3 Һеч бир һәқсизлиқни қилмиғанлар бәхитликтур!
Улар униң йоллирида маңиду.
4 Көрсәтмилириңгә әстайидил әмәл қилишимиз үчүн,
Өзәң уларни бекиткәнсән.
5 Аһ, йоллиримниң йөнилиши бәлгүлимилириңгә әмәл қилишқа бекитилгәй!
6 Шуниң билән барлиқ әмир-пәрманлириңни әтиварлисам,
Мән йәргә қарап қалмаймән.
7 Сениң һәққаний һөкүмлириңни үгинип,
Дурус көңүлдин Саңа тәшәккүр ейтимән.
8 Мән бәлгүлимилириңни чоқум тутимән;
Мени пүтүнләй ташливәтмигәйсән!
9 |ב| (Бәт) Яш бир жигит қандақ қилип өз йолини пак туталайду?
Сениң сөз-каламиңни аңлап әмәл қилиш биләнла.
10 Пүтүн қәлбим билән мән Сени издидим;
Мени әмирлириңдин адаштурмиғайсән;
11 Гуна қилип Саңа қарши чиқмаслиғим үчүн,
Сөзүңни көңлүмгә мәһкәм пүкүвалдим.
12 Мубарәкдурсән Пәрвәрдигар,
Маңа Өз бәлгүлимилириңни үгәткәйсән.
13 Ләвлирим билән мән баян қилимән,
Ағзиңдики барлиқ һөкүмлириңни.
14 Түрлүк байлиқлардин шатланғандәк,
Агаһ-гувалиқлириңға әгәшкән йолда шатландим.
15 Мән көрсәтмилириң үстидә сеғинип ойлинимән;
Излириңға қарап ойлинимән.
16 Бәлгүлимилириңни хурсәнлик дәп билимән;
Сөз-каламиңни унтумаймән.
17 |ג| (Гимәл) Қулуңға меһриванлиқни көрсәткәйсән, шуниң билән мән яшаймән,
Каламиңға бойсунимән.
18 Тәврат-қанунуңдин карамәт сирларни көрүшүм үчүн,
Көзлиримни ачқайсән!

118:1 **«א Аләф Йолда мукәммәл болғанлар, Пәрвәрдигар Тәврат-қанунида маңидиғанлар бәхитликтур!»** — бу 119-күй «елипбә тәртивилик» күй. Һәр сәккиз айәт бир гуруппа болиду. Һәр бир гуруппидики сәккиз айәт охшаш һәрб билән башлиниду, һәр бир гуруппа (җәмий 22 гуруппа) ибраний тилиниң елипбәлик тәртиви бойичә йеңи бир һәрип билән башлиниду. **«Пәрвәрдигар Тәврат-қанунида маңидиғанлар бәхитликтур!»** — «Тәврат» (тораһ) дегән сөз ибраний тили болуп, әслидә «йол- йоруқ», «тәрбийә» дегән мәнада, бу йәрдә: «қанун», «тәлим», «Худа бәргән барлиқ китаплар» дегән умумий мәнада ишлитилиду. Адәттә Муса пәйғәмбәр арқилиқ кәлтүрүлгән Тәвраттики «Яритилиш» «Мисирдин чиқиш» «Лавийлиқлар» «Чөл-баявандики сәпәр» һәм «Қанун шәрһи» дегән алдинқи бәш қисимни көрситиду.

118:1 Зәб. 1:1

118:17 Зәб. 102:2; 114:7

19 Мән бу дунияда мусапирмән;
Әмирлириңни мәндин йошурмиғайсән.
20 Һөкүмлириңгә һәр қачан интизар болуп,
Жүригим езилип кетәй дәп қалди.
21 Сән ләнәткә буйрулған тәкәббурларға тәнбиһ берисән,
Улар әмирлириңдин адишип кетиду.
22 Мәндин аһанәт һәм мәсқирини жираққа кәткүзгәйсән;
Чүнки агаһ-гуваликлириңни тутимән.
23 Әмирләр олтирип яман гепимни қилишмақта;
Сениң қулуң болса бәлгүлимилириң үстидә сеғинип ойлайду.
24 Сениң агаһ-гуваликлириң мениң хурсәнлигим,
Мениң мәслиһәтчилиримдур.
25 |ד| (Даләт) Мениң җеним тупраққа йепишқан;
Сөз-каламиң бойичә мени йеңиландурғайсән.
26 Өз йоллиримни алдиңда очуқ баян қилдим,
Сән маңа җавап бәрдиң;
Маңа бәлгүлимилириңни үгәткәйсән.
27 Мени көрсәтмилириңниң йолини чүшинидиған қилғайсән,
Андин мән карамәтлириң үстидә сеғинип ойлинимән.
28 Җеним қайғу билән ерип кетиду;
Сөз-каламиң бойичә мени күчләндүргәйсән.
29 Мәндин алдамчи йолни нери қилғайсән;
Шәпқәт қилип маңа Тәврат-қанунуңни бәғишлиғайсән;
30 Мән һәқиқәт-садақәт йолини талливалдим;
Һөкүмлириңни алдимда қойдум.
31 Агаһ-гувалириңни чиң тутимән;
Пәрвәрдигар, мени уятқа қалдурмиғайсән.
32 Сән мениң қәлбимни кәң-азатә қилишиң билән,
Әмирлириң йолиға әгишип жүгүримән.
33 |ה| (Хе) И Пәрвәрдигар, бәлгүлимилириңниң йолини маңа аян қилғайсән;
Мән уни ахирғичә тутимән.
34 Мени йорутқайсән, мән Тәврат-қанунуңни тутимән,
Шундақла пүтүн қәлбим билән униңға әмәл қилимән.
35 Мени әмирлириңниң йолида маңидиған қилғайсән;
Чүнки уларни хурсәнлик дәп билимән.
36 Мениң қәлбимни шәхсий мәнпәәткә әмәс,
Бәлки агаһ-гуваликлириңға майил қилғайсән.
37 Көзлиримни сахтини көрүштин яндурғайсән;
Мени йолуңда җанландурғайсән;
38 Сән қулуңға болған вәдәңни әмәлгә ашурғайсән;
Шуниң билән хәқләр Сәндин әйминиду.
39 Мән қорққан шәрмәндиликни нери кәткүзгәйсән;
Чүнки Сениң һөкүмлириң әладур.

118:19 Яр. 47:9; 1Тар. 29:15; Зәб. 38:13; Ибр. 11:13
118:24 Зәб. 42:3; 111:1; 118:35, 47, 77, 174;
118:26 Зәб. 24:4; 26:11; 85:11
118:38 **«Сән қулуңға болған вәдәңни әмәлгә ашурғайсән; Шуниң билән хәқләр Сәндин әйминиду»** — башқа бир нәччә тәрҗимилири бар, җүмлидин: «Сениң әйминишиңгә берилгән қулуң үчүн вәдәңни әмәлгә ашурғайсән».

40 Мана, мән көрсәтмилириңгә тәшна болуп кәлдим;
Өз һәққанийитиңдә мени җанландурғайсән;
41 |ו|: (Вав) Вә меһир-муһәббәтлириң йенимға кәлсун, и Пәрвәрдигар;
Вәдәң бойичә ниҗатлиғиң йенимға кәлсун;
42 Шунда мәндә мени мәсқирә қилғучиға бәргидәк җавап болиду;
Чүнки сөзүңгә тайинимән.
43 Вә ағзимдин һәқиқәтниң сөзини елип ташлимиғайсән;
Чүнки һөкүмлириңгә үмүт бағлидим;
44 Шунда мән Сениң Тәврат-қанунуңни һәр қачан тутимән,
Бәрһәқ, әбәдиләбәкичә тутимән;
45 Шунда мән азатиликтә маңимән;
Чүнки көрсәтмилириңни издидим.
46 Шунда мән падишалар алдида агаһ-гуваликлириң тоғрилиқ сөзләймән,
Бу ишларда мән йәргә қарап қалмаймән.
47 Вә әмирлириңни хурсәнлик дәп билимән,
Чүнки уларни сөйүп кәлдим;
48 Мән сөйүп кәлгән әмирлириңгә қоллиримни созуп интилимән,
Вә бәлгүлимилириң үстидә сеғинип ойлинимән.
49 |ז| (Заин) Сән қулуңға бәргән сөзүңни,
Йәни маңа үмүт беғишлиған каламиңни әслигәйсән.
50 У болса дәрдимгә болған тәсәллидур;
Чүнки сөз-вәдәң мени җанландурди.
51 Тәкәббурлар әшәддий һақарәтлигини билән,
Лекин Тәврат-қанунуңдин һеч чәтнимидим.
52 Қедимдә бекитилгән һөкүмлириңни ядимға кәлтүрдүм, и Пәрвәрдигар,
Шундақ қилип өзәмгә тәсәлли бәрдим.
53 Тәврат-қанунуңни ташливәткән рәзилләр вәҗидин,
Отлуқ ғәзәп мәндә қайнап ташти.
54 Мусапир болуп турған җайимда,
Көрсәтмилириң мениң нахшилирим болди.
55 Кечидә, и Пәрвәрдигар, намиңни әсләп җүрдум,
Тәврат-қанунуңни тутуп кәлдим.
56 Мән буниңға несип болдум,
Чүнки мән көрсәтмилириңгә итаәт қилип кәлдим.
57 |ח| (Хәт) Өзәң мениң несивәмдурсән, и Пәрвәрдигар;
«Сениң сөз-каламиңни тутай» — дедим.
58 Мән пүтүн қәлбим билән дидариңға интилип йелиндим;
Вәдәң бойичә маңа шапаәт көрсәткәйсән.
59 Мән йоллириң үстидә ойландим,

118:41 **«ו: Вав Вә меһир-муһәббәтлириң йенимға кәлсун, и Пәрвәрдигар....»** — мошу сәккиз айәт (41-48-айәт) һәммиси ибраний тилида: «вав» билән башлиниду; уйғур тилидики «вә» мошу «вав»дин (әрәб тилиниң вастиси билән) кәлгән.
118:48 **«мән сөйүп кәлгән әмирлириңгә қоллиримни созуп интилимән»** — яки «мән сөйүп кәлгән әмирлириңгә қоллиримни созуп көтиримән».
118:55 Зәб. 15:7; 41:9
118:57 **«Өзәң мениң несивәмдурсән, и Пәрвәрдигар; «Сениң сөз-каламиңни тутай» — дедим»** — башқа бирхил тәрҗимиси: — «Мениң несивәм, и Пәрвәрдигар, Сениң сөз-каламиңни тутуштин ибарәттур, — дедим».
118:58 **«Мән пүтүн қәлбим билән дидариңға интилип йелиндим»** — яки «Мән пүтүн қәлбим билән илтипатиңға интилип йелиндим».

Аяқлиримни агаһ-гуваликлириңға қаритип буридим.
60 Мән алдиридим, һеч кечикмидим,
Сениң әмирлириңгә әмәл қилишқа.
61 Рәзилләрниң асарәтлири мени чирмивалғини билән,
Мән Тәврат-қанунуңни һеч унтумидим.
62 Һәққаний һөкүмлириң үчүн,
Түн кечидә тәшәккүр ейтқили қопимән.
63 Мән Сәндин қорқидиғанларниң,
Көрсәтмилириңгә әгәшкәнләрниң һәммисиниң үлпитидурмән.
64 Жаһан, и Пәрвәрдигар, Сениң өзгәрмәс муһәббитиң билән толди;
Маңа бәлгүлимилириңни үгәткәйсән.
65 |ט| (Тәт) Сөз-каламиң бойичә, и Пәрвәрдигар,
Өз қулуңға меһриванлиқни көрситип кәлгәнсән.
66 Маңа убдан пәриқ етишни вә билимни үгәткәйсән;
Чүнки мән әмирлириңгә ишәндим.
67 Мән азапқа учраштин бурун йолдин азған,
Бирақ һазир сөзүңни тутимән.
68 Сән меһривандурсән, меһриванлиқ қилисән,
Маңа бәлгүлимилириңни үгәткәйсән.
69 Тәкәббурлар маңа қара чаплашти;
Бирақ көрсәтмилириңгә пүтүн қәлбим билән итаәт қилимән.
70 Уларниң қәлби туймас болуп кәтти;
Бирақ мән болсам Тәврат-қанунуңни хурсәнлик дәп билимән.
71 Азапқа учриғиним яхши болди,
Шуниң билән бәлгүлимилириңни үгәндим.
72 Мән үчүн ағзиңдики қанун-тәлим,
Миңлиған алтун-күмүч тәңгидин әвзәлдур.
73 |י| (Йод) Сениң қоллириң мени ясиған, мени мустәһкәмлиди;
Мени йорутқайсән, әмирлириңни үгинимән.
74 Сәндин әйминидиғанлар мени көрүп шатлиниду;
Чүнки мән сөз-каламиңға үмүт бағлап кәлдим.
75 И Пәрвәрдигар, Сениң һөкүмлириңниң һәққаний екәнлигини,
Вападарлиғиңдин мени азапқа салғиниңни билимән.
76 Аһ, қулуңға бәргән вәдәң бойичә,
Өзгәрмәс муһәббитиң тәсәллийим болсун.
77 Мениң яшишим үчүн,
Рәһимдиллиқлириң йенимға кәлсун;
Чүнки Тәврат-қанунуң мениң хурсәнлигимдур.
78 Тәкәббурлар хижаләттә қалсун;
Чүнки улар маңа ялғанчилиқ билән тәтүрлүк қилған;
Мән болсам, көрсәтмилириң үстидә сеғинип ойлинимән.
79 Сәндин әйминидиғанлар мән тәрәпкә бурулуп кәлсун;

118:70 **«Уларниң қәлби туймас болуп кәтти»** — дегән сөз ибраний тилида «Уларниң қәлби майлиқ болуп кәтти» дәп елинған.
118:72 Зәб. 18:11
118:73 Аюп 10:9; Зәб. 138:13-16
118:75 **«Сениң һөкүмлириңниң һәққаний екәнлигини ... билимән»** — ибраний тилида «Сениң һөкүмлириңниң һәққанийлиқтур ... дәп билимән».

Агаһ-гуваликлириңни билгəнлəрму шундақ болсун.
80 Көңлүм бəлгүлимилириңдə мукəммəл болсун;
Шуниң билəн йəргə қарап қалмаймəн.
81 |כ| (Каф) Җеним ниҗатлиғиңға тəлмүрүп һалидин кетəй дəватиду;
Мəн сөз-каламиңға үмүт бағлидим.
82 Көзүм сөз-вədəңгə тəлмүрүп түгишəй деди,
«Сəн қачанму маңа тəсəлли берəрсəн» — дəп.
83 Чүнки мəн ислинип қуруп кəткəн тулумдəк болдум,
Бирақ бəлгүлимилириңни унтумаймəн.
84 Қулуңниң күнлири қанчə болиду?
Маңа зиянкəшлик қилғанларни қачан җазалайсəн?
85 Тəкəббурлар маңа ориларни колиған;
Бу ишлар Тəвратиңға мухалиптур;
86 Сениң барлиқ əмирлириң ишəшликтур;
Улар йолсизлиқ билəн мени қистимақта;
Маңа ярдəм қилғайсəн!
87 Улар мени йəр йүзидин йоқатқили қил қалди;
Бирақ мəн болсам, көрсəтмилириңдин ваз кəчмидим.
88 Өзгəрмəс муһəббитиң бойичə мени җанландурғайсəн,
Вə ағзиңдики агаһ-гуваликлириңни тутимəн.
89 |ל| (Ламəд) Мəңгүгə, и Пəрвəрдигар,
Сөз-каламиң əршлəрдə бекитилгəндур.
90 Сениң садақитиң дəвирдин-дəвиргичидур;
Сəн йəр-зиминни муқим бекиткəнсəн, у мəвҗут болуп туриду.
91 Сениң һөкүм-қанунийəтлириң билəн булар бүгүнки күндиму туриду;
Чүнки барлиқ мəвҗудатлар Сениң хизмитиңдидур.
92 Сениң Тəврат-қанунуң хурсəнлигим болмиған болса,
Азавимда йоқап кетəр едим.
93 Мəн Сениң көрсəтмилириңни һəргиз унтумаймəн;
Чүнки мошулар арқилиқ маңа һаятлиқ бəрдиң;
94 Мəн Сениңкидурмəн, мени қутқузғайсəн;
Чүнки мəн көрсəтмилириңни издəп кəлдим.
95 Рəзиллəр мени һалак қилишни күтмəктə;
Бирақ мəн агаһ-гувалириңни көңлүмдə тутуп ойлаймəн.
96 Мəн һəммə мукəммəлликниң чеки бар дəп билип йəттим;
Бирақ Сениң əмир-каламиң чəксиз кəңдур!
97 |מ| (Мəм) Аһ, мениң Тəврат-қанунуңға болған муһəббитим нəқəдəр чоңқурдур!
Күн бойи у мениң сеғинип ойлайдиғинимдур.
98 Əмирлириң һəрдайим мəн билəн биллə турғачқа,
Мени дүшмəнлиримдин дана қилиду;
99 Барлиқ устазлиримдин көп йорутулғанмəн,
Чүнки агаһ-гувалириң сеғинишимдур.
100 Мəн қерилардин көпрəк чүшинимəн,
Чүнки көрсəтмилириңгə итаəт қилип кəлдим.

118:90 Топ. 1:4
118:91 **«Сениң һөкүм-қанунийəтлириң билəн булар бүгүнки күндиму туриду»** — «булар» болса 89-айəттə тилға елинған Худаниң сөз-калами вə 90-айəттə тилға елинған йəр-зимин болса керəк.

101 Сөз-каламиңға әмәл қилишим үчүн,
Аяқлиримни һәммә яман йолдин тарттим.
102 Һөкүмлириңдин һеч чиқмидим;
Чүнки маңа үгәткән Сән өзәңдурсән.
103 Сөзлириң тилимға шунчә шерин тетийду!
Ағзимда һәсәлдин татлиқтур!
104 Көрсәтмилириңдин мән йорутулдум;
Шуңа барлиқ сахта йолни өч көримән.
105 |נ| (Нун) Сөз-каламиң айиғим алдидики чирақ,
Йолумға нурдур.
106 Қәсәм ичтим, әмәл қилимәнки,
Мән һәққаний һөкүмлириңни тутимән.
107 Зор азап-оқубәтләрни чәктим, и Пәрвәрдигар;
Сөз-каламиң бойичә мени җанландурғайсән.
108 Қобул қилғайсән, и Пәрвәрдигар, ағзимдики халис қурбанлиқларни,
Маңа һөкүмлириңни үгәткәйсән.
109 Җенимни алиқинимда дайим елип жүримән,
Бирақ Тәврат-қанунуңни пәқәт унтумаймән.
110 Рәзилләр мән үчүн қилтақ қурди;
Бирақ көрсәтмилириңдин адашмидим.
111 Агаһ-гуваликлириңни мирас қилип мәңгүгә қобул қилдим;
Чүнки улар көңлүмниң шатлиғидур.
112 Мән көңлүмни бәлгүлимилириңгә мәңгүгә әмәл қилишқа,
Йәни ахирғичә әмәл қилишқа майил қилдим.
113 |ס| (Самәк) Ала көңүлләрни өч көрүп кәлдим;
Сөйгиним болса, Тәврат-қанунуңдур.
114 Сән мениң далда җайим, мениң қалқанимдурсән;
Сөз-каламиңға үмүт бағлидим.
115 Мән Худайимниң әмирлиригә әмәл қилишим үчүн,
Мәндин нери болуңлар, и рәзиллик қилғучилар!
116 Яшишим үчүн,
Вәдәң бойичә мени йөлигәйсән;
Үмүтүмниң алдида мени йәргә қаратмиғайсән.
117 Мени қоллап қувәтлигәйсән, шунда мән аман-есән жүримән;
Вә бәлгүлимилириңни һәрдайим қәдирләймән.
118 Бәлгүлимилириңдин азғанларниң һәммисини нәзириңдин сақит қилдиң;
Чүнки уларниң алдамчилиғи қуруқтур.
119 Сән йәр йүзидики барлиқ рәзилләрни дашқалдәк шаллап тазилайсән;
Шуңа мән агаһ-гуваликлириңни сөйимән.
120 Әтлирим Сениңдин болған әймиништин титрәйду;
Һөкүмлириңдин қорқуп жүримән.

118:101 **«Аяқлиримни һәммә яман йолдин тарттим»** — «тарттим» — ибраний тилида «бағлидим» яки «чүшәклидим».
118:103 Зәб. 18:11; Пәнд. 8:11
118:106 Нәһ. 10:30
118:108 **«Ағзимдики халис қурбанлиқлар»** — «халис қурбанлиқ» Муса пәйғәмбәр алаһидә бәлгүлигән бирхил қурбанлиқ еди. Бирақ бу йәрдә бу ибарә пәқәт көчмә мәнада ишлитилгән.
118:113 **«Ала көңүлләр»** — яки «әстайидил әмәсләр».

121 |ע| (Айин) Мән дурус һөкүмләрни вә адаләтни жүргүздум;
Мени әзгүчиләргә ташлап қоймиғайсән;
122 Өз қулуң үчүн яхшилиққа капаләт болғайсән;
Тәкәббурларға мени әзгүзмигәйсән.
123 Көзүм ниҗатлиғиңға тәшна болуп,
һәм һәққанийитиң тоғрилиқ вәдәңгә тәлмүрүп түгишәй дәп қалди;
124 Өзгәрмәс муһәббитиң билән қулуңға муамилә қилғайсән;
Бәлгүлимилириңни маңа үгәткәйсән.
125 Мән Сениң қулуңдурмән;
Агаһ-гувалиқлириңни билип йетишим үчүн мени йорутқайсән.
126 Пәрвәрдигар һәрикәткә келиш вақти кәлди!
Чүнки улар Тәврат-қанунуңни бекар қиливетиду.
127 Шу сәвәптин әмирлириңни алтундин артуқ сөйимән,
Сап алтундин артуқ сөйимән;
128 Шуңа һәммә ишларни башқуридиған барлиқ көрсәтмилириңни тоғра дәп билимән;
Барлиқ сахта йолни өч көримән.
129 |פ| (Пе) Агаһ-гувалиқлириң карамәттур;
Шуңа женим уларға әгишиду.
130 Сөзлириңниң йешими нур елип келиду;
Наданларниму йорутиду.
131 Ағзимни ечип һасирап кәттим,
Чүнки әмирлириңгә тәшна болуп кәлдим.
132 Намиңни сөйгәнләргә болған адитиң бойичә,
Жамалиңни мән тәрәпкә қаритип шәпқәт көрсәткәйсән.
133 Қәдәмлиримни сөзүң билән тоғрилиғайсән;
Үстүмгә һеч қәбиһликни һөкүм сүргүзмигәйсән.
134 Мени инсанниң зулумидин қутулдурғайсән,
Шуниң билән Сениң көрсәтмилириңгә итаәт қилимән.
135 Жамалиңниң нурини қулуңниң үстигә чачтурғайсән;
Маңа бәлгүлимилириңни үгәткәйсән.
136 Көзлиримдин яш ериқлири ақиду,
Чүнки инсанлар Тәврат-қанунуңға бойсунмайду.
137 |צ| (Тсадә) һәққанийдурсән, и Пәрвәрдигар;
һөкүмлириң тоғридур.
138 Сән агаһ-гувалиқлириңни һәққанийлиқта буйруған;
Улар толиму ишәшлиқтур!
139 Отлуқ муһәббитим өзәмни йоқитиду,
Чүнки мени хар қилғучилар сөзлириңгә писәнт қилмайду.
140 Сөзүң толуқ синап испатланғандур;
Шуңа қулуң уни сөйиду.
141 Мән териқтәктурмән, кәмситилгәнмән,
Бирақ көрсәтмилириңни унтумаймән.
142 Сениң һәққанийитиң әбәдий бир һәққанийәттур,
Тәврат-қанунуң һәқиқәттур.

118:130 Зәб. 18:8
118:135 Зәб. 4:7
118:140 2Сам. 22:31; Зәб. 11:7; 17:31; Пәнд. 30:5

[143] Пешкәллик вә азап маңа чирмишивалди;
Бирақ әмирлириң мениң хурсәнликлиримдур.
[144] Сениң агаһ-гувалиқлириңниң һәққанийлиғи әбәдийдур;
Яшиғин дәп, мени йорутқайсән.
[145] |ק| (Коф) Мән пүтүн қәлбим билән Саңа нида қилдим, и Пәрвәрдигар;
Маңа жавап бәргәйсән;
Мән бәлгүлимилириңни тутимән.
[146] Мән Саңа нида қилимән;
Мени қутқузғайсән; агаһ-гувалиқлириңға әгишимән.
[147] Мән таң атмай орнумдин туруп пәряд көтиримән;
Сөз-каламиңға үмүт бағлидим.
[148] Вәдилириң үстидә сеғинип ойлиниш үчүн,
Түндики жесәкләр алмашмай туруп көзүм ечилиду.
[149] Өзгәрмәс муһәббитиң бойичә авазимни аңлиғайсән;
И Пәрвәрдигар, һөкүмлириң бойичә мени җанландурғайсән.
[150] Қәбиһ нийәткә әгәшкәнләр маңа йеқинлашти,
Улар Тәврат-қанунуңдин жирақтур.
[151] И Пәрвәрдигар, Сән маңа йеқин турисән;
Барлиқ әмирлириң һәқиқәттур.
[152] Узундин бери агаһ-гувалиқлириңдин үгәндимки,
Уларни мәңгүгә инавәтлик қилғансән.
[153] |ר| (Рәш) Мениң хар болғинимни көргәйсән, мени қутулдурғайсән;
Чүнки Тәврат-қанунуңни унтумидим.
[154] Мениң дәвайимни сориғайсән, һәмҗәмәт болуп мени қутқузғайсән;
Вәдәң бойичә мени җанландурғайсән.
[155] Нижатлиқ рәзилләрдин жирақтур;
Чүнки улар бәлгүлимилириңни издимәйду.
[156] Рәһимдилликлириң көптур, и Пәрвәрдигар;
Һөкүмлириң бойичә мени җанландурғайсән.
[157] Маңа зиянкәшлик қилғучилар һәм мени хар қилғучилар көптур;
Бирақ агаһ-гувалиқлириңдин һеч чәтнимидим.
[158] Мән асийлиқ қилғучиларға қарап йиргәндим,
Чүнки улар сөзүңни тутмайду.
[159] Сениң көрсәтмилириңни шунчә сөйгәнлигимни көргәйсән;
Өзгәрмәс муһәббитиң бойичә мени җанландурғайсән, и Пәрвәрдигар.
[160] Сөз-каламиңни мужәссәмлигәндә андин һәқиқәт болур;
Сениң һәр бир адил һөкүмүң әбәдийдур.
[161] |ש| (Шийн) Әмирләр бекардин-бекар маңа зиянкәшлик қилиду;
Бирақ жүригим каламиң алдидила титрәйду.
[162] Бириси зор олжа тапқандәк,
Вәдәңдин хошаллинимән.
[163] Сахтилиқтин нәпрәтлинип жиркинимән;

118:147 Зәб. 5:4; 87:14; 129:6
118:148 Зәб. 57:8; 63:1, 6
118:158 **«Мән асийлиқ қилғучиларға қарап йиргәндим»** — яки «Мән асийлиқ қилғучиларға қарап азапландим».
118:160 **«Сөз-каламиңни мужәссәмлигәндә андин һәқиқәт болур»** — бу наһайити муһим бир жүмлә. Толуқ, әтраплиқ һәқиқәтни пәқәт Муқәддәс Китаптики бир айәттинла билгили болмайду, бәлки көп айәтләрниң жиғиндиси арқилиқла («мужәссәмлигәндә») андин «толуқ һәқиқәт» яки «һәр тәрәплик һәқиқәт» чиқиду.

Сөйгиним Тәврат-қанунуңдур.
164 Һәққаний һөкүмлириң түпәйлидин,
Күндә йәттә қетим Сени мәдһийиләймән.
165 Тәвратиңни сөйгәнләрниң зор хатирҗәмлиги бар;
Һеч нәрсә уларни путлалмас.
166 Мән ниҗатлиғиңға үмүт бағлап күттүм, и Пәрвәрдигар,
Әмирлириңгә әмәл қилип.
167 Җеним агаһ-гуваликлириңға әгишиду,
Уларни интайин сөйимән.
168 Барлиқ йоллирим алдиңда болғач,
Көрсәтмилириң һәм агаһ-гуваликлириңға әгишимән.
169 |ת| (Тав) Мениң пәрядим алдиңға йеқин кәлсун, и Пәрвәрдигар;
Каламиң бойичә мени йоруткайсән.
170 Йелинишим алдиңға кәлсун;
Вәдәң бойичә мени қутулдурғайсән.
171 Маңа бәлгүлимилириңни үгитишиң үчүн,
Ләвлиримдин мәдһийиләр урғуп чиқиду.
172 Тилим сөзүңни күйләп нахша ейтиду,
Чүнки әмирлириңниң һәммиси һәққанийдур.
173 Қолуң маңа ярдәмгә тәйяр болсун;
Чүнки мән көрсәтмилириңни таллиавалдим.
174 Мән ниҗатлиғиңға тәлмүрүп тәшна болуп кәлдим, и Пәрвәрдигар;
Сениң Тәвратиң мениң хурсәнлигимдур.
175 Җеним яшисун, у Сени мәдһийиләйду,
Сениң һөкүмлириң маңа ярдәм қилсун.
176 Мән йолдин адашқан қойдәк тәмтирәп қалдим;
Қулуңни издигәйсән;
Чүнки әмирлириңни унтуп қалғиним йоқ.

119-күй
Урушқақ хәлиқ арисида

119 [1] «Жуқириға чиқиш нахшиси»
Бешимға күн чүшкәндә мән Пәрвәрдигарға нида қилдим;
У маңа җавап бәрди.
2 И Пәрвәрдигар, җенимни ялған сөзләйдиған ләвләрдин,
Алдамчи тилдин қутулдурғайсән.
3 Саңа немә берилиду,
Саңа немә қошулуши керәк,

118:176 Йәш. 53:6; Лука 15:4-7
119:1 **«Жуқириға чиқиш нахшиси»** — бундақ мавзулуқ күйдин җәмий 15и бар. Буниң мәнаси тоғрилиқ алимларниң үч хил пикри бар: (1) Йерусалимдики иккинчи ибадәтхана ичидә һойлиға чиқидиған 15 пәләмпәй бар еди; һейт вақитлирида һәр бир пәләмпәйдә тохтап бир күй ейтилған. (2) Йерусалимға таваб қилиш һейтиға бармақчи (ибраний тилида бу «чиқмақчи» дегән сөз билән ипадилиниду) болған йолучилар бу нахшиларни ейтқан; (3) бу 15 күй Исраиллар Бабил империйәсидики сүргүнлүктин қутулуп чиқип, Йерусалимға қайтип кәлгәнлиги (ибраний тилида «чиққанлиғи»)ни тәбрикләйдиған нахшилар еди. Бизниңчә үч пикирниң һәммиси тоғра болуши мүмкин.
119:2 1Сам. 24:10; 26:19

Әй алдамчи тил?
4 — Палван атқан өткүр оқлар,
Арча чоғлири саңа тәгсун!
5 Мәшәк диярида мусапир болуп яшиғинимға,
Кедар чедирлири арисида турғинимға һалимға вай!
6 Мән течлиққа өчләр арисида узундин буян туруватимән;
7 Мән течлиқпәрвәрмән;
Бирақ гәп қилсам, улар урушимизла, дәйду.

120-күй
Рәб һимайә қилғучимдур

120 1 «Жуқириға чиқиш нахшиси»
Көзлиримни тағлар тәрәпкә көтирип қараймән;
Мениң ярдимим қәйәрдин келур?
2 Мениң ярдимим Пәрвәрдигардиндур;
Асман-зиминни Яратқучидиндур.
3 У путуңни һеч тейилдурмайду;
Сени сақлиғучи һеч үгдимәйду!
4 Мана, қара, Исраилни сақлиғучи һәм үгдимәйду, һәм ухлимайду!
5 Пәрвәрдигар сениң сақлиғучиңдур;
Пәрвәрдигар оң йениңдики сайивәндур.
6 Қуяш күндүздә, ай кечидә саңа зәрәр йәткүзмәйду;
7 Пәрвәрдигар барлиқ яманлиқтин сени сақлайду;
У жениңни сақлайду;
8 Пәрвәрдигар чиқишиңни, киришиңни,
Буниңдин кейин әбәдил-әбәткичә сақлайду.

121-күй
Йерусалимниң бәхитидин хошал болуш

121 1 «Жуқириға чиқиш нахшиси»
Улар маңа: «Пәрвәрдигарниң өйигә чиқайли» — дегинидә,
Шатландим.
2 Путлиримиз дәрвазилириң ичидә турушқа несип болди, и Йерусалим!
3 И Йерусалим, сән жипсилаштурулуп рәтлик селинған бир шәһәрдурсән;
4 Қәбилиләр у йәргә чиқиду,
Яһниң қәбилилири чиқиду;
Исраилға берилгән көрсәтмә бойичә,
Пәрвәрдигарниң намиға тәшәккүр ейтиш үчүн чиқиду.

119:4 Зәб. 10:2; 58:8
119:5 **«Мәшәк диярида .... Кедар чедирлири арисида...»** — «Мәшәк» — Исраил зиминидин әң чәт жай дәп һесапланған (бәлким һазирқи мусква яки Түркийә); Кедардикиләр болса Исраилниң Әрәб хошнилири һәм рәқиплири еди. Бу йәрдә улар бәлким Худани етирап қилмайдиған һәр хил әлләрни билдүриду.
121:4 **«Қәбилиләр.. . Исраилға берилгән көрсәтмә бойичә... чиқиду»** — бу йол- йоруқ-көрсәтмә Муса пәйғәмбәр арқилиқ берилгән еди. һейт күнлиридә (жилда үч қетим) Исраил қәбилилириниң әркәклири (қиз-аяллар

[5] Чүнки у йәрдә һөкүм чиқиришқа тәхтләр селинди,
Давутниң җәмәтидикиләргә тәхтләр селинди.
[6] Йерусалимниң аман-хатирҗәмлигини издәп дуа қилиңлар;
Сени сөйгәнләр ронақ тапиду.
[7] Истиһкамлириң ичидә аман-хатирҗәмлик болсун,
Ордилириң ичидә ават-арамлиқ болсун!
[8] Қериндашлирим һәм яр-бурадәрлирим үчүн,
Мән: «Аман-хатирҗәмлик ичиңдә болсун» — дәймән.
[9] Пәрвәрдигар Худайимизниң өйи үчүн,
Сениң ронақ тепишиңға интилимән!

122-күй
Зор харлиқ астида

122 [1] «Жуқириға чиқиш нахшиси»
И әршләрдә Турғучисән,
Саңа бешимни көтирип қараймән;
[2] Мана, қуллириңниң көзи өз ғоҗайининиң қоллириға қандақ қариған болса,
Дедәкләрниң көзи өз саһибәсиниң қоллириға қандақ қариған болса,
Бизниң көзимиз Пәрвәрдигар Худайимизға шундақ қарайду.
Та бизгә шәпқәт көрсәткичә қарайду.
[3] Бизгә шәпқәт көргүзгәйсән, и Пәрвәрдигар,
Бизгә шәпқәт көргүзгәйсән;
Чүнки биз йәткичә хорлуқ тартқанмиз.
[4] Җенимиз ғоҗамларниң мазақлирини,
Һакавурларниң хорлуқлирини йәткичә тартқандур.

123-күй
Қутулуш үчүн рәхмәтләр

123 [1] «Жуқириға чиқиш нахшиси»
Әгәр биз тәрәптә турғини Пәрвәрдигар болмиған болса,
— Аһ, Исраил шундақ десун —
[2] Биз тәрәптә турғини Пәрвәрдигар болмиған болса,
Кишиләр бизгә һуҗумға қозғалғанда,
[3] Уларниң ғәзиви бизгә туташқанда,
— Шу чағда улар бизни тирик жутуветәтти;
[4] Шу чағда сулар бизни ғәриқ қиливетәтти;
Кәлкүн бешимиздин өтәтти;
[5] Давалғуған сулар бешимиздин өтәтти!

ихтиярән) Йерусалимға чиқип ибадәт қилиши керәк еди.
121:6 **«Йерусалимниң аман-хатирҗәмлигини издәп дуа қилиңлар»** — ибраний тилида: «Йерушалом»ниң «шалом»и үчүн дуа қилиңлар». «Шалом» «теч-аманлиқ», «Йерушалом» болса «Теч-аманлиқ шәһәр» дегән мәнада (ибраний тилида «шалом», әрәб тилида «салам»).
122:1 **«Саңа бешимни көтирип қараймән»** — ибраний тилида: «Саңа көзлиримни көтирип қараймән».
122:1 Зәб. 113:11

6 Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә болғай!
Уларниң чишлириға ов болушқа бизни қоюп бәрмиди.
7 Җенимиз тутқучиларниң басмиқидин қечип чиққан қуштәк қачти;
Басмақ сундурулуп, биз қачтуқ!
8 Еришкән ярдимимиз Пәрвәрдигарниң намидидур,
Асман-зимин Яратқучиниң намидидур!

124-күй
Худаниң зор һимайиси

124 1 «Жуқириға чиқиш нахшиси»
Пәрвәрдигарға таянғанлар Зион теғидәктур;
Уни тәврәткили болмайду,
У мәңгүлүк туриду.
2 Йерусалим! Тағлар униң әтрапини оруған,
Һәм Пәрвәрдигар һазирдин та әбәткичә Өз хәлқиниң әтрапини орайду.
3 Чүнки рәзилләрниң һоқуқ һасиси һәққанийларниң несивисини башқурмайду;
Болмиса һәққанийларму қоллирини қәбиһликкә узартиши мүмкин.
4 Пәрвәрдигар, меһриванларға меһриванлиқ қилғайсән;
Көңли дурусларғиму шундақ болсун.
5 Бирақ әгир йолларға бурулуп кәткәнләрни болса,
Пәрвәрдигар уларни қәбиһлик қилғучилар билән тәң шаллайду.
Исраилға аман-хатирҗәмлик болғай!

125-күй
Сүргүн болуштин азат болуш

125 1 «Жуқириға чиқиш нахшиси»
Пәрвәрдигар Зиондин сүргүн болғанларни қайтуруп кәлгәндә,
Биз чүш көргәндәкла болдуқ;
2 Ағзимиз күлкигә,
Тилимиз шатлинишқа толди;
Шу тапта әлләр арисида улар: —
«Пәрвәрдигар уларға зор ишларни қилип бәрди» — дейишти.
3 Пәрвәрдигар дәрвәқә биз үчүн зор ишларни қилди,
Биз булардин шатлинимиз.
4 Җәнуптики қуруқ ериқлар шар-шар суларға айландурулғандәк,
Биз тутқунлиримизни өз әркимизгә қайтурғайсән, и Пәрвәрдигар;

123:7 Пәнд. 6:5
123:8 Зәб. 120:2
125:1 **«Пәрвәрдигар Зиондин сүргүн болғанларни қайтуруп кәлгәндә...»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Пәрвәрдигар Зионниң әһвалини әслигә қайтурғанда...».
125:2 Аюп 8:21
125:4 **«Җәнуптики қуруқ ериқлар шар-шар суларға айландурулғандәк...»** — қаттиқ ямғур яққандин кейин, Пәләстинниң җәнуп тәрипидики сүйи йоқ ериқ-дәриялар йерим саат ичидила күчлүк һәм хәтәрлик давалғуған дәрияларға айландурулиду. **«Биз тутқунлиримизни өз әркимизгә қайтурғайсән, и Пәрвәрдигар»** — бу иккинчи «тутқунлуқ» немини билдүриду? Бабил империйәсигә сүргүн болған Йәһудийлар азат болуп Пәләстингә қайтип

5 Көз яшлирини еқитип териғанлар шатлиқ билән орар;
6 Жиғлап жүрүп чачидиған уруқни көтәргән киши,
Бәрһәқ, шатлиқ-тәнтәнә билән ориған бағлирини көтирип қайтип келиду.

126-күй
Худа бәргән несивәни һеч ким тартивалалмайду

126 1 «Жуқириға чиқиш нахшиси»; Сулайман язған күй: —
Пәрвәрдигар Өзи өй салмиса,
Салғучилар бекардин-бекар униңға әҗир сиңдүриду;
Пәрвәрдигар шәһәрни сақлимиса,
Күзәтчиләр бекардин-бекар ойғақ туриду.
2 Силәрниң сәһәрдә орнуңлардин қопушуңлар,
Кәч болғанда йетишиңлар,
Җапа-мушәққәтни нандәк йегиниңлар бекардин-бекардур;
Чүнки У Өз сөйгинигә уйқини бериду.
3 Мана, балилар Пәрвәрдигардин болған мирастур,
Балиятқуниң мевиси Униң мукапатидур;
4 Яшлиқта тапқан балилар,
Батурниң қолидики оқлардәк болиду.
5 Оқдени мошулар билән толған адәм бәхитликтур;
Шәһәр дәрвазисида туруп дүшмәнләр билән сөзлишиватқинида,
Улар йәргә қарап қалмайду.

127-күй
Худадин әйминидиған кишиниң бәхитлиги

127 1 «Жуқириға чиқиш нахшиси»
Пәрвәрдигардин қорқидиғанлар,
Униң йоллирида маңидиғанларниң һәр бири бәхитликтур!
2 Чүнки сән өз қолуңниң әҗрини йәйсән;
Бәхитлик болисән, ронақ таписән;
3 Аялиң болса өйүң ичидә мевилик үзүм телидәк болиду;
Балилириң дәстиханиңни чөридәп, зәйтун дәрәқлиридәк тизилип олтириду;
4 Мана, Пәрвәрдигардин қорқидиған киши шундақ бәхитни көриду.
5 Пәрвәрдигар саңа Зион теғидин бәхит ата қилғай;
Сән өмрүң бойичә Йерусалимниң аватлиғини көргәйсән;
6 Пәрзәнтлириңниң пәрзәнтлирини көргәйсән;
Исраилға арам-течлиқ болғай!

кәлгәндин кейин, йәнә бәк еғир мушәққәтләр һәм зиянкәшликкә учриди («Нәһәмия» һәм «Әзра» қисимлирини көрүң). «Тутқунлуқ» бәлким көчмә мәнада болуп, у еғир әһвални көрситиду.

126:2 **«Җапа-мушәққәтни нандәк йегиниңлар бекардин-бекардур»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Җапа-мушәққәт билән тапқан нанни йегиниңлар бекардин-бекардур». **«Чүнки У Өз сөйгинигә уйқини бериду»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Чүнки У Өз сөйгинигә ухлиған вақтида бериду».

126:5 **«Шәһәр дәрвазисида туруп дүшмәнләр билән сөзлишиватқинида»** — «шәһәр дәрвазиси» халайиқ жиғин ачидиған, җәм болидиған җай еди.

128-күй
Узун давам қилған жапа-мушәққәтни әсләш

128 [1] «Жуқириға чиқиш нахшиси»
«Яшлиғимдин тартип улар көп қетим мени хар қилип кәлди» —
— Аһ, Исраил һазир буни десун —
[2] «Улар яшлиғимдин тартип көп қетим мени хар қилип кәлди,
Бирақ үстүмдин ғәлибә қилған әмәс.
[3] Қош һайдиғучилар дүмбәмдә һайдиған,
Чөнәклирини интайин узун тартқан».
[4] Пәрвәрдигар һәққанийдур;
У рәзилләрниң асарәтлирини сундурувәтти;
[5] Улар шәрмәндә болуп арқисиға яндурулсун,
Зиондин нәпрәтлинидиғанларниң һәммиси!
[6] Улар өгүздә үнүп чиққан чөптәк болсун;
Үзүлмәй турупла солишип кетидиған;
[7] От-чөп ориғучиға униңдин бир тутамму чиқмайду;
Бағ бағлиғучиға бир қучақму чиқмайду;
[8] Өтүп кетиватқанларму: «Пәрвәрдигарниң бәрикити үстүңларда болғай;
Пәрвәрдигарниң нами билән силәргә бәхит тиләймиз!» — дегән саламни һеч бәрмәйду.

129-күй
Азаплиқ пәряд

129 [1] «Жуқириға чиқиш нахшиси»
Чоңқур йәрләрдин Саңа пәряд көтириммән, и Пәрвәрдигар;
[2] И Рәб, авазимни аңлиғайсән;
Қулақлириңни йелиниш садайимға салғайсән;
[3] Әгәр Сән Яһ, қәбиһликләрни сүрүштүрүп санисаң,
Әнди Рәб, ким тик туралайду?
[4] Бирақ Сәндә мәғпирәт-кәчүрүм бардур;
Шуңа Сәндин әйминишкә болиду.
[5] Пәрвәрдигарни күтүватимән;
Җеним күтүватиду;
Униң сөзигә үмүт бағлидим.
[6] Түн җесәкчилириниң сәһәргә болған тәшнасидин артуқ,
Бәрһәқ, түн җесәкчилириниң сәһәргә болған тәшнасидин артуқ,
Җеним Рәбкә тәшна болуп күтмәктә.
[7] И Исраил, Пәрвәрдигарға үмүт бағлаңлар;

128:6 Аюп 8:12; 40:10
128:8 **«Өтүп кетиватқанларму: «Пәрвәрдигарниң бәрикити үстүңларда болғай; Пәрвәрдигарниң нами билән силәргә бәхит тиләймиз!» — дегән саламни һеч бәрмәйду.»** — демәк, мошу күйдики 4- һәм 5-айәтниң мәнаси: Рәзил кишиләрдин һеч һосул болмайду, улардин һеч яхшилиқ яки бәхит-хошаллиқ кәлмәйду яки уларниң бешиға чүшмәйду.
129:3 Зәб. 142:2
129:4 2Сам. 24:14
129:5 Зәб. 26:14; 39:2; 61:1-2; Һаб. 2:3
129:6 Зәб. 5:4; 118:147; 122:1, 2

Чүнки Пәрвәрдигарда өзгәрмәс муһәббәт бардур;
Униңда зор ниҗатлиқларму бар;
[8] У Исраилни барлиқ қәбиһликлиридин бәдәл төләп қутқузиду.

130-күй
Кәмтәрликкә интилиш

130 [1] «Жуқириға чиқиш нахшиси»; Давут язған күй: —
И Пәрвәрдигар, көңлүм тәкәббур әмәс,
Нәзиримму үстүн әмәс;
Мән чоң ишлар биләнму,
Яки чамим йәтмәйдиған карамәт ишлар биләнму мәшғул болмаймән;
[2] Бәрһәқ, анисиниң қучиғида ятқан әмчәктин айрилған балидәк,
Өз җенимни бесивелип тинчландурдум;
Көңлүм ичимдә әмчәктин айрилған балидәктур.
[3] Исраил Пәрвәрдигарға үмүт бағлисун;
Һазирдин башлап, әбәдил-әбәткичә!

131-күй
Худаниң әһдә сандуғи вә Худаниң Давутқа болған вәдиси
1-айәттики изаһатни көрүң

131 [1] «Жуқириға чиқиш нахшиси»
И Пәрвәрдигар, Давут үчүн у тартқан барлиқ җәбир-җапаларни яд әткәйсән;
[2] У Пәрвәрдигарға қандақ қәсәм ичкән,
Яқуптики қудрәт Егисигә қандақ вәдә қилған: —
[3-5] «Пәрвәрдигарға турар җайни,
Яқупниң қудрәтлик Егисигә маканни тапмиғичә,
Өйүмдики һуҗриға кирмәймән,
Кариваттики көрпәмгә чиқмаймән,
Көзүмгә уйқини,
Қапақлиримға үгдәшни бәрмәймән».
[6] Мана, биз униң хәвирини Әфратаһда аңлидуқ;

130:1 2Тар. 32:25; Зәб. 100:4-5; Пәнд. 6:17; 16:5
131:1 **«И Пәрвәрдигар, Давут үчүн у тартқан җәбир-җапаларни яд әткәйсән;....»** — бу күй биринчидин, Давутниң Пәрвәрдигар үчүн ибадәтхана қурушқа ичкән қәсимини билдүриду һәм шу чағдики Худаниң Давутқа җавап берип қилған вәдисини («2Сам.» 7-бап) әслитиду; иккинчидин, Давутниң кейин Худаниң әһдә сандуғини Кириат-Йеарим (йәни Әфратаһ, өз жути болған Бәйт-Ләһәмгә йеқин) дегән җайдин әкилип, тәнтәнилик һалда Йерусалимға киргүзгәнлигиниму әслитиду.
–Бу күй бәлким Давутниң бир әвлади (Сулайман яки униңдин кейинки бириси) падиша болғанда қилған дуаси болуши мүмкин.
–**«Давут ... тартқан барлиқ җәбир-җапалар»** — мошу йәрдә бәлким Давутниң Худа үчүн муқәддәс бир өйни ясашқа болған әҗирини көрситиши мүмкин.
131:3-5 1Тар. 15:1

Уни орманлиқ етизлардин таптуқ;
[7] Униң турар җайлириға берип кирәйли,
Униң тәхтипәри алдида сәҗдә қилайли;
[8] Орнуңдин турғин, и Пәрвәрдигар,
Сән қудритиңниң ипадиси әһдә сандуғуң билән,
Өз арамгаһиңға киргин!
[9] Каһинлириң һәққанийлиқ билән кийиндүрүлсун,
Мөмин бәндилириң тәнтәнилик авазни яңратсун!
[10] Қулуң Давут үчүн,
Өзәң мәсиһ қилғиниңниң йүзини яндурмиғайсән;
[11] Пәрвәрдигар Өз һәқиқити билән Давутқа шу қәсәмни қилди,
У униңдин һеч янмайду: —
У: — «Өз пуштиңдин чиққан мевидин бирисини тәхтиңдә олтарғузимән;
[12] Пәрзәнтлириң Мениң әһдәмни,
Һәм Мән уларға үгитидиған агаһ-гувалиримни тутса,
Уларниң пәрзәнтлири мәңгүгә тәхтиңдә олтириду» — дегән.
[13] Чүнки Пәрвәрдигар Зионни таллиған;
У Өз макани үчүн уни халиған.
[14] Мана У: — «Бу мәңгүгә болидиған арамгаһимдур;
Мошу йәрдә туримән;
Чүнки Мән уни халаймән.
[15] Мән униң рисқини интайин зор бәрикәтләймән;
Униң йоқсуллирини нан билән қандуримән;
[16] Униң каһинлириға нижатлиқни кийгүзимән,
Униң мөмин бәндилири шатлиқтин тәнтәнилик авазни яңритиду.
[17] Мән бу йәрдә Давутниң мүңгүзини бихландуримән;
Өзәмниң мәсиһ қилғиним үчүн йоруқ бир чирақ бекиткәнмән;
[18] Униң дүшмәнлиригә шәрмәндиликни кийгүзимән;
Амма униң кийгән таҗи бешида ронақ тапиду» — деди.

131:6 **«...биз униң хәвирини Әфратаһда аңлидуқ»** — «униң хәвири» бәлким биринчидин Худаниң әһдә сандуғини көрситиду; иккинчидин бешарәтлик һалда Мәсиһниң Бәйт-Ләһәмдә туғулушини көрситиши мүмкин. **«Уни орманлиқ етизлардин таптуқ»** — яки «Уни Яарниң етизлиридин таптуқ». «Яар» «Кириат-Йеарим» болуши мүмкин («1Сам.» 7:1ни көрүң).

131:10 **«Қулуң Давут үчүн, Өзәң мәсиһ қилғиниңниң йүзини яндурмиғайсән»** — бәлким Давутниң падиша болидиған әвлади үчүн қилған дуаси. Худаниң «мәсиһ қилғини» тоғрилиқ жуқуриқи 2-күй вә изаһатларни, шундақла «Тәбирләр»ниму көрүң.

131:11 2Сам. 7:12; 1Пад. 8:25; 2Тар. 6:16; Лука 1:69
131:14 Зәб. 67:17; 131:8
131:16 2Тар. 6:41
131:17 Лука 1:69

132-күй
Бирликниң бәхити

132 [1] «Жуқириға чиқиш нахшиси»; Давут язған күй: —
Қара, мана, қериндашлар бирликтә туруш немидегән яхши, немидегән шериндур!
[2] У Һарунниң бешиға төкүлүп, сақилидин аққан аву қиммәтлик майдәк,
У Һарунниң сақилидин еқип,
Кийим-кечәкниң яқисиға чүшкән қиммәтлик майға охшайду;
[3] У йәнә Һәрмон теғидики шәбнәмниң Зион тағлириға чүшүшигә охшайду;
Чүнки шу йәрдә Пәрвәрдигар бәрикәтни —
Йәни мәңгүлүк һаятни буйруған!

133-күй
Ибадәт

133 [1] «Жуқириға чиқиш нахшиси»
Мана, Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар,
И, кечичә Пәрвәрдигарниң өйидә туридиған,
Пәрвәрдигарниң барлиқ қуллири!
[2] Муқәддәс жайда туруп қоллириңларни көтирип Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар!
[3] Асман-зиминни Яратқучи Пәрвәрдигар силәрни Зиондин бәрикәтлигәй!

134-күй
Худаниң қилған улуқ әмәллири үчүн ибадәт

134 [1] Һәмдусана! Пәрвәрдигарниң намини мәдһийиләңлар,
Уни мәдһийиләңлар, Пәрвәрдигарниң қуллири!
[2] Уни мәдһийиләңлар, Пәрвәрдигарниң өйидә турғанлар,
Худайимизниң һойлилирида турғанлар!
[3] Яһни мәдһийиләңлар, чүнки Пәрвәрдигар меһривандур;
Униң намиға күй ейтиңлар;
Чүнки мошундақ қилиш шериндур;
[4] Чүнки Яһ Яқупни Өзиниңки болушқа,
Исраилни Өз мираси болушқа талливалди.
[5] Чүнки өзәм билимәнки, Пәрвәрдигар улуқдур;
Рәббимиз барлиқ илаһлардин үстүндур.

132:2 **«У Һарунниң бешиға төкүлүп, сақилидин аққан аву қиммәтлик майдәк, у Һарунниң сақилидин еқип, кийим-кечәкниң яқисиға чүшкән қиммәтлик майға охшайду»** — һәзрити Һарунни баш каһин қилип тикләш үчүн, у алаһидә пурақлиқ мәхсус май билән «мәсиһ қилинған». Тәврат, «Мис.», 30:22-38-айәтләрни көрүң.
132:3 **«У йәнә Һәрмон теғидики шәбнәмниң Зион тағлириға чүшүшигә охшайду....»** — «Һәрмон теғи» Пәләстиндики әң егиз тағ болуп, әтрапида һәркүни чүшкән шәбнәм интайин мол болуп, һәммә жаниварни жанландуриду. У Зион тағлиридин 300 километр жирақ. Зион теғиға чүшидиған шәбнәм аздур; мол шәбнәм Зионға чүшсә, у зор вә әҗайип бәрикәт болатти, әлвәттә.
133:3 **«...Пәрвәрдигар силәрни Зиондин бәрикәтлигәй!»** — ибраний тилида «тәшәккүр-мәдһийә қайтуруш» (1-айәт) һәм «бәрикәтләш» дегәнләр бирла сөз («барак») билән ипадилиниду.
134:4 Мис. 19:5; Қан. 7:6; Тит. 2:14; 1Пет. 2:9
134:5 **«Пәрвәрдигар... барлиқ илаһлардин үстүндур»** — бу айәт «илаһлар»ниң һәқиқий мәвҗут екәнлигини етирап қилмайду, әлвәттә. 95:3 вә изаһатини көрүң.

6 Пәрвәрдигар немә ишни мувапиқ көргән болса,
У асманларда,
Зиминда,
Деңизларда һәм униң барлиқ тәглиридиму шуни қилғандур.
7 У йәр чәтлиридин булут-туманларни өрлитиду;
Ямғурларға чақмақларни һәмраһ қилиду;
Шамални Өз ғәзнилиридин чиқириду.
8 У Мисирдики тунжа оғулларни һалак қилди,
Инсанларниң болсун, һайванларниң болсун һәммини уруп һалак қилди.
9 У аламәтләрни, мөҗизиләрни араңларға әвәтти, и Мисир;
Пирәвн вә униң һәммә қуллири үстигә әвәтти.
10 У улуқ әлләрни урувәтти,
Қудрәтлик падишаларни өлтүрүвәтти;
11 Аморийларниң падишаси Сиһонни,
Башанниң падишаси Огни,
Қанаандики барлиқ падишалиқларни урувәтти.
12 Уларниң зиминини мирас қилип,
Өз хәлқи Исраилға мирас болушқа тәғдим қилди.
13 Сениң намиң, Пәрвәрдигар, мәңгүгә,
Шөһрәт-хатирәң дәвирдин-дәвиргичидур.
14 Чүнки Пәрвәрдигар Өз хәлқиниң дәвасини сорайду;
Өз қуллириға рәһим қилиду.
15 Әлләрниң бутлири болса пәқәтла күмүч-алтундин ибарәттур,
Уларни инсанниң қоллири ясиғандур, халас.
16 Уларниң ағзи бар, бирақ сөзлимәйду;
Көзлири бар, бирақ көрмәйду;
17 Қулақлири бар, бирақ аңлимайду,
Ағзида һеч нәпәс йоқтур.
18 Уларни ясиғанлар уларға охшап қалиду,
Уларға таянғанларму шундақтур.
19 Исраил җамәти, Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар;
Һарун җамәти, Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар;
20 Лавий җамәти, Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар;
Пәрвәрдигардин қорқидиғанлар, Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтуруңлар!
21 Йерусалимда маканлашқан Пәрвәрдигарға Зиондин тәшәккүр-мәдһийә ейтилсун!
Һәмдусана!

134:7 Йәр. 10:13; 51:16
134:8 Мис. 12:12,29; Зәб. 77:51
134:9 Мис. 7,8,9,10,14
134:10 Йә. 12
134:12 Зәб. 77:55
134:13 Мис. 3:15, Зәб. 101:13
134:14 Қан. 32:36, Зәб. 89:13
134:15 Зәб. 113:12

135-куй
Пәрвәрдигарниң муһәббитигә тәшәккүр ейтиңлар!

135 1 Пәрвәрдигарға тәшәккүр ейтиңлар, У меһривандур;
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
2 Илаһларниң илаһиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
3 Рәбләрниң Рәббигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
4 Зор карамәтләрни бирдин-бир Жүргүзгүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
5 Әқил-парасәт арқилиқ асманларни Ясиғучиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
6 Зиминни сулар үстидә созуп Турғузғучиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
7 Улуқ нур җисимлирини Ясиғучиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
8 Күндүзни башқуридиған қуяшни Ясиғучиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
9 Кечини башқурдиған ай һәм юлтузларни Ясиғучиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
10 Уларниң тунҗилирини уруп, Мисирға зәрб бәргүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
11 Исраилни улар арисидин чиқарғучиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
12 Күчлүк қол һәм узатқан биләк билән уларни Чиқарғучиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
13 Қизил деңизни бөләк-бөләк Бөлгүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
14 Һәм Исраилни униң оттурисидин Өткүзгүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
15 Қизил деңизда Пирәвнни қошунлири билән сүпүрүп ташлиғучиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
16 Өз хәлқини чөл-баявандин Йетәклигүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
17 Бүйүк падишаларни Урувәткүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
18 Һәм мәшһур падишаларни Өлтүргүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;

135:2 **«Илаһларниң илаһиға тәшәккүр ейтиңлар»** — «илаһлар» тоғрилиқ 95:3 вә изаһатини көрүң.
135:5 Яр. 1:1
135:6 Зәб. 23:1-2
135:7 Яр. 1:14
135:8 Яр. 1:16
135:10 Мис. 12:29; Зәб. 77:43,51
135:11 Мис. 12:31,51; 13:3,17
135:12 Мис. 6:6
135:13 Мис. 14:21,22; Зәб. 77:13
135:15 Мис. 14:24
135:16 Мис. 15,16,17,19; Зәб. 77:52
135:17 Чөл. 21:24,25,34,35; Йә. 12:1; Зәб. 134:10,11

[19] Җүмлидин Аморийларниң падишаси Сиһонни Өлтүргүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
[20] — Һәм Башан падишаси Огни Өлтүргүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
[21] Уларниң зиминини мирас үчүн Бәргүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
[22] Буни бәндиси Исраилға мирас қилип бәргүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
[23] Һалимиз харап әһвалда, бизләрни Әслигүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
[24] Бизни әзгәнләрдин қутулдурғучиға тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
[25] Барлиқ әт егилиригә озуқ Бәргүчигә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур;
[26] Әршләрдики Тәңригә тәшәккүр ейтиңлар,
Чүнки Униң муһәббити мәңгүлүктур!

136-күй
Бабилда сүргүн болушниң дәрд-әлими

136 [1] Бабилдики дәрия-ериқлар бойида биз олтардуқ;
Зионни әслигинимиздә, бәрһәқ жиға көтәрдуқ;
[2] Чилтаримизни арисидики сөгәтләргә есип қойдуқ.
[3] Чүнки бизни сүргүн қилғанлар биздин нахша тәләп қилди;
Бизни зарлатқучилар биздин тамашә тәләп қилип: —
«Һәй, Зион нахшилиридин бирни бизгә ейтқина» — дейишти.
[4] Яқа жутта туруп Пәрвәрдигарниң нахшисини қандақму ейтайли?
[5] Әй Йерусалим, мән сени унтусам,
Оң қолум маһаритини унтусун!
[6] Сени әслимисәм,
— Йерусалимни әң чоң хурсәнлигимдин әвзәл көрмисәм —
Тилим таңлайимға чаплишип қалсун!
[7] И Пәрвәрдигар, Едом балилиридин һесап алғанда, Йерусалимниң бешиға чүшкән күнини ядиңға кәлтүргәйсән;
Чүнки улар: «Уни йәр билән йәксан қилиңлар,
Улиғичә йәр билән йәксан қилиңлар!» дейишти.
[8] И булиниш алдида турған Бабил қизи,
Бизгә қилған қилмишлириңни өзәңгә қайтурғучи бәхитликтур!
[9] Бовақлириңни елип ташқа атқучи киши бәхитликтур!

135:20 Қан. 3:1-7
135:21 Йә. 12:6
136:3 Зәб. 78:1
136:5 **«Оң қолум маһаритини унтусун!»** — яки «Оң қолумни унтуған болсам!».
136:7 Йәр. 49:7; Әз. 25:12
136:8 Йәр. 50:15,29; Вәһ. 18:6

137-күй
Шәпкәткә рәхмәтләр

137 [1] Давут язған күй: —
Пүтүн қәлбим билән Саңа тәшәккүр ейтимән;
Барлиқ илаһлар алдида Сени күйләймән.
[2] Пак-муқәддәслигиңниң ибадәтханисиға қарап баш уримән,
Өзгәрмәс муһәббитиң һәм һәқиқәт-садақитиң үчүн намиңни тәбрикләймән;
Чүнки Сән пүтүн нам-шөһритиңдинму бәкрәк, вәдәңдә туридиғиниңни улуқ қилғансән.
[3] Саңа нида қилған күнидә, маңа җавап бәргәнсән;
Җенимға күч киргүзүп, мени риғбәтләндүргәнсән.
[4] Ағзиңдики сөзләрни аңлиғанда, и Пәрвәрдигар,
Җаһандики барлиқ шаһлар Сени мәдһийиләйду;
[5] Улар Пәрвәрдигарниң йоллирида жүрүп нахша ейтиду,
Чүнки улуқдур Пәрвәрдигарниң шан-шәриви.
[6] Чүнки Пәрвәрдигар алийдур;
Бирақ У һали бошларға нәзәр салиду;
Тәкәббуларни болса У жирақтин тонуп йетиду.
[7] Зулмәт-мушәққәтләр арисида маңған болсамму,
Сән мени җанландурисән;
Дүшмәнлиримниң ғәзивини тосушқа қолуңни узартисән,
Оң қолуң мени қутқузиду.
[8] Пәрвәрдигар маңа тәвә ишларни пүткүзиду;
Меһир-муһәббитиң, и Пәрвәрдигар, мәңгүлүктур;
Өз қоллириң ясиғанни ташлап кәтмигәйсән!

138-күй
Худа қәлбни Билгүчидур

138 [1] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
И Пәрвәрдигар, Сән мени тәкшүрүп чиқтиң,
Һәм мени билип йәттиң;
[2] Өзәң олтарғинимни, турғинимниму билисән;
Жирақта туруқлуқ көңлүмдикини билисән.
[3] Басқан қәдәмлиримни, ятқанлиримни өткәмәңдин өткүздуң;
Барлиқ йоллирим Саңа аяндур.
[4] Бәрһәқ, тилимға бир сөз келә-кәлмәстинла, и Пәрвәрдигар,
Мана Сән буни әйни бойичә билмәй қалмайсән.
[5] Сән мени алди-кәйнимдин орап турисән,
Қолуңни мениң үстүмгә қондурғансән.
[6] Бундақ билим маңа шунчилик тилсимат билиниду!
Шундақ жүксәкки, мән уни билип йетәлмәйдикәнмән.

137:1 **«Барлиқ илаһлар алдида Сени күйләймән»** — «илаһлар» тоғрилиқ 95:3 вә изаһатини көрүң.
137:2 **«Чүнки Сән пүтүн нам-шөһритиңдинму бәкрәк, вәдәңдә туридиғиниңни улуқ қилғансән»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «чпнки сән өз нам-шөһритиң һәм вәдәңни һәммидин үстүн қилдиң». Лекин бизниңчә мәнаси шуки, Худаға нисбәтән өз вәдисидә туруш һәтта нам-шөһритидин жуқури туриду.
137:6 Зәб. 112:4-7

[7] Роһуңдин нери болушқа нәләргиму баралайттим?
Һозуруңдин өзәмни қачуруп нәләргә баралайттим?
[8] Асманларға чиқсам, мана Сән әшу йәрдә;
Тәһтисарада орун салсамму, мана Сән шу йәрдә;
[9] Сәһәрниң қанатлирини елип учуп,
Деңизниң әң чәт йәрлиридә турсам,
[10] Һәтта әшу жайда қолуң мени йетәкләйду,
Оң қолуң мени йөләйду.
[11] Мән: «Қараңғулуқ мени япса,
Әтрапимдики йоруқлуқ чоқум кечә болиду» — десәм,
[12] Қараңғулуқму Сәндин йошуруналмайду,
Кечиму Саңа күндүздәк айдиңдур,
Қараңғулуқму Саңа йоруқтәктур.
[13] Бәрһәк, Сән мениң ичлиримни ясиғансән;
Анамниң қосиғида мени тоқуғансән;
[14] Мән Сени мәдһийиләймән,
Чүнки мән сүрлүк вә карамәт ясалғанмән;
Сениң қилғанлириң карамәт тилсиматтур;
Буни женим убдан билиду.
[15] Мән йошурун жайда ясалғинимда,
Йәр тәглиридә әпчиллик билән тоқулуп шәкилләндүрүлгинимдә,
Устиханлирим Сәндин йошурун әмәс еди.
[16] Әзалирим техи апиридә болмиған күнләрдә,
Улар ясиливатқан күнләрдә,
Көзүң техи шәкилләнмигән җисмимни көрүп йәткән еди;
Уларниң һәммиси аллибурун дәптириңдә йезилған еди.
[17] Аһ Тәңрим, ойлириң маңа нәқәдәр қиммәтликтур!
Уларниң жиғиндиси шунчә зордур!
[18] Уларни санай десәм, улар деңиздики қумлардинму көптур;
Уйқидин көзүмни ачсам, мән йәнила Сән билән биллидурмән!
[19] Аһ, Сән рәзилләрни өлтүрүвәтсәң едиң, и Худа!
Қанхор кишиләр, мәндин жирақ болуш!
[20] Чүнки улар Сениң тоғрилиқ һейлилик билән сөзләйду;
Сениң шәһәрлириң улар тәрипидин аздурулди.
[21] Саңа өчмән болғанларға, и Пәрвәрдигар, мәнму өчқу?
Саңа қарши чиққанларға мәнму жиркиниманғу?
[22] Уларға чиш-тирниқимғичә өчтурмән;
Уларни өз дүшмәнлирим дәп һесаплаймән.

138:8 Аюп 26:6; Ам. 9:2, 3, 4; Ибр. 4:13
138:13 **«Бәрһәк, Сән мениң ичлиримни ясиғансән»** — яки «Чүнки Сән мениң ичлиримни ясиғансән». «Ичлирим» болса ибраний тилида «бөрәклирим» дегән сөз билән ипадилиниду (бәзи вақитларда бөрәкләр вижданни билдүриду). Башқа бирхил тәрҗимиси: «Бәрһәк, Сән мениң ичлиримгә егидурсән».
138:15 Аюп 10:8,10; Топ. 11:5
138:16 **«Уларниң һәммиси аллибурун дәптириңдә йезилған еди»** — йәнә бирхил тәрҗимиси: «Улар йоқ болған вақитта, маңа бекитилгән күнлиримниң һәммиси дәптириңдә йезилған».
138:18 **«Уйқидин көзүмни ачсам, мән йәнила Сән билән биллидурмән!»** — «уйқидин көзүмни ачсам» бу йәрдә бәлким тирилиш күнини пуритиду.
138:20 **«Сениң шәһәрлириң улар тәрипидин аздурулди»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «сениң дүшмәнлириң намиңни бекар ишлитиду».

[23] Мени күзитип тәкшүргәйсән, и Тәңрим!
Мениң қәлбимни билип йәткәйсән!
Мени синап, ғәмлик ойлиримни билгәйсән;
[24] Мәндә Өзәңгә азар бәргидәк йолниң бар-йоқлуғини көргәйсән;
Вә мени мәңгүлүк йолуңда йетәклигәйсән!

139-күй
Аһанәтчиләр һәм зомигәрләр арисида

139 [1] Нәғмичиләрниң бешиға тапшурулуп оқулсун дәп, Давут язған күй: —
Рәзил адәмдин, и Пәрвәрдигар, мени азат қилғайсән;
Зораван кишидин мени сақлиғайсән.
[2] Улар көңлидә яманлиқларни ойлимақта;
Улар һәр күни жәм болушуп уруш чиқармақчи.
[3] Тилини иланниңкидәк иштик қилиду;
Кобра иланниң зәһири ләвлири астида туриду;
Селаһ.
[4] Рәзил адәмниң қоллиридин мени аман қилиғайсән, и Пәрвәрдигар;
Путлиримни путлашни қәстләйдиған зораван кишидин сақлиғайсән.
[5] Тәкәббурлар мән үчүн қилтақ, таниларни йошуруп тәйярлиди;
Йол бойида тор яйди,
Мән үчүн қапқанларни салди;
Селаһ.
[6] Мән Пәрвәрдигарға: «Сән мениң Тәңримдурсән» — дедим;
Йелинишлирим садасиға қулақ салғайсән, и Пәрвәрдигар;
[7] Пәрвәрдигар Рәб нижатлиғимниң күчидур;
Сән жәң күнидә бешимни йепип қоғдиғансән.
[8] Рәзил адәмниң үмүтини ижабәт қилмиғайсән, и Пәрвәрдигар;
Уларниң һейлилирини аққузмиғайсән;
Болмиса өзлирини чоң тутувалиду.
Селаһ.
[9] Мени қоршивалғанларниң болса,
Ләвлиридин чиққан шумлуқ уларниң өз бешиға чүшсун;
[10] Үстигә чоғлар яғдурулсун;
Улар отқа,
Қайтидин чиқалмиғидәк һаңларға ташливетилсун;
[11] Тили чеқимчи адәмниң йәр йүзидә орни болмисун;
Балаю-апәт зораванларни түгәшкичә овлайду;
[12] Мән билимәнки, Пәрвәрдигар езилгәнләрниң дәвасини сорайду,
Йоқсулниң һәққини елип бериду;
[13] Бәрһәқ, һәққанийлар намиңға тәшәккүр ейтиду; Көңли дуруслар һозуруңда яшайду.

138:23 Аюп 31:6; Зәб. 16:3; 25:2
139:3 Зәб. 57:5-6; Рим. 3:13
139:5 Йәр. 18:22
139:9 **«Мени қоршивалғанларниң болса, ләвлиридин чиққан шумлуқ уларниң өз бешиға чүшсун»** — башқа бирхил тәржимиси: «Мени қоршиғанларниң башламчилириға болса, өз ләвлиридин чиққан шумлуқ өзлиригә чүшсун».

140-күй
Рәзиллик билән мурәссә қилғили болмайду

140 [1] Давут язған күй: —
Пәрвәрдигар, мән Саңа нида қилдим;
Йенимға тездин кәлгәйсән;
Саңа нида қилғинимда авазимни аңлиғайсән.
[2] Дуайимни аңлиғиниңда, Саңа сунулған хушбуйдәк йеқимлиқ болсун,
Қолумниң көтирилиши сунулған кәчлик қурбанлиқтәк қобул болсун.
[3] Ағзим алдида күзәтчи турғузғайсән, и Пәрвәрдигар;
Ләвлирим дәрвазисини сақлиғайсән;
[4] Көңлүмни һеч қандақ яман ишқа,
Қәбиһлик қилғучиларға шерик болуп, рәзиллик қилишқа майил қилмиғайсән.
Мени уларниң немәтлиридин һеч йегүзмигәйсән!
[5] Һәққаний адәм мени урсун —
Бу маңа меһриванлиқтур;
Маңа тәнбиһ бәрсун —
Бу болса, бешим рәт қилмайдиған, қуюлған есил майдәк болиду.
Чүнки мениң дуайим йәнила шуларниң рәзилликлиригә қарши болиду.
[6] Уларниң һакимлири тик ярлардин ташливетилгәндә,
Хәлиқ мениң сөзлиримни аңлайду;
Чүнки бу сөзләр шериндур.
[7] Бириси отун ярғанда йәргә чечилған йериндилардәк,
Мана, устиханлиримиз тәһтисара ишиги алдида чечиветилди;
[8] Бәрһәқ, көзлирим Саңила тикилип қарайду, Пәрвәрдигар Рәббим;
Саңа тайинимән;
Җенимни харап қилип ташливәтмигәйсән.
[9] Уларниң маңа салған қилтиғидин,
Қәбиһлик қилғучиларниң қапқанлиридин мени сақлиғайсән;
[10] Рәзилләр өзиниң торлириға жиқилсун,
Мән болсам — өтүп кетимән.

140:2 **«Қолумниң көтирилиши сунулған кәчлик қурбанлиқтәк қобул болсун»** — яки «Қолумниң көтирилиши сунулған кәчлик ашлиқ һәдийәдәк қобул болсун» — ибадәтханида каһинлар кәчлик қурбанлиқ яки һәдийә сунуштин авал, қоли билән шу қурбанлиқ-һәдийәләрни Худа алдида көтирәтти.

140:2 Мис. 29:30; Вәһ. 5:8; 8:3

140:5 **«Чүнки мениң дуайим йәнила шуларниң рәзилликлиригә қарши болиду»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Чүнки мениң дуайим уларға (рәзилләргә) күлпәт чүшкәндә улар үчүн давамлишивериду» (ибраний тилида «яманлиқ» һәм «күлпәт» бир сөз билән ипадилиниду).

140:6 **«Хәлиқ мениң сөзлиримни аңлайду; чүнки бу сөзләр шериндур»** — «шерин» бәлким мошу йәрдә «җайида, орунлуқ» дегән мәнада.

140:7 **«Бириси отун ярғанда йәргә чечилған йериндилардәк, мана, устиханлиримиз тәһтисара ишиги алдида чечиветилди»** — айәтниң бир нәччә тәрҗимилири бар. Ибраний тилидики нусхисида, мошу сөз интайин ихчам болуп, чүшиниш тәс.

140:7 Әз. 37:1,11,12

141-күй
Яр-йөләксизликтики дуа

[1] Давут ғарда йошурунуп турған вақитта язған «Масқил»: —

Мән Пәрвәрдигарға авазимни аңлитипналә-пәряд көтиримән;
Пәрвәрдигарға авазим билән йелинимән;
141 [2] Униң алдида дад-зарлиримни төкимән;
Униңға аваричилигимни ейтимән.
[3] Роһум ичимдә түгишәй дәп қалғанда,
Шу чағда басқан йолумни билгәнсән;
Мән маңған йолда улар маңа қилтақ салди.
[4] Оң йенимға қарап баққайсән;
Әтрапимда мени тонуйдиған адәм йоқтур;
Панаһгаһ йоқап кәтти;
Һеч адәм җенимға көйүнмәйду.
[5] Мән Саңа пәряд көтәрдим, и Пәрвәрдигар;
Саңа: «Сән мениң Башпанаһимсән,
Тирикләрниң зиминида болған Несивәмдурсән» — дедим.
[6] Мениң пәрядимға қулақ салғайсән;
Чүнки мән интайин харап әһвалға чүширилдум;
Мени қоғлиғучилиримдин қутулдурғайсән;
Чүнки улар мәндин күчлүктур.
[7] Сениң намиңни тәбриклишим үчүн,
Җенимни түрмидин чиқарғайсән;
Һәққанийлар әтрапимда олишиду;
Чүнки Сән маңа зор меһриванлиқ көрситисән.

142-күй
Роһум түгишәй дәп қалди!

142 [1] Давут язған күй: —

Пәрвәрдигар, дуайимни аңлиғайсән;
Йелинишлиримға қулақ салғайсән;
Һәқиқәт-садақитиңдә һәм һәққанийитиңдә маңа җавап бәргәйсән.
[2] Өз қулуңни сораққа тартишқа турмиғайсән;
Чүнки нәзириңдә тирикләрниң һеч бири һәққаний испатланмайду.
[3] Чүнки дүшмән җенимға зиянкәшлик қилмақта,
У һаятимни дәпсәндә қилди;
Мени худди өлгили узун болғанлардәк,
Қараңғу җайларда турушқа мәҗбур қилиду.
[4] Шуңа роһум ичимдә түгишәй дәп қалди;

141:1 **«Давут ғарда йошурунуп турған вақитта язған «Масқил»: —....»** — Давут пәйғәмбәр Саул падишадин қечип, икки қетим ғарда йошурунған вақтидики вақиәләр «Тәврат, «1Сам.» -22- һәм 24-бапта йезлиған.
141:3 Зәб. 76:4
141:5 Зәб. 15:5
141:6 Зәб. 40:3; 78:8; 115:6
142:2 Рим. 3, 4; Гал. 3, 4

Ичимдә қәлбим сунди.
[5] Мән қедимки күнләрни әсләймән;
Сениң барлиқ қилғанлириң үстидә сеғинип ойлинимән;
Қоллириң ишлигәнлирини хиялимдин өткүзимән.
[6] Қоллиримни Саңа қарап созуп интилимән;
Җеним чаңқиған зиминдәк Саңа тәшнадур.
Селаһ.
[7] Маңа тездин җавап бәргәйсән, и Пәрвәрдигар;
Роһум һалидин кетиду;
Дидариңни мәндин йошурмиғайсән;
Болмиса мән һаңға чүшидиғанлардәк болимән.
[8] Меһир-муһәббитиңни таң сәһәрдә аңлатқайсән;
Чүнки таянғиним Сән;
Меңишим керәк болған йолни маңа билдүргәйсән;
Чүнки җеним Саңа тәлмүрүп қарайду;
[9] Мени қутулдурғайсән, и Пәрвәрдигар, дүшмәнлиримдин;
Башпанаһ издәп Сениң йениңға қачимән.
[10] Өз ирадәңгә әмәл қилишимқа мени үгәткәйсән;
Чүнки Сән мениң Худайимдурсән;
Сениң меһриван Роһуң мени түптүз зиминда йетәклигәй;
[11] Өз нам-шөһритиң үчүн мени җанландурғайсән, и Пәрвәрдигар;
Өз һәққанийитиңдә җенимни аваричиликтин азат қилғайсән.
[12] Һәм меһри-шәпқитиңдә дүшмәнлиримни үзүп ташливәткәйсән;
Җенимни хар қилғанларниң һәммисини һалак қилғайсән;
Чүнки мән Сениң қулуңдурмән.

143-күй
Падишаниң нижатлиғи — хәлиқниң бәхити

143 [1] Давут язған күй: —
Қоллиримға җәң қилишни,
Бармақлиримға урушни үгитидиған,
Мениң Қорам Тешим Пәрвәрдигарға тәшәккүр-мәдһийә қайтурулсун!
[2] Мениң өзгәрмәс шәпқитим вә мениң қорғиним,
Мениң егиз мунарим вә нижаткарим,
Мениң қалқиним вә таянғиним, мән Униңдин һимайә тапимән;
У Өз хәлқимни қол астимда бойсундурғучидур!
[3] И Пәрвәрдигар, Сән униңдин хәвәр алидикәнсән, адәм дегән зади немә?
Униң тоғрилиқ ойлайдикәнсән, инсан балиси дегән немә?
[4] Адәм болса бир нәпәстурла, халас;

142:5 Зәб. 76:6-13
142:8 Зәб. 24:1
142:10 **«...мени түптүз зиминда йетәклигәй»** — яки «..мени түз көңүлләрниң зиминида йетәклигәй», «...мени диянәтлик зиминда йетәклигәй».
142:12 Зәб. 85:14-16; 115:16
143:1 2Сам. 22:35; Зәб. 17:35
143:2 2Сам. 22:48; Зәб. 17:48-49
143:3 Аюп 7:17; Зәб. 8:5; 30:8; Ибр. 2:6

Униң күнлири өтүп кетиватқан бир көләңгидур, халас.
[5] И Пәрвәрдигар, асманларни егилдүрүп чүшкәйсән;
Тағларға тегип улардин ис-түтәк чиқарғайсән;
[6] Чақмақларни чаққузуп уларни тарқитиватқайсән;
Оқлириңни етип уларни қийқас-сүрәнгә салғайсән;
[7] Жуқиридин қоллириңни узитип,
Мени азат қилғайсән;
Мени улуқ сулардин,
Яқа жуттикиләрниң чаңгилидин чиқарғайсән.
[8] Уларниң ағзи қуруқ гәп сөзләйду,
Оң қоли алдамчи қолдур.
[9] И Худа, мән Саңа атап йеңи нахша ейтимән;
Онтарға тәңкәш болуп Саңа күйләрни ейтимән.
[10] Сән падишаларға нижатлиқ-ғәлибә беғишлайсән;
Қулуң Давутни әҗәллик қиличтин қутулдурисән.
[11] Мени қутулдурғайсән, ят жуттикиләрниң қолидин азат қилғайсән;
Уларниң ағзи қуруқ гәп сөзләйду,
Оң қоли алдамчи қолдур.
[12] Шундақ қилип оғуллиримиз яшлиғида пухта йетилгән көчәтләргә охшайду,
Қизлиримиз ордичә нәқишләнгән түврүкләрдәк болиду;
[13] Ашлиқ амбарлиримиз толдурулуп,
Түрлүк-түрлүк озуқлар билән тәминләйдиған,
Қойлиримиз отлақлиримизда миңлап, түмәнләп қозилайдиған;
[14] Калилиримиз боғаз болидиған;
Һеч ким бесип кирмәйдиған, һеч ким җәңгә чиқмайдиған;
Кочилиримизда һеч жедәл-ғоға болмайдиған;
[15] Әһвали шундақ болған хәлиқ немидегән бәхитликтур!
Худаси Пәрвәрдигар болған хәлиқ бәхитликтур!

144-күй
Худаниң қилған улуқ әмәллирини кейинки әвлатқа баян қилиш
«Елипбә тәртивилик» күй

144 [1] Мәдһийә: Давут язған күй: —
|א| Мән Сени мәдһийиләп улуқлаймән, Худайим, и падиша;
Намиңға әбәдил-әбәткичә тәшәккүр-мәдһийә қайтуримән.
[2] |ב| Һәркүни Саңа тәшәккүр-мәдһийә қайтуримән,
Намиңға әбәдил-әбәткичә тәшәккүр-мәдһийә қайтуримән!
[3] |ג| Улуқдур Пәрвәрдигар, зор мәдһийиләргә лайиқтур!
Униң улуқлуғини сүрүштүрүп болғили болмас;

143:4 Аюп 8:9; 14:2, 3; Зәб. 39:6-7; 61:10; 101:12; Яқ. 4:14
143:5 Зәб. 18:8-10; 103:32
143:6 1Сам. 7:10; 2Сам. 22:8; Зәб. 17:14-15
143:8 **«Оң қоли алдамчи қолдур»** — бәлким қәсәм қилғанда қолини ялғандин көтәргән яки башқилар билән келишкәндә ялғандин қоллашқан.
143:9 **«Онтарға тәңкәш болуп саңа күйләрни ейтимән»** — «онтар» он тарлиқ чилтардәк бир саз.
143:14 **«Калилиримиз боғаз болидиған...»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Улақлиримиз еғир жүкләрни көтиридиған....».
144:3 Аюп 5:9; Зәб. 47:1-2; 95:4; 150:2

4 |ד| Бир дәвир йеңи бир дәвиргә Сениң қилғанлириңни махтайду;
Улар қудрәтлик қилғанлириңни җакалайду;
5 |ה| Мән һәйвитиңниң шәрәплик җулалиғини,
Вә карамәт мөҗизилириңни сеғинип сөзләймән;
6 |ו|: Шуниң билән улар қорқунучлуқ ишлириңниң қудритини баян қилиду;
Мәнму улуқ әмәллириңни җакалаймән!
7 |ז| Улар зор меһриванлиғиңни әсләп, уни мубарәкләп тарқитиду,
Һәққанлийлиғиң тоғрилиқ жуқури авазда күйләйду.
8 |ח| Пәрвәрдигар меһри-шәпқәтлик һәм рәһимдилдур;
Асан ғәзәпләнмәйду, У зор меһир-муһәббәтликтур;
9 |ט| Пәрвәрдигар һәммигә меһривандур;
Униң рәһимдилликлири барчә яратқанлириниң үстидидур;
10 |י| Сениң барлиқ ясиғанлириң Сени мәдһийиләйду, и Пәрвәрдигар,
Сениң мөмин бәндилириң Саңа тәшәккүр-мәдһийә қайтуриду.
11 |כ| Улар падишалиғиңниң шәривидин хәвәр йәткүзиду,
Күч-қудритиңни сөзләйду;
12 |ל| Шундақ қилип инсан балилириға қудрәтлик ишлириң,
Падишалиғиңниң шәрәплик һәйвиси аян қилиниду.
13 |מ| Сениң падишалиғиң әбәдий падишалиқтур,
Сәлтәнитиң әвлаттин-әвлатқичидур.
14 |ס| Пәрвәрдигар жиқилай дегәнләрниң һәммисини йөләйду,
Егилип қалғанларниң һәммисини турғузиду.
15 |ע| Һәммәйләнниң көзлири Саңа тикилип күтиду;
Уларға өз вақтида рисқини тәқсим қилип берисән;
16 |פ| Қолуңни ечишиң биләнла,
Барлиқ җан егилириниң арзусини қандурисән.
17 |צ| Пәрвәрдигар барлиқ йоллирида һәққанийдур,
Ясиғанлириниң һәммисигә муһәббәтликтур.
18 |ק| Пәрвәрдигар Өзигә нида қилғанларниң һәммисигә йеқиндур,
Өзигә һәқиқәттә нида қилғанларниң һәммисигә йеқиндур;
19 |ר| У Өзидин әйминидиғанларниң арзусини әмәлгә ашуриду;
Уларниң пәрядини аңлап уларни қутқузиду.
20 |ש| Пәрвәрдигар Өзини сөйгәнләрниң һәммисидин хәвәр алиду;
Рәзилләрниң һәммисини йоқитиду.
21 |ת| Ағзим Пәрвәрдигарниң мәдһийисини ейтиду;
Барлиқ әт егилири әбәдил-әбәт униң муқәддәс намиға тәшәккүр-мәдһийә қайтурғай!

144:4 Қан. 4:9; 6:7
144:7 Зәб. 118:171-172
144:8 Мис. 34:6, 7; Чөл. 14:18; Зәб. 85:15; 102:8
144:13 **«изаһат»** — йеқинда бәзи кона көчүрүлмиләрдин 13- вә 14-айәтниң арилиғида: —
– –«נ Пәрвәрдигар вәдисидә чиң туриду; барлиқ яратқанлириға меһривандур» дегән мәзмун болған йәнә бир нусхиси тепилған (ибраний тилида «Нун» билән башлиниду).
144:15 Зәб. 103:27

145-күй
Худа мәдһийиләнсун!

145 [1] Һәмдусана!
И җеним, Пәрвәрдигарни мәдһийилә!
[2] Мән һаят болсамла, Пәрвәрдигарни мәдһийиләймән;
Вуҗудум бар болсила Худайимға күй ейтимән.
[3] Есилзадиләргиму,
Инсан балисиғиму таянмаңлар,
Уларда һеч мәдәт-ниҗатлиқ йоқтур.
[4] Мана, униң нәпәси кетиду,
У өз туприғиға қайтип кетиду;
Шу күндила арзу-нийәтлири йоқап кетиду.
[5] Яқупниң Тәңриси мәдәткари болған адәм,
Пәрвәрдигар Худасини өз үмүти қилған адәм бәхитликтур!
[6] У асманларни, зиминни,
Деңизни һәм униңда бар мәвҗудатларни яратқандур;
У һәқиқәт-садақәттә мәңгү туриду;
[7] Езилгүчиләр үчүн У һөкүм сүриду;
Ач қалғанларға нан бериду.
Пәрвәрдигар мәһбусларни азат қилиду;
[8] Пәрвәрдигар корларниң көзлирини ачиду;
Пәрвәрдигар егилип қалғанларни турғузиду;
Пәрвәрдигар һәққанийларни сөйиду.
[9] Пәрвәрдигар мусапирлардин хәвәр алиду;
Житим-йесирләрни, тул хотунни йөләйду;
Бирақ рәзилләрниң йолини әгир-бүгри қилиду.
[10] Пәрвәрдигар мәңгүгә һөкүм сүриду;
И Зион, сениң Худайиң дәвирдин-дәвиргичә һөкүм сүриду!
Һәмдусана!

146-күй
Һәммигә Қадир Худаға һәмдусаналар ейтилсун!

146 [1] Һәмдусана! Яһни мәдһийиләңлар!
Бәрһәқ, бундақ қилиш шериндур;
Худайимизни күйләңлар!
Мәдһийә оқуш инсанға яришиду.
[2] Пәрвәрдигар Йерусалимни бена қилмақта;
Исраилниң сүргүн қилинғанлирини У жиғип келиду;
[3] У көңли сунуқларни давалайду;
Уларниң ярилирини таңиду.

145:3 Зәб. 117:8, 9
145:4 **«У өз туприғиға қайтип кетиду»** — ибраний тилида: «адәм» һәм «тупрақ, топа» бир сөздур.
145:8 Зәб. 144:14; 146:3; Мат. 9:30; Луқа 13:13; Юһ. 9:7,32
145:10 Мис. 15:18; Зәб. 144:13
146:1 Зәб. 32:1; 92:1-3; 134:3
146:2 **«Пәрвәрдигар Йерусалимни бена қилмақта; Исраилниң сүргүн қилинғанлирини У жиғип келиду»** — бу айәткә қариғанда, мошу күй Исраил Бабилға сүргүн болғанлиғидин қайтип кәлгәндин кейин йезилған.
146:3 Мис. 15:26; Аюп 5:18

4 У юлтузларниң санини санайду;
Уларниң һәммисигә бир-бирләп исим қойиду.
5 Улуқдур Рәббимиз, зор қудрәтликтур;
Униң чүшиниши чәксиздур.
6 Пәрвәрдигар мулайим мөминләрни йөләп көтириду;
Рәзилләрни йәргичә төвән қилиду.
7 Пәрвәрдигарға тәшәккүрләр билән нахша ейтиңлар;
Күйләрни чилтарға тәңшәп ейтиңлар!
8 У асманни булутлар билән қаплитиду,
Зиминға ямғурни бекитиду,
Тағларда от-чөпләрни өстүриду;
9 Малларға озуқ,
Тағ қарғисиниң жүҗилири зарлиғанда, уларға озуқ бериду;
10 Ат күчидин У зоқ алмайду;
Адәмниң чәбдәс путлирини хурсәнлик дәп билмәйду;
11 Пәрвәрдигар бәлки Өзидин әйминидиғанларни,
Өзиниң өзгәрмәс муһәббитигә үмүт бағлиғанларни хурсәнлик дәп билиду.

147-күй
Һәммигә Қадир Худаға һәмдусаналар ейтилсун! -- Ибраний тилида 146-күйниң давами

147 1 Пәрвәрдигарни махтаңлар, и Йерусалим;
Худайиңни мәдһийилә, и Зион.
2 Чүнки У дәрвазилириңниң тақақлирини мәһкәм қилиду;
Сениңдә туруватқан пәрзәнтлириңгә бәхит-бәрикәт бәрди.
3 У чәт-чегаралириңда арам-течлиқ жүргүзиду,
Сени буғдайниң есили билән қанаәтләндүриду.
4 У Өз әмир-бешарәтлирини йәр йүзигә әвәтиду;
Униң сөз-калами интайин тез жүгүриду.
5 У ақ қарни жундәк бериду,
Қиравни күлләрдәк тарқитиду.
6 Униң музини нан увақлиридәк қилип парчиливетиду;
Униң соғуғи алдида ким туралисун?
7 У сөзини әвәтип, уларни еритиду;
Униң шамилини чиқирип, суларни аққузиду.
8 У Өз сөз-каламини Яқупқа,
Бәлгүлимилирини һәм һөкүмлирини Исраилға аян қилиду;
9 У башқа һеч бир әлгә мундақ муамилә қилмиғандур;
Униң һөкүмлирини болса, улар билип баққан әмәс.
Һәмдусана!

146:4 **«У... уларниң һәммисигә бир-бирләп исим қойиду»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «У... уларни (юлтузларни) исмилирини чақирип опуққа чиқириду».
146:4 Йәш. 40:26
146:8 Аюп 38:26, 27; Зәб. 103:13-14; Һош. 2:23, 24
147:4 Зәб. 32:9
147:9 Рос. 14:16

148-күй
Пүткүл аләм, Пәрвәрдигарни улуқлаңлар!

148 [1] Һәмдусана!
Пәрвәрдигарни асманлардин мәдһийиләңлар;
Жуқири жайларда Уни мәдһийиләңлар;
[2] Уни мәдһийиләңлар, барлиқ пәриштилири;
Уни мәдһийиләңлар, барлиқ қошунлири!
[3] Уни мәдһийиләңлар, и қуяш һәм ай,
Уни мәдһийиләңлар, һәммә парлақ юлтузлар;
[4] Уни мәдһийиләңлар, асманларниң асманлири,
Асмандин жуқури жайлашқан сулар!
[5] Булар Пәрвәрдигарниң намини мәдһийилисун;
Чүнки У буйруған һаман, улар яратилғандур;
[6] У уларни әбәдил-әбәткичә турғузди;
Улар үчүн вақти өтмәйдиған бәлгүлимини буйруған.
[7] Пәрвәрдигарни зиминдин мәдһийиләңлар,
Деңиздики барлиқ әждиһалар, деңизниң барлиқ тәглири;
[8] От, мөлдүз, қар, туман,
Униң сөзигә әмәл қилидиған жудунлуқ шамал;
[9] Тағлар һәм барлиқ дөңләр,
Мевилик дәрәқләр, барлиқ кедир дәрәқлири,
[10] Явайи һайванлар, барлиқ мал-варанлар,
Өмилигүчиләр һәм учар-қанатлар;
[11] Җаһан падишалири вә барлиқ қовмлар,
Әмирләр һәм йәр йүзидики барлиқ һаким-сотчилар;
[12] Һәм жигитләр һәм қизлар,
Бовайлар вә яшлар, —
[13] Һәммиси Пәрвәрдигарниң намини мәдһийилисун;
Чүнки пәқәтла Униң нами алийдур;
Униң һәйвити йәр һәм асмандин үстүн туриду.
[14] Һәм У Өз хәлқиниң мүңгүзини,
Йәни барлиқ муқәддәс бәндилириниң мәдһийисини егиз көтәргүзгән;
Улар Исраил балилири,
Өзигә йеқин бир хәлиқтур!
Һәмдусана!

148:1 Луқа 2:14; Вәһ. 5:13
148:5 Яр. 1:6-31; Зәб. 32:6, 9
148:6 Аюп 14:5,13; 26:10; 38:33; Зәб. 103:5; 118:91; Йәр. 31:35; 33:25
148:13 Пәнд. 18:10; Йәш. 12:4
148:14 **«Өз хәлқиниң мүңгүзини, йәни барлиқ муқәддәс бәндилириниң мәдһийиси...»** — Тәвратта «мүңгүз» адәттә адәмниң нам-шөһрити яки һоқуқини билдүриду. Бу айәттә у Исраилниң Худаға болған мәдһийилирини билдүриду. Бу айәттики «көтириш» адәмниң қоли билән көтириш әмәс, бәлки Худа уларниң мәдһийә авазлирини көтиришини билдүриду.
148:14 Зәб. 131:17

149-күй
Қиямәт күнидики ғәлибә үчүн мәдһийиләңлар!

149 [1] Һәмдусана!
Пәрвәрдигарға атап йеңи бир нахшини оқуңлар;
Мөмин бәндиләрниң җамаитидә Униң мәдһийисини ейтиңлар!
[2] Исраил өз Яратқучисидин шатлансун;
Зион оғуллири өз Падишасидин хуш болғай!
[3] Улар Униң намини уссул билән мәдһийилисун;
Униңға күйләрни дап һәм чилтарға тәңшәп ейтсун!
[4] Чүнки Пәрвәрдигар Өз хәлқидин сөйүнәр;
У мулайим мөминләрни ниҗатлиқ билән безәйду;
[5] Униң мөмин бәндилири шан-шәрәптә роһлинип шат болғай,
Орунлирида йетип шат авазини яңратқай!
[6] Ағзида Тәңригә жүксәк мәдһийилири болсун,
Қоллирида қош бислиқ қилич тутулсун;
[7] Шуниң билән улар әлләр үстидин қисас,
Хәлиқләргә җаза бежа жүргүзиду;
[8] Әлләрниң падишалирини зәнҗирләр билән,
Ақсүйәклирини төмүр кишәнлири билән бағлайду;
[9] Уларниң үстигә пүтүлгән һөкүмни бежа кәлтүриду —
Униң барлиқ мөмин бәндилири мошу шәрәпкә несип болиду!
Һәмдусана!

150-күй
Ахирида — пәқәт Һәмдусана!

150 [1] Һәмдусана!
Тәңрини Униң муқәддәс җайида мәдһийиләңлар;
Қудрити парлап туридиған әршләрдә Уни мәдһийиләңлар;
[2] Уни қудрәтлик ишлири үчүн мәдһийиләңлар;
Ғайәт улуқлуғи үчүн Уни мәдһийиләңлар;
[3] Уни бурға садаси билән мәдһийиләңлар;
Уни равап һәм чилтар билән мәдһийиләңлар;
[4] Уни дап һәм уссул билән мәдһийиләңлар;
Уни тарлиқ сазлар һәм нәй билән мәдһийиләңлар;
[5] Уни җараңлиқ чаңлар һәм яңрақ чаңлар билән мәдһийиләңлар;
[6] Барлиқ нәпәс егилири Яһни мәдһийилисун!
Һәмдусана!

149:2 Зәб. 99:3
149:3 Зәб. 80:1-5
149:5 **«Орунлирида йетип шат авазини яңратқай!»** — «орунлирида йетиш» бәлким: — (1) Йәһудийларниң өрп-адәтлири бойичә, зияпәтләрдә меһманлар үчүн көрпиләр селинип, меһманлар йеничилап йетип дәстихандин алиду; шуңа мошу йәрдә хошаллиқ зияпәтләрни көрситиду; (2) мөмин бәндиләр шунчә хошал болуп, хошаллиғидин ухлалмайду; (3) өзлириниң аман-есән йетип-қопушлири үчүн шатлиниши керәк.
149:6 2Тес. 2:8; Ибр. 4:12; Вәһ. 1:16
149:8 Мат. 18:18
149:9 Қан. 4:6
150:1 Йәш. 6:3

Қошумчә сөз

Зәбурдики «интиқам тиләклири» тоғрилиқ: —

Оқурмәнләр Мәсиһ Әйсаниң интиқам һәм кәчүрүм тоғрилиқ тәлиминиң Инжилда хатириләнгинини оқуған болса, Зәбурдики бәзи күйләрдә Худаниң интиқам елип беришини тилигән дуа-тилавәтләрни көрүп, сәл һәйран болуши мүмкин (мәсилән, 5:10, 10:15, 58:10, болупму 109-күй, 137:7-9). Бир шуни тәкитләймизки, Зәбурдики барлиқ дуа-тилавәтләрни Худа қобул қилған, шундақла иҗабәт қилғандин кейин хатириләнгәндур, дәп ишинимиз; интиқам елип беришни тиләп ейтилған бундақ дуалар адил болғини билән («башқиларниң маңа қилғини уларниң бешиғиму чүшсун» дегәндәк), һазирқи Инҗил дәвридә, йәни «йеңи әһдә» дәвридә болса уларни Мәсиһ Әйсаниң тәлимлири билән таразиға селиш керәк; йәни: —

(1) Биз Худадин башқиларни қандақ өлчәмдә «сот қилишни» тәләп қилған болсақ, Худаму дәл шундақ өлчәм бойичә бизниму сот қилиду;

(2) Бизгә гуна қилғанларни кәчүрүм қилмисақ, Худаму бизни кәчүрүм қилмайду.

(3) Шу «гуна қилған» кишиләрдә товва болмиса, Зәбурдики интиқам елишқа болған пәрядлар ахириға берип Худаниң җававиға еришиду; Худаниң кәчүрүми рәт қилинса, униң адил җазасини тартиштин башқа иш қалмайду.